ראמען ראלאנד.

זשאן קריסטאף

II. דער פריהמארגען.

איבערזעצט אונטער דער רעדאקציאן פון
דר. ק. פארנבערג.

ליטעראַרישער פערלאג. ניו יארק
1918.

.1

דער טוידט פון זשאַן-מישעל.

דריי יאָהר זיינען פֿארביי. קריסטאָף ווערט עלף יאָהר אלט. ער געהט ווייטער אן מיט זיין מוזיקאַלישער ערציהונג. ער לערנט הארמאָניע ביי פּלאָריאן האַלצער, דעם אר־גאניסט פון סענט־מארטין קירך, דעם אלטעמס א גוטען פֿרייַנד, וועלכער איז זעהר א געלערנטער מאן; און ער לערנט איהם, אז דוקא יענע אקארדען, וואָס ער האָט אזוי שטארק האַלט; דוקא יענע הארמאָניען, וואָס זיינען אזוי ליעב און זים פאר זיין אויער און הארצען, און צו וועלכע ער קאָן זיך ניט צוהערען אהן דעם, אז א ציטער זאָל איהם ניט דורכנעמען; אז דוקא זיי זיינען שלעכט און פארבאָטען. וועז ער פרעגט: פאר וואָס? באקומט ער ניט קיין אנדער ענטפער ווי נאָר דעם: עס איז פארבאָטען לויט די כללים. אבער אזוי ווי ער איז בטבע ניט קיין פאַלגער, באקומט ער זיי נאָך מעהר ליעב. זיין גרעסטע שמחה איז אויסצוגעפינען אזוינע ביישפיעלען ביי די גרויסע מוזיקאנטען, וועלכע מען באוואונדערט, און זיי פארצולעגען פאר דעם זיידען, אדער דעם לעהרער. אויף דעם ענטפערט דער זיידע, אז ביי די גרויסע מוזיקאנטען איז אפילו דאָס אויך צו באוואונדערען, אז בעטהאָווען, אדער באָך האבען זיך גענקאָנט אלץ ערלויבען. דער לעהרער אבער, וואָס איז בטבע ווייניגער נאכגיביג, ווערט בייז און ענטפערט שארף, אז דאָס איז ניט דאָס בעסטע, וואָס זיי האבען געשאפען.

קריסטאָף האָט א פרייען אויינטריט צו די קאָנצערטען

און אין טאאטער און באקומט א שטיקעל ידיעה אין אלע אינסטרומענטען. אין פידעל־שפיעלען ווייזט ער זאנאר ארויס א געווייסע קראפט, און ביי זיין פאטער שווימט ארויף דער געדאנקען איהם צו געבען א סטענדער אין אַרקעסטער. ער האלט אויס זיין ראלע אזוי גוט, דאס נאך עטליכע פראבע־חדשים, ווערט ער אפיציעל אנגענומען אלס צווייטער פיע־דעל שפיעלער אין הויף־מוזיק־פעראיין. אט אזוי הייבט ער אן צו פארדיענען זיין חיונה. און דאס איז ניט פריה, ווארום דער מצב פון זיין היים ווערט אלץ ערגער און ערגער. מעל־כיאר'ס שוואנקייט צום ביטערן טראפען ווערט גרעסער; און דער זיידע ווערט אלט.

קריסטאף גיט זיך אף חשבון וועגען די טרויעריגקייט פון דער לאגע; ער האט שוין דעם ערנסטען און פארזארג־טען אויסזעהן פון א קליינעם מאן. מוטיג ערפילט ער זיין אויפנאבע, כאטש זי אינטערעסירט איהם גאנץ וועניג; און עס ווילט זיך איהם אין די אוועגטען, וועו ער זיצט אין אר־קעסטער, אזוי שטארק שלאפען, ווייל עס איז שפעט און עס איז אזוי לאנגווייליג. דאס טהעאטער רופט שוין מעהר ניט ארויס ביי איהם די געפיהלען פון אמאל, וועו ער איז געווען קליין. דאמאלט — מיט פיער יאהר צוריק — איז זיין העכס־טע אמביציע געווען צו פארנעמען דעם פלאץ, וואו ער זיצט איצט. היינט ליעבט ער מעהר ניט דעם גרעסטען טייל פון דער מוזיק, וואס מען מאכט איהם צו שפיעלען; ער האט גאך ניט די העזה צו באשטימען געוויסע זיין מיינונג וועגען דעם: אבער אין תוך געמומען, געפינט ער, אז דאס איז נאריש; און וועו מען שפיעלט אמאל, דורך א צופאל, שעהנע זאכען, איז ער אונצופריעדען פון דער וואכערינקייט, מיט וועלכע זיי ווערען געשפיעלט; די ווערק, וואס ער האט אזוי האלט,

הויבען אַן סוף כל סוף, צו זיין עהנליך אויף זייער חברים פון אַרקעסטער. זיי, וועו דער פּאַרהאנג לאַזט זיך אראָפּ און זיי זיינען פּארטיג מיט'ן בלאַזען אַדער רייבען, וווישען זיך אָפּ דעם שווייס מיט א שמייכעל און דערצעהלען זיך רוהיג זייער קלייניליכע מעשה'לאַך, אזוי ווי זיי וואַלטען אקאַרשט געהאַט נעענדיגט נימנאַסטישע איבונגען. ער האַט אויך וויעדער געזהען פון נאַהענטען זיין אלטע ליעבשאפט, די בלאַנדע זינגערקע מיט די נאקעטע פיס; ער טרעפט איהר אָפּט, בעת די אנטראקטען, אין רעסטאַראן. אזוי ווי זי וויים, אז ער איז אין איהר פארליעבט, קושט זי איהם גאנץ נעשמאק; ער האַט אבער גאָר קיין פארגניגען דערפון ניט: עס עקעלט איהם פון איהר שמינקע, פון איהר רח, פון איהרע גרויסע הענט, און פון דעם, וואַס זי איז אזא פרעסערקע: איצט האַסט ער איהר.

דער גרויספירשט האַט אַן זיין הויף־פּיאניסט ניט פאַרגעסען: דאַס הייסט ניט, אז מען צאַהלט איהם פינקטליך דעם מעסיגען געהאַלט, וואַס איז באשטימט פאר איהם— ער מוז שטענדיג עס מאַנען. — נאָר פון צייט צו צייט וועדט קריסטאַף גערופען אין שלאַס, וועו דאַרט זיינען אייגענע־לאַדען חשוב'ע נעסט, אַדער, אייגפאַך, וועו זייער האַהייט פאַלט אייז דער קאפריז איהם צו וועלען הערען. דאַס קומט אויס כמעט שטענדיג אין אַוועגט, אין א צייט, וועו קריסטאַף'ן ווילט זיך אזוי שטארק פארבלייבען אליין. אפט דארף ער וואַרטען אין קאַריאַר, וווייל דער מאַלצייט איז נאָך ניט נעענדיגט. די דיענער, וואַס זיינען געוואוינט איהם צו זהען, ריידען צו איהם וויי צו א גוטען באקאנטען. נאַכהער פיהרט מען איהם אריין אין א העלבאלויכטענעם אוו מיט שפּיגלען באפוצטען זאל, וואו שטייפע מענשען קוקען אויף

איהם מיט א באליידיגענדער נייגעריגקייט. ער מוז דורכ־
געהן דעם באזונדערם שטארק אנגעוועקסטען זאל, כדי א קוש
צו טאן איהר האהייט אין האנט; און וואם עלטער ער ווערט
אלץ מעהר אונגעשיקט פארהאלט ער זיך דערביי, ווארום
ער פיהלט זיך אין א לעכערליכער לאגע, זיין שטאלץ ליידעט
דערפון.

ענדליך זעצט ער זיך אוועק ביים קלאוויר, און מוז
שפיעלען פאר די, ווי ער רופט זיי, גלאמפען. צייטענווייז
פאלט איהם די גליכגילטיגקייט פון דער חברותא צו זיין
שפיעלען אזוי שווער, אז עם ווילט זיך איהם אויפהערען
פלוצלונג, אין מיטען פון א שטיק. עם פעהלט איהם לופט,
און ער פיהלט ווי ער וואלט ווערען דערשטיקט און ארויס־
פאלען אין א תהום. וועז ער איז פארטיג, באוואהרפט מען איהם
מיט גראטולאציאנען און מען פארגלושעט איהם מיט קאמפ־
לימענטען און מען פיהרט איהם ארום פון איינעם צום צווייי־
טען. איהם דאכט זיך, אז מען באטראכט איהם ווי א זאנ־
דערבארע חיה, וואם געהערט צו דעם פירשט'ס קאלעקציע,
און אז די שבחים ווערען אדרעסירט מעהר צו זיין בעל־הבית
איידער צו איהם. ער פיהלט זיך ערנידעריגט און באקומט
א קראנקהאפטע עמפפינדליכקייט, פון וועלכע ער ליידעט
נאך מעהר, ווייל ער האט ניט די העזה עם ארויסצואווייזען.
ער זעהט באליידיגונגען אין די איינפאכסטע האנדלונגען:
לאכט מען אין א ווינקעל פון זאל, איז ער זיכער, אז דאס
לאכט מען פון איהם; ער וויים נאר ניט: צי מאכט מען חוזק
פון זיינע מאניערען און פון זיין קאסטיום, אדער
פון זיין אויסזעהן, פון זיינע הענט און פיס.
אלץ קריינקט איהם: עס קריינקט איהם, וועז מען רעדט
צו איהם ניט, און עס קריינקט איהם, וועז מען רעדט יא; וועז

מען דערלאנגט איהם קאָנפעקטען, ווי מען גיט א קינד, אוו באזונדערם קריינקט איהם, וועו דער פירשט שיקט איהם אפ אהיים מיט א פירשטליכער גאוה. אריינשפאַרענדיג אין האנט א מטבע. ער פיהלט זיך אונגליקליך, ווייל ער איז ארים, אוו ווייל מען באהאנדעלט איהם ווי אן אָרימאן. איין אָוועגט, געהענדיג אהיים, האָט דאָם געלט, וואָם ער האָט באקומען איהם אזוי געדריקט, אז ער האָט עם אריינגעוואר־פען אין דעם לאָך פוו א קעלער, פאר וועלכען ער איז פאר־ביי. אוו באלד נאָכדעם איז ער געווען גרייט צו באגעהן ווער וויים וואָם פאר א פארברעכען, אבי נאָר עס צוריק צו באקומען, ווארום אין דער היים איז מען שוין פאר עטלי־כע חדשים שולדיג דעם קצב.

זיינע עלטערן האָבען קיין אהנונג ניט געהאט ווי שטארק ער ליידעט פוו זיין באליידיגטען שטאָלץ. זיי זיי־נען געווען גליקליך, וואָם ער איז אזוי באליעבט ביים פירשט. די גוטע לוואיזע האָט זיך ניט געקאָנט פארשטעלען קיין בע־סערע זאך פאר איהר אינגעל, ווי די אָוועגטען אין שלאָם, אין אזא גלענצענדע געזעלשאפט. מעלכיאר'ן האָט דאָם גע־געבען א געלעגענהייט שטענדיג זיך צו באריהמען פאר זיינע פרייגד. אבער גליקליכער פאר אלעמען איז געווען דער זיידע. ער האָט זיך אפילו געגרויסט מיט זיין כלומרשט'די־גער אונאפהענגיגקייט, שארפקייט אוו פאראכטונג פאר אלע גדולים; אבער באמת האָט ער געפיהלט גאר א גרויסען דרך־ארץ פאר געלט, פאר מאכט, פאר כבוד, אוו בכלל פאר אלע געזעלשאפטליכע אויסצייכנונגען; אוו עס איז געווען זיין העכסטער שטאָלץ צו זעהן, ווי זיין אייניקעל דערנעהע־טערט זיך צו די, וואָם האָבען אין דעם אלץ א חלק. ער האָט זיך מחיה געווען דערמיט, אזוי ווי דער גלאנץ וואָלט אבגע־

שטראהלט צוריק אויף אויף איהם; און כאטש ער האט זיך אנגעטאן א כח צו פארבלייבען רוהיג, דאך האט זיין פנים געשטראהלט. אין יענע אוועגטען, וועו קריסטאף פלעגט דאר־פען געהן אין שלאף, פלעגט זשאן מישעל אזוי איינאדרנען, אז ער זאל, אונטער דעם אדער יענעם אויסרייד, פארבלייבען ביי לואיזען. ער פלעגט ווארטען מיט א קינדערשער אונגע־דולד אויף דעם איניקעלס קומען צוריק אהיים; און אז קריסטאף פלעגט ארויינקומען, פלעגט ער מיט א געמאכטער גלייכגילטיגקייט איהם שטעלען עטליכע ניט וויכטיגע פרא־גען: וווי:

„נו, וווי איז עפעם היינט געגאנגען?"

אדער מיט א צערטליכען שמייכעל:

„אט איז אונזער קליינער קריסטאף! וואס וועט ער אונז דערצעהלען עפעם נייעם?"

אדער ער פלעגט אויסטראכטען עפעם א קאמפלימענט איהם צו חנפ'ענען:

„א ברוך הבא פאר אונזער יונגען הויף־קאוואליר!"

אבער קריסטאף פלעגט ענטפערן בייז און טרוקען: „גוט נ'אוועגט" און זיך אוועקזעצען א פארמאטערטער איז א ווינקעל.

דער אלטער פלעגט צושטעהן, פלעגט שוין שטעלען קלאהרערע פראגען, אויף וועלכע דאס קינד פלעגט ענט־פערן מיט יא אדער נייז. די אנדערע פלעגען זיך אריינ־מישען אויסצוגעפינען וועגען מעהר איינצעלהייטען: קריס־טאף פלעגט וועדערן אלץ מעהר אנגעכמורעט; מען פלעגט מר־זען ארויסרייסען פון איהם די ווערטער מיט געוואלט, ביז זשאן מישעל פלעגט ווערן אן אנגעצונדענער און איהם אריינזאגען באליידיגונגען. קריסטאף פלעגט ענטפערן מיט

זעהר ווייניג רעספעקט און עס פלעגט זיך ענדיגען מיט א ברויסער מחלוקה. דער אלטער פלעגט אוועק, א קלאפ טוענ־דיג מיט'ן טיר הינטער זיך. אט אזוי פארדארבט קריסטאף די שמחה ביי די ארימע מענשען, וואס פארשטעהן ניט זיין שלעכטע שטימונג. עס איז דאך געווען ניט זייער שולד, וואס זיי האבען געהאט נשמות פון לאקייען, און ניט געהאט קיין אהנונג, אז מען קען זיין אנדערש.

קריסטאף האט זיך פארשלאסען אין זיך: און כאטש ער האט זיין פאמיליע ניט פארורטיילט, דאך האט ער ג־פיהלט, אז א תהום טיילט איהם אפ פון זיי. ער האט בלי ספק מגזם געווען: ניט קוקענדיג אויף די פארשיעדענקייט פון זייער זארט דענקען, וואלטען זיי איהם ווארשיינליך פארשטאנען, אויב זיי וואלטען געקאנט זיך דורכריידען אפענהערציג. אבער יעדער איינער וויים, אז קיין זאך איז ניט אזוי שווער ווי א פולע אפענהערציגקייט צווישען עלטערן און קינדער, זאגאר וען זיי פיהלען דעם צערטליכסטען צו־בונד איינער צו די אנדערע: ווארום פון איין זייט שטערט דער רעספעקט זיך ארויסצוזאגען אין גאנצען אפענהערציג. פון דער צווייטער זייט איז די, גאנץ אפט פאלשע, מיינונג וועגען דעם, אז די עלטערע און ערפארענע שטעהען העכער ווי די אינגערע, א שטערונג אויפצונעהמען מיט דער נויט־גער ערנסטקייט די געפיהלען פון די קינדער, כאטש זייערע געפיהלען זיינען דאס רוב פונקט אזוי אינטערעסאנט ווי פון די גרויסע און, כמעט שטענדיג, עהרליכער.

די מענשען, וועלכע קריסטאף האט געזעהן אין דער היים, די געשפרעכען וואס ער האט דארט געהערט, האבען איהם נאך מעהר דערווייטערט פון דער פאמיליע.

אט קומען מעלבויארס פרוינד; דאס רוב מיטגליעדער

פון אַרקעסטער, בחורים, טרינקער; זיי זיינען ניט קיין שלעכטע מענשען, אבער פּראָסטע נפשות. דאָס הויז ציטערט פון זייער געלעכטער און פון זייערע טריט. זיי האָבען האָלט מוזיק, אבער זיי רייַדען דערפון עקעלהאפט — נאַריש. זייער שרייַענדיגע, גראָביאנסקע באגייסטערונג פארוואונדעט טיפּ דעם קינדס צניעות'דיגע געפיהלען. וועז זיי פלעגען לויבען א ווערק, וואָס ער האָט האָלט געהאט, איז עס געווען פאר איהם ווי זיי וואָלטען איהם פּערזענליך באלייַדיגט. ער פלעגט ווערן בלאָס, אָנגעבלאָזען, קאָלט ווי אייז, און זיך מאכען ווי ער האָט, כלומרשט, גאָר קיין אינטערעס ניט אין מוזיק; אויב ער וואָלט נאָר געווען ביכולת, וואָלט ער זי געהאסט. מעלכיאר פלעגט זאָגען וועגען איהם:

„דער נפש האָט קיין הארץ ניט. ער פיהלט קיין זאך ניט. איך וויים באמת ניט אין וועמען ער האָט זיך איינגענעבען."

אָפטמאָל זינגען זיי צוזאמען יענע דייטשע לידער פאר פיער שטימען — פיער פיסיגע — וואָס זיינען שטענדיג עהנליך איינס אויף דאָס אנדערע, און וואָס באוועגען זיך אזוי שווער מיט אן אנגעבלאָזענער וואזשנעקייט, און מיט א פלאכע הארמאָניע. קריסטאָף אנטלויפט דאמאָלט אין וויטעסטען צימער און שיילט די וועגט.

דער זיידע האָט אויך געהאט פרייַנד: דער ארגאָניסט, דער טאָפּעצירער, דער זייגערמאכער און דער באנדורע שפּיעלער — אלטע לייט, וואָס האָבען האָלט געהאט צו פלוידערן, איבערצוקייען שטענדיג דיזעלבע וויצען, און זיך אריינצולאָזען אין לאנגע וכוחים מכח קונסט, פּאָליטיק און דעם יחוס פון לאנד־משפּחות. זיי זיינען געווען וווינג פּראָפינטערסירט אין דער זאך גופא, וועגען וועלכע זיי האָבען נערעדט.

נאָר זיי זיינען געווען גליקליך צו קענען פֿלויִדערן און צו געפינען אייניעם, צו וועמען מען קען רעדן.

וואָס איז שייך לואיזען, פֿלעגט זי זיך זעהן נאָר מיט עטליכע שכנות, וואָס פֿלעגען קומען איהר אפּצוראַפּאַרטירען די געשעהענישען פון ארום. אין אַוויינע פֿלעגט זיך באווייזען וועלכע עס איז א „גענעריגע דאמע", און מיט דעם אויסרייד, אז זי וויל וויסען וואָס לואיזע מאכט, פֿלעגט זי איהר רופען צו קומען העלפען צו א פּאַראַדנעם מאַהלצייט און דערביי זיך מאכען ווי זי וואָלט כלומרשט אכטונג געבען אויף די רעליגיעזע ערציהונג פון די קינדער.

פון אַלע באזוכער איז קיינער ניט געווען אזוי ניט סימפּאטיש צו קריסטאָף'ן, ווי זיין פעטער טעאָדאָר. דאָס איז געווען דעם זיידענס א שטיפוון, א זון פון ערשטען מאן פון דער באבע קלאָרא, וועלכע איז געווען זשאן מישעלס ערשטע ווייב. ער איז געווען א שותף אין א גרויסען געשעפט, וואָס האָט אָנגעהאַלטען פּארבינדונגען מיט אפריקא און מיט דעם ווייטען מזרח. ער איז געווען א טיפּ פון יענע דייטשען פון נייעם זאָרט, וואָס זוכען צו מאכען חוזק פון דעם אַלטען איידעאַליזם פון דער ראסע. און זייערדיג פּאר'שכיר'ט פון נצחון. מאכען זיי אָן אָבנאָט פון ערפאָלג און קראפט, וואָס דאָס ווייזט, אז זיי זיינען ניט געווואָהנט עס צו זעהן אויף זייער זייט. אבער אזוי ווי עס איז ניט מעגליך צו ענדערן מיט איין קלאַפּ די, זינט פיעל דורות אַלטע, נאטור פון א פּאַלק, פֿלעגט דער צוריקגעשטויסענער אידעאַליזם זיך אומקעהרען צוריק יעדע מינוט; אין ריידען, אין האַלטונג, אין די מיינונגען, אין דיציפּלאטען פון נעטהע ביי יעדער קלענסטער פּאַסירונג אין הויז; אָט אזוי איז ארויסגעקומען א משונה'דיגער מיש־מאש פון געווויסענהאפטיגקייט און ענגאיזם, א

זאנדערבאַרע באמיהונג צו בריינגען אין האַרמאָניע די פּרינ־
ציפּען־עהרליכקייט פון דעם אלטען דייטשען בירגער מיט
דעם ציניזם פון דעם נייעם געשעפּטס־רויבער; עס איז גע־
וועז א נעמיש, וואָס האָט געהאט זעהר א שלעכטען גערוך
פון צבועצטוועז — וואַרום מען האָט געזאָלט דערמיט כשר'ן
קראפט, געלדגייציגקייט און די דייטשע אינטערעסען אלם
דעם סימבאל פון יעדען רעכט, פון יעדער גערעכטיגקייט
און פון יעדען אמת.

קריסטאף'ס עהרליכקייט איז דורך דעם געווען טיף
פּארוואונדעט. ער איז ניט געווען אים שטאַנד צו באשליסען:
צי איז זיין פעטער אונגערעכט; אבער ער האָט איהם געהאסט
און האָט אין איהם געפיהלט א שונא. אויך דער זיידע האָט
איהם ניט זעהר האלט געהאט און איז שטארק אויפגעבראכט
געווען נעגען זיינע טעאריעס; אבער אין געשפּרעכען פלעגט
ער גיך ווערען צוקלאפּט פון טעאַדאָרם שארפען צונג, פאר
וועמען עס איז ניט געווען שווער צו מאכען לעכערליך דעם
אלטענם איידעלע תמימות. זשאן מישעל האָט געענדיגט
דערמיט, וואָס ער האָט זיך אָנגעהויבען צו שעמען מיט זיין
גוטהארציגקייט; און כדי צו ווייזען, אז ער איז גאָר ניט
אזוי אָפּגעשטאַנען ווי יענער מיינט, האָט ער געפּרובירט אָנ־
הויבען ריידען ווי טעאַדאָר: דאָס האָט נעקלונגען אזוי פאלש
אין זיין מויל, אז עס האָט איהם אליין וועה געטאָן. כאָטש
ער האָט גאָר אנדערע מחשבות נעהאט, דאָך האָט ער געהאט
גרויס דרך ארץ פאר טעאַדאָר'ן; ער האָט געהאט גרויס
אבשיי פאר זיין פּראקטישע פלינקייט, פאר וועלכע ער האָט
איהם נאָך מעהר מקנא געווען, וויל ער אליין איז אויך דעם
ניט געווען קאפּאבל. ער האָט ג'חלומ'ט, אז זיין אייניקעל
זאל פארנעהמען אזא שטעל. דאָס איז געווען אויך דער וואונש

פון מעלכיאר'ן, וועלכער האָט שוין באשלאָסען ביי זיך, אז קריסטאָף זאָל געהן אין זיין פעטערס טריט. אָט אזוי האָט די גאנצע הויז זיך פארגענומען צו חנפ'ענען דעם רייכען קרוב. פון וועלכען מען האָט ערווארט טובות. ער אליין, זעהענדיג ווי מען דארף צו איהם אנקומען, האָט גענומען זיך האלטען מעשה בעל־הבית; ער האָט אנגעהויבען אין אלץ זיך אריינ־צומישען, געבען יעדען איינעם עצות, און האָט ניט געפונען פאר נויטיג צו באהאלטען זיין גרויסע פאראכטונג צו קונסט און קינסטלער; פארקעהרט, ער האָט זיך נאָך דערמיט גע־גרויסט, כדי מבזה צו זיין זיינע מוזיקאלישע קרובים; און ער פלענט מאכען גראבע וויצען אויפ'ן חשבון פון איינעם און א צווייטען; וויצען, פון וועלכע מען האָט פון פייגהייט גע־לאכט.

קריסטאָף איז געווען א באזונדערם אָפטער ציעל פאר זיין פעטער'ס שפאָט; ער איז אבער ניט געווען געדולדיג. ער האָט געשווינגען און, א בייזער, פארביסען די ציין. יענער האָט געקליבען נחת פון זיין שטומען גרימצארן. אבער איין מאָל ביים טיש, וועו טעאָדאָר האָט איהם שוין צופיעל דער־נומען, האָט קריסטאָף, ארויסגעהענדיג פון די כלים, איהם א שפיי געטאָן אין פנים אריין. עס איז ארוים א שרעק־ליכער סקאנדאל. די באליידיגונג איז געווען אזא שרעקלי־כע, אז דער פעטער איז תחלת געבליבען שטום פון שרעק; באלד אבער האָט זיך א גאָס געטאָן א שטראָם פון זלזולים. קריסטאָף איז געבליבען זיצען אויף זיין שטול, ווי פארשטיי־נערט פון שרעק פאר זיין אייגענעם אויפטו, און האָט נאָר ניט געפיהלט די קלעפ, וואָס האָבען זיך געשאָטען איבער איהם; אבער, וועו מען האָט געוואָלט, איהם מאכען זיך זיי שטעלען אויף די קניע פאר'ן פעטער, האָט ער גענומען

זיך ראנגלען, האט א שטוים געטאן די מוטער אן א זייט און איז אנטלאפען פון הויז. ער האט זיך ניט אפגעשטעלט אפילו אויפ'ן פרייען פעלד, ביז ער האט שוין מעהר ניט געקאנט אפכאפען דעם אטעם. ער האט געהערט שטימען, וואס האבען איהם גערופען פון ווייטען; ער האט זיך געפרענט: צי זאל ער בעסער זיך ניט אריינווארפען אין טייך, אזוי ווי אריינצוואווארפען זיין שונא דארט, קען ער דאך ניט? ער האט פארבראכט די נאכט אין פעלד. ערשט פארטאג האט ער אנגעקלאפט ביים זיידען אין טיר. דער אלטער איז געוואן אזוי אונרוהיג וועגען קריסטאף'ס אנטלויפען -- ער האט צולעב דעם ניט געקאנט איינשלאפען, אז ער האט ניט געהאט דעם מוט אויף איהם זיך צו בייזערן. ער האט איהם געבראכט אהיים, וואו מען האט אויסגעמידען צו ריידען וועגען דעם, וואהרום מען האט געזוהלן, אז ער געפינט זיך נאך אלץ אין אויפגערעגטען צושטאנד; און מען האט נעמוזט איהם שאנעווען, וואהרום ביינאכט האט ער גערארפט שפיעלען אין הויף. נאר וואכענלאנג האט מעלכיאר איהם דערנומען מיט זיינע יללות -- כאטש זיך ניט וועגדעניג דירעקט צו קיינעם -- מכח דעם, ווי שווער עס איז צו געבען ביישפיעלען פון א שענעם לעבען און פון גוטע מאניערען צו אונראבארע ברואים, וואס פארשאפען נאר שאנד; און וועגן דער פעטער טעאדאר האט איהם געטראפען אויפ'ן גאס, האט ער אפגעדרעהט דעם קאפ און צוגעמאכט די נאז, ארויסווייזענדיג אלע סמנים פון העכסטען עקל.

געפינענדיג אזוי וועניג סימפאטיע אין דער היים, פלעגט ער דארט פארבלייבען אזוי וועניג ווי נאר מעגליך. ער האט געליטען פון דעם שטענדיגען צוואנג, וואס מען האט געזוכט אויף איהם ארויפצולעגען: עס זיינען געווען צו פיעל

זאכען, צו פיעל מענשען, וועלכע מען האָט איהם געמאכט רעספעקטירען, ניט ערלויבענדיג צו פרעגען פאַרוואָס; און קרִיסטאָף איז בטבע ניט געווען אויפגעלעגט צו רעספעקטירען. וואָס מעהר מען האָט געזוכט איהם צו מושטירען אוּן פון איהם צו מאכען א קלייגעם, בראַווען דייטשען ביר־גער, אלץ גרעסער איז געוואָרען זיין וואונש פון דעם זיך צו באפרייען. זיין בעסטער פארגניגען איז געווען, נאָך דעם אייגנעצאמטען, לאנגווייליגען אפזיצען אין אַרקעסטער, אַדער אין שלאָם, זיך ארומצוקייקלען אין די גראז ווי א לאָשאקל; אַדער, אין זיינע נייע הויזען, זיך ארונטערצוגליטשען דעם גראָזיגען בערגעל פון אויבען ביז אראָפּ; אַדער זיך דורכצוואוואַרפען מיט שטיינער מיט די שכנ'ישע אינגלאָך. אויב ער האָט עס ניט עפטער געטאָן, איז עס געווען ניט דער־פאר, וואָס ער האָט מורא געהאט פאר געשרייען אוּן קלעפּ; ניין, ער האָט פשוט ניט געהאט קיין חברים: עס האָט איהם זיך ניט איינגענעבען זיך מתקרב צו זיין מיט די אנדערע אינגלאָך. אפילו די גאסעניונגען האָבען ניט געוואָלט מיט איהם זיך שפּיעלען, וואַרום ער האָט צו ערנסט זיך באצויגען צום שפּיעל אוּן האָט נעגעבען צו שטארקע קלעפּ. אָט אזוי איז ביי איהם געוואָרען א געוואָהנהייט צו זיין איינגעשלאָ־סען אין זיך, אוּן זיך צו האלטען אָן א זייט פון די קינדער אין זיינע יאָהרען; ער האָט זיך געשעהמט זיך ארויסצו־ווייזען ניט פלינק אין שפּיעל, אוּן האָט ניט געהאט די העזה זיך אריינצומישען אין זייערע שטיפערייען. ער האָט דער־פאר זיך געמאכט, ווי דאָס וואלט כלומרשט איהם בכלל ניט אינטערעסירען, כאָטש ער האָט געברענט פון דעם באגעהר געוּפּען צו ווערען מיטצושפּיעלען. אבער מען האָט איהם ניט געוּפּען; אוּן ער פלעגט זיך אפטראָגען א באליידיג־

טער, אבער מיט א גלייכגילטיגער מינע.

עס איז געווען פאר איהם א טרויסט זיך ארום צושלעפען מיט דעם פעטער גאטפריעד, וואן יענער פלעגט זיין אין זיי־ ערע געגענדען. ער האט זיך אלץ מעהר און מעהר מתקרב גע־ וואן צו איהם, און איז געווען אין גרויס סימפאטיע מיט יע־ נעמס אונאפהענגיגער האלטונג. ער האט איצט גאנץ גוט פארשטאנען דעם פעטער גאטפריעד'ס תשוקה זיך ארום־ צושלעפען איבער'ן לאנד, זיך ניט צובינדענדיג אין ערגעץ! אפטמאל פלעגען זיי צוזאמען זיך ארומשלעפען איבער די פעלדער, אהן א ציעל, סתם אזוי אין דער וועלט אריין; און אזוי ווי גאטפריעד פלעגט שטענדיג פארגעסען ווי שפעט עס איז, פלעגט מען קומען צוריק אהיים צו שפעט און ער פלעגט כאפען א מפלה. אן אמת'ע פרייד איז דערפאר געווען פאר איהם ביינאכט זיך ארויסצו'גנב'ענען שטילערהייט, וואן אלע האבען געשלאפען. גאטפריעד האט געוואוסט, אז דאס איז ניט רעכט, אבער קריסטאף האט זיך אזוי שטארק גע־ בעטען; און ער אליין האט ניט געקאנט גובר זיין דעם יצר הרע. ארום האלבע נאכט פלעגט ער פארבייגעהן די הויז און א פייף טאן לויט א געווייסען אפמאך. קריסטאף פלעגט זיך לעגען אין בעט אין גאנצען אן אנגעטאנענער; ער פלעגט זיך ארויסכאפען פון בעט מיט די שיך אין די הענט און, איינהאלטענדיג דעם אטעם, מיט אלע קונצען פון א ווילדען, דערקריכען ביז צום פענסטער פון קיך צו דער זייט פון וועג. דארט פלעגט ער ארויפקריכען אויפ'ן טיש. גאטפריעד פלעגט איהם ארויסטראגען אויף די פלייצעס; און גליקלי־ כע, ווי חדר־אינגלאך, פלעגען זיי זיך אפטראגען.

עטליכע מאל זענען זיי געגאנגען אויסזוכען ירמיהו דעם פישער, גאטפריעדס אן אלטען פרייגד, און האבען געכאפט

פיש אין זיין לאָדקע, ביי דער ליכט פון דער לבנה. דאָס וואסער, וואָס האָט געטריפט פון די וויאָסלעס, האָט ארויס־געגעבען טענער וווי פון א הארף אין כראָמאָטישער אָרדנונג. א מילד־פֿאַרע האָט געציטערט אויף דער אויבערפלאַך פון טיף. די שטערן האָבען געפינקעלט. די הענער האָבען פון אין ברעג צום צווייטען זיך גערופען אוו געענטפערט: אוו מיט אמאל האָבען זיך אין דער טיפענים פון הימעל דער־הערט די טרעלען פון א נאכטיגאל, וואָס האָט זיך אויפגע־הויבען אין דער לופט, אפגענארט פון דעם שיין פון דער לבנה. מען האָט געשוויגען. נאָטפריעד האָט נאָנץ שטיל גע־זונגען א ליער. ירמיהו האָט דערצעהלט משונה'דיגע מעשות פון דעם לעבען פון די חיות: זיי זיינען אויסגעקומען נאָך משונה'דיגער, וויל ער האָט זיך אויסגעדריקט אין קורצע ווערטער אוו אין א פאַרשטעלטען אופן. די לבנה האָט זיך באהאלטען הינטער די וועלדער. מען איז פארביגעפאָהרען די פינסטערע מאסע פון בערג. די פינסטערניש פון הימעל אוו פון וואסער האָבען זיך צוזאמענגענאָסען. דער טיף איז געווען גלאט אָהן איין קנייטש. אלע גערוישען זיינען אויסגע־שטאָרבען. די לאדקע האָט זיך שטיל געטראָגען אין דער נאכט. האָט זי טאקי זיך געטראָגען? געשוועבט? אדער גאר געשטאנען, ניט ריהרענדיג זיך פון אָרט?... דער ראָר האָט זיך פארנאנדערגעבויגען וווי זיידענס וואָס רייסט זיך. מען איז צונעקומען צום בערג אָהן גערוישּ. ארויסגעקראָכען אויפ'ן ברעג אוו זיך אוועקגעלאָזען געהן צופוס. עס האָט שוין גע־טראָפען, אז מען איז געקומען צוריק אהיים מיט'ן שפראַץ טאָג, נאָכגעהענדיג דעם שטראָם פון טייך. מחנות זילבערנע אוקלאפישלאך, גרין וווי זאננען, אדער בלוי וווי ערעלשטיינער. האָבען זיך צוזאמענגעקליבען ביי די ערשטע שטראהלען פון

טאג און האבען געקישעט, ווי די שלאנגען ארום דעם קאפ פון דער מערזע, זיך רייסענדיג זשעדנע נאך די שטיקלאך ברויט, וואס מען האט זיי צוגעווארפען; זיי האבען זיך ארונטערגעטונקט טיף, זיך יאגענדיג נאך דעם ברויט, זיך גערהט אין שפיראלען און זיינען פלוצלונג פארשוואונדען, ווי ליכטשטראהלען. דער טייך האט זיך געפארבט אין רויג, פורפורנע אפשפיגלונגען. די פייגלאך האבען ערוואכט איינע נאך די אנדערע. מען פלעגט האסטיג געהען צוריק אהיים און מיט דערזעלבער פארזיכטיגקייט, ווי ביים אוועקגעהן, פלעגט קריסטאף אריינקריכען צוריק אין שטיקינגען צימער און זיך אריינלעגען אין בעט. זיין קערפער פלעגט זיין פריש פון דעם ריח פון די פעלדער, און ער פלעגט באלד אריינפאלען אין א טיעפען שלאף.

אלץ איז געגאנגען כשורה, און קיינער וואלט קיין שום אהנונג ניט געהאט דערפון, אויב דער אינגערער ברודער ערנסט וואלט איין מאל ניט פאר'מסר'ט וועגען קריסטאף'ס ביינאכטיגע שפאציר־ען. פון דאמאלט אן האט מען עס איהם פארבאטען, און מען האט איהם שטארק געהיט. אבער איהם האט זיך וויעדער איינגעגעבען זיך ארויסצו'גנב'נען; וואהרום די חברותא פון דעם הויזירער און זיין פרייגד איז איהם געווען טייערער ווי יעדער אנדער געזעלשאפט. די משפחה איז געווען שטארק סקאנדאליזירט. מעלכיאר האט געטענה'ט, אז ער האט די תשובות פון א פויעריונג. דער אלטער זשאן מישעל איז געווען אייפערזיכטיג אויף קריסטאף'ס צובונד צו גאטפריעד'ן; און ער האט איהם ג'מוסר'ט, אז אזא פראסטע קאמפאניע איז פאר איהם א בזיון, בעת ער האט די זכיה צו האבען א צוטריט צו די העכסטע קרייזען, דינענדיג דעם פירשט. מען האט אויסגעפונען, אז קריסטאף'ן פעהלט די נויטיגע חשיבות.

ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס די רחקות אין נעלט איז נעווארען אלץ גרעסער, וואס מעהר מעלכיאר האט זיך אריינ־ נעלאזען אין שכרות און אין פוסט און פאסעווען, דאך איז דאס לעבען נעווען נאך צו דערטראגען כל זמן זשאן־מישעל האט נעלעבט. ער איז נעווען דער איינציגער, וואס האט נאך נעהאט אויף איהם א שטיקעל איינפלום, און וואס האט איהם נעווויסערמאסען צוריקנעהאלטען פון זיין שוואכקייט. אויסער־ דעם האט מען צוליעב די אלנעמיינע אכטונג צום אלטען אפט זיך נעמאכט פארנעסענדיג אין די מחזקות פון שכור. און ועל כולם פלענט דער אלטער שטענדיג ארויסהעלפען די בעל־הבית'ישקייט מיט נעלט. אויסער די באשיידענע פענסיע, וואס ער האט באקומען אלס נעווועזענער הויפקאפעלמיים־ טער, פלענט ער נאך אלץ פארדיענען קלענערע סומען נעלט פון שטונדען נעבען און פאר'ן אנשטעלען די קלאווירען. דעם נרעסטען טייל דערפון פלענט ער אריינשפארען דער שנור, וועמעס רחקות ער האט נוט נעוואהן, כאטש זי פלענט זיך פלייסען עם פון איהם צו באהאלטען. לואיז'ען האט שטארק נעקרייגט, וואס ער ענטוואגט זיך אזוי פיעל צוליעב איהר. נאך מעהר איז עם נעווען א נרויסער פארדיענסט פון אלטען, ווייל ער איז שטענדיג נעווען נעווואהנט צו לעבען בריטלאך און האט נעהאט נרויסע באדירפנישען. אפטמאל זיינען די קרבנות אויף נעווען ניט נענוג, און זשאן־מישעל פלענט מו־ זען שטילערהייט פארקויפען א שטיק מעבעל, א בוך, אדער עפעס א מתנה, כדי צו קענען באצאהלען א דריקענדען חוב.

מעלכיאר האָט באמערקט, אז דער אלטער מאכט לואיזען שטילערהייט מתנות, און אפט פלעגט ער אויף דעם ארויפלעגען א האנט, ניט קוקענדיג אויף איהרע פראטעסטען. אבער וועז דער אלטער פלעגט זיך דערווייסען דערפון, — ניט פון לואיזען, וואָס האָט איהר צער ביי זיך געהאלטען, נאָר פון איינעם פון די אייניקלאָך — פלעגט ער אריינפאלען אין שרעקליכען צארן; און צווישען די צווי מענער פלעגען פאר־קומען סצענעס, פון וועלכע אלע פלעגען פארציטערטע ווערן. ביידע זיינען געווען אויסערגעוואוינלעך היציג; זיי פלעגען באלד זיך ארויפוואַרפען איינער אויף דעם אנדערן מיט גע־שרייען. און סטראשונקעס; און עס פלעגט האלטען זאָנאר ביי קלעפ. אבער אפילו אין מיטען פון זיין גרעסטען צארן פלעגט מעלכיאר דאָך ניט קענען פארגעסען אָן זיין טיפען רעספעקט צום אלטען; אוז, ווי שכור ער פלעגט ניט זיין. פלעגט ער סוף כל סוף דאָך איינבויגען דעם קאָפ אונטער דעם האָגעל פון באשולדיגונגען און באלידיגונגען, מיט וועל־כע דער פאטער פלעגט איהם פארווארפען. דאָך ניט קוקענ־דיג אויף דעם, פלעגט ער לויערן אויף א צווייטע געלעגענ־הייט כדי פון דאָם ניי דאָסזעלבע אנצוהויבען; און זשאן מישעל האָט מיט גרויס צער און מורא געטראכט וועגען דער צוקונפט.

— „מיינע ארימע קינדער" — פלעגט ער זאָגען צו לואיזען — „וואָס וועט ווערן פון אייך, וועז איך וועל מעהר ניט זיין!"...

„צום גליק" — פלעגט ער צוגעבען, צערטלעגדיג קריס־טאָף'ן — „האלט איך זיך נאָך אויף די פיס, ביז אט ד ע ר וועט אייך ארויסציהען פון זומפ".

אבער ער האָט א טעות געהאט אין חשבון; ער איז

שוין געווען ביים ענד פון זיין וועג. קיינער האָט עס ניט פֿאַראויסגעזען. כאָטש שוין אריבער שמונים, האָט ער נאָך געהאט די גאנצע האָר, א ווייסע גריווע, ערטערווייז נאָך גרוים, און א געדיכטען באָרד, זאָגאר נאָך מיט גאנץ שוואַרצע פעדים. עס איז איהם אפילו פארבליבען ניט מעהר ווי א רוצענט ציינער; אבער מיט זיי האָט ער קרעפטיג געארבייט. עס איז נעווען א פארגעניגען איהם צו זעהן ביים טיש. ער האָט געהאט א געזונטען אפעטיט; און כאָטש ער פלענט פֿאַרווארפען מעלכיאר'ן, פאר וואָס יענער טרינקט, האָט ער דאָך אליין אויך געהעריג אריינגעגאסען... ער האָט גע־ האָט א שוואכקייט צו מאַזעל־וויין. איבעריגענס, — וויין, ביער, אדער עפעלוויין, ער האָט ניט פארשעמט קיין זאָך, וואָס גאָט האָט אזוי פרעכטיג געשאפען. אבער ער איז ניט נעווען אזוי נאריש, צו לאָזען דעם שכל אין גלאָז; ער האָט געוואוסט ווי צו האלטען מאָס. אמת איז אפילו, אז די מאָס איז נעווען א גאנץ בריטלאכע און אז א שוואכערער קאָפּ וואָלט בלי ספק דערטרונקען נעווארען אין זיין גלאָז. ער איז נעווען שטארק אויף די פיס, האָט געהאט א גוטע ראיה און איז נעווען אונערמידליך טעטיג. זעקס אזייגער איז ער שוין נעווען אויף די פיס, און האָט מיט גרוים זארג געמאכט זיין טואלעט, וואהרום ער האָט גרוים געווויכט געלעגט אויף זיין אויסזעהן, און אויף דעם איינדרוק, וואָס זיין פערזאָן האָט געמאכט. ער האָט געוואוינט אייגער אליין אין הויז; האָט אלץ אליין געטאָן פאר זיך, און האָט ניט געקאָנט פארטראָ־ גען, אז זיין שנור זאָל ארויסשטעקען די נאָז אין זיינע זא־ כען: ער האָט אליין אויפגעראמט דעם צימער, אויפגעקאכט קאפע, אליין זיך איינגעגייס קנעפלאך, צוגעשלאָגען וואָס מען האָט געדארפט, געפלעט, פארגייס; און לויפענדיג ארויף

און אראפ די טרעפ, געהענדיג ארויז און ארויס פון הויז אין איין העמד, מיט פארקאשערטע ארבעל, האט ער געהאלטען אין איין זינגען מיט זיין הילכיגער באס שטים, וועלכע ער האט האלט געהאט צו לאזען קלינגען, און באגלייטענדיג די נגונים מיט העויות, ווי אין אפערא. — נאכהער פלעגט ער פארלאזען די הויז אין יעדען וועטער. ער פלעגט באזארגען אלע זיינע געשעפטען, ניט פארגעסענדיג אן קיין איינציגם פון זיי; ער איז אבער זעלטען וועז געווען פינקטליך: מען פלעגט איהם באגעגענען אויף אלע גאסען־עקען, זיך אונטער־האלטענדיג מיט עפעם א באקאנטען, אדער זיך חכמה'נדיג מיט עפעם א שכנה, וועמעם געזיכט עם איז איהם פארגע־קומען באקאנט; ווארום ער האט האלט געהאט יונגע, שעה־נע מיידלאך און די אלטע פרייגד. אט אזוי פלעגט ער זיך פארשפעטיגען, און האט קיין מאל ניט געווואוסט, ווי פיעל דער זייגער איז. דאך אן די צייט פון מיטאג עסען האט ער קיינמאל ניט פארגעסען: ער פלעגט עסען דארט, וואו ער האט זיך געפונען, זיך איינלאדענדיג ביי וועמען עם איז. צו־ריק אהיים פלעגט ער קומען ערשט שפעט אין אוועגט, אין דער פינסטערניש פון דער נאכט, נאך דעם ווי ער האט לאנג געהאט פארבראכט ביי זייגע אייניקלאך. ער פלעגט זיך אוועקלענגען און דורכלייענען א זייטל פון זיין אלטען תנ"ך, איידער ער פלעגט צומאכען די אויגען: און ביינאכט — וואהרום מעהר ווי א שעה — צוויי נאך אנאנד האט ער קיינמאל ניט געשלאפען — פלעגט ער זיך אויפהויבען, כדי צו נעהמען איינעם פון זיינע אלטע ספרים, וואס ער האט געקויפט וואלווען ביי געלעגענהייטען: היסטאריע, פרומע ספרים, ליטעראטור, וויסענשאפט; ער פלעגט דורכלייענען א פאר זייטען, וואס ער האט צופעליג אויפגעמישט און וואס

האָבען איהם אי אינטערעסירט, אי גע׳לאַנגוויי׳ליגט, ווייל ער האָט אָפט ניט אין גאַנצען פֿארשטאַנען, דאָך אין זיך אויפֿגענומען וואָרט פֿאר וואָרט, ביז... ער פֿלעגט וויעדער איינשל׳אָפען. — זונטאָג פֿלעגט ער געהן אין קירך, שפּאַציירען מיט די קינדער און שפּיע׳לען פֿילקעס. — ער איז קיין מא׳ל קראַנק ניט געווען, מיט אויסנאהם פון אביסע׳ל פֿאַרדאַגרא אין די פינגער פון די פֿיס, וואָס פֿלעגט באָפען בייַנאַכט, אין מיטען פון ל׳ייענען דעם תנ״ך און ארויסרופען ביי איהם קל׳לות. עס האָט באמת אויסגעזעהן, אז ער וועט אויף אזא אופן קענען ווערן הונדערט יאָהר אל׳ט; און ער אל׳יין האָט ניט געזעהן קיין אורזאַך, פֿאר וואָס ער זא׳ל ניט דערציהען נאָך ל׳ענגער. וועז מען פֿלעגט איהם זאָגען נביאות, אז ער וועט שטארבען א הונדערט יעהריגער זקן, פֿלעגט ער טראַכטען, ווי איינער א באריהמטער זקן פֿאר איהם, אז מען דארף קיין גרענ׳יץ ניט מאכען פֿאר די חסדים פון כול־יכול. אז ער וועט אל׳ט; האָט מען נאָר געקאָנט מערקען פון דעם, וואָס ער איז מיט יעדען טאָג געוואָרען אל׳ץ מעהר ל׳ייכט אויף טרערען און אל׳ץ מעהר גיך אויפֿגעקאָבט. די קל׳ענסטע אונגערול׳ד האָט ביי איהם געגומען ארויסרופען אן אויסברוך פון א משוגענעם צאָרן. זיין רויטער פּנים און זיין קורצער האל׳ז פֿלעגען דערביי ווערן רויט ווי פּייער. ער פֿלעגט אָנהויבען שוידערל׳יך צו שטאַמל׳ען, און פֿלעגט מוזען זיך אפּשטע׳ל׳ען, ווייל עם פֿלעגט איהם שטיקען. דער הויזדאָקטאָר, זיינער אן אל׳טער פרייַנד, האָט איהם געגעבען אן עצה: צו זיין פארזיכטיגער און איינגעהאל׳טענער, סאי אין זיין כעם, און סאי אין זיין אפּעטיט. אבער, איינגעשפּארט ווי אל׳טע ל׳ייט זיינען בכל׳ל, איז ער נאָך מעהר ניט פֿארזיכטיג געווען פון באריהמערי; און האָט חזק געמאכט פון

מעדיצין און דאקטוירים. ער האט זיך געפלייסט צו ווייזען, אז ער האט גרויס פאראכטונג צום טוידט, און האט ניט געזאלעוועט קיין רייד צו באווייזען, אז ער האט פאר'ן טוידט קיין שום מורא ניט.

עס איז געווען אין א זעהר הייסען זומערטאג. נאך דעם ווי ער האט שטארק אריינגעגאסען און זיך אנגעהיצט דארט אונטען, ביים מארק, איז ער געקומען אהיים און געמוען ארבייטען אין גארטען. ער האט האלט געהאט ארומצוגראבען בייטען. מיט א הוילען קאפ אונטער דער ברענענדיגער זון, נאך אויפגערעגט פון די וכוחים, האט ער מיט היץ געגראבען. קריסטאף איז געזעסען אין שאטען מיט א בוך אין האנט; ער האט אבער ווייניג וואס געלייענט; ער האט געחלומ'ט, זיך צוהערענדיג צו דעם איינשלעפערנדיגען פישטשענען פון גריל, און האט מעכאניש נאכגעקוקט דעם זייערענם באווענגונגען. דער אלטער האט זיך אויסגעדרעהט צו איהם מיט'ן רוקען, האט זיך איינגעבויגען, און האט אויסגעריסען די ווילדע גראזען. פלוצלונג האט קריסטאף דערזעהן, ווי ער הויבט זיך אויף, קלאפט מיט די הענט אין דער לופט, און פאלט אנידער ווי א סנאפ מיט'ן פנים צו דער ערד. דעם ערשטען אויגענבליק האט ער געהאט חשק צו לאכען. אבער דערזעהענדיג, אז דער אלטער ריהרט זיך ניט, האט ער איהם געמוען רופען, איז צוגעלאפען צו איהם, און איהם געמוען טרייסלען מיט אלע כחות. אן אימה איז איהם באפאלען. ער האט זיך געשטעלט אויף די קניע, און האט געפרובירט מיט ביידע הענט אויפהויבען פון דער ערד דעם גרויסען קאפ. דער קאפ איז געווען אזוי שווער און ער אליין האט אזוי געציטערט, אז נאר מיט גרויס מאטערניש האט ער געקאנט איהם אויפהויבען. אבער וועז ער האט דערזעהן די

אויסגעדרעהטע אויגען. וואַס זיינען געהאנגען איז קאַפּ וויי־סע און פארלאַפענע מיט בלוט, איז ער פארגלייווערט גע־וואָרען פון שרעק, און האָט איהם אראָפגעלאָזען מיט א שוי־דערליכען געשריי. ער האָט זיך אויפגעהויבען א פארציטער־טער, און זיך א לאָז געטאָן לויפען אויפ'ן נאס. ער האָט גע־שריען און געוויינט. א פארבייגעהער האָט איהם אָפּגעהאלי־טען; אבער קריסטאָף איז ניט געווען בכח אויסצוריידען א וואָרט; ער האָט אָנגעוויזען אויפ'ן הויז; יענער איז אריין; און קריסטאָף איז איהם נאָכגענאנגען. אנדערע האָבען דער־הערט זיינע קולות, און זיינען צונויפגעלאָפען פון די שכנ'י־שע הייזער. באלד איז דער גאַרטען געווען פול מיט מענ־שען. מען האָט צוטראָטען די בלומען, מען האָט זיך ארי־בערגעבויגען איבער'ן אלטען, מען האָט געיאָמערט. צוויי־דריי לייט האָבען איהם אויפגעהויבען. קריסטאָף איז גע־בליבען שטעהן ביים אריינגאנג, אומגעקעהרט צום מויער, און האָט באהאלטען זיין פנים אין די הענט; ער האָט מורא געהאט צו קוקען; ער האָט אבער ניט געקאָנט ביישטעהן דעם נסיון; און וועו דער עולם איז פארבי פאר איהם, האָט ער דורכגעקוקט דורך די פינגער, און דערזעהן דעם אלטענם גרויסען קערפער. וואַס איז אראָפגעהאנגען אָהן שום לע־בען אין זיך; איין ארעם האָט זיך געשלעפט אויף דער ערד; דער קאָפּ, אָנגעשפּאַרט אָן די קניע פון א טרעפּער, האָט זיך געשאָקעלט ביי יעדען טריט אהין און אהער; דער פנים איז געווען פארבלוטיגט און מיט שראמען באדעקט, דער מויל אָפען, און די אויגען שרעקליך. ער האָט וויעדער ארויסגעלאָזען א קלאָג־געשריי, און האָט געגומען לויפען. ער איז געלאָפען, ווי מען וואָלט זיך געיאגט נאָך איהם, זיך ניט אפשטעלענדיג, ביז ער איז געקומען צו דער מוטערס הויז.

ער האט זיך אריינגעכאפט אין קיך מיט א שרעקליכען גע־
שריי. לואיזע האט גערייניגט גרינסען. ער האט זיך א וואַרף
געטאן אויף איהר, און האט איהר ארומגענומען מיט פאר־
צווייפלונג, אזוי ווי ער וואלט געזוכט, אז זי זאל איהם
ראטעווען. זיין פנים האט געציטערט קאנוואולסיוו, און ער
האט קוים געקאנט רעדען. אבער שוין פון ערשטען וואַרט
האט זי פארשטאנען. זי איז געווארען אין גאנצען בלאס. האט
געלאזען פאלען אלץ, וואס זי האט געהאט אין האנט און,
אהן איין וואַרט, האט זי זיך א לאז געטאן פון הויז.

קריסטאף איז געבליבען אליין אין צימער, איינגעקאר־
טשעט לעבען אלמער, און האט וויטער געווויינט. זיינע ברי־
דער האבען זיך געשפיעלט. ער האט זיך ניט אפגענעבען קיין
ענויען חשבון, וואס עס איז געשעהן; ער האט ניט גע־
טראכט וועגען זיידען; ער האט נאר געטראכט וועגען די
שרעקליכע בילדער, וואס ער האט אקארשט געזעהן. און ער
האט געציטערט פאר דעם גערוסק זיי וויעדער צו זעהן. וויע־
דער צו דארפען געהן אהין.

און באמת, פארנאכט, בעת די אנדערע קלייגע האבען
אנגעהויבען צו כניקען, נאך דעם וויי זיי האבען א גאנצען
טאג איבערגעקעהרט די שטוב קאפויער, אפטוענדיג אלערלי
מחזקות, אז זיי איז אומעטיג און אז זיי זייגען הונגעריג,
איז לואיזע געקומען צו לויפען, האט זיי געגומען פאר די
העגט און אוועקגעפיהרט צום זיידען. זי איז געגאנגען זעהר
גיך, און ערנסט און רודאלף האבען אנגעהויבען צו בורטשען,
ווי דער שטייגער איז; דאך לואיזע האט זיי געהייסען שוויי־
גען איז אזא טאג, אז זיי זייגען אנטשוויגען געוואַרען. אינס־
טינקטיוו איז א שרעק אויף זיי באפאלען: ווי נאר זיי זיי־
גען אריין אין הויז, האבען זיי געגומען וויינען. עס איז נאך

ניט געווען אין גאנצען פינסטער. דער לעצטער שימער פון דער פארגעהענדער זון האָט באלויכטען משונה'דיגע אפ־שפיגלונגען אינעווייניג אין הויז — אויפ'ן העכטל פון טיר, אויפ'ן שפיגל, אויף דער פידעל, וואָס איז געהאנגען אויפ'ן וואנט פון ערשטען האלב־פינסטערן צימער. אבער ביים אלטען אין צימער האָט געברענט א ליכט, וועמעס פינקעלדיגער פלאם האָט זיך צוזאמענגעשטויסען מיט דעם בלאסען שיין פון אפשטארבענדען טאָג, מאכענדיג נאָך מעהר דרייקענר דעם שווערען שאטען פון צימער. לעבען פענסטער איז געזעסען מעלכיאר און האָט הויך געוויינט: דער דאָק־טאר איז געווען אריבערגעבויגען איבער'ן בעט און ניט גע־לאָזען זעהן, וואָס דארט ליגנט. קריסטאָף'ס הארץ האָט געקלאפט ווי צום צופלאצט ווערן. לואיזע האָט באפוילען די קינדער זיך צו שטעלען אויף די קניע ביים ברעג פון בעט. קריסטאָף האָט ריזיקירט א קוק צו טאָן. נאָך דער סצענע בייטאָג, האָט ער ערוואארט צו זעהן עפעס אזוינס שרעקלי־כעס, אז ער האָט דעם ערשטען אויגענבליק דערפיהלט כמעט א דערלייכטערונג. דער זיידע איז געלעגען ניט ריהרענדיג זיך, און עס האָט אויסגעזעהן ווי ער וואָלט שלאָפען. דאָס קינד האָט אויף א מינוט געהאט דעם אינדרוק, אז דער זיידע איז געזונט געווארען, און אז אלץ איז פארביי. אבער, וועז ער האָט דערהערט זיין שווערען אטעם, אוז וועז זיך צוקוקענדיג נאָהענטער, האָט ער דערזעהן זיין געשוואלענעם פנים, אויף וועלכען עס איז געווען א גרויסער, א בלויער פלעק פון פאל; וועז ער האָט פארשטאנען, אז דער, וואָס ליגנט דארט האלט ביים שטארבען. האָט ער אנגעהויבען צו ציטערן; און נאכזאגענדיג הויך לואיזעם תפלה, אז דער זיידע זאל געזונט ווערן, האָט ער דאָך טיף אין הארצען

מתפלל געווען, אז אויב דער זיידע קען ניט געזונט ווערען, זאל ער בעסער שוין שטארבען. ער האט מורא געהאט פאר דאם, וואס דארף נאך פארקומען.

נאך דעם פאל איז דער אלטער שוין מעהר צו זיך ניט געקומען. נור איין אויגענבליק האט א ליכט זיך באוויזען אין איהם, לאנג גענוג, ער זאל פארשטעהן אין וואס פאר א צושטאנד ער געפינט זיך — אוז דאס איז געווען שרעקליך. דער גלח האט איבער איהם ודוי געזאגט; מען האט דעם אלטען אויפגעהויבען אין זיין קישען; ער האט שווער געעפענט די אויגען, וועלכע האבען קוים געפאלגט זיין ווילען; ער האט מיט גרויש געאטעמט, האט באטראכט די סביבה, די פנימ'ער, די ליכט, ניט פארשטעהענדיג, וואס דא טוט זיך; אוז, פלוצלונג, האט ער געעפענט דעם מויל; אן אונבאשרייבליכער שוידער איז געווען אויסגעמאלט אויף זיין פנים:

— „הייסט עס — האט ער געשטאמעלט — „הייסט עס — איך שטארב!"...

דער שוידערליכער טאן פון קול האט זיך דורכגעגבערט דורך קריסטאף'ס הארץ; קיין מאל אין לעבען האט ער דעם קול ניט געקאנט אויסמעקען פון זיין זכרון. דער אלטער האט שוין מעהר ניט גערעדט; ער האט געקרעכצט ווי א קליין קינד. נאכהער איז ער ווידער אריינגעפאלען אין א באטוי־בונג, האט אבער נאך שוועכער געאטעמט, האט געיאמערט, געצאפעלט מיט די הענט, און עס האט אויסגעוויזען, אז ער וועהרט זיך נעגען טוידט־שטראף. אין זיין האלב־באוואוסטען צושטאנד האט ער איינמאל אויסגערופען: „מאמע!"

א, אט דער שרעקליכער איינדרוק! דאס שטאמלען פון אלטען מאן, וואס האט פון שרעק זיין מאמען גערופען, פונקט ווי קריסטאף אליין וואלט עם געטאן, — זיין מאמען, פון

וועלכער ער האָט קיין מאָל אין זיין לעבען ניט גערעדט, אוו צו וועלכער ער האָט איצט זיך אינסטינקטיוו געווענדעט: דער העכסטער אבער אומזיסטער שוץ אין העכסטען שרעק!... עס האָט אויסגעוויזען ווי ער וואָלט איין מינוט זיך בארוהיגט; נאָך איינמאָל האָט דאָס באוואוסטזיין א פינקעל געטאָן. זיינע שוורצע אויגען, וועמעס שווארץ־אפעל האָבען אויסגעזעהן זיך ארומצודרעהען צוועקלאָז, האָבען אָנגעטראָפען דעם קלייענעם, וואָס איז געווען פארגליווערט פון שרעק. זיי האָבען זיך אָנגעצונדען. דער אלטער האָט געמאכט אן אָנשטרענגונג צו שמייכלען און צו רעידען. לואיזע האָט גענומען קריסטאָף'ן און איהם צוגעפיהרט צום בעט. זשאן מישעל האָט געשאָקלט מיט די ליפען, און געוזוכט איהם א גלעט צו טאָן מיט דער האנט, אבער באלד איז ער וויעדער אריינגעפאלען אין זיין באטויבונג. דאָס איז נעווען דער סוף.

מען האָט די קינדער אוועקגעשיקט אין צווייטען צימער; אבער עס איז נעווען צו פיעל צו טאָן, אז מען זאָל זיך פארנעהמען מיט זיי. קריסטאָף, צוגעצויגען פון שרעק, האָט דורכגעקוקט דורך די האלב אָפענע טיר, און האָט דערזעהן דעם שוידערליכען פנים, וואָס איז געלעגען צוריקגעווארפען אויפ'ן קישען, צושמעטערט פון שרעקליכען דרוק, וואָס האָט איהם דעם האלז צוזאמענגעשנורעווועט... דעם פנים, וואָס איז פון מינוט צו מינוט אלץ מעהר איינגעפאלען... אט דאָס פארזונקען ווערן פון דעם זיין אין נישט־זיין, וואָס האָט אויסגעוויזען איהם אויסצוזוויגען ווי א פאמפע; דאָס שוידערליכע גסיסה־כארכלען, דאָס מעכאנישע אטעמען, וואָס איז עהנליך צו לופט־בלעזלאך, וואָס פלאצען אויף דער אויבערפלאך פון וואסער; די לעצטע אטעמצונגען פון א גוף, וואָס מאַ־

טערט זיך נאך צו לעבען בעת די נשמה איז שוין ניטא מעהר... — נאכהער האט דער קאפ זיך ארא־פגעגליטשט אן דער זייט פון קישען, און אלץ איז געוואָרען שטיל.

ערשט אין עטליכע מינוט ארום, אין מיטען פון דער לויפענישׂ, תפלות און צורודערטקייט, וואס איז ארויסגערופען געוואָרען דורכ'ן טוידט, האט לואיזע באמערקט דעם אינגעל, ווי ער איז געשטאנען א טויט־בלאסער, מיט אן אפענעם מויל, מיט אויסגעשטארצטע אויגען, זיך האלטענדיג צוגעדריקט קאנוואולסיוו אן דער קלאמקע פון טיר. זי איז צוגעלאפען, צו איהם, און אין איהרע הענט איז א קריזים באפאלן אויף איהם. זי האט איהם אוועקגעטראגען אין זיין צימער. ער איז אריינגעפאלען אין חלשות. צו זיין באוואוסטזיין איז ער געקומען ערשט שפעטער, לויגענדיג ביי זיך אין בעט, האט שרעקליך געשריען, ווייל מען האט אויף איין מינוט איהם געלאזען אליין, איז אריינגעפאלען אין א נייעם קריזים און ווידער אין חלשות. די לעצטע שעה פון דער נאכט אין דעם אנדערן פארמיטאג איז ער געלעגען אין היץ. צום סוף האט ער זיך באהויגט, און אין דער צווייטער נאכט איז ער אריינגעפאלען אין א טיעפען שלאף, וואס האט אנגעהאלטען ביז אויף מארגען בייטאג. ער האט געהאט דעם אייגדרוק, אז מען גהט ארום אין צימער, אז די מוטער האט זיך אריבערגעבויגען איבער זיין בעט און איהם א קוש געטאן; איהם האט זיך געדאכט, אז פון דער ווייטענס הערט ער דאס זיסע קלינגען פון גלאקען. אבער ער האט ניט געוואלט זיך ריהרען; ער איז געווען ווי אין א חלום.

וועז ער האט געעפענט די אויגען, איז דער פעטער גאטפריער געזעסען לעבען איהם. קריסטאף האט זיך גענפיהלט ווי צובראכען, און האט אן קיין זאך זיך ניט דערמאנט.

נאָכהער האָט דער זכרון ערוואכט אין איהם, און ער האָט אָנגעהויבען צו ווייַנען. גאָטפריעד האָט זיך אויפגעהויבען און איהם א קוש געטאָן.

— „נו, מיין קלייַן קינד, נו?" — האָט ער צערטליך א זאָג געטאָן.

„אך! פעטער, פעטער!" — האָט דאָס קינד געיאָמערט און זיך צוגעדריקט צו איהם.

— „ווייַן!" — האָט גאָטפריעד געזאָגט — „ווייַן!" ער אליין האָט אויך געווייַנט.

ווען קריסטאָף האָט זיך דערפיהלט אביסעל לייכטער, האָט ער אויסגעווישט די אויגען און א קוק געטאָן אויף גאָטפריעד'ען. גאָטפריעד האָט באמערקט, אז ער ווילּ איהם עפעס וואָס פרעגען.

— „נייַן" — האָט ער א זאָג געטאָן, אוועקלענדיג דעם פינגער אויפ'ן מויל — „ניט ריידען. ווייַנען איז גוט, רידען איז שלעכט."

דאָס קינד האָט אבער ניט נאָכגעלאָזען.

— „דאָס וועט ניט העלפען."

„נאָר איין פראָגע, איין אינציגע"!...

קריסטאָף האָט זיך געשלאָגען מיט דער דעה.

„אך, פעטער" — האָט ער ענדליך א פרעג געטאָן — „וואו איז ער איצט"?

גאָטפריעד האָט געענטפערט:

„ער איז ביי גאָט דעם האַר, מיין קינד."

אבער דאָס האָט קריסטאָף גאָר ניט געוואלט וויסען.

„נייַן, דו פארשטעהסט מיך ניט: וואו איז ע ר, ע ר?"

(ער האָט געוואלט זאָגען: דער גוף.)

מיט א ציטערנדיגען קול האט ער וויטער געזעדט:
„איז ער נאך אלץ אין דער היים"?
„היינט אין דער פריה האט מען אונזער טייערן אלטען מקבר געווען" — האט נאטפריעד געזאגט — „האסטו ניט געהערט די גלאקען?"
קריסטאף האט זיך געפיהלט דערלייכטערט. באלד האט ער אבער וויעדער אנגעהויבען ביטער צו ווייגען, פאר וואס ער וועט מעהר שוין קיינמאל ניט זעהן דעם טייערען זיידען.
— „ארימער, קלייגער נפש'ל!" — האט נאטפריעד א פאר מאל איבערגע'חזר'ט, באטראכטענדיג דאס קינד מיט רחמנות.
קריסטאף האט געווארט, אז נאטפריעד זאל איהם אנהויבען טרייסטען; אבער נאטפריעד האט עס אפילו ניט געפרובירט, ווייסענדיג, אז דאס איז נוצלאז.
„פעטער נאטפריעד!" — האט דאס קינד א פרעג געטאן — „האסטו גאר קיין מורא ניט פאר דעם?"
(וואס וואלט ער ניט געגעבען, אויב נאטפריעד וואלט ניט מורא געהאט, און איהם אויך אויסגעלערנט דעם סוד!)
אבער נאטפריעד איז געווארען אונרוהיג.
— „שווייג!" האט ער א זאג געטאן מיט א דערשראקענעם קול.
— „ווי אזוי זאל מען ניט האבען קיין מורא" — האט ער געזאגט אין א וויילע ארום — „אבער וואס קען מען טאן? עס איז שוין אזוי. מען מוז זיך אונטערגעבען".
קריסטאף האט געשאקעלט מיט'ן קאפ אלס פראטעסט.
— „מען מוז זיך אונטערגעבען, מיין קינד" — האט נאטפריעד איבערג'חזר'ט—„ע ר, וואס זיצט אויבען, האט עס געוואלט. מיר מוזען ליעב האבען, וואס ע ר ווי!"
„איך האס איהם" — האט קריסטאף זיך אפגערופען

מיט כעם, סטראשענדיג דעם הימעל מיט זיין קלייגעם פויסט:

נאטפריעד, א צישרשענער, האט איהם געהייסען שווייגען. קריכטאג אליין האט זיך דערשראקען פאר דעם, ייאם ער האט נעזאגט, אין האט אנגעהויבען, צוזאמען מיט נאטפריעד'ן, צו זאגען תפלה. אבער טיעף ביי איהם אין הארצען האט נעראכט: אין בעת ער האט נאכגעזאגט די ווערטער פון בלינדער נעהארכזאמקייט און אונטערגעבענקייט, האט ער טיעף אין זיך נאר א נעפיהל פון לייד דעגשאפטליכען כונט און שרעק נעגען יענע העסליכע בריאה, נעגען יענע משונה'דיגע עפעס, ווען האט נעקאנט אזוינס שאפען.

טעג און רעגענדיגע נעכט ציהען זיך, געהען פארבי איבער די פרויש־אנגעשאטענע ערד, וואו עס ליעגט טיף, פון אלעמען פארלאזען, דער אריימער אלטער זשאן מישעל. א קורצע צייט האט מעלכיאר פיעל געווויינט, געשריען, געכלי־פעט. אבער נאך איידער די ערשטע וואך איז פאריבער, האט קריסטאף איהם געהערט לאכענדיג פון פולען הארצען. וועז מען פלעגט פאר איהם דערמאנען דעם נאמען פון פארשטאר־בענעם, פלעגט ער מאכען א טרויעריגע מינע; אבער אין א מינוט ארום פלעגט ער ריידען און מאכען העויות מיט התלהבות. ער האט באמת צער געהאט, אבער ער האט ניט נעקאנט לאנג בלייבען אונטער א טרויעריגען איינדרוק.

לואיזע האט שטיל און אונטערטעניג אויפגענומען דעם אונגליק, ווי זי האט אלץ אויפגענומען. צו איהרע טענליכע תפלות האט זי צוגעגעבען נאך א נייע; זי געהט רענעלמע־סיג אויפ'ן בית־עלמין, און זאגט פאר'ן קבר, אזוי ווי דער קבר וואלט געהערט צו איהר בעל־הבית'ישקייט.

נאטפריעד ווייזט ארויס א ריהרענדע אויפמערקזאמ־קייט צו דעם שטיקעל ערד, וואו דער אלטער ליעגט. וועז ער קומט אין יענער נעגענד, ברויגט ער מיט זיך מיט עפעם אן אנדענקען: א צלם, אליין אויסגעשניטען, אדער א פאר בלו־מען, וואס דער אלטער זשאן מישעל האט האלט געהאט. ער פארפעהלט עס קיינמאל ניט, אפילו וועז ער איז נאר עטליכע שעה אין שטאדט; אבער ער טוט עס באהאלטענער־הייט.

לואיזע נעהמט אָפט מיט קריסטאָף'ן, וועז זי באזוכט דעם בית עלמין. קריסטאָף פיהלט א שטארקען עקעל צו דער פעטער ערד, וואָס איז באקלײדעט מיט א טרויעריגער ציע־רונג פון בלומען אוז בוימער: אויף פוז דעם שווערען ריח, וואָס שוועבט ארום אין דער לופט, אוז מישט זיך דורך מיט דעם הויך פוז די ציפרעסען. אבער ער האָט ניט קיין העזה פאר וועמען עס איז זיך מודה צו זיין אין זיין ווידערווילען. ווייל ער אליין ווארפט זיך פאר, אז דאָס איז א פייגהייט אוז זינד. ער איז זעהר אונגליקליך. דער געדאנקען וועגען זיי־דענם טויט פארפאָלגט איהם אָהן אז אויפהער. עס איז שוין אפילו זעהר לאנג, זינט ער וויים, וואָס עס איז אזוינס דער טויט, זינט ער טראכט וועגען דעם אוז האָט מורא פאר דעם. אבער ער האָט נאָך קיינמאָל דעם טויט ניט געזעהן: אוז ווער עס זעהט דעם טויט צום ערשטען מאָל, באמערקט דאמאָלם, אז ער האָט פריהער נאָך נאָר ניט געוואוסט מכח לעבען אוז טויט. אלץ ווערט מיט אמאָל אויפגעטרייסעלט, אוז וויפיעל שכל מען האָט, נוצט נאָר ניט. מען דענקט, אז מען לעבט, אוז מען האָט לעבענסערפאהרונג: אוז מען זעהט מיט אמאָל, אז מען האָט נאָר ניט געוואוסט: מען זעהט, אז מען האָט נאָר ניט געזעהן, אז מען האָט געלעבט איינגעווי־קעלט אין א שלייער פון אילוזיעם, אויסגעוועבט פון גייסט, וואָס האָט פארשטעלט פון די אויגען דעם שרעקליכען בילד פון דער ווירקליכקייט. עס איז ניטא קיין פארבינדונג צווי־שען דער אידעע וועגען לײדען אוז יענעם באשעפעניש, וועי־מעם הארץ עס לײדעט אוז בלוטיגט. עס איז נאָר ניט פאראן קיין באציהונג צווישען דעם געדאנק וועגען טויט אוז יענע קאנוואולסיעז פון פלייש אוז נשמה, וואָס שטעלען זיך אנט־קעגען טויט אוז וואָס שטארבען דאָך. די גאנצע מענשליכע

שפראך און אונזער גאנצע מענשליכע חכמה זיינען נאר א שפיעל פון ליאלקעם נאך דער טרויעריגער ענטדעקונג פון דער שרעקליכער ווירקליכקייט — וועגען די עלענד באשעפענישען פון פלייש און בלוט, וועמעס גאנצע אומזיסטע, פאר־צווייפעלטע אנשטרענגונג עם ווערט אוועקגענעבען אנצו־האלטען דעם לעבען. וואס האלט אין פויליען פון שעה צו שעה.

אט וועגען דעם האט קריסטאף געטראכט טאג און נאכט. די זכרונות אן דער גסיסה האבען איהם פארפאלגט: ער האט געהערט דאס שרעקליכע כארכלען. נאכט פאר נאכט פלענט דער זיידע זיך איהם באווייזען. די גאנצע נאטור האט זיך געענדערט. עס האט אויסגעוויזען, ווי אן אייזיגער נעבעל האט זיך איבער איהר פארצויגען. ארום אן ארום. איבעראל ווא ער האט זיך נאר געקעהרט, האט ער אויף זיין פנים געפיהלט דעם מערדערישען הויך פון דער בלינדער אן אלמעכטיגער בעסטיע; ער האט זיך געפיהלט אונטער דעם פויסט פון אט דער צושטערענדער קראפט, געגען וועלכע מען קען זיין זאך ניט טאן. אבער אנשטאט איהם צוצוברעכען, האט דער גראנק איהם אנגעפילט מיט פראטעסטען אן האס. ער האט זיך ניט אונטערגענעבען. ער האט זיך גע־ווארפען מיט אן איינגעבויגענעם קאפ געגען דאס אונמענלי־כע; ער האט אפילו געמענט ברעכען דעם קאפ אן זיך אי־בערצייגען, אז ער איז ניט דער שטארקערער. ער האט אבער ניט אויפגעהערט זיך צו בונטעווען געגען דאס ליידען. פון איצט אן איז זיין לעבען געווארען א שטענדיגער קאמפף גע־גען די גרויזאמקייט פון שיקזאל, וועלכע ער האט ניט גע־קאנט דערלאזען.

פון אָט דער געדאנקען־מאטערניש האָט דאָס עלענד פון לעבען גופא איהם אָפּגעוועדעט. דאָס חרוב־ווערן פון דער פאמיליע, וואָס זשאן־מישעל אליין האָט צוריקגעהאלטען, איז איצט, נאָך זיין טויט, אָנגענאנגען מיט א באוונדערער שנעל־קייט. אין אלטען האָבען די קראפטם פארלאָרען זייער שטארקסטע שטיצע; און דאָס עלענד האָט זיך איצט אריינגע־קליבען אין הויז.

מעלכיאר האָט נאָך מיטגעהאָלפען אין דעם. אנשטאָט מעהר צו ארבייטען, האָט ער זיך איצט, ווען עס איז ניט געבליבען, ווער עס זאָל איהם צוריקהאלטען, זיך אין נאנ־צען אריינגעלאָזען אין שכרות. כמעט יעדע נאכט פלעגט ער קומען אהיים א שכור'ער, און קיין מאָל האָט ער ניט מיט־געבראכט וואָס עס איז פון זיין פארדיענסט, ועל כולם האָט ער פארלאָרען כמעט אלע זיינע שטונדען. איין מאָל איז ער געקומען צו א שילערין טויט־שכור: דער סוף פון דעם סקאנ־דאל איז געווען, וואָס אלע הייזער זיינען פאר איהם געווארען פארמאכט. אין ארקעסטער האָט מען איהם געהאלטען נאָר צוליעב דעם אָנדענקען אָז זיין פאטער; אבער לואיזע האָט געציטערט יעדען טאָג, אז מען זאָל איהם ניט משלח זיין נאָך עפעס א סקאנדאל. מען האָט איהם שוין גאנץ ערנסט מתרה געווען; אין געוויסע אָוונטען האָט ער זיך געשטעלט ביי זיין שטענדער, ערשט צו ענד פון דער פאָרשטעלונג; צוויי־דריי מאָל האָט ער אינגאנצען פארגעסען צו קומען. און אויף וואָס איז ער ניט געווען קאפאבעל אין די מינוטען פון נא־

רישער אויפרעגונג, וועו עס פלעגט איהם ציהען ארויסצוריי־
דען, אדער אפצוטאן עפעס א נארישקייט! עס איז איהם
איין אוועגט נאר אריינגעקומען מיט אמאל די משוגעת, אין
מיטען פון אן אקט פון ו ו א ל ק י ר ע צו וועלען אויפ־
שפילען זיין גרויסען פידעל־קאנצערט! מיט גרויס מאטער־
גיש האט מען איהם דערפון צוריקגעהאלטען. עס איז שוין
אויף פארגעקומען, אז ער האט זיך פארנאנדערגעלאכט הויך
אויפ'ן קול אין רעכטען מיטען פון דער פארשטעלונג, אונטער
דעם אייגדרוק פון די שפאסיגע בילדער אויף דער סצענע,
אדער אין זיין מוח. ער האט היימלאך געמאכט זיינע שכנים.
מען האט איהם פיעל מוחל געווען צולייב זיין לעבערליכ־
קייט. אבער אזא נאכגעבעניש איז געווען ערגער ווי די גרעס־
טע שטרייגקייט; און קריסטאף פלעגט פלאצען פון שאנד.

דאס קינד איז איצט געווען דער ערשטער פידלער אין אר־
קעסטער. ער האט אזוי זיך איינגעשטעלט, דאס ער האט גע־
קאנט האלטען אן אויג אויפ'ן פאטער. פארנעהמען זיין
פלאץ, און איהם מאכען שווייגען, וועו ער פלעגט זיך פאר־
נאנדערלאזען פלוידערן. לייכט איז עס אבער איהם ניט אנ־
געקומען, און די בעסטע זאך איז געווען זיך צו מאכען ניט
זעהענדיג; ווארום ווי נאר מעלכיאר פלעגט פיהלען
שבור'ערהייט, אז מען קוקט איהם נאך, פלעגט ער אנהויבען
מאכען משונה'דיגע העויות און זיך אריינלאזען אין גע־
שפרעכען. קריסטאף פלעגט אפקעהרען דעם בליק, כאטש ער
פלעגט ציטערן, ער זאל ניט אפטאן עפעס א שפיצעל; ער
פלעגט זיך פלייסען צו פארטיפען זיך אין די נאטען, אבער
דאס פלעגט איהם ניט שטערען צו הערען מעלכיאר'ס בא־
מערקונגען און דעם געלעכטער פון די שכנים. טרעהרען פלע־
גען זיך איהם שטעלען אין די אויגען. די מוזיקאנטען, עהר־

ליכע מענשען, האָבען עס געמערקט און רחמנות געהאט מיט איהם; זיי האָבען געזוכט איינצוהאלטען זיך פון לאכען, און האָבען אויסגעמוידט צו רויידען אין קריסטאָף'ס אנווועזנהייט וועגען זיין פאטער. אבער קריסטאָף האָט געפיהלט זייער רחמנות. ער האָט געוואוסט, אז ווי נאר ער קעהרט זיך אָפּ, גלעהען די לצנות וויעדער אן כסדר, און אז פון מעלכיאר'ן מאכט די גאנצע שטאָדט חוזק.

ער האָט קיין זאך ניט געקאָנט טאָן עם צו שטערען; און דאָס האָט איהם שטארק וועה געטאָן. ער האָט געוומען פיהרען דעם פאטער אהיים נאך דער פאָרשטעלונג, האָט איהם געגעבען די האנט, געלאָזט איהם פלאָפלען, און געזוכט צו באהאלטען זיינע ניט־פעסטע טריט. אבער וועמען האָט ער גענארט דערמיט? ניט קוקענדיג אויף אלע זיינע אנשטרענגונגען, האָט ער גאנץ זעלטען געקאָנט דערפיהרען דעם פאָטער ביז צום ציעל. אָנקומענדיג צום עק גאס, פלעגט מעלכיאר ערקלערען, אז ער האָט א וויכטיגע צוזאמענטרעפונג מיט עטליכע פריינד, און קיין טענות האָבען ניט געהאלפען איהם צו מאכען ניט האלטען זיין אָפּמאך. עס איז זאָגאר געווען א סך קליגער ניט פיעל אריינצו'טענה'ן, כדי ניט צו דארפען אריבערטראָגען א סצענע פון פאטערליכע קלוות, וואָס פלעגט צוזאמענרופען די שכנים ביי די פענסטער.

דאָס גאנצע געלט פון דער בעל־הבית'ישקייט איז אויף אזא אופן אוועק. מעלכיאר האָט זיך ניט באגנוגענט דערמיט, וואָס ער פלעגט פארטרינקען זיין אייגענעם פארדינסט; ער פלעגט נאך פארטרינקען, וואָס זיין פרוי און זיין זוהן האָבען מיט אזוי פיעל אנשטרענגונג פארדינט. לואיזע האָט געי

ווייניט; אבער זי האָט ניט געוואָגט זיך צו שטעלען אנטקעגען, זינט דער מאן האָט איהר גאנץ גראָב דערמאָנט, אז קיין זאך אין הויז געהערט ניט איהר, וואָרום זי האָט ניט געהאט קיין איין גראָשען, וועז ער האָט מיט איהר חתונה געהאט. קריסטאָף האָט געפרובירט זיך שטעלען אנטקעגען, אבער מעלכיאר איז איהם פֿארפאָהרען א פאטש, האָט איהם באָהאנדעלט ווי א גאסעניונג, אוז האָט ארויסגעריסען דאָס געלט ביי איהם פון האנט. דער אינגעל איז דאמאלט אלט געווען צוויישען צוועלף אוז דרייצעהן יאָהר; ער איז געווען קרעפטיג אוז געזונט, אוז האָט אנגעהויבען אינטערצוברטשען געגען אזוינע שטראָף'ן; אבער ער האָט נאָך אלץ מורא געהאָט אפען צו רעוואָלטירען; אוז כדי ניט צו דארפען ארויבערטראָגען נאָך אזוינע ערנידערונגען, האָט ער זיך געלאָזען באראבעווען. דער אייניציגער מיטעל פאר איהם אוז לואיזען איז געווען צו באהאלטען זייער געלט, אבער מעלכיאר האָט געהאט א מערקווירדיגע פעהיגקייט אויסצוגעפינען זייערע באהעלטעניישען, וועז זיי פלעגען ניט זיין אין דער היים.

באלד איז דאָס אויך ניט געווען גענוג פאר איהם. ער האָט אויספארקויפט די זאכען, וואָס ער האָט ג'ירש'נט פון מאטען. קריסטאָף האָט מיט גרויס הארצווייטאָג געזעהן, ווי די טייערע אנדענקונגען פארשווינדען: די ביכער, דאָס בעט, די מעבעל, די פֿארטרעטען פון די מוזיקאנטען, אבער ער האָט גארנישט געקאָנט זאגען. איינמאל האָט מעלכיאר זיך אפגעשלאָגען אן דעם אלטענם קלאָוויר, אוז זיך רייבענדיג די קניע, האָט ער געשריען, אז עס איז ניטא וואו זיך א קעהר צו טאָן; אוז האָט געשוואָרען מיט כעס, אז ער וועט די גאנצע אלטוואָרג אויסראמען פון שטוב. קריסטאָף האָט זיך שטארק צושריען.

עס איז אפילו געווען אמת, אז די צימערן זיינען געווען אָנגעשטאָפט, זינט מען האָט דאָרט אריינגעשפּארט דעם אל־טענם מעבעל, נאָכדעם ווי מען האָט פארקויפט זיין הויז, דאָס טייערע הויז, וואו קריסטאָף האָט די שענסטע שטונ־דען פון זיינע קינדער־יאָהרען פארבראכט. עס איז אויך אמת, אז דער אלטער קלאָוויר האָט קיין גרויסען ווערט ניט געהאט, אז ער האָט געהאט א הייזעריגען טאָן, און אז קריס־טאָף האָט שוין זינט א לאנגער צייט עס מעהר ניט באנוצט, און געשפּיעלט אויף דעם נייעם, שעהנעם קלאָוויר, וואָס ער האָט געקראָגען א דאנק דער בריטער האנט פון פירשט; אָבער ווי אלט און שוואָך דער אינסטרומענט איז ניט געווען, איז ער אלץ פארבליבען קריסטאָף'ס בעסטער פרייַנד: דאָס האָט ער ענטפּלעקט פאר'ן קינד די וועלט פון מוזיק, וואָס וויים פון קיין גרענעצען ניט; אויף זיינע גלעל, אבגעריבע־נע קלאָווישען האָט ער אויסגעפונגען דאָס קעניגרייך פון טע־נער און זייערע געזעצען; עס איז געווען דאָס ווערק פון זיי־דען, וועלכער האָט פארבראכט חדשים לאנג עם צו מאכען פאר א כלי פאר זיין אייניקעל, און וואָס האָט אזוי שטאל־צירט דערמיט; עס איז געווען א הייליגע זאך. דערפאר האָט קריסטאָף פּראָטעסטירט, אז ער האָט ניט קיין רעכט עס צו פארקויפען. מעלכיאר האָט איהם באפוילען צו שווייגען. קריסטאָף האָט זיך נאָך העכער צושריען, אז דער קלאָוויר איז זיינער, און אז ער פארבאָט עס אָנצוריהרען. ער האָט ער־וואָרט צו קריגען א שטארקע מפּלה. אבער מעלכיאר האָט א קוק געטאָן אויף איהם מיט א בייזען שמייכעל און האָט גע־שוויגען.

אויף מאָרגען האָט קריסטאָף אלץ שוין געהאט פאר־געסען. ער איז געקומען א היים א פארמאטערטער, אבער

גאנץ גוט אויפגעלעגט. מיט אמאל האט ער באמערקט די ביטרע בליקען פון זיינע ברידער: זיי האבען ביידע זיך געמאכט, ווי זיי וואלטען געווען פארטיעפט אין א בוך; אבער דערביי האבען זיי נאכגעקוקט זיין יעדער באווענונג, און זיך וויעדער פארטיעפט אין לייענען, ווי נאר ער פלעגט א קוק טאן אויף זיי; ער האט א מינוט ניט געצווייפעלט, אז זיי האבען איהם אפגעטאן עפעס א שפיצעל; אבער אזוי ווי ער איז דערצו שוין געווארהנט געווען, האט ער זיך וועניג געקימערט וועגען דעם, באשלוסענדיג פעסט ביי זיך, זיי גוט אנצוקלאפען די ביינער, ווי געווענליך, ווען ער וועט עס אויסגעפינען. ער האט אבער געהאלטען פאר ניט וויכטיג נאכצופארשען, וואס די זאך איז אזוינס, און האט זיך אריינגעלאזען אין א געשפרעך מיט זיין פאטער, וואס איז געזעסען ביים פייער, און איהם אויסגעפרעגט וועגען דעם, ווי עס איז איהם היינט גענאנגען מיט אזא צערטליכקייט און אינטערעס, צו וועלכע ער איז גאר ניט געווען גערוהנט. בעת דער פאטער האט מיט איהם גערעדט, האט ער באמערקט, אז מעלכיאר ווארפט זיך איבער מיט בייד קלייניע מיט באהאלטענע בליקען. עס האט איהם פארקוועטשט ביים הארצען. ער איז אריינגעלאפען אין זיין צימער... דער ארט, וואו דער קלאוויר איז געשטאנען, איז געווען פוסט. ער האט ארויסגעלאזען א יאמער־געשריי. פון צווייטען צימער האט ער דערהערט דעם פארשטיקטען געלעכטער פון ביידע ברידער: זיין גאנצע בלוט האט איהם א שלאג געטאן אין פנים אריין. ער האט זיך א וואנרף געטאן אויף זיי און געשריען:

— „מיין קלאוויר!"

מעלכיאר האט רוהיג אויפגעהויבען דעם קאפ מיט אזא פארוואונדערטער מינע, אז די קינדער האבען אויסגעפלאצט

מיט א געלעבטער. ער אליין האָט זיך ניט געקאָנט איינהאל־טען, קוקענדיג אויף קריסטאָף׳ס יאמערליכען פנים. ער האָט זיך אָפּגעקעהרט אָן זייט, און האָט אויך אויסגעפּלאָצט מיט א געלעבטער. קריסטאָף איז אינגאנצען ארויס פון די כלים. ווי א ווילדער האָט ער זיך א וואַרף געטאָן אויף זיין פּאָטער. מעלכיאר, זיך וויגענדיג אין פוטעל, האָט ניט געהאט קיין צייט זיך צו פארטיידיגען. דער איינגעל האָט איהם א כאַפּ געטאָן ביים האלז און געשריען:

— „גנב"!

דאָס איז געקומען ווי א בליץ. באלד האָט אבער מעל־כיאר זיך אזא טרייסעל געטאָן, אז קריסטאָף, וואָס האָט זיך פּעסט איינגעטשעפּעט אין איהם, האָט מיט׳ן קאָפּ זיך א זעץ געטאָן אן פייער־אייזען. אבער ער האָט זיך באלד וויעדער אויפגעשטעלט אויף די קניע: זיין שטערן איז געווען אויפ־געשוואלען, און מיט א פארשטיקטען קול האָט ער געשריען פון דאָס ניי:

„גנב!... גנב, וואָס באַ׳גנב׳עט אונז, די מאמען און מיר!... גנב, וואָס פארקויפט דעם זיידען פאר גאלט!"

מעלכיאר האָט זיך אוועקגעשטעלט אויף די פים און האָט אויפגעהויבען דעם פויסט איבער קריסטאָף׳ס קאָפּ. דאָס קינד האָט זיך געשטעלט געגען איהם מיט אויגען פול פון האָס, און האָט געציטערט פון צארן. מעלכיאר האָט אויך אנ־געהויבען צו ציטערן. ער האָט זיך אוועקגעזעצט און באַ־האלטען דעם פּנים אין זיינע הענט: די ביידע קליינע זיינען אנטלאָפען יאמערנדיג. נאָכ׳ן געוודער איז געקומען א שטיל־קייט. מעלכיאר האָט געזומען ארויסלאָזען ניט פארשטאנען ליכע ווערטער. קריסטאָף איז נאָך אלץ געשטאנען צוגעדריקט

צום וואנט, און ניט אויפגעהערט צו קוקען אויפ'ן פאטער, קריצענדיג מיט די ציין און ציטערנדיג מיט'ן גאנצען לייב. מעלכיאר האט אנגעהויבען זיך אליין צו באשולדיגען:

„יא, איך בין א גנב! איך זעה ווי מיין פאמיליע, מיינע קינדער פארכטען מיך. איך וואלט בעסער געוואלט זיין טויט!"

וועז ער האט געענדיגט זיין יללה, האט קריסטאף איהם א פרעג געטאן מיט א הארטען קול, זיך ניט ריהרענדיג פון ארט:

— „וואו איז דער קלאוויר?"

— „ביי ווארמסער" — האט מעלכיאר געזאגט. ער האט אבער ניט געוואגט צו קוקען אויפ'ן זוהן.

קריסטאף האט געמאכט א טריט צו איהם און געזאגט:

— „דאס געלט!"

מעלכיאר, איננאנצען א צובראכענער, האט דאס געלט ארויסגענומען פון קעשענע און עס איבערגעבען זיין זוהן. קריסטאף האט זיך א לאז געטאן צום טיר.

— „קריסטאף!" — האט איהם מעלכיאר א רוף געטאן.

קריסטאף האט זיך אפגעשטעלט. מעלכיאר האט ווידער אנגעהויבען מיט א ציטערנדיגער שטים:

— „מיין קלייגער קריסטאף!... פארכט מיך ניט!"

קריסטאף האט זיך א ווארף געטאן איהם אויפ'ן האלז און געקליפעט:

— „פאפא, מיין ליעבער פאפא! איך פארכט דיך ניט. איך בין אזוי אונגליקליך!"

ביידע האבען זיך פארנאנדערגעוויינט אויפ'ן קול, און מעלכיאר האט געזאמערט:

— „עס איז ניט מיין שולד. איך בין דאָך ניט שלעכט! ניט אמת, קריסטאָף? דו ווּעסט זעהן, קריסטאָף, איך בין דאָך ניט שלעכט!"

ער האָט פּאַרשפּראָכען מעהר ניט צו טרינקען. קריסטאָף האָט געשאָקעלט מיט'ן קאָפּ אלס צייכען פון צווייפעל, און מעלכיאר האָט צוגעגעבען, אז ער קען זיך ניט צוריקהאלטען, ווי נאָר ער האָט געלט אין האנט. קריסטאָף האָט נאכגעטראכט און געזאגט:

„ווייסטו, פּאפּא, מען וואלט געדארפט..."

ער איז געבליבען שטעהן.

— „וואָס אזוינס?"

„איך שעהם זיך..."

— „פּאר וועמען?" — האָט מעלכיאר א פּרעג געטאָן נאיוו.

„פּאר דיר!..."

מעלכיאר האָט אויסגעשטעלט א פּאָר אויגען און נעזאגט:

— „עס מאכט ניט אויס".

קריסטאָף האָט ערקלעהרט, אז דאָס נאנצע געלט פון דער פאמיליע, אפילו מעלכיאר'ס געהאלט, מוז מען אנטרויען אן אנדערן, וואָס זאל איהם געבען יעדען טאָג אדער יעדע וואָך אלץ וואָס ער מוז האָבען פּאר די נויטיגסטע זאכען. מעלכיאר, וואָס האָט זיך געפּונען אין א געדריקטען צושטאנד — ער איז געווען ניט אין נאנצען ניכטער — איז געגאנגען נאָך ווייטער ווי דער פּאַרשלאג, און האָט זיך אנגעבאָטען אנצושרייבען באלד א בריף צום פירשט, אז זיין געהאלט זאל אויסגעצאָהלט ווערען כסדר אויף זיין נאָמען צו קריסטאָף'ן. קריסטאָף האָט זיך ענטזאגט, רויט וועדענריג פון

דעם פאטערס ערנידערונג. מעלכיאר, וואס האט געברענט מיט א פארלאנג צו ברייגען קרבנות, האט דורכאויס באשטאנען צו שרייבען אזא בריף. ער איז אליין געווען גערירט פון די נרויסקייט פון זיין טאט. קריסטאף האט זיך ענטזאגט דעם בריף צו נעמען; און לואיזע, וואס איז אקאורשט גע־קומען אהיים, און זיך באקאנט מיט דער גאנצער זאך. האט ערקלעהרט, אז זי וועט בעסער געהן בעטלען, איידער אנצו־טאן אזא חרפה צו איהר מאן. זי האט נאך צוגעגעבען, אז זי האט צו איהם צוטרויען, און אז זי איז נאך אלץ זיכער, דאס אויס ליעבע צו זיי און צו זיך וועט ער זיך בעסערן. עם האט זיך געענדיגט מיט אן אלגעמיינער ריהרענדער סצענע; און מעלכיאר'ס בריף, וואס איז געבליבען ליגען אויפ'ן טיש, איז אראפגעפאלען אונטער'ן שאף, וואו ער איז געבליבען באהאלטען.

אין עטליכע טעג ארום האט איהם אבער לואיזע ביים אויפראמען געפונען; און אזוי ווי זי איז געווען זעהר אונ־גליקליך פון נייע שטות'ערייען פון מעלכיאר'ן, וועלכער האט שוין לאנג אלץ פארגעסען, האט זי דעם בריף אוועקגע־לעגט אן א זייט, אנשטאט איהם צוצורייסען. זי האט עס גע־האלטען עטליכע חדשים, שטענדיג אפשטויסענדיג פון זיך דעם געדאנק עם צו באנוצען, ניט קוקענדיג אויף די אלע צרות, וואס זי האט געהאט אויסצושטעהן. אבער איינמאל, וען זי האט ווידער געזעהן, ווי מעלכיאר שלאגט קריסטאף'ן און נעמט ביי איהם אוועק דאס גאלט, האט זי שוין מעהר ניט געקאנט אויסהאלטען; און וען זי איז געבליבען אליין מיט'ן ווייגענדיגען קינד, האט זי גענומען דעם בריף, עם דער־לאנגט קריסטאף'ן און געזאגט:

— „גוט!"

קריסטאָף האָט זיך נאָך געקווייטשט; אבער ער האָט פֿארשטאַנען, אז עס איז ניטאָ קיין אנדער מיטל, אויב מען ווילֿ נאָר ראטעווען פון חורבן די שיריים, וואָס זיינען נאָך נעבלֿיבען. ער איז אַוועק אין שלאָס. עס האָט איהם גענומען כמעט א שעה דורכצוגעהן דעם מהלך פון צוואנציג מינוט נאנג. די שאנד פאר דאָס, וואָס ער געהט טאָן האָט איהם אינגאנצען צובראָכען. זיין שטאָלץ, וואָס איז נאָך געוואקסען אין די לעצטע טרויעריגע און איינזאמע יאָהרען, האָט געבלֿוטיגט פון דעם גערַאנק ארויסצושטעלֿען אפֿען פאר דער וועלט זיין פאטערס שמאך. א משונה'דינע ניט אויסגעהאלֿטענקייט איז עס געווען. ער האָט, דאכט זיך, געוואוסט, אז די שמאך איז אלֿעמען באקאנט, פונדעסטוועגען האָט ער געזוכט זיך אָפּצונארען, אזוי ווי ער וואָלט נאָר ניט געמערקט; ער וואָלט זיך בעסער גלאָזט צושניידען אויף שטיקער, אנשטאָט עס צוצוגעבען, און איצט געהט ער נאָר מיט'ן פרייען ווילֿען!...

צוואנציג מאָל האָט ער געהאלֿטען דערביי זיך אומצוקעהרען צוריק; צוויי דריי מאָל איז ער דורכגענאנגען די גאנצע שטאָדט, זיך אומקעהרענדיג יעדעם מאָל צוריק. אבער עס האָט זיך דאָך ניט געהאנדעלֿט וועגען איהם. עס האָט זיך דאָך געהאנדעלֿט וועגען זיין מוטער און זיינע ברידער. היות ווי דער פאטער האָט זיי פארלאָזען, היות ווי ער האָט זיי פאראטען, דערפאר איז געלֿעגען די פלֿיכט אויפֿן עלטסטען זוהן צו פארנעמען זיין פלאָץ און זיי צו קומען צו הילף. ניטאָ וואָס צו קווייטשקלֿען זיך און זיך גרויס צו האלטען; ער מוז אויסטרינקען די גאנצע שאנד. ער איז אריין אין פאלֿאץ. אויפֿן טרעפ האָט ער נאָך געפיהלֿט ווי צו אנטלויפען. ער האָט זיך אראָפּגעלאָזען אויף א טרעפלֿ. עטליכע מינוט

האט ער אזוי פארבראכט, די האנט האלטענדיג אויפ'ן טיר־קנאפ, ביז איינער איז אנגעקומען און איהם אויף אזא אופן נעצוואונגען אריינצוגעהן.

אין די קאנצעלאריעס האט יעדער איינער איהם גע־קענט. ער האט געזאגט, אז ער וויל רוידען מיט זיין עקסע־לענץ דעם דירעקטאר פון טעאטער, באראן פאן האמער־לאנגבאך. א בעאמטער, יונג, פלינק, פליכעוואטע, מיט א רויטען פנים, אין א ווייסע וועסט און א רויטען האלזטוך, האט איהם א פרײנדליכען שלום־עליכם אפגענעבען, און האט אנגעהויבען צו רײדען וועגען דער אפערא, וואס איז נעבטען געשפיעלט געווארען. קריסטאף האט איבערגע'חזר'ט זיין בקשה. דער בעאמטער האט געענטפערט, אז זיין עקסעלענץ איז איצט גראדע פארנומען, נאר אויב קריסטאף האט איהם צו דערלאנגען א פראשעניע, וועט ער עס איבערגעבען, צו־זאמען מיט אנדערע פאפירען, וואס ער דארף איצט טאקי שיקען אונטערצושרייבען. קריסטאף האט איהם דערלאנגט דעם בריעף. דער בעאמטער האט א ווארף געטאן א בליק אויפ'ן בריעף, און האט ארויסגעלאזען א געשרײ פון איבער־ראשונג:

„אין אמת'ן" — האט ער פרעהליך אויסגערופען, — „דאס איז א גוטער גראנק. דאס האט ער שוין לאנג גע־דארפט טאן! זיין גאנצען לעבען האט ער קיין קליגערע זאך ניט געטאן, דער אלטער שכור! ווי אזוי, צום שווארץ יאהר, האט ער זיך אויף דעם באשלאסען?"

ער איז פלוצלונג געבליבען שטעהן. קריסטאף האט ארויסגעריסען דאס פאפיער פון זיינע הענט און געשריעז, בלייך פון כעס:

— „איך וועל ניט דערלאָזען !... איך וועל אייך ניט לאָזען מיך באליידיגען“ !

דער קלייַנער בעאמטער איז געווען שטאַרק פאַרוואונדערט:

„אָבער, מיין ליעבער קריסטאָף“ — האָט ער געפרוּבירט זיך צו פאַרענטפערן — „וואָר טראכט נאָר וועגען באלייַדיגונגען? איך האָב נאָר ארויסגעזאָגט, וואָס די נאַנצע וועלט טראכט. דו אליין טראכסט עם אויך!“

— „ניין!“ — האָט קריסטאָף געשריען א צוקאָבטער. „וואָס? דו טראכסט ניט, אז ער טרינקט“?

— „עס איז ניט אמת!“ — האָט קריסטאָף געזאָגט. ער האָט געטופּעט מיט די פּיס.

דער בעאמטער האָט געקוועטשט מיט די פּלייצעס. „פאַרוואָס זשע האָט ער, אויב עס איז אזוי, געשריבען דעם בריעף?“

„וויל... — האָט קריסטאָף געזאָגט — (ער האָט ניט געוואוסט, וואָס וויייטער צו זאָגען), וויל — אזוי ווי איך נעהם דאָך יערעז חודש סאי ווי סאי אָפּ מיין געהאלט, איז עס באקוועמער, אויב איך וועל צו דערזעלבער צייט מיטנעהמען אויך דעם פאטערס... עס איז איבעריג, אז מיר ביידע זאָלען זיך מטריח זיין... מיין פאטער איז זעהר פארנומען“.

ער איז אליין רויט געוואָרען פון דער ווילדקייט פון זיין ערקלעהרונג. דער בעאמטער האָט א קוק געטאָן אויף איהם מיט א נעמיש פון איראניע און מיטלייד. קריסטאָף, צוזאמעדרייענדיג דאָס פאפיר אין זיין האנט, האָט נעמאכט א מינע ווי אוועקצוגעהן. דער אנדערער האָט זיך אויפגעהויבען אוז איהם נעכאפט ביים האנט.

„וואלט נאר א מינוט" — האָט ער געזאגט — „איך וועל טאָן וואָס מען דארף".

ער איז אוועק אין קאבינעט פון דירעקטאָר. קריסטאף איז געבליבן וואלטען אונטער די בליקען פון אנדערע אנגעשטעלטע. זיין בלוט האָט געקאָכט. ער האָט מעהר ניט געוואוסט, וואָס ער האָט געטאָן, וואָס ער וועט טאָן, וואָס ער דארף טאָן. ער האָט געטראכט, אז מען דארף מאכען פּליטה, אריבער מען וועט איהם בריינגען א תשובה; און ער האָט טאקי שוין געהאלטען דערביי, וועז די טיר האָט זיך וויעדער געעפענט:

„זיין עקסעלענץ וויל דיך טאקי זעהן" — האָט איהם דער צו איבערגעבענער בעאמטער געזאגט.

קריסטאף האָט געמוזט אריינגעהן.

זיין עקסעלענץ, באראָן פאָן האמער־לאנגבאך, א קליינער אלטיטשקער, מיט באקען־בערד און וואנצעם, און א גענאלטער מאַרדע, האָט א קוק געטאָן אויף קריסטאף'ן איבער זיינע גאלדענע בריל־עז, זיך ניט אפרייסענדיג פון זיין שריבען, און ניט ענטפערענדיג אפילו מיט א שאקעל פון קאף אויף קריסטאף'ס צומישטע באגריסונג.

— „אלזא" — האָט ער א פרעג געטאָן אין א מינוט ארום — „וואָס פארלאנגט איהר, הער קראפט?"

„עקסעלענץ" — האָט קריסטאף גיך ארויסגערעדט — „זייט מיר מוחל, איך האָב זיך אנדערש איבערלעגט. איך פארלאנג מעהר נאר נישט!"

דער אלטיטשקער האָט ניט געפאדערט קיין ערקלעהרונג וועגען דער פלוצלינגער חרטה. ער האָט אביסל שארפער זיך צוגעקוקט צו קריסטאף'ן, האָט זיך אויסגעהוסט און געזאגט:

„וועט איהר זיין אזוי גוט און מיר געבען דעם בריעף, וואָס איהר האלט דאָ אין האנט, הער קראפט?"

קריסטאָף האָט באמערקט, אז דעם דירעקטאָרס בליק רוהט אויף דאָס פּאָפּיר, וואָס ער האָט מעכאניש צוזאמענגעדרעהט ביי זיך אין פויסט.

— „עס איז איבערינ, אייער עקסצלענץ" — האָט ער געשטאמעלט — „עס לויגט זיך ניט מעהר".

„זייט אזוי גוט און גיט עס מיר אהער" — האָט דער אלטער איבערגע'חזר'ט רוהיג, ווי ער וואָלט נאָר ניט גע־הערט.

קריסטאָף האָט מעכאניש איהם דערלאָנגט דעם צוזא־מענגעדרעהטען בריעף. ער האָט זיך דערביי אריינגעלאָזען אין א ים פון ניט קלאָהרע וועדטער, און האָט אויסגעצויגען די האנט, כדי צוריק צו באקומען דעם בריעף. זיין עקסצלענץ האָט זאָרגפעלטיג פּארנאָנדערגעלעגט דאָס פּאָפּיר, האָט עס דורכגעלייענט, א קוק געטאָן אויף קריסטאָף'ן, איהם א ווייל נאָך געלאָזען אָנגעהן מיט זיינע רייד, און דאן איהם איבער־געשלאָגען, און געזאָגט, וואַרפענדיג דערביי א כיטרען בליק פון די אויגען:

„שוין רעכט, הער קראפט. די בקשה איז ערפילט!"

ער האָט א מאָך געטאָן מיט'ן האנט, און זיך גענומען ווידער פאר זיין שרייבען.

קריסטאָף איז ארויס א צומישטער.

— „נעמט ניט פאר אומגוט, קריסטאָף!" — האָט דער בעאמטער פריינדליך געזאָגט, וועז דאָס קינד איז דורכגע־גאנגען דורך די קאנצעלאריע. קריסטאָף האָט געלאָזען שאָק־לען זיין האנט, ניט וואָגענדיג אויפצוהויבען די אויגען.

ער האָט זיך ווידער געפונען פאר דעם שלאָס. ער איז געווען ווי דורכגעפֿאַרען פון שאנד. אלץ וואָס מען האָט איהם געזאָגט, איז איהם ווידער געקומען אויפֿן זינען; און איהם האָט זיך געדאכט, אז ער פיהלט די באלויידיגענדע אירָאניע און רחמנות פון די לייט, וואָס אכטען איהם און באלויידיגען איהם. ער האָט זיך אומגעקעהרט צוריק אהיים; און האָט אויף לואיזעס פראגען קוים געענטפערט מיט געצעהלטע, בייזע ווערטער, אזוי ווי ער וואָלט אויף איהר געוואָלט אויסלאָזען דעם כעס פאר דאָס, וואָס ער האָט געטאָן. דער גווייסען האָט איהם געפֿאָגט, וועז ער האָט געטראכט וועגען פאטער. ער האָט געוואָלט זיך פאר איהם מתודה זיין און בעטען מחילה. אבער מעלכיאר איז ניט געווען אין דער היים. קריס־טאף האָט געווארט אויף איהם א גאנצע נאכט, ניט צומא־כענדיג אן אויג. וואָס מעהר ער האָט געטראכט וועגען איהם, אלץ גרעסער איז געוואָרען זיין חרטה; ער האָט דעם פאָטער אידעאליזירט; ער האָט זיך איהם פארגעשטעלט פאר שוואַך, גוט, אונגלייקליך, און פראָטען פון זיינע אייגענע. וועז ער האָט דערהערט זיינע טריט אויף די טרעפ, איז ער ארויס־געשפרונגען פון בעט כדי איהם אנטקעגען צו לויפען און זיך ווארפען אין זיינע אָרימס. מעלכיאר איז אבער געקומען אין אזא עקעלהאפטען, שכור'ען צושטאנד, אז קריסטאף האָט אפילו ניט געהאט דעם מוט צו איהם צוצוגעהן, און ער האָט זיך ווידער אוועקגעלעגט, ביטער לאכענדיג פון זיינע אייגע־נע אילוזיעס.

וועז מעלכיאר האָט אין עטליכע טעג ארום זיך דער־וואוסט, וואָס עס איז געשעהן, איז ער געוואָרען שרעקליך אויפגעקאכט. און ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס קריסטאף האָט זיך געבעטען ביי איהם עס ניט צו טאָן, איז ער פֿאָרט

אוועק אין שלאָם מאכען דאָרט א סצענע. אבער ער איז גע־קומען צוריק מיט אן אראָפגעלאָזענער נאָז, און ניט א וואָרט געזאָגט וועגען דעם, וואָם דאָרט איז געשעהן. מען האָט איהם דאָרט נעגעבען זעהר א קאלטען קבלת־פנים. מען האָט איהם קודם כל געזאָגט, אז ער זאָל נעמען א גאנץ אנדער טאָן — אז מען צאָהלט איהם די פענסיע נאָר צוליעב די פארדינסט־טען פון זיין זוהן, און אז אויב ער וועט וויטער מאכען נאָך עפעס א סקאנדאל, וועט מען עס אין גאנצען אוועקנעהמען ביי איהם. קריסטאָף איז אויך געווען גאָר נשתומם און דער־לייכטערט, זעהענדיג ווי דער פאטער נעהמט אָן די לאנע לייכטער פון טאָג צו טאָג; און הערענדיג, ווי ער באריהמט זיך זאנאר, וואם ער אליין האָט דער ערשטען זיך ארויסגע־רופען צו ברייננען דעם קרבן.

דאָם האָט אבער מעלכיאר'ן בשום אופן ניט אָפּגע־האלטען זיך צו באקלאָגען פאר דער וועלט, אז ער וועדט באראבעוועט פון זיין פרוי און קינדער; אז ער האָט א גאנ־צען לעבען אוועקגענעבען פאר זיי, און אז איצט לאָזט מען איהם זיין אזא נצרח אין אלץ. ער האָט אויך געזוכט ארויס־צוקריגען גאלט פון קריסטאָף'ן מיט אלערליי קונצצן און חניפות. דאָם פלענט אָפט מאכען קריסטאָף'ן צום לאכען, כאָטש עס איז גאָר קיין געלעכטער ניט געווען. אבער אזוי ווי קריסטאָף האָט זיך געהאלטען פעסט, האָט מעלכיאר עס אָפּגעלאָזען. ער האָט זיך געפיהלט שטארק איינגעשראָקען פון דעם שטרענגען בליק פון אָט דעם פערצעהניאָהריגען אינגעל, וועלכער איז געווען זיין שופט. ער האָט זיך נוקם געווען שטילערהייט דורך זעהר א שלעכטען שפיצעל: ער פלענט אוועק אין שענק, זיך אָנטרינקען און אָנפרעסען ווי פיעל אין האלז איז נעקראָכען, און פלענט גאָר ניט צאָהלען,

טענה'ענדיג, אז זיין זוהן דארף באצאהלען זייגע חובות. קריסטאף האט ניט פראטעסטירט, ניט וועלענדיג מאכען נאך נרעסער דעם סקאנדאל; ער און לואיזע פלעגען פון דאם לעצטע זיך אפזאגען, אבי נאר צו באצאהלען מעלכיאר'ס חובות. — ועל כולם האט מעלכיאר, זינט ער האט אויפגע־ הערט צו באקומען געהאלט, אלץ מעהר און מעהר פארלארען דעם אינטערעס צו זיין פראפעסיע אלס פידעלשפיעלער; ער האט אנגעהויבען אזוי אפט צו פעהלען אין טעאטער, אז ניט קוקענדיג אויף קריסטאף'ס אלע בקשות, האט מען איהם סוף כל סוף געווויזען די טיר. און דאם קינד אליין האט גע־ מוזט אויסהאלטען דעם פאטער, די ברידער און די נאנצע הויז.

אט אזוי איז קריסטאף נעווארען דער ראש פון א פא־ מיליע צו פערצעהן יאהר.

ער האָט איבערגענומען די דריקענדע אויפגאבע פעסט ענטשלאָסען. זיין שטאָלץ האָט איהם ניט דערלאָזען צו זוכען הילף ביי אנדערע. ער האָט זיך פארשוואָרען אליין גובר צו זיין אלץ. ער האָט צופיעל געליטען פון קינדווייז אן, צוויי־ הענדיג ווי זיין מוטער נעהמט אָן ערנידעריגענדע נדבות. עס איז שוין ניט איינמאל געקומען צו סכסוכים צווישען זיי, וועז די גוטע פרוי פלעגט קומען אהיים, אנווייזענדיג מיט צור־ פרידענהייט אויף עפעס א מתנה, וואָס זי האָט באקומען פון איינע פון איהרע שטיצערינס. זי פלעגט אין דעם קיין בייז ניט זעהן, און פלעגט זיך פרעהען, וואָס זי וועט קענען פון דעם געלט מאכען פאר איהר קריסטאָפ'ן נאָך עפעס א געריכט צום מאָגערן אָוועגט־עסען. קריסטאָף אבער פלעגט וועלן בייז און זיך ענטזאגען, זאָגאר זיך צוצוריהרען צו די מאכלים. וואָס זי פלעגט אויף אזא אופן באקומען. לואיזען האָט עס געקרייגט; זי פלעגט צושטעהן צו איהר זוהן, ער זאל כאָטש פארזוכען; אבער ער פלעגט זיך ענטזאגען; זי פלעגט פארלירען די געדולד און איהם אריינזאָגען אונאנ־ גענעהמע זאכען, אויף וועלכע ער פלעגט ניט בלייבען שול־ דיג קיין ענטפער; ענדיגען פלעגט זיך דערמיט, וואָס ער פלעגט א וואָרף טאָן זיין סערוועטקע און אוועק פון טיש. דער פאטער פלעגט קוועטשען מיט די פלייצעם און איהם רו־ פען קאָמעדיאנט. זיינע ברידער פלעגען חוזק מאכען פון איהם און אויפעסען זיין חלק.

מען האָט אבער געמוזט קריגען די מיטלען צום לעבען.

זיין געהאלט אין ארקעסטער איז ניט געווען גענוג. ער האט געגעבען שטונדען. זיין טאלאנט פון א ווירטואז, זיין גוטער נאמען, אוז, ועל כולם, די פראטעקציע פון פירשט האבען איהם פארשאפען פיעל שילערינס אין דער בעסטער געזעל־שאפט. יעדען פריהמארגען, פון נייז אזויגער אז, האט ער געגעבען קלאוויר־שטונדען צו יונגע מיידלעך. פון וועלכע אייניגע זיינען געווען עלטער פון איהם אליין; פאר זייער קא־קעטסווא האט ער זיך שטארק געשעמט, אוז זייער צארה'דיגער שפילען פלעגט איהם ארויסבריינגען פון די כלים. אין מוזיק זיינען זיי געווען גאר אין נאכצוען טעמפ; דערפאר אבער האבען זיי אלע פארמאגט א מעהר ווייניגער פיינעם געפיהל פאר דאם לעבערליכע; אוז פון זייער אפלאכענדיגען בליק פלעגט ניט פארבייי קיינע פון קריסטאף'ס אונגעשיקטקיי־טען. דאם איז געווען פאר איהם אן אמת'ע מאטערניש. זי־צענדיג לעבען זיי ביים ברעג שטול, שטייף, רויט פון צארן, ניט וואגענדיג זיך א ריהר צו טהאן; זיך איינהאלטענדיג. כדי ניט ארויסצורייד־ען עפיס א נארישקייט; אוז מורא הא־בענדיג זאגאר פאר דעם קלאנג פון זיין אייגענער שטים; פלעגט ער זיך מאטערן ארויפצוציהען א שטרענגע מינע; אבער פיהלענדיג, ווי מען קוקט אויף איהם פון דער זייט, פלעגט ער פארלירען די האלטונג, זיך פארהוסטען אין מי־טען פון א באמערקונג, מורא האבען צו ווערען לעבערליף, אוז פלעגט סוף כל סוף ווערען לעבערליף אוז ארויספלאצען מיט באלייד־ינענדע באמערקונגען. אבער זיינע שילערינס האבען גאנץ לייכט געקאנט זיך נוקם זיין אן איהם. אוז זיי פלעגען ניט פארפעהלען א הער איהם צו שטעלען אין פארלעגענהייט: דורף איינפאכע פראגען, וואס פלעגען איהם מאכען רויט צו ווערען ביז די שפיץ הער; אדער זיי פלעגען איהם בעטען

עפּים א קליינע געפּעליקייט — ווי צום ביישפּיעל דערלאנגען א זאך, וואס זיי האבען פארגעסען אויף די מעבעל — און דאס איז געווען פאר אים דער שווערסטער עקזאמען, וויל ער פלעגט מוזען דורכגעהן דעם צימער אונטער דעם פייער פון בייזע בליקען, וואס האבען נאכגעשפירט די קלענסטע אונבאהאלפענקייט פון זיינע באווענונגען: זיינע לאנגע פיס, זיינע שטייפּע ארימס, זיין גאנצען גוף. וואס איז געווען צונויפגעקרעמפט פון שרעקעדיגקייט.

פון זיינע שטונדען האט ער געמוזט לויפען צו דער רעפעטיציע אין טעאטער. אפט האט ער קיין צייט ניט געהאט אנצובייסען; ער פלעגט מיטנעהמען אין קעשענע א שטיק ברויט און וואורשט און פלעגט עס עסען אין די אנטראקטען. אפטמאל פלעגט ער פארנעהמען דעם פלאץ פון טאביאס פייפער, דעם מוזיק דירעקטאר, וועלכער האט זיך אינטערעסירט מיט אים, און איהם געלאזען פון צייט צו צייט דיריזשירען דעם ארקעסטער ביי די רעפעטיציעס, כדי זיך איינצוגיבען. ער האט אויך געמוזט וויטער אנגעהן מיט זיין אייגענער מוזיקאלישער בילדונג. און וויערער פלעגען קלאווירשטונדען אויספילען די צייט ביז דער אווענט־פארשטעלונג, און נאכן אפט פלעגט מען איהם נאך וועלען הערען אין פאלאץ נאך דער פארשטעלונג. דאדורט פלעגט ער מוזען שפּיעלען א שעה אדער צוויי. די פרינצעסין האט זיך געהאלטען פאר א גאנצע קענערקע אין מוזיק; זי האט עס טאקי שטארק האלט געהאט, ניט קענענדיג קיינמאל אונטערשיידען צווישען גוטע און שלעכטע מוזיק. זי האט צוזאמענגעשטעלט פאר קריסטאף'ן די משונה'דיגסטע פראגראמען, איז וועלכע נאכרישע ראפסאדיעס פלעגען זיך גיפינען אין שכנות מיט אמת'ע קונסטווערק. איהר גרעסטער פארגניגען איז אבער

געווען איהם צו לאזען שפילען פון קאפ אייגענע זאכען, און זי פלעגט איהם ארויסגעבען טעמאם פון הארצברעכענדער סענטימענטאליטעט.

קריסטאף פלעגט פון דארט אוועק ארום האלבע נאכט, א פארמאטערטער, מיט ברענענדיגע הענט, מיט א פיבע־רישען קאפ און א לידיגען מאגען; ער פלעגט זיין דורכגע־וויקט אין שוויים; און אויף דרויסען פלעגט אפט פאלען א שניי אדער אן אייזיגער טומאן. ער האט געמוזט דורכגעהן מעהר ווי א האלבע שטאדט כדי צו קומען אהיים; ער פלעגט געהן צו פום; די ציינער פלעגען איהם קלאפען, און איהם פלעגט זיך אזוי וועלען ווייגען אדער שלאפען; און דערביי פלעגט ער מוזען גוט אכטונג געבען, אז זיין אייגיגער פא־ראדנער אנצוג זאל זיך ניט איינפאטשקענען אין בלאטע.

אין דער היים פלעגט ער גלייך זיך ארויינכאפען ביי זיך אין צימער, וועלכען ער האט נאך אלץ געטיילט מיט זיינע ברידער; און קיינמאל איז דאס לעבען איהם ניט געווען אזוי איבערדריסיג און די פארצווייפלונג איז ניט געווען אזוי גרויס; קיינמאל האט ער ניט געהאט אזוי שטארק דעם גע־פיהל פון אינזאמקייט, ווי אין דער מינוט, וועז עס פלעגט איהם זיך אינגעבען אין דער שטיקענדער לופט פון אט דעם בוידעם, ענדליך אראפצואווארפען פון זיך דעם שווערען יאך פון עלענד. צום גליק אבער, ווי נאר ער פלעגט אוועקלייגען דעם קאפ אויפ'ן קישען, פלעגט אויף איהם ארויפפאלען א שווערער שלאף, וואס פלעגט אוועקנעהמען ביי איהם דאס באוואוסטזיין פון זיינע צרות.

אבער באנינען אין זומער, און פארטאג נאך אין ווינ־טער, פלעגט ער שוין וויעדער אויפשטעהן. ער האט געוואלט ארבייטען פאר זיך אליין; זיינע אייגיגע פרייע מינוטען

זיינען געווען צוויישען פינף און אכט א זיגער אין דער פריה. דערפון האָט ער נאָך געמוזט פארלירען א טייל פאר באַשטעלטע ארבייטען: ווארום זיין טיטל פון הויפמוזיקאנט און דער חן וואָס ער האָט געהאט ביים פירשט האָבען אויף איהם ארויפגעלייגט דעם חוב צו פארפאסען אפיציעלע קאָמפאָזיציעס פאר די הויף־פאראדעס.

אָט אזוי איז זיין לעבען געווען פארגיפטעט ביז'ן מקור אריין. זאָנאר זיינע חלומות זיינען ניט געווען פריי. אבער, ווי עס געשיהט געווהנליך, האָט דער צוואנג איהם נאָך שטאַרקער געמאכט. אויב קיין זאָך האלט ניט געבונדען די טעטיקייט, האָט די נשמה פיעל וויניגער אורזאָך זיך צו באַוועגען. וואָס ענגער איינגעשלאָסען עס איז ארום קריסטאָף'ן געוואָרען די טורמע פון זארג און קלינליכע אויפגאבען, אלץ מעהר האָט זיין רעוואָלוציאָנערעם הארץ געפיהלט איהר אונאָפהענגיקייט. וואָלט זיין לעבען געווען אָהן שטערונגען, דאמאָלסט וואָלט ער, בלי ספק, זיך איבערגעגעבען צום גליקשפיעל פון א חיי שעה און צו דער פוסט־און פאסטקייט פון דער תאוה'דיגער יוגענד. אבער ניט זייענדיג פריי מעהר ווי א שעה אַרער צוויי אין טאָג, האָט זיין נאנצע קראפט אריינגעשטראמט אין זיי, ווי א טייך צווישען פעלזען. עס איז א גוטע דיסציפלין פאר די קונסט צו מוזען צוזאמענדרייקען איהרע אָנשטרענגונגען צווישען גרענעצען, וואָס לאָזען זיך ניט ריהרען פון אָרט. אין דעם זינען קען מען זאָגען אז עלענד איז דער לעהרער ניט נאר פון געדאנקען, זאָנדערן אויך פון סטיל; עס לערנט דעם גייסט און דעם קערפער זיך צו האלטען ניכטער. וועז די צייט איז אויסגערעכענט און די ווערטער געצעהלט, רעדט מען ניט צופיעל, און מען באקומט די גענוואָהנהייט צו טראכטען נאר וועגען דאָס וואָס איז וויכטיג.

אויף אזא אופן לעבט מען דאפעלט דוקא ווייל מען האט ווייניג צייט צו לעבען.

דאס איז געווען דער פאל מיט קריסטאף'ן. אונטערן יאר איז איהם אינגאנצען קלאהר געווארען דער וועדט פון פרייהייט; און ער האט ניט צוגיסעט די טיערע מינוטען אויף זאכען אדער וועדטער, וואס ברייננען קיין נוצען ניט. זיין נאטירליכע תשוקה זיך פארנאנדערצושרייבען בריט־ליך און זיך צו לאזען פיהרען פון די קאפריזען פון זיינע, כאטש אפילו אויפריכטיגע, אבער דאך אונבאשטימטע גע־דאנקען, האט באקומען איהר תקנה הורך די נויטוועגדיגקייט צו דענקען און צו שרייבען אזוי פיעל ווי מעגליך, אין אזוי ווייניג צייט ווי מעגליך. קיין אנדער זאך האט ניט געהאט אזא גרויסען אייכפלום אויף זיין קינסטלערישע און מארא־לישע עגטוויקלונג: ניט די שטונדען פון די לעהרער, און ניט דער ביישפיעל פון די מייסטערווערק, — אין די יאהרען, וועלן דער כאראקטער בילדעט זיך אויס, איז ביי איהם גע־וואהנהייט צו קוקען אויף מוזיק ווי אויף א קלאה־רע שפראך, אין וועלכער יעדער טאן האט זיין אייגענע באי־דייטונג; און צו דערזעלבער צייט האט ער זיך איינגעוואהנט צו האסען יענע מוזיקאנטען, וואס ריידען, אום גארנישט צו זאגען.

דאך די קאמפאזיציעס וואס ער האט דאמאלט נעשרי־בען זיינען נעווען נאך וויט פון דעם, אויסצודריקען אין נאי־צען זיין נשמה, וואהרום ער אליין איז נאך געווען וויט דער־פון צו האבען זיך ענטדעקט אין גאנצען: ער האט זיך אליין געזוכט אין דער גרויסער מאסע פון ערוואהרענע עמפפינ־דונגען, וועלכע די ערציהונג צווינגט ארויף אויף א קינד ווי זיין צווייטע נאטור. ער האט נאר בחוש נעפיהלט, וואס זיין

נשמה איז באמת, באזונדערס וויל ער האָט נאָך ניט גע־
שפּירט די לײדענשאפטען פון דער ערוואכענדער יוגענד, וואָס
באפרייט די נשמה פון מענשען פון איהרע געבאָרגטע קלײ־
דער, פונקט ווי א דונער רייניגט דעם הימל פון די וואָל־
קענס, וואָס וויקלען איהם ארום. ניט־קלאָרע, מעכטיגע אה־
נונגען האָבען זיך ביי איהם דורכגעמישט מיט פרעמדע
זכרונות, פון וועלכע ער האָט זיך ניט געקאָנט באפרייען. ער
פלעגט זיך ערגערן פון אזוינע שקרים. ער פלעגט ווערן פאר־
צווייפעלט, זעהענדיג אויף ווי פיעל דאָם וואָס ער האָט אָנגע־
שריבען שטעהט ניעדעריגער, ווי דאָם וואָס ער האָט גע־
טראכט. ער האָט אָנגעהויבען אין זיך אליין צו צווייפלען.
אבער ער האָט ניט געקאָנט זיך בארוהיגען מיט אזוינע נא־
רישע נידערלאָגען; ער האָט געברענט מיט דעם פארלאָנג צו
מאכען בעסער, צו שרייבען עפּעס וואָס גרויסעס. אבער
שטענדיג פלעגט ער דורכפאלען. נאָך א מינוט פון פולער אי־
לוזיאָן ביים שרייבען, פלעגט ער באמערקען, אז דאָם וואָס
ער האָט געשאפען טויג אויף גאָר ניט; ער פלעגט צוריסען
און פארברענען אלץ, וואָס ער האָט געשאפען. אבער כדי צו
מאכען זיין שאנד פארפול, פלעגט ער מוזען לאָזען ניט גע־
ריהרט, ניט קענענדיג זיי פארניכטען דוקא די מיטעלמע־
סיגסטע, די ניט גראָטעסקסטע פון זיינע ווערק, די אפיציעלע:
דעם קאָנצערט, „דעם קעניגס אדלער", וואָס איז געשריבען
געוואָרען לכבוד דעם געבורטסטאָג פון פירשט; די
קאָנטאָטע „פלאָס׳ חתונה", וואָס איז געשריבען געוואָרען
לכבוד דער חתונה פון דער פרינצעסין אדעלאָאידע, זיי זיי־
נען אריסגענעבען געוואָרען מיט גרויס פּראָד אין טייערע
לוקסוס־אויסגאבען, כדי צו פּראָביגען זיין נאָרישקייט
פאר די קומענדע דורות. און ער האָט געווינט פון שאנד.

פיבערישע יאהרען! קיין רוה, קיין נאכגעבען. קיין זאך ניט, וואס רייסט אפ פון דער פארקאכטער ארבייט. קיין צייטפארטרייב, קיין פרייגד. ווי שטארק עס האט איהם זיך געוואלט אזוינס האבען! נאכמיטאג, אין א צייט, וועו די אנדערע קינדער האבען זיך געלאזט וואוילגעהן, איז דער קליינער קריסטאף געזעסען ביי זיין ארקעסטער־סטענדער אין שטויביגען, שלעכט־באלויכטעטען טעאטער - זאל, דער שטערן צורונצעלט פון אויפמערקזאמקייט; אוו אין אוועגט. וועו אנדערע קינדער האבען שוין געשלאפען, איז ער נאך אלץ געזעסען דארט אויף זיין שטול א צוזאמענגעקארטשעטער פון פארמאטערטקייט.

קיין נאהענטקייט ניט מיט זיינע אנדערע ברידער. דער אינגסטער, ערנסט איז אלט געוואון צוועלף יאהר. ער איז געווען א קליינער לאידאק, פארדארבען אוו חוצפה'דיג, וואס פלעגט פארברייגען די טעג מיט אזעלכע חברהלייט, ווי ער אליין איז; אוו פון דער חברותא זיך אנגענומען ניט נאר מיט קלאגעדיגע מאניערען, נאר אויך מיט שענדליכע געוואהנהייטען. וועגען וועלכע דער עהרליכער, אנשטענדיגער קריסטאף האט קיין שום פארשטעלונג אפילו ניט געהאט, ביז ער האט עם איינמאל מיט עקעל באמערקט. דער צווייטער, רודאלף, דער ליעבלינג פון פעטער טעאדאר, האט געוואלט וועהרן א סוחר. ער איז געווען א רוהיגער, געזעצטער אבער א כיטרער; ער האט זיך געהאלטען פיעל העכער פאר קריסטאף'ן אוו האט ניט דערלאזען, אז יענער זאל האבען א דעה אין הויז, כאטש ער האט געהאלטען פאר נאנץ נאטירליך צו עסען זיין ברויט. ער האט געפיהלט די זעלבע פארביטערונג געגען איהם, ווי טעאדאר אוו מעלכיאר, אוו פלעגט פארנאנדערטראגען זייערע לעבערליכע רכילות וועגען איהם. קיינער פון די

ביידע ברידער האָט ניט האָלט געהאט קיין מוזיק. אוון, נאָכ־מאכענדיג דעם פעטער, האָט אויך רודאָלף זיך באמיהט ארויסצוואוויזען צו איהר פאראכטונג. זיך פיהלענדיג ניט באקוועם, ווען קריסטאָף, וועלכער האָט זעהר ערנסט געגנ־מען זיין ראָלע אלס דער הויפט פון דער פאמיליע, ניט אויף זיי אכטונג און בייזערט זיך אָן, האָבען די ביידע קליינע גע־פרובירט רעווָלטירען; אבער קריסטאָף האָט געהאט שטאר־קע הענט און דאָס באוואוסטזיין פון זיין רעכט; אוון ער האָט זיי געוויזען ווער עלטער איז. פונדעסטוועגען האָבען זיי מיט איהם געמאכט, ווען זיי האָבען געווָלט; זיי האָבען אויסגע־נוצט זיין לייכטגלויביגקייט אוון איהם געלייגט פאסטקעס. אין וועלכע ער פלעגט שטענדיג אריינפאלען; זיי פלעגען פון איהם אויסנארען גאלט, אָנזאָגען שקרים אָהן שום בושה אוון חרפה אוון מאכען חוזק פון איהם הינטער זיין רוקען. דער גוטער קריסטאָף האָט שטענדיג זיך געלאָזען אָפנארען. ער האָט געהאט אזא שטארקען פארלאנג צו ווערען געליעבט. אז איין צערטליך ווארט איז געווען גענוג אוועקצונעהמען ביי איהם דעם כעס. פאר א קליין ביסעל ליעבע ווָלט ער זיי אלץ מוחל געווען. אבער זיין צוטרוי איז געווען שרעקליך צושטערט, ווען ער האָט איין מאל געהערט ווי זיי מאכען חוזק פון איהם פאר זיין נאריישקייט, גליך נאכדעם, ווי זיי האָבען מיט איהם אָפּגעשפּיעלט א צבועצ'קע סצענע און איהם ארומגענומען, ווען האָט איהם געריהרט ביז צו טרערען; דאָס האָבען זיי נאר אָפּגעשפּיעלט, כדי פון איהם ארויסצו־נארען דעם שהנעם גאלדענעם זייגער, א מתנה פון פירשט, וועלכען זיי האָבען געזאָלט ארויסצוקריגען. ער האָט זיי פאראכטעט, אוון האָט זיך פון דעסטוועגען ווייטער געלאָזט פיהרען פאר'ן נאז צוליעב זיין פארלאנג צו ווערען געליעבט

און צוליעב זיין צוטרויען צו מענשען. ער האט עס געוואוסט און פלעגט ווערן שטארק בייז אויף זיך אליין און פלעגט די ברידער שלאגען רוק און ביין, ווען ער פלעגט אויסגעפינען, אז זיי האבען וויעדער געפיהרט ליצנות מיט איהם. אבער דאס האט איהם ניט אפגעהאלטען באלד וויעדער איינצובייסען דעם נייעם קרוטשיק, וועלכען זיי האט זיך נאר געוואלט איהם אונטערוואַרפען.

נאך א ביטערער וועהטאג איז איהם פארגעשטאנען. ער האט זיך דערוואוסט פון שכנים — בעלי טובות, אז זיין פאטער רעדט רשעות אויף איהם. נאכדעם ווי ער האט געשטאלצירט מיט דעם ערפאלג פון זיין זוהן און זיך אומעטום באריהמט מיט איהם, איז אויף איהם ארויפגעפאלען די מאוס'ע שוואכקייט איהם מקנא צו זיין. ער האט געזוכט איהם צו מאכען צו קליינגעלט. עס איז געווען נאריש ביז צום ווייגען. מען האט נאר געקאנט קוועטשען מיט די פליציעס; זאגאר ניט ווערן אין כעס; ווארום ער האט אליין ניט געוואוסט, וואס ער טוט, זייענדיג פארביטערט דורך זיין מפלה. קריסטאף האט געשוויגען, ווארום ער האט מורא געהאט, אז ער וועט זיך ארויסרייידען צו הארבע ווערטער, אויב ער וועט רעידען, אבער זיין הארץ איז געווען מיט בלוט אפגעגאסען.

א טרויעריגע באנעגעניש פלעגט עס זיין ביי דער וועטשערע, ווען אלע פלעגען זיצען צוזאמען אין קרייז פון דער פאמיליע, ארום בלאטיגען טישטוך ביים ליכט פון לאמפ; ארום איהם — נאר נארישע פלוידעריי און דער גערוש פון די יאסלעס פון אט די נפשות, וועלכע ער האט מבזה געווען, אויף זיי רחמנות געהאט און, ניט קוקענדיג אויף אלץ, דאך געליעבט! נאר צו דער בראווער מוטער האט קריסטאף געפיהלט א באנר פון געגענזייטיגער צערטליכקייט. אבער לואי־

זע פלעגט, ווי ער, זיך אָנמאטערן א גאנצען טאָג: אין אָוועגט פלעגט זי זיין ווי אויסגעלאָשען, פלעגט ניט אויסרייַדען א וואָרט און איינשלאָפען נאָכ'ן עסען ביים פארצירעוועז די זאָקען, זיצענדיג אין שטול. אויסערדעם איז זי געווען אזוי גוט, אז זי האָט ניט געמאכט קיין אונטערשיער אין איהר ליעבע צווישען דעם מאן און די דריי זיהן; זי האָט זיי אלעמען גליך האלט געהאט. קריסטאָף האָט אין איהר ניט געפונען די פארטרויטע, אין וועלכע ער האָט זיך געגויטיגט.

אָט אזוי האָט ער זיך איינגעשלאָסען אין זיך אליין. ער איז ארומגעגאנגען א שווייגענדיגער גאנצענע טעג, אָפטער־ענדיג זיין איינפאָרמיגע, שווערע טעגליכע ארבייט אין א שטו־מען צאָרן. אזא זאָרט לעבען איז געווען זיהר געפעהרליך, בפרט נאָך פאר א קינד אין אזא קריטישען עלטער, וועז דער אָראגניזם איז מעהר עמפפינדליך און איז מעהר קאָפאבעל אויפצונעהמען אלע צושטערונגען וואָס קענען לייכט פאר־קריפלען פאר'ן גאנצען לעבען. קריסטאָף'ס געזונט האָט שטארק געליטען פון דעם. ער האָט גע'ירש'נט פון די עלטערז א געזונטע גענוי און א קרעפטיגען קערפער. אבער אזא שטארקע גענוי גיט נאָך מעהר שפייז פאר ליידען, וועז צו נרויסע אָנשטרענגונג און פריהצייטיגע זאָרג רייסען דורך שפאלטען, דורך וועלכע זיי קענען זיך אריינ'גנב'נען. שוין גאנץ פריה האָבען זיך ביי איהם באוויזען ערנסטע, נערוועזע שטערונגען. נאָך אלס גאנץ קלייגער קינד פלעגט ער ביי יע־דער אונאנגענעהמליכקייט פאלען אין חלשות, באקומען קאָנ־וואלסען און נעהמען ברעכען. צווישען זיעבעטען און אכטען יאָהר, אין דער צייט, וועז ער איז צום ערשטען מאל אויפ־גערופען איז קאָנצערט, האָט ער אָנגעהויבען צו שלאָפען זעהר אונרוהיג: ער האָט גערעדט, געשריען, געלאכט און

געווײנט אין שלאָף; און אט די קראנקהאפטע סמנים פלעגן זיך אומקעהרען יעדעם מאל, ווען ער פלעגט זיך שטארק אויפרעגען. דערצו האט ער געליטען פון שרעקליכע קאָפּ־וועטאָגען, וואס פלעגען זיך אויסדריקען אמאל אין א שטעכניש און הינטער'ן קאָפּ און אין די זייטען פון שארבעז; אן אנדער מאל — ווי מען וואלט בלייענע רייפען איהם אָנטאָן ארום קאָפּ: די אויגען האבען איהם וועה געטאָן: צייטענווייז פלעגט איהם זיך דאכטען, ווי מען וואלט איהם שטעכען אין די אויגענלעכער מיט נאדלען; ער פלעגט זיין ווי פארבלענדעט, און ער פלעגט ניט קענען לייענען, און מינוטען־לאנג פלעגט ער מוזען אויפהערן לייענען. פון דעם ניט דערעסען און פון עסען ניט קיין געזונטע שפייז און דערצו נאָך אין ניט רעגולערע צייטען, איז זיין געזונטער מאָגען אינגאנצען חרוב געוואָרען; ער האט שטארק געליטען פון וועהטאָגען אין בויך און אָפּשוואכעניעדען שלשול; אבער פון קיין זאך האט ער ניט אזוי פיעל געליטען ווי פון זיין הארץ: עס האט נעקלאפט אין א משוגע'נער ניט רענעלמעסיגקייט; אט איז עס געשפרונגען צוואוילדעט, ווי עס וואלט וועלען צופלאצען; און אט האט עס קוים זיך נעריהרט און איז ווי שטעהן געבליבען. ביינאכט פלעגט די טעמפעראטור ביים קינד זיך ענדערן אויפ'ן שרעקליכסטען אופן; זי פלעגט זיך וואר־פען צוווישען הויכער היץ און בלוטארימקייט, גאר אָהן א הפסקה אין מיטען. ער האט געברענט, געציטערט פון קעלט, געהאט שרעק־אָנפאלען, ער פלעגט באקומען א קראמפּף אין קעהל און א קיילכעל פלעגט זיך אוועקשטעלען אין האלז, וואס פלעגט איהם ניט לאָזען אטעמען. — נאטירליך איז זיין פאנטאזיע פון דעם גענוארען שטארק איינגעשראָקען; ער האט ניט געהאט דעם מוט צו דערצעהלען זיין פאמיליע מכח

דאָס אלץ, וואָס ער האָט געפיהלט; אבער ער האָט עס שטענדיג זיך צוגעהערט דערצו און דורך דעם נאָך שטארקער געמאכט די וועהטאָגען. ער האָט זיך איינגערעדט, אז ער האָט אלע קראנקהייטען פון וועלכע ער האָט געוואוסט; ער האָט געגלויבט, אז ער מוז ווערען בלינד; און אזוי ווי ביים געהן פלעגט איהם אמאל אנהויבען שווינדלען, פלעגט ער טראכטען, אז ער וועט פלוצלונג אנידערפאלען א טויטער — שטענדיג האָט איהם באהערשט, געדריקט, אבער צו דערזעלבער צייט אונטערגעטריבען אָט די שרעקליכע מורא אפגעהאלטען צו וועלען אויפ'ן האלבען וועג, צו שטארבען פריהצייטיג. אך! אויב מען מוז שוין שטארבען, טו כאָטש, ווייניגסטענס, ניט איצט, איידער מען איז נאָך דער זיעגער...

דער זיעג... אָט די פיקסע אידעע, וואָס האָט געברענט שטענדיג אין איהם, כאָטש ער האָט זיך ניט געקאָנט אפגעבען קיין חשבון פארוואָס, זי האָט איהם דורכגעטראָגען דורך אלע צרות, אנשטרענגונגען און געשטיצט אין נאנצען זומפ פון לעבען. דאָס אונקלאָהרע און מעכטיגע באוואוסטזיין פון דאָס, וואָס ער וועט שפעטער זיין, וואָס ער איז שוין איצט!... וואָס איז ער? א קרייַנקליה, נערוועז קינד, וואָס שפיעלט אין ארקעסטער און שרייבט מיטלמעסיגע קאָנצערטען? — ניין, פיעל מעהר, ווי אזא קינד. דאָס איז נאָר דער צודעק, דאָס היינטיגע אויסזעהן, דאָס איז ניט זיין תמצית. עס איז ניטאָ קיין שייכות צווישען זיין אמת'ען יש, און די איצטיגע פארמען פון זיין פנים און פון זיינע געדאנקען. דאָס ווייס ער נאנץ גוט. דערזעהט ער זיך אין שפיעגעל, דערקענט ער זיך ניט. אָט דער בריטער, רויטער פנים, אָט די גרויסע בערמען, די טיעפליעגענדע אויגען, אָט דער קורצער נאָז, גראָב ביים ענד, מיט בריטע נאָזלעכער, אָט די שווערע קיהנבייי-

נער. אט די אָנגעבלאָזענע מויל — אט די גאנצע העסליכע און וואכעדיגע מאסקע איז איהם אליין פרעמד. פונקט אזוי ווייניג דערקענט ער זיך אין זיינע ווערק. ער קריטיקירט זיך אליין, ער וויים, אז דאָס אליץ, וואָס ער מאכט, וואָס ער איז איצט, האָט קיין שום ממשות ניט, און פונדעסטוועניגער איז ער זיכער אין דעם, וואָס ער וועט זיין און וואָס ער וועט מאכען. אָפטמאָל וואַרפט ער זיך אליין פאר אט די זיכערקייט זיינע, אלס א שקר פון א בעל־גאוה: און עס איז פאר איהם א פרייד זיך אליין צו ערנידעריגען, זיך צו פייניגען און צו באשטראפען. אבער די זיכערקייט שלאָגט זיך דורך אין קיין זאך קען איהר ניט שעדיגען. וואָס ער זאָל ניט טאָן, וואָס ער זאָל ניט טראכטען, קיין איינציגער פון זיינע גענאקען, קיין איינציגע פון זיינע האנדלונגען, נעהמט איהם ניט אריין, דריקט איהם ניט אויס. ער וויים עס; ער האָט דעם וואונדערליכען גענפיהל, אז דאָס וואָס ער איז באמת, איז ער נאָך היינט ניט, אבער אז ער וועט עס זיין מ א ר־ ג ע ן... ע ר ו ע ט ז י י ן!... ער ברענט מיט דעם גלויבען, ער פאר'שכור'ט זיך פון דעם ליכט! אך! זאָל נאָר דער ה י י נ ט איהם ניט אָפהאלטען ביים פאריבערגעהן! זאָל ער נאָר ניט אריינפאלען אין איינע פון יענע פאָסטקעס, וועלכע דער היינט הערט ניט אויף איהם אונטערצוליגען אונטער זיינע פיס!

אט אזוי קירעווענט ער זיין שיפעל דורך דעם שטראם פון טעג, ניט אָפּקעהרענדיג די אויגען ניט אויף רעכטס און ניט אויף לינקס; ער שטעהט פעסט ביים רודער, זיך ניט ריהרענדיג, דער בליק אָנגעשטרענגט אויף דעם ציעל, אויף דעם האפען, דאָס ענד, וואָס ער זעהט פאָראויס. וואו ער זאָל זיך ניט גענפינען: צי אין אַרקעסטער צווישען די מו־

זיקאנטען ; ביי דער פלוידעריי ביים טיש אין מיטען פון זיין פאמיליע ; אין פאלאץ, בעת ער שפיעלט אהן קאפּ, כדי צו אונטערהאלטען די פירשטליכע ליאלקעם ; שטענדיג איז עס די אונבאוואוסטע צוקונפט, אט די צוקונפט, וואס קען ווערן גאר נ שט חרוב וועלכע ער לעבט. וועלכע אויף אייביג — שטענדיג איז עס די צוקונפט, אין

ער זיצט אין זיין שאלקע איינער אליין ביי זיין אל־
טען קלאוויר. דער אפשטארבענדער שיין פון טאג גליטשט
זיך איבער דעם נאטען־העפט. ער פארדארבט זיך די אויגען,
כדי צו לעזען ביז צום לעצטען טראפען ליכט. די צערטליכ־
קייט פון די גרויסע, אויסגעלאשענע הערצער, וואס אטעמט
פון אט די שטומע זייטען, דרינגען דורך פול פון ליעבע. זיינע
אויגען פילען זיך אן מיט טרערען. ער פיהלט, ווי א געליעבט
באשעפענישׂ וואלט געשטאנען הינטער איהם, ווי א זיסער
הויך וואלט געצערטעלט זיינע באקען, ווי צוויי ארימס וואל־
טען איהם ארומנעהמען פאר'ן האלז. א פארציטערטער
קעהרט ער זיך אום. ער פיהלט, ער וויים עס, אז ער איז ניט
אליין. א ליעבענדע און געליעבטע נשמה איז דא פארן ביי
זיין זייט. ער קרעכצט הויך, ווייל ער קען עס ניט באנעהמען.
און דאך ברייננט אויך דער שאטען פון ביטערקייט, וואס
מישט זיך דורך אין זיין התלהבות, א פארבארגענע זיסקייט.
דער טרויער אליין לייכט פאר איהם. ער טראכט וועגען זיינע
פיעלגעליעבטע לעהרער, די פארשוואונדענע גאונים, וועמעס
נשמות עס שטעהן וויעדער אויף תחית המתים אין דער מוזיק,
אין וועלכער זיי האבען אמאל געלעבט. מיט א הארץ אויפ־
געשוואלען פון ליעבע, טראכט ער וועגען יענעם איבער־
מענשליכען גליק, וואס האט געמוזט אויספאלען אויף זיינע
באריהמטע פריינד, אויב אפילו נאר די בלאסע אפשטראה־
לונג פון זייער גליק, ברענט אזוי ליכטיג. ער חלומ'ט דער־
פון צו וועלען גלייך מיט זיי און אויך צו לייכטען מיט אזא

ליעבע, ווי די, וואס באליבטען איצט אין א פאר פארלא־
רענע שטראהלען זיין עלענד מיט א געטליבען שמייכעל.
אליין אויך צו זיין א גאט, א היים פון פרייד, א זון פון
לעבען !...

אבער א, וועהגעשריעז ! וועז ער וועט אמאל ווערז
גליך צו די, וועמען ער ליעבט ; וועז ער וועט דערגעהז צו
דעם שטראהלענדען ליבט, וואס ער איז מקנא, דאמאלט וועט
ער ערשט זעהן, וואס פאר א פאלשער חלום עס איז געווען!...

II.

אָטָא.

איינמאָל א זונטאג איז קריסטאָף געווען אייגנעלאָדען פון זיין מוזיק־דירעקטאָר, מאביאס פפייפער, צום מיטאג־עסען אויף זייז דאטשע, וואָס עס האָט זיך געפונען א שעה רייזע פון שטאָדט. ער האָט געגומען דעם רהיין דאמפף־שיף. אויפ'ן דעק האָט ער זיך אוועקגעזעצט לעבען א יונגען בחור'ל אין זיינע יאָהרען, וואָס האָט זיך געפלייסט צו מאכען פלאץ פאר איהם. קריסטאָף האָט ניט געשאָנקען דערצו קיין אויפמערקזאמקייט. אבער אין א מינוט ארום, מערקענדיג, אז זיין שכן הערט ניט אויף איהם צו באקוקען, האָט אויך ער זיך שארף צוגעקוקט צו איהם. עס איז געווען א בלאָנדער יונגערמאנטשיק מיט רויטע, קייליעכדיגע באקען, מיט די האָר גלאט פארקאָמט אויף א זייט און מיט א שאטען פון וואנצעם אויף די ליפען; ער האָט געהאט דעם אויסזעהן פון א גוטמוטיגען „דראנג", כאָטש ער האָט זיך אנגעטאָן אזוי, אז ער זאָל אויסזעהן ווי א נאנצער דזשענטלמען. ער איז געווען אנגעטאָן מיט גרויס פרעטענזיעס: א פלאָנעלענער אנצוג, מיט העלע הענדשקעס, מיט ווייסע שיף און א בלאָם־בלויען האלזטוך; אין האנט האָט ער געהאלטען א שפאציר־שטאָק. ער האָט געקוקט אויף קריסטאָף'ן פון דער זייט, ניט אומקעהרענדיג דעם קאָפ, ווי א העהנדל; און אז קריסטאָף האָט פון זיין זייט געמומען קוקען אויף איהם, איז ער רויט געוואָרען ביז די אויערן, האָט אריינגענומען א צייטונג פון קעשענע און האָט זיך געמאכט, ווי ער וואָלט בלומרשט געווען טיף פארטאָן אין איהר, אבער אין עטליכע מינוט ארום האָט ער

זיך גיך איינגעבויגען אויפצוהויבען קריסטאף'ס הוט, וואס איז געווען אראפגעפאלען. קריסטאף, וואס איז געווען איבערראשט פון אזא העפליכקייט, האט וויעדער א קוק געטאן אויפ'ן בחור'ל, און יענער איז וויעדער רויט געוואָרען; קריסטאף האט טבוקען אפגעדאנקט, וואָרום איהם איז ניט געפעלען געוואָרען די זאָרט הכנעה'דיגע איבערגעבענהייט. און ער האט פיינט געהאט, וועו מען האט זיך מיט איהם אפגענגעבען. פונדעסטוועגען האט ער זיך געפיהלט געשמייכעלט.

באלד האט ער דערפון מעהר ניט געטראכט. זיין אויפמערקזאמקייט איז געווען צוגעצויגען צו דער לאנדשאפט. שוין זייט א לאנגע צייט האט ער זיך ניט געקאנט אראוסרייסען פון שטאדט; אויך האט ער געהאט גרויס פארגניגען פון דער לופט, וואס דער ווינט האט איהם געשמיסען אין פנים אריין, פון גערויש פון די כוואליעס, וואס האבען זיך אנגעשלאגען אין שיף, פון גרויסען שטח וואסער און פון די פארשיעדענע בילדער פון די ברעגעס: גרויע, נידעריגע בערגלאה, וועלבעס, וואס האבען זיך געבאדעט אין שטראם, שטעדט, וואס זיינען געווען געקרוינט מיט גאטישע טורעמס, און רויכענדיגע פאבריק־קוימענס, געלע וויינגערטנער און לענגעדארישע פעלזען. אזוי ווי ער האט אויפ'ן קול אויסגעדריקט זיין התלהבות, האט זיין שכן, ווי כלומרשט לאחר יד, שעמעריג, מיט א פארשטיקטער שטים ארויסגעזאגט עטליכע היסטארישע באמערקונגען וועגען די חורבות, וואס זיינען אזוי קונציג צוריק אויפגעשטעלט געוואָרען מיט פלושטיר, אזוי ווי ער וואלט געהאלטען א דרשה פאר זיך אליין. קריסטאף'ס אויפמערקזאמקייט איז געווארען צוגעצויגען, און ער האט וויטער אויסגעפרעגט. דער אנדערער איז געווען גליקליך צו קענען ארויסווייזען זיינע קענטניסע, און ער האט זיך גע־

אייל̈ט צו ענטפערן. ער האָט זיך איצט געווענדעט דירעקט צו קריסטאָפ'ן, איהם אָנרופענדיג „הער הויף־פידעל̈ער".

— „איהר קענט מיך אל̈וא?" — האָט קריסטאָפ א פרעג געטאָן.

„א, יא" — האָט דער בחור'ל̈ געענטפערט אין א טאָן פון אזא נאיווער באוואונדערונג, וואָס איז געווען א נחת־רוח פאר קריסטאָפ'ס גאוה.

זיי האָבען געגומען פל̈וידערן איינער מיט'ן אנדערען. דער יונגערמאנטשיק האָט אפט געזעהן קריסטאָפ'ן אויף די קאָנצערטען, און זיין פאנטאזיע איז געווען שטאַרק אָנגעצויגען דורך דאָס אל̈ץ, וואָס מען האָט וועגען איהם דערצעהל̈ט. ער האָט עס אפיל̈ו ניט ארויסגעוואָגט קריסטאָפ'ן: אבער יענער האָט עס געפיהל̈ט, און איז פון פרייד איבער־ראשט געוואָרען. ער איז געווען וויניג געוואָהנט. מען זאל̈ רויידען צו איהם אין א טאָן פון אזא טיעף דורכגעפיהל̈טען רעספעקט. ער האָט וויטער אויסגעפרעגט זיין שכן וועגען דער געגענד און איהר געשיכטע; יענער האָט מיט גרויס חשק ארויסגעל̈ייגט די ידיעות, וואָס ער האָט אל̈יין אקאָרשט באקומען; און קריסטאָפ האָט באוואונדערט זיין געל̈עהרט־זאמקייט. אבער דאָס אל̈ץ איז נאָר געווען אן אויסרייד פאר זייער אונטערהאל̈טונג; דאָס וויכטיגסטע פאר זיי איז געווען איינער מיט דעם אנדערן זיך נאָהענטער צו באקענען. תחל̈ת האָבען זיי ניט געהאט דעם מוט זיך אפען מודה צו זיין אין דעם. זיי האָבען זיך וויעדער און וויעדער אומגעקערט דערצו דורך פארשטעל̈טע, ניט געשיקטע פראגען. צו ענד האָבען זיי זיך באשל̈אָסען צו רויידען אפענער, און קריסטאָפ האָט זיך דערוואוסט, אז זיין נייער פרייַנד הייסט „הער אָטאָ דיענער"

און איז א זוהן פון א רייכען סוחר אין שטאדט. עס האט זיך ממילא ארויסגעווייזען, אז זיי האבען געמיינזאמע באקאנטע, און זייערע צינגער זיינען ביסלאכווייז לויזער געוואָרען. וועז דאס שיף איז צוגעקומען צו דער שטאדט, וואו קריסטאף האט באדארפט ארונטער, האבען זיי געהאלטען אין רעכטען מי־טען פון א לעבעריגען געשפרעך. אטא איז אויך ארויס. דער צופאל איז ביי זיי אויסגעקומען זעהר מערקווירדיג, און קריסטאף האט פארגעשלאגען צוזאמען זיך דורכצושפאצירען ביז מיטאגצייט. זיי האבען זיך אוועקגעלאזען דורך די פעל־דער. קריסטאף האט פריינדליך געגומען אטא'ן אונטער'ן ארים, און האט איהם אויסדערצעהלט זיינע פלענער, אזוי ווי ער וואלט איהם געקענט פון קינדווייז אן. ער איז אזוי שטארק געווען אפגעוואהנט פון דער געזעלשאפט פון קינ־דער פון זיין עלטער, אז עס איז געווען פאר איהם א פרייד אהן שום גלייכען צו פארבלייבען צוזאמען מיט דעם גע־בילדעטען און גוטערצוינגענעם יונגען מאן, וואס האט ארויס־געווייזען סימפאטיע צו איהם.

די צייט איז פארבי ניט באמערקט. דיענער, שטאלץ מיט דעם צוטרוי פון יונגען מוזיקאנט, האט ניט געוואגט איהם צו דערמאנען, אז עס האט שוין געשלאגען די שעה פאר זיין אייגלאדונג. צו ענד האט ער דאך גספונגען, אז עס איז זיין פליכט איהם צו דערמאנען. אבער קריסטאף, וואס האט אפארשט געהאלטען אין ארויפקלעטערן אויף א בארג אין רעכטען מיטען וואלד, האט געענטפערט, אז קודם כל מוז מען דערגעהן ביז'ן שפיץ בארג; וועז זיי זיינען דערנאנגען אהין, האט ער זיך אויסגעצויגען אויפ'ן גראז, אזוי ווי ער וואלט געהאלטען ביים פארברייגען דאָרט דעם גאנצען טאג. אין א פערטעל שעה ארום, וועז דיענער האט דערזעהן,

אז ער וויל זיך נאָך אלץ ניט ריהרען, האָט ער וויעדער פאר־זיכטיג א פרעג געטאָן:

— „און אייער מאָהלצייט?"

קריסטאָף, וועלכער איז געלעגען אויסגעצויגען אין דער גאנצער לענג מיט די הענט אונטער'ן קאָפּ פארלייגט, האָט גאָנץ רוהיג געענטפערט:

— „פש"!

אבער א קוק טוענדיג אויף אטאָ'ס פארוואונדערטען פנים, האָט ער זיך צולאכט. „דאָ איז צו שעהן" — האָט ער ערקלעהרט — „איך געה ניט אהין, זאָלען זיי וואַרטען אויף מיר!"

ער האָט זיך האלב אויפגעזעצט:

— „אייליט איהר זיך? ניין, ניט אמת? וווייסט איהר. וואָס מיר דארפען טאָן? מיר וועלען עסען מיטאג צוזאמען. איך וויים פון אן אכסניא".

דיענער האָט אפילו געהאט א סך טענות ארויסצושטעלען. כאָטש קיינער האָט אויף איהם ניט געווארט: דאָך איז איהם בכלל ניט געווען אנגענעהם זיך צו באגענענען מיט א באשלום, וואָס ער האָט ניט פאראויסגעזעהן: ער איז געווען א מענש מיט א סדר און האָט געקאָנט אלץ אוים'חשבונ'ען פאראויס. אבער קריסטאָף'ס פראגע איז געווען געשטעלט אין אזא טאָן, וואָס האָט ניט דערלאָזען די מעגליכקייט פון אפזאָגען זיך. אט אזוי האָט ער געלאָזען זיך מיטשלעפען, און זיי האָבען פון דאָס ניי געגומען פלויערן.

אין רעסטאָראן האָט זייער ברען אביסעל נאכגעלאָזען. ביידע זיינען געווען פארנומען מיט דער ערנסטער פראגע. וועך זאָל דעם אנדערן פארבעטען צום עסען: און יעדער אייגער האָט שטילערהייט געהאלטען פאר אן עהרען־זאך אליין

צו זיין דער פארבעטער: דיעגער, ווייל ער איז געווען דער רייכערער און קריסטאף, ווייל ער איז געווען דער ערימערער. זיי האבען וועגען דעם ניט גערעדט אפען. אבער דיעגער האט זיך באמיהט זיין רעכט פעסטצושטעלען דורך דעם, וואס ער האט מעשה בעל־הבית באשטעלט די געריכטען. קריסטאף האט באמערקט, וואס ער מיינט דערמיט, און האט וויעדער אריבערגעאגט, באשטעלענדיג אנדערע, נאך טיערערע מאכלים: ער האט איהם געוואלט וווייזען, אז ער איז אזא מבין אויף די זאכען, ווי ווער עס איז אן אנדערער. וועז דיעגער האט געמאכט א נייע פראבע, נעהמענדיג זיך אויסקלייבען דאס וויין, האט איהם קריסטאף ארונטערגעוועצט פון טראפ דורך זיין בליק: און האט געלאזט בריינגען א פלאש פון דער טייערסטער משקה, וואס האט זיך געפונען אין רעסטאראן.

זיך אוועקזעצענדיג ביי דעם רייך געגרייטען טיש, האבען זיי זיך געפיהלט אביסעל ניט באקוועם. זיי האבען ניט געוואוסט וועגען וואס צו רעדען צווישען זיך. האבען געגעסען מיט גרויס כונה, און זיך געפיהלט געשטערט, געבונדען אין זייערע באווענונגען. זיי האבען פלוצלונג באמערקט, אז זיי זיינען פרעמדע אייגער פאר'ן אנדערן, און זיי האבען זיך געמומען צוקוקען אייגער צום אנדערן. די אנשטרענגונגען וויעדער אפצופרישען דעם געשפרעך זיינען געווען אומזיסט: ער האט זיך באלד ווידער איבערגעריסען. אט אזוי האבען זיי זיך געלאנגוויילט די ערשטע האלבע שעה. צום גליק האט דאס מיטאג־עסען געטאן דאס זייניגע, און די ביידע טיש־פריינד האבען אנגעהויבען צו קוקען אייגער אויף דעם אנדערן מיט מעהר פארטרויען. קריסטאף, וואס איז באזונדערס ניט געווען געוואוהנט צו אזעלכע פאראדנע סעודות, האט זיך צער

רעדט. ער האָט דערצעהלט פון זיין שווערען לעבען; און אטא, פארלאָזנדיג זיין אָנגעצוינגענקייט, האָט זיך מודה גע־ווען, אז ער איז אויך ניט גליקליך. ער איז שעמעדיג און שוואך, און זיינע חברים נוצען עם אויס. זיי מאכען חוזק פון איהם; זיי זיינען איהם ניט מוחל, וואָס ער פארלאכטעט זייערע שלעכטע מאניערען; זיי טוען איהם אפ שמד'שטיק.— קריסטאף האָט צוזאמענגעדריקט די פויסטען און געזאָגט, אז קיין גוטס וואָלט זיי ניט צוקומען, אויב זיי וואָלטען עס געפרוּבירט טאָן, וועו ער איז דערביי. — אטא האָט זיך גע־פיהלט געקרייגקט אויך פון זיין משפחה. קריסטאף האָט דעם וועהטאָג געפיהלט פון זיך אליין; און אזוי האָבען זיי ביידע רחמנות געקראָגען איינער אויף דעם אנדערן... דיע־נערס עלטערן האָבען געוואָלט פון איהם מאכען א סוחר, כדי ער זאָל איבערנעהמען דעם פאטערס געשעפט. ער אבער האָט געוואָלט ווערען א פאָעט. יא, ער וועט זיין א פאָעט, וועו אפילו ער זאָל דארפען, ווי שילער, אנטלויפען פון דער היים און לעבען איז דחקות! (אנב אורחא: ער האָט נע'ירש'נט דעם פאטערס גאנצען פארמעגען און דאָס איז געווען גאָר ניט קיין קטנות). ער האָט זיך מודה געווען, רויט ווערע־דיג, אז ער האָט שוין געשריבען נעריכטע וועגען דעם טרויער פון לעבען; ער האָט אבער ניט געקאָנט זיך באשלויסען, ניט קוקענדיג אויף קריסטאף'ס בקשות, זיי פארצוליינען. צום סוף האָט ער פאָרט פארגעלייגט, שטאמלענדיג פון אויפרע־גונג, צוויי דריי פון זיי. קריסטאף האָט געפוגען, אז זיי זיי־נען וואונדערשעהן. זיי האָבען איינע די אנדערע דערצעהלט זייערע פלענער מכח דער צוקונפט: שפעטער וועלען זיי אר־בייטען צוזאמען, זיי וועלען שרייבען דראמען און גאנצע סעריעס ליעדער. זיי האָבען איינע די אנדערע באוואונדערט.

אויסער פאר זיין גרויסען נאמען אלס מוזיקאנט, האט אטא באלד גרויס דרך ארץ באקומען אויך פאר קריסטאף'ס קראפט און פאר זיין הארציגען באנעהמען זיך. אין קריס־טאף האט געפיהלט א שוואכקייט פאר אטא'ס עלענאנץ. פאר זיינע גוטע מאניערען. — אלץ איז דאך אזוי פארהעלטנים־מעסיג אין דער וועלט — און פאר זיינע גרויסע לענטניסע, אט די קענטניסע, וואס האבען איהם לחלוטין געפעהלט, און נאך וועלכע ער האט אזוי געגארט.

פוהל ווערענדיג פון דער סעודה, מיט די עלענבוי־גענס אויפ'ן טיש, האבען זיי אזוי גערעדט צווישען זיך און איינער דעם אנדערן אויסגעהערט מיט ריהרונג אין די אוי־גען. עס איז געווארען שפעטהאך נאך מיטאג. מען האט גע־מוזט זיך ריהרען פון ארט. אטא האט געמאכט די לעצטע פראבע צו פארכאפען די רעבנונג. קריסטאף אבער האט איהם געצוואונגען מיט א בייזען בליק צו בלייבען אויף זיין פלאץ אזוי, אז ביי איהם איז אוועק יעדער חשק זיך צו שטעלען אנטקעגען. קריסטאף האט געהאט נאר איין זארג: מען זאל ניט בעטען מעהר, ווי פיעל ער האט געהאט ביי זיך; ער וואלט בעסער אוועקגענעבען זיין זיינער און אלץ וואס ער האט מיט זיך געהאט, איידער אטא זאל דערפון זיך דערווי־ויסען. אבער אזוי ווייט איז עס ניט דערנאנגען; ער האט געמוזט זיך צופריעדענשטעלען דערמיט, מקריב צו זיין כמעט זיין גאנצע געהאלט פון חודש פאר דעם מיטאגעסען.

זיי האבען זיך וויעדער אראפגעלאזען בארג אראפ. די אוועגט־פינסטערניש האט אנגעהויבען זיך אויסצושפרייטען איבער דעם סאסנע־וואלד. די שפיצען האבען נאך געשוואר־מען אין ראזאוועז ליכט; זיי האבען זיך געווינט לאנגזאם ארויף און אראפ און האבען גערוישט ווי דער ים; דער פור־

פֿורנער נאָדעלטעפיך האָט אפּגעשוואכט דעם קלאנג פון זייערע טריט. ביידע האָבען געשוויגען. קריסטאָף האָט געפיהלט, ווי זיין הארץ ווערט פול פון א זאָנדערבאָרער און זיסער געריהרטקייט. ער איז געווען גליקליך, האָט געוואָלט רייַדען, נאָר עפּעס א מורא האָט איהם געדריקט. א מינוט איז ער געבליבען שטעהן שטיל, און אויך אָטאָ האָט זיך אפּגעשטעלט. ארום האָט אלץ געשוויגען. פליגעלאָף האָבען געזשומעט הויך אויבען אין א זונען שטראהל. א טרוקענער צווייג איז ארונטערגעפאלען. קריסטאָף האָט אָנגענומען אָטאָ'ס האנד און האָט א פרעג געטאָן מיט א ציטערנדיגער שטים:

— „ווילט איהר זיין מיין פרייַנד?"

אָטאָ האָט געמורמעלט:

„יאָ!"

זיי האָבען זיך געדריקט די הענט. זייערע הערצער האָבען געקלאפט; זיי האָבען קוים געוואגט צו קוקען איינער אויף דעם אנדערען.

אין א מינוט ארום האָבען זיי וויעדער זיך געלאָזען געהן. זיי זיינען געגאנגען עטליכע טריט ווייט איינער פון אנדערן און ביז צום עק וואלד האָבען זיי מעהר ניט גערעדט: זיי האָבען מורא געהאט פאר זיך אליין און פאר זייער געהיימניספולע אויפרעגונג. זיינען געגאנגען זעהר גיך און זיך ניט אָפּגעשטעלט ביז זיי זיינען ניט ארוים פון דעם שאָטען פון די בוימער. דאָרטען האָבען זיי זיך בארוהיגט און זיך וויעדער געזומען פאר די הענט. זיי האָבען באוואונדערט דעם דורכזיכטיגען אוועגט, וואָס האָט זיך אראָפּגעלאָזען; און זיי האָבען גערעדט צווישען זיך אין אָפּגעריסענע פראָזען.

אויפ'ן שיף, זיצענדיג אויפ'ן דעק, אין דער בלישטשענ-

דינער פינסטערניש, האבען זיי געפרובירט רויבען פון גלייכ־
גילטיגע זאכען: אבער זיי האבען קוים געהערט, וואס זיי
האבען געראדט: זיי האבען זיך געבאדען אין א גליקליכע
מידקייט. זיי האבען ניט געפיהלט דעם פארלאנג צו רויבען
איינער מיט'ן אנדערן, זיך צו געבען די הענט, אדער זאגאר
צו קוקען איינער אויפ'ן אנדערן: זיי זיינען געווען נאהענט
איינער צום צווייטען.

פאר'ן אנקומען אהיים, האבען זיי אפגעמאכט זיך וויע־
דער צו טרעפען דעם קומענדען זונטאג. קריסטאף האט בא־
גליים אטא'ן ביז יענעמ'ס טיר. ביי דעם שיין פון דער גאז־
לאמטערנע האבען זיי פארשעמט געשמייכעלט, ארויסגעשטאמ־
לענדיג גערירט: „צום וויידערזעהן". זיי האבען געפיהלט א
דערלייכטערונג זיך צו שיידען, זייענדיג אזוי אפגעמאטערט
פון דער אויפרעגונג, וואס זיי האבען דורכגעלעבט די לעצ־
טע שטונדען, פון די יסורים, וואס עס האט זיי געקאסטט
דאס קלענסטע וואורט, וואס האט דורכגעבראכען די שטיל־
קייט.

קריסטאף איז אליין אוועק אין דער נאכט. זיין הארץ
האט געזונגען: „איך האב א פרוינד, איך האב א פרוינד!"
ער האט קיין זאך ניט געזעהן, קיין זאך ניט געהערט; ער
האט וועגען קיין אנדער זאך ניט געטראכט.

ער איז אנידערגעפאלען שלאפען, און איז איינגעשלא־
פען ווי נאר ער האט זיך גלייגט. צוויי דריי מאל האט ער
זיך אויפגעכאפט ביינאכט ווי דורך עפעס א דריקענדען גע־
דאנק. ער האט איבערגע'חזר'ט: „איך האב א פרוינד", און
איז וויעדער איינגעשלאפען.

אויף מאָרגען האָט זיך איהם געדאכט, אז דאָס אלץ האָט איהם זיך נאָר געֿחלומ׳ט. כדי צו זיין זיכער, אז דאָס אלץ איז טאקי געשעהן, האָט ער אָנגעהויבען זיך צו דערמאָנען אָן די קלענסטע פּרטים פון דאָס, וואָס נעכטען איז געשעהן. ער איז אין דעם געווען פּארטיעפּט אויך געבענדיג שטוג־דען; זאָגאר נאָכמיטאג צייט, ביי דער רעפּעטיציע פון אָר־קעסטער, איז ער געווען אזוי צושטרייט, אז ער האָט ביים אוועקגעהן קוים זיך געקאָנט דערמאָנען, וואָס ער האָט גע־שפּיעלט.

קומענדיג אהיים, האָט ער געפונען א בריעף. ער האָט ניט געדארפט פרעגען פון וואנען דאָס קומט. ער איז אריין־געלאָפען ביי זיך אין צימער, און זיך פּארשלאָסען אום עם צו לייענען. אויף בלאסבלויע פּאָפּיר איז געווען געשריבען מיט א ריינער, לאנג־אויסגעצויגענער, ניט באשטימטער האנט־שריפט מיט פּארציקונגען:

„טייערער הער קריסטאָף! צי דארף איך וואנען צו זא־גען: זעהר געעהרטער פרייַנד?

„איך טראכט זעהר פיעל פון אונזער נעכטיגען שפּא־ציר, און איך דאנק אייך אָהן א שיעור פאר די פרייַנדלי־קייט, וואָס איהר האָט מיר ארויסגעוויזען. איך בין אייך אזוי דאנקבאר פאר דאָס אלץ, וואָס איהר האָט געטאָן, און פאר די גוטע וועֿרטער, און פאר דעם אויסגעצייכענטען מאל־צייט! עס פּארדריסט מיר נאָר, וואָס איהר האָט זיך גע־לאזט קאָסטען אויף דעם אזוי פיעל געלט. וואָס פאר א פּרעכ־

טיגער טאג! צי איז עס ניט ווי די השגחה אליין וואלט געוואלט עס זאל פארקומען דאס וואונדערבארע באגעגעניש? איך גלויב, אז דער שיקזאל אליין האט אונז געוואלט פארבינדען. ווי שטארק פרעה איך זיך, אייך וויעדער אמאל צו זעהן קומענדיגען זונטאג! איך האף, אז איהר האט געהאט ניט צופיעל אונאנגענעהמליכקייטען צוליעב דעם פארזאמטען מיטאג ביי דעם הער'ן מוזיק־דירעקטאר. עס וואלט מיר זעהר פיעל יסורים געקאסט, אויב איהר וואלט צוליעב מיר געהאט ערגערניש.

„איך בין אויף אייביג, זעהר טייערער הער קריסטאף, אייער גאנץ איבערגעבענער פרייגד,

אטא דיענער"

„פ. ס. — קומט ניט זונטאג, איך בעט אייך, מיך נעהמען פון דער היים. אויב אייך איז עס ניכא, זאלען מיר זיך בעסער טרעפען אין שלאסגארטען."

קריסטאף האט געלייענט דעם בריעף מיט טרעהרען אין די אויגען. ער האט איהם געקושט; ער האט זיך צולאכט: ער איז אויפגעשפרונגען פון בעט. ער איז צוגעלאפען צום טיש און געגומען די פעדער, כדי גלייך צו ענטפערן. ער האט א מינוט ניט געקאנט ווארטען. אבער ער איז ניט געווען געוואהנט צום שרייבען; ער האט ניט געוואוסט, ווי אויסצודריקען דאס, וואס האט אנגעפילט זיין הארץ. ער האט דורכגעשטאבען דאס פאפיר מיט'ן פעדער, האט שווארץ געמאכט די פינגער מיט טינט, האט געטופעט מיט'ן פוס פון אונגעדולד. סוף כל סוף, נאכדעם ווי ער האט צוריסען פינף אדער זעקס טשערנאוויקעס, האט איהם זיך איינגעגעבען אויפצושרייבען מיט צודרעהטע אותיות, וואס זיינען געווען פאר־

נאָנדערגעווארפען אויף אלע זייטען, און מיט א סך, א סך טעות'ן אין אויסלייגאכץ:

„מיין נשמה! ווי אזוי קענסטו נאָר רעדען פון דאנק־בארקייט, וועז איך ליעב דיך! צי דען האָב איך דיר ניט גע־זאגט, ווי טרויעריג און פארלאָזען איך בין געווען, איידער איך האָב דיך געקענט? דיין פרוינדשאפט איז פאר מיר די גרעסטע מתנה. נעכטען בין איך געווען אזוי גליקליך, אזוי גליקליך, דעם ערשטען מאל אין מיין לעבען! וועז איך לייען דיין בריעף, ווייז איך פון שמחה. יא, צווייפעל ניט, מיין נעליעבטער, עס איז דער שיקזאל, וואָס ברויגט אונז נאָהענט צוזאמען; ער ווייל, אז מיר זאָלען זיין פרויגד, כדי צו קענען אויפטאָן גרויסע זאכען. פרויגד! וואָס פאר א הימליש וואָרט. צי דען איז מעגליך, אז איך זאל סוף כל סוף האָבען א פרויגד? א — דו וועסט מיך קיינמאל ניט פארלאָזען, ניט אמת? דו וועסט בלייבען טרויי צו מיר? אייביג! אייביג!... ווי שעהן וועט עס זיין, וועז מיר וועלען צוזאמען אויפוואקסען, צוזא־מען ארבייטען, צוזאמען שאפען: איך מיינע מוזיקאלישע איינפאלען, יענע אלע משוגע'נע זאכען, וואָס מישען זיך ביי מיר אין קאָפּ, און דו דיין שכל, דיין וואונדערבאָרע גע־לערנטקייט! ווי פיעל זאכען דו קענסט! איך האָב קיין מאל ניט געזעהן אזא קלוגען מענשען, ווי דו ביזט. אָפטמאל בין איך אונרוהיג: מיר דאכט זיך, אז איך בין ניט ווערט דיין פרויגדשאפט. דו ביזט אזוי איידעל און אזא מושלם, און איך בין דיר אזוי דאנקבאר, וואָס דו האָסט האלט אזא פראס־טען נפש, ווי איך בין!... אבער ניין! איך וועל דיר עפעס זאָגען: מיר דארפען קיינמאל ניט רעדען פון דאנקבאר־קייט. אין פרויגדשאפט זיינען ניטא קיין בעלי־חובות און קיין בעלי־טובות. קיין טובות וואלט איך ניט אָנגענומען. מיר

זיינען גלייך איינער מיט'ן אנדערן, ווייל מיר ליעבען איינער דעם אנדערן. וואר האלט מיך אפ פון דעם דיך צו זעהן? איך וועל ניט קומען דיך נעהמען פון דער היים, אזוי ווי דו ווילסט עס ניט — כאטש, באמת גערעדט, פארשטעה איך ניט די אלע פארזיכטיגקייטען—; אבער דו ביזט דער קלינערער, ביזטו געווים גערעכט...

„נאר נאך איין וואַרט! רייד מעהר ניט פון גלעט. איך האס גלעט; דאס וואַרט און די זאך אליין. איך בין אפילו ניט רייך, אבער איך האב שטענדיג גענוג מכבד צו זיין מיין פרייגר; און עס איז פאר מיר א פרייד אוועקצוגעבען פאר איהם אפיל, וואס איך פארמאג. צי דען וואלסטו ניט טאן דאסזעלבע? צי וואלסטו ניט געווען דער ערשטער מיר אוועקצוגעבען דיין גאנצען פארמעגען, וועו איך זאל עס דארפען? — אבער דערצו וועט קיינמאל ניט קומען! איך האב גוטע פויסטען און א קלאהרען קאפ; און וועל שטענדיג וויסען ווי צו פארדיענען דאס ברויט, וואס איך עס. — אויף זונטאג! נאט! א גאנצע וואך דיך ניט זעהען! און מיט צוויי טעג צוריק האב איך דיך אפילו ניט געקענט! ווי אזוי האב איך אזוי לאנג געקאנט לעבען אהן דיר?

„דער טאקט קלאפער האט אפילו געפרובירט בורטשענען, אבער דאנה וועגען דעם ניט מעהר ווי איך! וואס קימערן מיך די אנדערע? איך פאראכט, וואס זיי טראכטען וועגען מיך, און וואס זיי יועלען וועו עס איז טראכטען. נאר דו ביזט וויכטיג פאר מיר. ליעב מיך זעהר, מיין נשמה, ליעב מיך, ווי איך ליעב דיך! איך קען דיר ניט זאגען, ווי שטארק איך ליעב דיך! איך בין דיינער, דיינער — פון שייטעל בין דער פאדעשווע. דיינער אויף אייביג, קריסטאף."

קריסטאף האט זיך א גאנצע וואך אויפגענעסען פון

אונגעדולד. ער האָט אויפגעלייגט שטיקער וועג, כדי דורכ־צוגעהן דעם אָרט, וואו אטאָ׳ס הויז איז געשטאַנען; ער האָט זאָגאר ניט געוואַרט איהם צו זעהן: אבער עם איז גע־ווען פאר איהם נענוג א קוק צו טאָן אויפ׳ן הויז, אום צו ווערן רויט און בלאַס. דאָנערשטאג האָט ער מעהר שוין ניט אויס־געהאלטען, און האָט געשיקט א צווייטען בריף, נאָך א מעהר אויפגערעגטען, ווי דער ערשטער. אָטאָ האָט אויך דעם גע־ענטפערט זעהר סענטימענטאל.

דער זונטאג איז סוף כל סוף געקומען; און אָטאָ האָט זיך באיויזען פינקטליך צום מינוט. אבער שוין כמעט א שעה פריהער איז קריסטאָף אויסגענאנגען פון אונגעדולד, ווארטענ־דיג אויפ׳ן פרייגד. ער האָט אָנגעהויבען זיך צו ערגערן, פאר וואָס ער קומט ניט. ער האָט געציטערט, צי איז אָטאָ ניט קראנק געוואָרען; ווארום, אז ער זאָל ניט האלטען ווארט, איז איהם אפילו א מינוט ניט איינגעפאלען צו טראכטען. גאנץ שטיל האָט ער גערעדט צו זיך: „גאָט, מאָך אז ער זאָל קומען!“ און ער האָט מיט זיין שפאציירשטאָק גע־קלאפט אין די שטיינדלאָך פון דער אלייע, זאָגענדיג, אז אויב ער וועט דריימאָל ניט טרעפען, איז א סימן, אז אָטאָ וועט ניט קומען; און אויב ער וועט יא טרעפען, וועט אָטאָ באלד קומען. און כאָטש ער האָט מיט אזוי פיעל אויפמערקזאמ־קייט זיך געציילעוועט, און כאָטש די אויפנאבע איז געווען אזוי לייכט, האָט ער חריי מאָל שוין געהאט ניט געטראָפען, וועו ער האָט באמערקט אָטאָ׳ן, אנקומענדיג מיט זיינע רו־היגע און געזעצטע טריט; ווארום אָטאָ איז שטענדיג געבלי־בען אן אקוראטנער, ווי אויפגערעגט ער זאָל ניט זיין. קריסטאָף איז איהם געלאָפען אנטקעגען, און מיט א טרוקע־נער האלז איהם געזאָגט: „גוט מארגען!“ אָטאָ האָט גע־

ענטפערט: „גוט מארגען!" אבער מעהר האבען זיי ניט געוואוסט, וועגען וואס צו רעידען; העכסטענס וועגען דעם, אז דער וועטער איז וואונדערבאר שעהן, און אז עס איז 5, 6 מינוט נאך צעהן, וויל דער שלאס־זייגער קריכט שטענדיג איין.

זיי זיינען אוועק צום וואקזאל, און האבען געזומען דעם צוג צו א נאהענטער סטאנציע, וואוהין די שטאדט־אינוואהנער פלעגען ארויספאהרען אויף שפאציר. אויפ'ן וועג איז זיי קוים אויסגעקומען א צעהנדליג וועגטער אויסצורייזען אייער מיט'ן אנדערן. זיי האבען געפרובירט עס ממלא זיין דורך פיעל זאגענדיגע בליקען; אבער אויך דאס האט אין ניט אינגעגעבען. געוואלט האבען זיי זאגען אייגער דעם צוויי־טען, וואס פאר'ע גוטע פרייגד זיי זיינען; זייערע אויגען האבען אבער גאר ניט געזאגט, און זיי האבען געשפיעלט קאמעדיע. קריסטאף האט עס מיט הארצוועהטאג באמערקט. ער האט ניט פארשטאנען, פאר וואס האט ער ניט געקאנט אויסדריקען, זאגאר ניט פיהלען דאס אליין, וואס האט נאך מיט איין שעה פריהער אזוי פול געמאכט זיין הארץ? אטא האט זיך ניט אפגענעבען אזא קלאהרען דין־וחשבון וועגען דער זאך, וויל ער איז געווען וווינינגער אפענהערציג, און האט אין זיך גופא ארריינגעקוקט מיט מעהר פארזיכטינקייט; אבער אויך ער האט געפיהלט זיך אפגענארט. דער אמת איז געווען, אז ביידע קינדער האבען אין די אכט טעג פון זייער צושיידונג אזוי הויך אויפגעבלאזען זייערע געפיהלען, אז עס איז פאר זיי געווארען אונמעגליך זיך צו האלטען אויף דער דאזיגער הויך אין דער ווירקליכקייט; און וועז זיי האבען זיך צוואמענגעטראפען, האט זייער ערשטער איינדרוק גע־מוזט זיין אן ענטוישונג. אבער זיי האבען ניט געקאנט זיך

באשלוסען אין דעם זיך מודה צו זיין.

דעם גאנצען טאָג האָבען זיי זיך ארומגעשלעפט איבער דער געגנד, ניט קענענדיג אפשאקלען פון זיך די אָנגעצויגענקייט און דעם צוואנג, וואָס איז געלעגען אויף זיי. עס איז געווען א יום־טוב. די רעסטאָראנס און די וועלדער זיינען געווען פול מיט מחנות שפאַצירענדע—קליינבירגערליכע פאמיליעס, וואָס האָבען אָנגעמאכט א סך טומעל, און האָבען אומעטום געגעסען. דאָס האָט פארשטארקט די שלעכטע שטימונג; זיי האָבען ארויפגעוואָרפען אויף די באלעסטיגענדע מענשען די שולד, פאר וואָס זיי קענען ניט וויעדער געפינען די מונטערקייט און פרייהייט פון זייער ערשטען שפאַציר. פונדעסטוועגען האָבען זיי געוואלט צווישען זיך, און זיך אָנגעטאָן א כח צו געפינען וועגען וואָס צו רעדען; זיי האָבען מורא געהאט צו באמערקען, אז אין תוך גענומען, האָבען זיי גאָר ניט וואָס צו זאָגען איינער דעם אנדערן. אָטאָ האָט אויסגעשאטען זיין שולד־תורה. קריסטאף האָט זיך אריינגעלאָזען אין טעכנישע ערקלעהרונגען מכח מוזיקאלישע ווערק און פידעלשפיעלען. זיי האָבען איינער דעם אנדערן דערעסען. זיי האָבען זיך אליין דערעסען, הערענדיג די אייגענע רייד. און פונדעסטוועגען האָבען זיי ניט אויפגעהערט צו ריידען, מורא האָבענדיג אויפצוהערן; וואָרום דאמאָלט וואָלט זיך געעפענט דער תהום פון שווייגען, וואָס וואָלט זיי פארנלייווערט. אָטאָ האָט געהאט שטארק חשק צו וויינען; און קריסטאף האָט געהאלטען דערביי איהם צו לאָזען זיצען און צו אנטלויפען אזוי פלינק ווי מעגליך, אזוי שטארק האָט איהם פארדראָסען און געקרייגט.

ערשט א שעה פאר'ן פאָהרען צוריק, האָבען זיי זיך צואוואָרעמט. טיף אין וואלד האָט א הונט זיך צובילט;

ער האט זיך אוועקגעלאזען אויפ'ן געיעג אויפ'ן אייגענעם חשבון. קריסטאף האט געמאכט דעם פארשלאג זיך צו באהאלטען אין זיין ריכטונג, טאמער וועט מען באמערקען די חיה'לע, נאך וועלכער ער יאגט זיך. זיי זיינען אריינגעלאפען אין רעכטער געריכטענים פון וואלד. דער הונט האט באלד זיך דערווייטערט, באלד געקומען צוריק. זיי זיינען איהם נאכגענאנגען אויף רעכטס און אויף לינקס, געהענדיג ווייטער און קומענדיג צוריק אויפ'ן זעלבען אָרט. דאס בילען איז געווארען שטארקער. דער הונט איז כמעט דערשטיקט געווארען פון אונגעדולד און פון זיין בלוטדורשטיגען געשריי: ער איז צוגעקומען צו זיי. קריסטאף און אטא זיינען געלעגען אויף די טרוקענע בלעטער אויף דעם סלאד פון די טריט, ווארטענדיג און איינהאלטענדיג דעם אטעם. דאס בילען איז אנטשווינגען געווארען. דער הונט האט דעם סלאד פארלארען: נאך איינמאל האט מען געהערט זיין האווקענען פון דער ווייטענס; דאן האט די שטילקייט וויעדער זיך אראפגעלאזען איבער'ן וואלד. קיין גערוויש, נאר דאס געהיימניספולע זשומען פון מיליאנען ברואים — פון קליינע פליגעלאך און פון וועזרים, וואס נאגען אהן אן אויפהער און צושטערן דעם וואלד — דער אייביג גלייכער אטעם פון טוידט, וואס שטעלט זיך קיינמאל ניט אפ.

די קינדער האבען זיך צוגעהערט און זיך ניט געריהרט. פונקט אין דעם אויגענבליק, וועו זיי האבען זיך אויפגעהויבען עטוישטע און געזאגט: „א סוף, ער קומט ניט", איז א קליינער האז ארויסגעשפרונגען פון וועלדעל; ער האט זיך א לאז געטאן גלייך אויף זיי; זיי האבען ביידע איהם דערזהען אין דערוועלבער צייט און ארויסגעלאזען א געשריי פון פרייד. דער האז האט זיך באלד א וואנדף געטאן אז א

זייט: זיי האָבען דערזעהן, ווי ער כאפט זיך אריין צווישען די בוימער, לויפענדיג ווי צו ברעכען האלז און נאָקען: הינטער איהם האָט זיך נאָכגעטראָגען דער גערויש פון די צווייגען, ווי דאָס מורמלען פון כוואָליעס, און איז אנטשווינגען געוואָרען. כאָטש זיי האָט פארהאָסען, פאר וואָס זיי האָבען זיך צושריען, האָט די פאסירונג זיי פארשאפט גרויס פרייד. זיי האָבען זיך געקייקעלט פון געלעכטער, דערמאָנענדיג זיך אָן יענעם צושראָקענעם שפרונג פון האָז: און קריסטאָף האָט איהם זעהר קונציג נאָכגעמאכט. אויך אָטאָ האָט עס געפרובירט טאָן. דאן האָבען זיי זיך געזומען יאָגען איינער נאָכ'ן אנדערן. אָטאָ איז געווען דער האָז: קריסטאָף — דער הונט. זיי זיינען געלאָפען דורכ'ן וואלד און דורך די לאָנקעס, זיך אריבערווארפענדיג איבער פארקאנעס, און אריבערשפרינגענדיג איבער גראבענס. א פויער האָט זיי נאָכגעשיקט קלאָות, ווייל זיי האָבען זיך אריינגערישען אין א תבואה פעלד; זיי האָבען אבער זיך ניט צוגעהערט, און געלאָפען וווייטער. קריסטאָף האָט אזוי קונציג נאָכגעמאכט דעם הייזערינגען בילען פון א הונט, אז אָטאָ האָט געמוזט לאָכען ביז טרעהרען. צו ענד האָבען זיי זיך געלאָזט אראָפגליטשען פון א בערגעל, שרייענדיג ווי משוגעים. וועז זיי האָבען שוין ניט געקאָנט אפילו א קול ארויסלאָזען. האָבען זיי זיך אוועקגעזעצט און אָנגעקוקט איינער דעם אנדערן מיט לאכענדיגע אויגען. איצט זיינען זיי געווען באמת אין גאנצען גליקליך און מיט זיך אליין צופריעדען. און דאָס נאָר דערפאר, וואָס זיי האָבען ניט געפרובירט שפיעלען די דאָזע פון פריינדשאפטס־העלדען: זיי זיינען אָפענהערציג געווען. דאָס וואָס זיי זיינען געווען: צוויי קינדער.

צוריקוועגס זיינען זיי געגאנגען גאָראָמט, זינגענדיג

אלערליי נארישע לידלאך. מיט אמאל, זיך דערנעהענטערנ־דיג צום שטאדט, האט זיי זיך פארוואלט וויעדער ארויפצי־הען אויף זיך די פריהערדיגע ראלע, און אין לעצטען בוים האבען זיי אויסגעשניטען ראשי־תבות פון זייערע נעמען מיט פארצירונגען. אבער זייער גוטע שטימונג האט גובר גע־ווען איבער זייער סענטימענטאליטעט: און, פאהרענדיג אין באהן צוריק אהיים, האבען זיי ארויסגעפלאצט מיט א גע־לעכטער יעדעס מאל, ווען זיי האבען א קוק געטאן איינער אויפ'ן אנדערן. ווען זיי זיינען זיך פארנאנדערגענאנגען, זיי־נען זיי געווען זיכער, אז זיי האבען פארבראכט א „קאלא־סאל ענטציקענדען" טאג; און אט די זיכערקייט איז געווא־רען פעסטער ביי זיי, ווען זיי זיינען וויעדער נעבליבען אליין.

זיי האבען אויפגענומען פון דאם ניי זייער בויארבייט געדולדיג און שארפזיניג, ווי די ביהנען; וואהום זיי זיינען געווען בכח פון די שטיקלאך זכרונות, וואם האבען א גאנץ קנאפען וועדט געהאט, אויסצומאלען א פרעבטיג בילד פון זיך אליין און פון זייער פריינדשאפט. נאכדעם ווי זיי פלעגען א גאנצע וואך זיך אויף אזא אופן אידעאליזירען, פלעגען זיי זונטאג זיך וויעדער זעהן; און ניט קוקענדיג אויף דעם, וואם די ווירקליכקייט איז ניט געשטאנען אין קיין פראפארציע צו דער פאנטאזיע, האבען זיי זיך איינגעוואהנט עם ניט צו באמערקען, און איבערצומאכען די זאכען לויט זייער פארלאנג.

זיי האבען שטאלצירט דערמיט, וואם זיי זיינען פרייוד. זאגאר דער היפך וואם איז געווען צוויישען זייערע נאטורען. האט זיי דערנאהענט איינעם צום אנדערן. קריסטאף האט ניט געקאנט קיינעם, אזוי שעהן ווי אטא. זיינע איידעלע הענט, שעהנע האר, פרישע געזיכטספארב, שעמעווידיגער זארט רויידען, די העפליכקייט פון זיינע מאניערען און די זארגפעלטיגע פינקטליכקייט פון זיין אנטאן זיך. האבען איהם געבראכט אין גרויס התפעלות. אטא איז געווען באזיענט פון קריסטאף'ס שטראמענדע קראפט און אונאפהענגיגקייט. זייענדיג אייגנגעוואהנט דורך א ירושה פון יאהרהונדערטע, הייליג צו אכטען יעדע אוטאריטעט, האט ער גיפילט א פרייד, געמישט מיט שרעק, זיך צו חברן מיט א פרייגד, וואם קימערט זיך בטבע אזוי ווייניג פאר אלע

פעסטבאשטימטע כללים. עס פלעגט איהם באפאלען א קליי־נער תאוה׳דיגער ציטער, וועז ער פלעגט הערען ווי קריסטאָף רייסט ארונטער די באריהמטע מענער פון שטאָדט. אוז ווי ער קרימט נאָך דעם פירשט אליין. קריסטאָף, וויעדער, האָט באמערקט, וואָס פאר א צוציהונגם־כח ער באקומט דורך דעם אויף זיין פרייגד, אוז ער פלעגט נאָך מגזם זיין זיין ארויספא־דערנדיגע האלטונג; ווי אן אלטער רעוואלוציאָנער האָט ער אונטערגעגראבען אלע אָנגענומענע געזעלשאפטליכע זיטען אוז מלוכה־געזעצען. אטא פלעגט הערען א דערשראָקענער אוז אן ענטציקטער: קליינמוטיג פלעגט ער פרובירען מסכים זיין דערמיט, אבער דערבייי פלעגט ער זיך גוט ארומקוקען, צי קען ווער עס איז זיך ניט איינהערען.

קריסטאָף פלעגט קיינמאל ניט דורכלאָזען א געלעגנ־הייט אויף זייערע שפאציערען אריבער צו שפרינגען איבער די פארקאנעס פון די פעלדער, ווי נאָר ער פלעגט זעהן אן אויפשריפט, אז דאָס איז פארבאָטען; אדער ער פלעגט אָפ־רייסען די פרות, וואָס פלעגען אריבערהענגען איבער די פארקאנעס פון פריוואט הייזער. אטא פלעגט זיין אין טויט־ציטערניש, מען זאָל זיי ניט כאפען; אבער אזוינע אויפרע־גונגען האָבען פאר איהם געהאט א באזונדערן חן; אוז ווען ער פלעגט קומען אין אָווענט צוריק אהיים, פלעגט ער זיך האל־טען פאר א גאנצען העלד. ער האָט באוואונדערט קריסטאָף׳ן פול פון א געהיימען שרעק. זיין אינסטינקט פון געהאָרכ־זאמקייט האָט געפונען באפרידיגונג אין א פריינדשאפט, ווען ער האָט געדארפט זיך נאָר אונטערגעבען אונטער דעם ווילען פון א צווייטען. קיינמאל האָט קריסטאָף איהם ניט פארשאפט די טרחה צו דארפען באשלוסען די קלענסטע זאָך. ער אליין פלעגט אלץ שוין באשלוסען, פלעגט באשטימען,

וואס מען דארף דעם טאג טאן, זאגאר דאס וואס מען דארף אנהויבען אין לעבען, מאכענדיג פלענער פאר זיין אייגענע צוקונפט און פאר אטא׳ס, און ניט דערלאזענדיג קיינע וכוחים וועגען דעם. אטא פלעגט מסכים זיין, אפטמאל אביסעל בייז, וועז ער פלעגט הערען, ווי קריסטאף בעל־הבית׳עווט איבער זיין פארמעגען צו בויען שפעטער א טעאטער לויט זיין גוסט. אבער ער פלעגט ניט פראטעסטירען, זייענדיג איינגעשראקען דורך דעם הערשער־טאן פון זיין פרייגד; און סוף כל סוף האט ער זיך געפיהלט איבערצייגט, אז קיין בעסערן געברויך וואלט מען ניט געקאנט געפינען פאר דאס דאס געלט, וואס דער הער קאמערצענראט אטא דיענער האט אנגעזאמלט. קריסטאפ׳ן איז אפילו א מינוט ניט געקומען אויפ׳ן זינען, אז ער פארגעוואלטיגט אטא׳ס וויליען. ער איז בטבע געווען א דעספאט און האט זיך ניט געקאנט פארשטעלען, אז זיין פריינד זאל וועלען עפעם וואס אנדערש ווי ער: וואלט אטא ארויסגעזאגט עפעם א פארלאנג, דאמאלט, וואלט ער אפילו זיך ניט פארטראכט מקריב צו זיין פאר איהם זיינע פערזענליכע פארלאנגען. ער וואלט פאר איהם פיעל מעהר מקריב געווען. ער האט געברענט מיט דעם וואונש זיך צו ווארפען אין א געפאהר צוליעב איהם. ער האט געגארט אויף א געלעגנהייט צו שטעלען זיין פריינדשאפט אויף פראבע. אויף זייער שפאציערען האט ער שטענדיג געהאפט, אז עם וועט זיך מאכען עפעם א פאסירונג, וואו ער וועט עפ קענען באווייזען. ער וואלט מיט גרויס שמחה געשטארבען פאר אטא׳ן. וואריענדיג אויף דעם, פלעגט ער איהם אפהיטען מיט זארג און ליעבע; ביי שלעכטע וועגען, פלעגט ער איהם דערלאנגען די האנט, ווי צו א קליין מיידעל; פלעגט זיך דאנה׳נען: טאמער וועלט ער פארמאטערט, טאמער וועט איהם

זיין צו הויס, אדער צו קאלט; ער פלעגט אויסטאן זיין מאנ־טעל און עס ארויף ווארפען זיין פרוינד אויף די פלייצעס, וועז זיי פלעגען זיך אוועקזעצן אונטער א בוים; וועז זיי פלע־גען געהן, פלעגט ער איהם אונטערטראגען דעם מאנטעל; ער וואלט איהם אליין אויך געטראגען. ווי א פארליעבטער פלעגט ער פון איהם אן אויג ניט אראפלאזען. אוז דעם אמת זאגענדיג, איז ער טאקי געווען פארליעבט.

ער האט עס ניט געוואוסט; ער האט דאך אפילו קיין שום ידיעה ניט געהאט, וואס ליעבע איז אזוינס. אבער אין געוויסע מאמענטען, וועז זיי זיינען געווען אליין, פלעגט איהם באפאלען א זאנדערבארע אונרוהיגקייט. דיזעלבע, וואס האט אין דעם ערשטען טאג פון זייער פרוינדשאפט אין סאסנע וואלד איהם צוזאמענגעדריקט דאס הארץ; הייסע כוואליעם פלעגען איהם א שלאג טאן אין פנים אוז עס באדעקען מיט א רויטקייט. ער האט מורא געהאט. אינסטינקטיוו פלעגען ביידע קינדער דאמאלט זיך דערווייטערן איינער פון אנדערן, לויפען איינער פון אנדערן, ביים שפאציר אפשטעהן, אדער פארליפען דעם וועג פארואוים; זיך מאכען, ווי זיי וואלטען געווען שטארק פארנומען זוכענדיג יאגדעם אין די קוסטעם; זיי האבען ניט געוואוסט, וואס עס מאכט זיי אונרוהיג.

באזונדערס פלעגען זייערע געפיהלען זיך צוואווארעמען, אין די בריוף. דא זיינען זיי ניט געווען אין געפאהר צו ווערן אפגעלייקענט דורך די פאקטען; קיין זאך האט ניט געקאנט צוריקהאלטען אדער איינשרעקען זייער פאנטאזיע. זיי פלע־גען זיך איצט דורכשרייבען צוויי־דריי מאל א וואך אין א ליידענשאפטליך־לירישען סטיל. פון אמת'ע געשעהענישען און טעגליכע זאכען פלעגען זיי קוים רעדען. זיי פלעגען זיך מתוכה זיין איבער די שווערסטע פראגען אין א ניט־קלאהרען

טאָן: אוּן פֿלעגען אָהן אַן איבערגאַנג פּוּן התּלהבות זיך אַרײַ־ בערגלײַטשען אין יאוש. זיי פֿלעגען זיך טײַטלירען: „מײַן אוצר, מײַן האָפּנונג, מײַן געליעבטער, מײַן איך אליין“: זיי האָבען געמאכט אַן אונגעוועהנלעך רייכען געברויך פּוּן וואָרט „נשמה“: מיט טראַנישע פּארבען פֿלעגען זיי מאָלען זייער אונגלויקליכען מזל: אוּן האָבען געיאָמערט איבער דעם. וואָס זיי קומט אויס צו פֿארבײַטערן דעם פּריינד'ס לעבען מיט די צרות פּוּן אייגענעם שיקזאל.

„איך ערגער זיך אויף דיר“ — האָט קריסטאָף גע־ שריבען — „וואָס דו בעאוּנרוהיגסט זיך וועגען מיר. איך קאָן ניט אריבערטראָגען, וואָס דו לײַדעסט צולײַב מיר. דו דארפֿסט עס ניט טאָן. איך ווײל עס ניט. (ער האָט אונטער־ געשטראכען די וווּרטער מיט א שטריך פּוּן פּעדער. וואָס האָט דאָס פֿאָפּיער צוריסען) פּוּן וואַנעט זאָל איך נעהמען דעם כח צו לעבען, וועז דו לײַדעסט? מײַן אייגציגער גליק לײגט אין דיר! אָ, זיי גליקליך! אלדעם בייז וועל איך מיט פּרייד אויף זיך אַרויפּנעהמען! טראכט וועגען מיך! לײַב מיך! איך האָב א געוואלטיגען בארארף אין לײַבע. פּוּן דיין לײַבע שטראמט אויף מיר מיט א וואַרימקייט, וואָס שוינקט מיר דאָס לעבען. וועז דו וואלסט נאָר וויסען, ווי איך ציטער פֿאר קעלט. אין מײַן הארץ איז ווינטער אוּן א שנײַדענדיגער ווינט: איך נעהם ארום דיין נשמה“.

„מײַן גערַאנקען קושט דיינעם“ — האָט אטא געענט־ פערט.

„איך נעהם דיין קאָפּ אין מיינע הענט“ — האָט קריס־ טאָף געענטפֿערט — „אוּן וואָס איך האָב קיינמאָל ניט גע־ טאָן, אוּן וואָס מיינע לײַפּען וועלען קיינמאָל ניט טאָן, טו איך

מיט מיין גאנצען וועזען: אוז פארשטעהסטו וואס דאס מיינט?"

אטא האט זיך געמאכט, ווי ער וואלט צוויייפלעז.

„צי ליעבסטו מיך אזוי ווי איך ליעב דיך?"

„א, גאט" — האט קריסטאף געשריבען — „ניט אזוי, נאר צעהן, הונדערט, טויזענט מאל מעהר! ווי? צי דעז פיהלסטו עס ניט? וואס זאל איך טאז, כדי דיין הארץ צו דיהרען?"

„ווי שעהן איז אונזער פריינדשאפט" — האט אטא געזיפצט — „צי איז אין דער היסטאריע וועז עס איז געווען אזא פריינדשאפט? זי איז זיס אוז פריש ווי א חלום. זאל זי נאר קיין מאל ניט אויפהערען. אויב דו וועסט אויפהערען מיך ליעבען!"...

„ווי נאריש דו ביזט, מיין געליעבטער" — האט קריס־טאף געענטפערט. „זיי מיר מוחל, אבער דיין שרעק מאכט מיך אויסער זיך. ווי אזוי קענסטו נאר פרעגען, צי איך קען אויפהערען דיך צו ליעבען! לעבען הייסט פאר מיך, דיך ליעבען. דער טוידט קען נאר ניט טאז געגען מיין ליעבע. דו אליין וואלסט נאר ניט געקענט אויפטאז, אויב דו וואלסט איהר געוואלט צושטערען. וועז דו וואלסט אפילו מיך פאראטעז: וועז דו וואלסט אפילו מיר דאס הארץ צורייסען, וואלט איך שטארבענדיג געבענשט די ליעבע, וואס דו האסט אין מיר ארויסגערופען. הער דאך אויף, איין מאל פאר אלע מאל זיך צו מאטערן, אוז מיך צו בעאונרוהיגען מיט דיין מוטלאזען שרעק".

אבער אין א וואך ארום האט ער געשריבען: „איצט זיי־נעז פארבי דריי נאנצע טעג, אוז איך הער ניט קיין איינציג ווארט פוז דיין מויל. איך ציטער: פילייכט האסטו מיך

פארגעסען? מיין בלוט ווערט פארפראַרען ביי אזא געראַנק... יא, עס איז קיין שום ספק ניט... אין די לעצטע צייט האָב איך שוין געמערקט דיין קאַלטקייט צו מיר. דו האָסט מיך מעהר ניט ליעב. דו טראכסט וועגען דעם, מיך צו פארלאָזען!... הער זיך צו! אויב דו וועסט מיך פארגעסען, אויב דו וועסט מיך ווען עס איז פאראטען, וועל איך דיך דער'הרג'ע־נען, ווי א הונט!"

„דו קריינקסט מיך, מיין טייער הארץ" — האָט אטא נעקרעכצט — „דו רייסט ביי מיר ארויס טרעהרען. דאָס פארדיעז איך באמת ניט. אבער דו קענסט זיך אלץ ערלויבען. דו האָסט אזוי פיעל רעכט אויף מיר, אז ווען דו זאָלסט אפילו מיר צוברעכען די נשמה, וועט א פונק אלץ נאָך ליעבען, כדי דיך צו ליעבען."

„הימלישע כחות!" — האָט קריסטאָף געשריען — „איך האָב געמאכט מיין פרייַנד צום ווייַנען! זידעל מיך! שלאָג מיך! טרעט מיך מיט די פים. איך בין א שופט! איך פארדיעז דיין ליעבע ניט!"

זיי האָבען געהאט באזונדערע אופנים ווי צו שרייבען די אדרעסען אויף די בריעף און ארויפצוקלעפען די מארקע פארקעהרט, קרום, אונטען, אויף'ן רעכטען בריעף פון קאָנ־ווערט, כדי אפצוזונדערן זייערע בריעף פון די, ווָאס זיי שרי־בען צו נליבנילטיגע מענשען. אט די קינדערשע סודות האָ־בען פאר זיי געהאט דעם חן פון זיסע ליעבעס־סודות.

אייגמאל, געהענדיג צוריק פון א שטונדע, האט קריס־
טאף באמערקט אין א שכנות'דיגע געסעל אטא'ן אין דער
געזעלשאפט פון א אינגעל אין זיינע יאהרען. זיי האבען ג׳ע־
לאכט און געפלוידערט גאנץ פריינדליך. קריסטאף איז בלאם
געווארען, און האט זיי נאכגעקוקט מיט די אויגען, ביז זיי
זיינען פארשוואונדען אין עק גאס. זיי האבען איהם גאר ניט
געזוהנ. ער איז אוועק אהיים. עס איז געווען ווי א וואלקען
וואלט פארצויגען די זון, אלץ איז פינסטער געווארען.

ווען זיי האבען זיך פון דאם ניי גערעפען קומענדיגען
זונטאג, האט קריסטאף תחלת ניט גערעדט קיין ווארט. דאך,
נאכדעם ווי זיי האבען א האלבע שעה זיך דורכשפאצירט,
האט ער א זאג געטאן מיט א פארשטיקטער שטים:

— „איך האב דיך געזוהנ מיטוואך אויף דער קרייץ
גאס"...

„אזוי!" האט אטא געזאגט.

און ער איז רויט געווארען.

קריסטאף האט ווייטער גערעדט:

— „דו ביזט ניט געווען אליין".

„ניין" — האט אטא געזאגט — „איך בין געווען נאך
מיט אימיצען."

קריסטאף האט זיך געווארגען פון אויפרעגונג, און ער
האט געפרעגט אין א כלומרשט גלייכגילטיגען טאן:

— „ווער איז עס געווען?"

„מיין שוועסטערקינד פראנץ".

„אך!" האָט קריסטאָף געזאָגט.

און אין א מינוט ארום:

— „דו האָסט מיר קיין מאל פריהער פון איהם ניט דערצעהלט".

„ער וואָהנט אין רייגבאך".

— זעהסטו איהם אפט?"

„ער קומט אמאל אהער."

— אוון דו, נעהסטו אויך צו איהם?"

"אמאל".

— „אך!" האָט קריסטאָף איבערגע'חזר'ט.

אטא, וועמען עס וואלט מעהר ניחא געווען אריבערצוריהרען דעם געשפרעך אויף אנאנדער זאך, האָט אויפמערקזאם נעמאכט אויף א פויעל, וואס האָט מיט'ן שנאבעל גראָסע אין א בוים. זיי האָבען נערעדט וועגען אנדערע זאכען. אין צעהן מינוט ארום האָט קריסטאָף פלוצלונג וויעדער אנגעהויבען:

— „ביזטו עפעס נאָהענט מיט איהם?"

„מיט וועמען?" האָט אטא געפרעגט.

(ער האָט נאכין ניט געוואוסט מיט וועמען).

— „מיט דיין שוועסטערקינד".

„יא. פאר וואס?"

— „סתם אזוי."

אטא האָט ניט שטארק האלט געהאט זיין שוועסטערקינד, וואס פלעגט איהם דערעבען מיט זיינע שלעבטע שפאסען. אבער א זאנדערבארער בייזהאפטער אינסטינקט האָט איהם געטריבען צוצוליגען אין א פאר מינוט ארום:

„ער איז זעהר ליעבענסווירדיג."

— „וער?" האָט קריסטאָף געפרעגט.

(ער האט גאנץ גוט געוואוסט ווער).

„פראנץ".

אטא האט ערוואַרט פון קריסטאפ'ן עפעס א באמערקונג. אבער יענער האט ווי גאר ניט געהערט. ער האט געשניטען א רוט פון א נוסבוים.

אטא האט וויעדער אנגעהויבען:

„ער איז זעהר אינטערעסאנט, ער האט שטענדיג מעשות."

קריסטאף האט געפייפט גלייכגילטיג.

אטא האט זיך אליין אריבערגעשטיעגען.

„און ער איז אזוי קלוג... און גוט ערצויגען!"...

קריסטאף האט א הייב געטאן מיט'ן פלייצע, ווי ער וואלט זאגען:

— „וואס קען דער מענש מיך אינטערעסירען?"

און, ווען אטא, אן אויפגערעגטער, האט זיך געקליבען ווייטער רוידען, האט ער איהם גראב איבערגעהאקט די רייד און אנגעוויזען א ציעל, וואוהין צו לויפען.

זיי האבען די טעמא מעהר ניט באריהרט דעם גאנצען נאכמיטאג; אבער זיי האבען איינער דעם אנדערען באהאנדעלט מיט א קאלטקייט, כאטש זיי האבען זיך געפליסט ארויסצואווייזען אן איבערטריבענע העפליכקייט, צו וואס, זיי זיינען ניט געוואהנט געווען, באזונדערס פון קריסטאף'ס זייט. איהם זיינען די ווערטער געבליבען שטעקען אין האלז. צום סוף האט ער עם מעהר ניט אויסגעהאלטען; און אין מיטען וועג האט ער זיך אומגעקעהרט צו אטא'ן, וואס איז געגאנגען א טריט פינף הינטער איהם, אנגעכאפט איהם פאר די הענט מיט אן אימפעט און ארויסגעפלאצט:

— „הער, אטא! איך וויל, איך וויל ניט, אז דו זאלסט

ויין אזוי נאָהענט מיט פראָנץ'ן... ווייל דו ביזט מיין פריינד: אוז איך ווייל ניט, אז דו זאָלסט וועמען עס איז מעהר האָלט האָבען ווי מיך! איך ווייל עס ניט! קוק! דו ביזט פאר מיר אלץ... דו קענסט ניט... דו דארפסט ניט... אויב איך וואָלט דיר ניט געהאָט, וואָלט מיר קיין זאך ניט געבליבען ווי נאָר צו שטארבען. איך וויים ניט, וואָס איך וואָלט געטאָן, איך וואָלט זיך גענומען דעם לעבען. איך וואָלט דיר דער'הרג'עט. ניין, זיי מיר מוחל!"

טרעהרען האָבען זיך געגאָסען פון זיינע אויגען.

אטאָ, נעריהרט און דערשראָקען פון דער אויפריכטיג־קייט פון א שמערץ, וואָס האָט געסטראשעט מיט געפאהרען, האָט זיך גאָייִלט צו שוועדען, אז ער וועט קיינמאָל קיינעם אזוי ניט ליעבען ווי קריסטאָף'ן; אז ער איז גלייכגילטיג צו פראָנץ'ען; און אז ער וועט איהם מעהר ניט זאהן, אויב קריסטאָף ווייל עס. קריסטאָף האָט געשלונגען זיינע ווערטער, און זיין הארץ האָט וויעדער אויפגעלעבט. ער האָט זעהר הויך געלאכט און שווער געאָטעמט, זיך צוגיסענדיג אין דאנק צו אטאָ'ן. ער האָט זיך געשעמט מיט דער סצענע, וואָס ער האָט געמאכט; אבער ער איז דאָך געווען באפרייט פון א שווערער משא. איצט האָבען זיי וויעדער געקוקט אייניער דעם אנדערן גלייך אין די אויגען, ניט ריהרענדיג זיך פון ארט און זיך האלטענדיג פאר די הענט; זיי האָבען זיך געפיהלט זעהר גלייקליך און ניט געוואוסט ווי זיך צו האלטען. שווייגענדיג זיינען זיי געגאנגען צוריק; נאָכהער — וויעדער אנגעהויבען רייידען און וויעדער געפונען זייער פרעהליכקייט: זיי האָבען זיך געפיהלט פאראייניגט מעהר ווי ווען עס איז פריהער.

עס איז אבער ניט געווען די לעצטע סצענע פון דעם זאָרט. איצט, אז אטאָ האָט געפיהלט זיין מאכט איבער

קריסטאף'ן, האט איהם געצויגען איהר צו מיסברויכען: ער האט געוואוסט, וואו עס איז דער עמפפינדליכער ארט. אוז ער האט געהאט א שטענדיגען חשק דאס ארויפצולייגען זיין פינגער. אמת, קריסטאף'ס צארן האט איהם קיין פארגניגען ניט פארשאפט; פארקעהרט, ער האט זיך שטארק גערשראקען פאר דעם. אבער ער האט געפיהלט זיין כח, מאכענדיג קריסטאף'ן צו ליידען. ער איז ניט געווען קיין שלעכטער, נאר ער האט געהאט די נשמה פון א גאסענ־פרוי.

ניט קוקענדיג אויף זיינע פארשפרעכונגען, פלעגט ער זיך באווייזען, געהענדיג ארומגענומען מיט פראנץ'ן, אדער מיט אן אנדער חבר. זיי אלע פלעגען מאכען גרויס גערוש אוז לאכען זעהר הויך. וועז קריסטאף פלעגט איהם מאכען פארווירפע, פלעגט ער אונטערשמייכלען, אוז זיך פארשטעלן, ווי ער נעהמט עס ניט ערנסט, ביז ער פלעגט דערזעהן, ווי קריסטאף'ס אויגען באקומען אן אנדער פארב, אוז זיינע לי־פען הויבען אן צו ציטערן; דאמאלט פלעגט איהם באפאלען א שרעק; ער פלעגט ענדערן דעם טאן, אוז פארשפרעכען מעהר אזוינס ניט צו טאן. אבער גלייך אויף מארגען פלעגט ער דעם שפיעל אנהויבען פון דאס ניי. קריסטאף פלעגט איהם שרייבען בריעף, וואס האבען געברענט מיט צארן, אוז וואו ער האט איהם אנגערופען:

„שופט! איך ווייל מעהר פון דיר ניט הערען! איך קען דיך מעהר ניט! דער טייפעל זאל דיך כאפען מיט אלע הינט פון דיין זארט!"

אבער עס איז געווען גענוג, אז אטא זאל ארויסריידען א ווייננעדיגען וואארט, אדער, ווי ער האט עס איין מאל גע־טאן, ער זאל איהם שענקען א בלום אלס צייכען פון אייביגער

טרייקייט, און קריסטאַף זאָל זיך צושמעלצען אין חרטה און שרייבען:

— „מיין מלאך! איך בין א נאַר. פארגעס מיין נאַרישקייט. דו ביזט דער בעסטער פון אלע מענשען. דיין קליינער פינגערל אליין איז מעהר ווערט ווי דער גאנצער נאַרישער זשאן־קריסטאַף. דו טראַגסט אין זיך אוצרות פון נאַבעלע און דעליקאטע צערטליכקייט. איך קוש דיין בלום מיט טרעהרען. זי רוהט אויף מיין הארצען. איך קוועטש איהר אַריין אין מיין הויט; איך וואָלט ווילען, זי זאָל מיר שטעכען ביז בלוט, כדי איך זאָל טיפער פיהלען דיין איידעלע גוטסקייט און מיין שענדליכע נאַרישקייט!"...

פונדעסטוועגען האָבען זיי אָנגעהויבען איינער דעם אנדערן צו דערעסען. עס איז ליגען, ווען מען זאָגט, אז קליינע רייסערייען האלטען אונטער די פרייַנדשאפט. קריסטאַף האָט געטראָגען א כעס אויף אטאָ'ן פאר די עולות, ווָאָס ער פלעגט באגעהן צוליעב אָטאָ'ס שולד. ער האָט געווכט זיך אליין פאַרצואיוארפען, באשולדיגענדיג זיין איתענעם דעספאָטיזם. זיין טרייַע און לויידנשאפטליכע נאַטור, ווָאָס האָט צום ערשטען מאָל דורכגעמאכט די פראבע פון ליעבע, האָט זיך אינגאנצען איבערגעגעבען, און האָט פארלאנגט, אז אויך דער אנדערער צד זאָל זיין אזוי איבערגעבען. ער האָט אין פריינדשאפט ניט דערלאָזען קיין טיילונג. זייענדיג אליין געריים זיך מקריב צו זיין פאַר'ן פריינד, האָט ער געפונען פאר גערעכט און זאָגאר פאר נויטיג, אז דער פריינד זאָל אויך פאר איהם מקריב זיין אלץ, זאגאר זיך אליין. אבער ער האָט אָנגעהויבען צו פיהלען, אז די וועלט איז ניט געבויט נאָך דעם מוסטער פון זיין פעסטען כאראקטער, און אז ער ערוואַרט פון זאבען אזוינס. וואָס זיי קענען ניט געבען. דאַ־

מאלט האט ער אנגעהויבען זיך אליין אונטערצוגעבען. ער האט זיך אליין געגומען באשולדיגען, זיך באהאנדלען ווי אן עגאאיסט, וואס האט קיין רעכט ניט צו פארכאפען דעם פרייהד'ס געפיהלען. ער האט געמאכט אמת'ע אנשטרענגונגען איהם צו לאזען אין גאנצען פריי, עס מעג איהם קאסטען וואס עס וויל. ער האט זיך זאגאר אויף אזוי וויט גובר געווען, אוים געפיהל פון הכנעה, צוצוריידען אטא'ן. ער זאל ניט פארנאכלעסיגען פראנץ'ן. ער האט זיך באמיהט אליין זיך אייגצוריידען, אז איהם איז ניחא, וואס אטא האט פארגניגען אין אנדערע געזעלשאפטען. דאך, וועז אטא, וועלכער האט בשום אופן זיך ניט געלאזט נארען דערפון, פלעגט בייז־וויליג פאלגען זיין עצה, פלעגט ער מאכען א זויערע מינע און פלוצלונג ווידער ארויספלאצען.

אין א נויטפאל, וואלט ער אטא'ן שוין מוחל געווען, וואס ער האט פארגעצויגען אנדערע בעסער ווי איהם; אבער, וואס ער האט ניט געקאנט פארטראגען, איז געווען זיין לי־גען זאגען. אטא איז ניט געווען קיין פאלשער און ניט קיין צבועק; אבער עס איז איהם בטבע געווען שווער צו זאגען דעם אמת, ווי עס איז שווער א שטאמלער ארויסצוריידען דייטליכע ווערטער! דאס וואס ער פלעגט זאגען, איז ניט געווען איננאנצען אמת און ניט אין גאנצען פאלש; צי עס איז געווען פון זיי שעמעריגקייט, אדער פון זיין ניט זיכער־קייט מיט די אייגענע געפיהלען, ער האט זעלטען וועז גע־רעדט אין א קלאהרען אופן; זיינע ענטפערס זיינען געווען צווייידייטיג; און, ועל כולם, האט ער האלט געהאט פון אלץ צו מאכען א סוד און שפיעלען אין באהעלטעניש, און דאס פלעגט קריסטאף'ן ארויסברייגען אין גאנצען פון די כלים. וועז מען פלעגט איהם כאפען ביי א חטא, אדער ביי עפעם

אזוינס, וואָס איז אויסגעקומען ווי א חטא, לויט די געזעצען פון זייער פרייִנדשאפט — פלעגט ער לייקענען שטיין און ביין, אנשטאָט זיך מורה צו זיין. איינמאל איז קריסטאָף אזוי אויפגעבראכט געוואָרען צוליעב דעם, אז ער האָט איהם אראָפגעלאָזען א פאטש. ער האָט געמיינט, אז דאָס איז שוין דער סוף פון זייער פרייִנדשאפט, און אז אטא וועט איהם קיינמאל ניט מוחל זיין. אבער נאָכדעם ווי יענער האָט א פאר שעה זיך געבלאָזען, איז ער געקומען צו איהם ווי גאָר ניט געווען. ער האָט קיין כעס ניט געטראָגען פאר קריסטאָף'ס בויאָנסטווא. אפשר איז עס איהם זאָגאר ניט געווען צואוויידער, און ער האָט אין דעם געפונען א געוויסען חן. וואָס עס פלעגט איהם פארדריסען, איז געווען, וואָס קריסטאָף הערט אוים אלע זיינע באבע מעשות מיט אן אָפּענעם מויל; ער האָט דערפאר איהם אביסעל מבזה געווען ביי זיך אין הארצען, און זיך געהאלטען העכער פאר איהם. קריסטאָף'ן פון זיין זייט האָט פארדראָסען, וואָס יענער נעהמט אָן זיינע גראבקייטען, זיך ניט שטעלענדיג אנטקעגען.

זיי האָבען מעהר ניט געקוקט איינער אויפ'ן אנדערן מיט די אויגען פון די ערשטע טעג. זייערע בייִדענס פעהלערן האָבען זיך איצט ארויסגעוויזען אין פולער ליכט. אטא האָט גענומען געפינען וועניגער חן אין קריסטאָף'ס אונאפּהענגיגקייט. קריסטאָף איז געווען זעהר א פערמאטערנדער באגלייטער אויף די שפּאציערגענג. עס האָט איהם א האָר ניט געקימערט וועגען דעם, וואָס עס איז פאסיג. ער פלעגט זיך מאכען באקוועם, פלעגט אויסטאָן דעם ראָק, פארנאנדערשפּילענען די וועסט, לאָזען דעם קאלנער אָפען, פלעגט פארקאשערן די ארבעל פון העמד, אויפהיינגען די הוט אויף זייט שטאָק און דרעהען עס אין דער לופטען. ער פלעגט שאָק-

לעז מיט די הענט ביים געהן, פייפען און זינגען הויך אין קול; ער פלעגט ווערן רויט, באדעקט מיט שווייס און באשטויבט; ער האָט אויסגעזעהן, ווי א פויער, וואָס קומט צוריק פון יריד. דער אריסטאָקראטישער אָטאָ איז געווען אין טויטשרעק, אז מען זאָל איהם ניט טרעפען אין זיין חברותא. וועז ער פלעגט דערזעהן א וואָגען אויפ'ן וועג, פלעגט ער זוכען צו בלייבען א צעהן טריט פון הינטען, ווי ער וואלט אליין שפאצירט.

קריסטאָף איז פאר איהם געווען ניט ווייניגער אונבאקוועם, וועז ער פלעגט זיך אוועקלאָזען רעידען אין א רעסטאָראן, אדער אין וואגאָן ביים פאהרען אהיים. ער האָט האלט נעהאט צו רעידען אויפ'ן קול, און ארויסצוזאָגען אלץ, וואָס איהם פלעגט אריינפאלען אין קאָפ. ער פלעגט באהאנדלען אָטאָ'ן מיט א סקאנדאלעזער מחותנ'שאפט; ער פלעגט הויך ארויסזאָגען מיינונגען, וואָס האבען קיין שום פריינדליכקייט ניט געהאט וועגען די חשוב'סטע פערזאָנען, וועגען דעם אויסזעהן פון די לייט, וואָס זיינען געזעסען גאנץ נאָהענט צו איהם; אדער ער פלעגט זיך אריינלאָזען אין אייניצעלהייטען מכח זיין געזונטהייט און זיין פאמיליען־לעבען. אָטאָ האָט געמעגט אויסשטארצען די אויגען און מאכען צייכענס פון שרעק, ווי פיעל ער האָט געוואלט; קריסטאָף פלעגט זיי, ווי גאָר ניט באמערקען, און זיך ניט איינהאלטען מעהר, ווי וועז ער וואלט געווען אינגאנצען אליין. אָטאָ פלעגט זעהן, ווי דער שמייכעל ליגט ביי די שכנים אויף די פנימ'ער; און ער פלעגט פיהלען ווי זיך צו באגראבען טיף אין דר'ערד. ער האָט געפונען אז קריסטאָף איז גראָב, און האָט ניט פארשטאנען. ווי אזוי האָט ער עס געקאָנט קומען אין התפעלות פון איהם.

דאָס ערגסטע איז געווען, וואָס קריסטאָף פלעגט זיך פונקט אזוי וויניג קימערן אויף וועגען אלערלײ צאמען, ווי פּאַרקאַנעס, וועגט, אייגנטריטס־פּאַרבאָטען, געלט־שטראָפען, פּ א ר ב א ָ ט ע ן פון כל המינים, וואָס האָבען געזאָלט באַשרייבען זיין פרייהייט, כדי צו שיצען דאָס הייליגע אייגענטום. אָטאָ האָט געלעבט אין שטענדיגען שרעק, אוז זיינע פּראָטעסטען האָבען גאָר ניט געהאָלפען: קריסטאָף פלעגט פון להכעיס וועגען נאָך ערגערס אָפּטאָן.

איין מאָל, וועז קריסטאָף האָט ארומשפּאַצירט ווי ביי זיך אין דער היים, אוז אָטאָ האָט זיך נאָכגעשלעפּט הינטער איהם, אין א פּרעמדען וועלדעל, וועמעס מויערן ער איז אריבערגעקלעטערט, ניט קוקענדיג אויף דעם, — אָדער דוקא וויל, — זיי זיינען געווען פּאַרלעגט מיט שטיקער גלאָז פון פלעשער, האָט ער זיך פלוצלונג אָנגעשטויסען אויף דעם וועכטער; יענער האָט פּריהער זיך ארויפגעוואָרפען אויף זיי מיט זידלעריען, אוז נאָכדעם ווי ער האָט זיי געסטראָשעט צו פאר'מסר'ן דער פאָליצייי, האָט ער זיי אויפ'ן שענדליכסטען אופן ארויסגעוואָרפען. אָטאָ האָט גאָר ניט געשיינט ביי דער געלעגנהייט: מיינענדיג, אז מען פּארזעצט איהם שוין אין טורמע, האָט ער געיאָמערט, אוז פּארזיכערט נאָריש, אז ער איז אריין על פּי טעות: ער איז נאָכגענאָנגען קרימטאָף'ן, ניט וויסענדיג, וואוהין ער גהט. וועז ער האָט דערזעהן, אז ער איז א גערָאטעוועטער, האָט ער, אנשטאָט זיך צו פּרעהען, זיך ארויפגעוואָרפען אויף זיין חבר מיט ביטערע פּאַרווירפע; ער האָט זיך באקלאָגט, אז קריסטאָף קאָמפּראָמיטירט איהם. קריסטאָף האָט איהם צושמעטערט מיט זיין בליק, אוז איהם אָנגערופען: „טרוס!" זיי האָבען זיך דורכגעוואָרפען מיט קרעפּטיגע ווערטער. אָטאָ וואָלט קריסטאָף'ן

פשוט געלאזען שטעהן אליין. אויב ער וואלט געוואוסט, ווי צו קומען אליין אהיים; איצט איז ער געווען געצוואונגען איהם נאכצוגעהן, נאר זיי האבען זיך געמאכט ווי זיי וואלטען נאר קיין מנע־ומשא ניט האבען איינער מיט'ן אנדערן.

א רעגען־שטורם האט זיך געקליבען. פון כעס האבען זיי ניט באמערקט, ווי ער קומט. דאס ברענענדיגע לאנד האט געברויזט מיט דעם גערויש פון די חיה'לאך. פלוצלונג איז אלץ אנטשווינגען געוואָרען. זיי האבען באמערקט די שטיל־קייט ערשט אין עטליכע מינוטען ארום: עס האט זיי געקלונגען אין די אויערן. זיי האבען אויפגעהויבען די אויגען: דער הימעל איז געווען שוואַרץ; ריעזיגע, שוועָרע רעגען־וואלקענס האבען איהם באדעקט; זיי זיינען געקומען פון צוויי זייטען, ווי א מחנה רייטער. עס האט אויסגעוויזען, ווי עס וואלט זיי אלעמען טרייבען צו איין געהיימניספולען תהום. דער דערשראקענער אטא האט ניט געוואגט זיך מודה צו זיין פאר קריסטאף'ן, ווי שטארק ער שרעקט זיך. און יענער האט געהאט א בייזען פארגניגען זיך צו מאכען ניט באמערקענדיג עס. פונדעסטוועגען זיינען זיי צוגענאנגען נאהענטער איינער צום אנדערן, כאטש זיי האבען ניט גערעדט. זיי זיינען געווען אליין אויף דעם וויטען שטח לאנד. קיין איין לופט־הויך. קוים א פיבערישער ציטער, וואס האט פאר א מינוט געמאכט די קלייע בלעטער פון די בוימער זיך ריהרען. פלוצלונג האט א שטורמווינט אויפגעהויבען דעם שטויב, איינגעבויגען די בוימער און זיי געגומען פירכטערליך שמייסען. און וויעדער אמאל האט די שטילקייט זיך אראפ־געלאזען, נאך פינסטערער ווי פריהער. אטא, מיט א צי־טערנדיגער שטים, האט זיך באשלאסען אנצוהויבען רעדען: „עס איז א שטורם. מיר מוזען געהן אהיים“:

קריסטאָף האָט געענטפערט:

— „זאָלען מיר געהן צוריק".

אבער עס איז געווען צו שפּעט. א פּאַרבלענדענד, שנייַדענד ליכט האָט א בליץ געטאָן, דער הימל האָט געבריללט, דער וואָלקענגעוועלב האָט געברומט. אין איין מינוט שפּעטער זיינען זיי געווען ארומגענאכפט פון ציקלאָן, פּאַרבלענדעט פון די בליצען, באטויבט פון די דונערן און דורכגענעצט פון קאָפּ ביז די פּיס. זיי האָבען זיך געפונען אויף א פּרייען פּעלד, אויף א מהלך פון מעהר ווי א האלבע שעה נאנג פון א הויז. דורך דעם שניידענדען רעגען, דורך די בלאסע ליכט האָט זיך דורכגעריסען דער ריעזיגער, רויטער בליאסק פון די בליצען. זיי האָבען געוואָלט לויפען; אבער זייערע, פון רעגען צוגעקלעפּטע, קלייַדער האָבען זיי געשטערט אפילו צו גההן. זייערע שיך זיינען געוואָרען גליטשיג, וואסער האָט גערונען ביי זיי איבער'ן נאנצען לייב. זיי האָבען מיט מיה געקאָנט אָפּכאפּען דעם אָטעם. ביי אטאָ'ן האָבען די ציינער געקלאפּט פון קעלט. ער איז געווען ווילד פון צארן, און האָט קריסטאָף'ן געשלייַדערט באלייַדיגונגען; ער האָט געוואָלט בלייבען אויף אן אָרט, טענה'ענדיג, אז עס איז געפּעהרליך צו גההן, האָט געסטראָשעט, אז ער וועט זיך אוועקזעצען אויפ'ן מיטען וועג, אָדער, אז ער וועט זיך אוועקלייגען צווישען די צוואקערטע פּעלדער. קריסטאָף האָט ניט געענטפערט, נאָר איז געגאנגען וויטער זייַן וועג, פּאַרבלענדעט פון ווינט, רעגען און בליצען; אבי׳סעל איבערגעשראָקען איז ער אויף געווען, נאָר ער האָט זיך געהיט זיך מורה צו זיין אין דעם.

און פּלוצלונג איז אלץ געווען פּארבי. דער שטורם איז פּאריבער אווי שנעל, ווי ער איז געקומען. אבער ביידע האָ־

בעז זיך געפונען אין א קלאגעדיגען צושטאנד. אין אמת'ן פלעגט קריסטאף געווענליך, זיין אזוי צושויבערט, אז אבי־סעל מעהר אונארדנונג האט איהם קוים געענדערט. אבער אטא, וואס איז אזוי שטארק געווען געצערטעלט, און אזא אקוראטנער אין זיין קלייד ונג, איז איצט געווען א טרויע־דיגע פיגור; עס האט אויסגעוויזען ווי ער וואלט, איז גאנ־צען אן אנגעטאענער, גענומען א וואנע; און ווען קריסטאף האט זיך אומגעקעהרט צו איהם, האט ער, קוקענדיג אויף איהם, זיך ניט געקאנט איינהאלטען אום ניט ארויסצופלא־צען מיט א געלעכטער. אטא איז געווען אזוי אויסגעמאטערט, אז ער האט אפילו ניט געפונען קיין כח זיך אויפצוקאכען. קריסטאף האט אויף איהם רחמנות באקומען, און האט פרעה־ליך געעדעט צו איהם. אטא האט געענטפערט נאר מיט א צאנדיגען בליק. קריסטאף האט איהם אריינגעפיהרט אין א פויערשען הויף; זיי האבען זיך אויסגעטריקענט ביי א גרויסען פייער, און האבען געטרונקען הייסע ווין. קריסטאף האט געפונען, אז די פאסירונג איז געווען גאנץ אמוזאנט, און האט געפרובירט זיך לוסטיג מאכען דאריבער. אבער דאס איז געווען נאר ניט נאך אטא'ס געשמאק, און ביז צו ענד פון שפאציר איז ער געגאנגען א בייזער און א שווייגענ־דיגער. ברוגז'ע זיינען זיי זיך פארנאנדערגעגאנגען, זיך ניט געבענדיג די הענט ביים געזעגענען זיך.

נאך יענעם שפאציר האבען זיי א וואך לאנג זיך ניט געזעהן. זיי האבען שטרענג פארוארטייליט איינער דעם אנ־דערן. אבער נאכדעם ווי זיי האבען זיך אליין באשטראפט דערמיט, וואס זיי האבען ביי זיך אוועקגענומען דעם זונטאג־שפאציר, איז זיי געווארען אזוי לאנגווייליג, אז זיי האבען פארגעסען דעם כעס. קריסטאף האט, ווי געווענליך, גע־

מאכט דעם ערשטען אָנבאָט. אָטאָ האָט גנאָדיג עס אָננענומען, און זיי האָבען געשלאָסען פריערדען.

ניט קוקענדיג אויף די רייסערייען, איז פאר זיי געווען אונמעגלעך אויסצוקומען איינער אָהן אנדערן. זיי האָבען אפילו ביידע געהאט פעהלערן; זיינען ביידע געווען עגאָיסטען; אבער דער עגאָיזם איז געווען נאָיוו; ער האָט נאָך ניט געוואוסט פון יענע אויפרעגונגען פון די עלטערע יאָהרען. וואָס מאכט איהם אזוי אפשטויסענד. — ער האָט זיך אליין נאָך ניט געקאָנט: ער איז כמעט געווען ליעבליך; יעדענפאלס האָט ער זיי ניט געשטערט איינער דעם אנדערן עהרליך צו ליעבען. זיי האָבען געהאט אזא תשוקה צו ליעבען און צו ברייננגען קרבנות. דער קלייגער אָטאָ האָט געווייגט לי־גענדיג אויף זיינע קישענס און זיך דערצעהלענדיג מעשות. וואו ער איז געווען דער העלד; ער האָט אויסגעטראכט טראגישע פאסירונגען, אין וועלכע ער זאָל זיך ארויסווייזען שטארק, מוטיג, אונערשראקען, באשיצענדיג קריסטאָפ'ן. וועגען וועלכען ער האָט זיך איינגערעדט, אז ער ליעבט איהם שטארק. קריסטאָפ פון זיין זייט פלעגט ניט קענען זעהן אָדער אויסהערען עפעס אזוינס, וואָס איז שעהן און מערקווירדיג, ניט צו טראכטען: „וועז אָטאָ וואָלט דערביי געווען!" ער האָט אריינגעמישט זיין פריינדם בילד און זיין גאנצען ליעבען; און דאָס בילד האָט זיך אזוי געענדערט, און אָננגענומען אזא ב'חנ'טען אויסזעהן, דאָס, ניט קוקענדיג אויף אליין, וואָס ער האָט געוואוסט וועגען איהם, פלעגט עס איהם פארשכור'ן. אָטאָ'ס געוויסע וועלטער, וועלכע ער פלעגט נאָך לאנג נאָכהער געדיינקען און פארשענערען, פלעגען איהם מאכען ציטערען פון ערהרטקייט. זיי האָבען איינער דעם אנדערן געזוכט נאָכצומאכען. אָטאָ פלעגט ווי אן אָבעזיאנע

נאכמאכען קריסטאף'ס מאניערען, באוועגונגען און האנט־
שריפט. אפטמאל פלעגט קריסטאף שטארק בייז ווערן אויף
זיין שאטען, וואס פלעגט איבער'חזר'ן זיין יעדעם וואָרט.
און איהם מכבד זיין מיט זיינע אייגענע געדאנקען, ווי
כלומרשט נייע. אבער ער האט ניט געמערקט, אז ער אליין
איז בעאיינפלוסט פון אטא'ן, און אז ער קאפירט זיין שטיי־
גער ווי זיך אנצוטאן, צו געהן און אויסצוריידען געוויסע
ווערטער. עס איז געווען ווי א מין כשוף. זיי זייגען געווען אנ־
געטרונקען איינער מיט'ן אנדערן, און זייער הארץ האט זיך
צוגאסען אויף אלע זייטען ווי א קוואל. יעדער פון זיי האט
זיך איינגעבילדעט, אז דער פריינד איז די אורזאך דערפון.
זיי האבען ניט געוואוסט, אז דאס איז געווען די ערוואכונג
פון זייער יוגענד.

קריסטאף, וועלכער האט געגען קיינעם ניט געהאט קיין מיסטרויען, האט געלאזען זיינע פאפירען זיך ארומ־וואלגערן. דאך אן אינסטינקטיוועט שעמעדיגקייט האט איהם געמאכט באהאלטען די טשערנאוויקעם פון די בריעף, וואס ער פלעגט שמירען צו אטא'ן און יענעמ'ס ענטפערם. ער האט זיי אבער ניט פארשלאסען, נאר איינפאך אריינגעלייגט צווישען די בלעטער פון איינעם פון זיינע נאטען־העפטען, זייענדיג זיכער, אז קיינער וועט זיי דארט ניט זוכען. ער האט אבער געמאכט דעם חשבון, ניט געהמענדיג אין אנבע־טראכט די רשעות פון זיינע ברידער.

די לעצטע צייט האט ער באמערקט, אז זיי לאכען און שושקענען זיך, וועו זיי קוקען אויף איהם: זיי רעידען זיך אריין אין אויער עפעם שטיקלעך געשפרעכען, פון וועלכע זיי קייקלען זיך לאכענדיג. קריסטאף'ן האט זיך ניט איינגענע־בען צו כאפען דעם זינען פון די געשפרעכען; אויסער דעם האט ער שוין לאנג זיי געכומען באהאנדלען אויף אזא אופן, דאס ער האט ארויסגעוויזען פולע גלייכגילטיגקייט צו אלץ, וואס זיי האבען געריידט אדער געטאן. דאך עטליכע וועלטער האבען ארויסגערופען זיין אויפמערקזאמקייט; איהם האט זיך גערוכט, אז ער דערקענט זיי. און באלד האט ער מעהר שוין ניט געקאנט צווייפלען, אז זיינע ברידער האבען געליי־ענט זיינע בריעף. אבער, וועו ער איז צוגעשטאנען צו ערנסט'ן און רודאלפ'ן, וועלכע האבען אנגעהויבען איינע די אנדערע צו רופען מיט א שפאסיגער ערנסטקייט: „מיין

זיסע נשמה!", האָט ער פון זיי גאָר ניט געקאָנט ארויסקריגען. די חברה־לייט האָבען זיך געמאכט, ווי זיי וואָלטען גאָר נישט פארשטאַנען, אוּן האָבען גע'טענה'ט, אז זיי האָבען א רעכט זיך צו רופען, ווי זיי גענעלט. אוּן אזוי ווי קריסטאָף האָט געפונען אלע זיינע ברידער אויף אַן אָרט, האָט ער מעהר ניט געוואָלט נאָכפאָרשען.

אין א קורצע צייט ארום האָט ער געכאפט ערנסט'ן ביי דער האנט ביי א גנבה: דער קליינער אויסוואורף האָט ארומגעשאָרט אין דעם טישקעסטעל, וואו לואיזע האָט גע־האלטען איהר גענלט. קריסטאָף האָט איהם גראב גענומען טרייסלען, אוּן באנוצט די גענלגענהייט איהם ארויסצוזאָגען אלץ, וואָס איז איהם גענלגען אויפ'ן הארצען; ער האָט איהם אויסגערעכענט אין אויסדרוקען, וואָס זיינען געווען ווייט פון העפליכע, אלע זיינע שעהנע מעשים; אוּן דער צעטעל איז ניט געווען קיין קורצער.

ערנסט האָט די מוסר זעהר שלעכט אויפגענומען; ער האָט חוצפה'דיג געענטפערט, אז קריסטאָף האָט ניט, וואָס איהם פאָרצואוואַרפען, אוּן ארויסגעזאָגט דערביי א פאָר צוויידייטיגע באמערקונגען וועגען זיין ב־י־ערס פריינדשאפט צו אָטא'ן. קריסטאָף האָט עס ניט פארשטאַנען. אבער הערענ־דיג, אז מען מישט אריין אָטא'ן אין זייער קריעג, האָט ער ערנסט'ן באפוילען דייטליכער זיך צו ערקלעהרען. דער קליי־נער האָט גענאָכט אין זיך; דאָך דערזעהענדיג, ווי קריס־טאָף איז בלייך געוואָרען פון כעס, האָט ער זיך דערשראָקען אוּן מעהר ניט געוואָלט רעידען. קריסטאָף האָט געזעהן, אז אזוי וועט ער מעהר גאר ניט ארויסקריגען; ער האָט זיך אוועקגעזעצט, קוועטשענדיג מיט די פלייצעס, אין ארוים־ווייזענדיג פולע פאראכטונג צו ערנסט'ן. יענער, אן אויפגע־

רייצטער, האָט וויערער אַנגעהויבען זיינע אונפֿארשעמטקייטן: ער האָט זיך פֿארגענומען דעם ברודער צו קריינקען, און האָט איהם אוועקגעלעגט א מענה־לשון איבער זאכען איינע שוידערליכער און העסליכער ווי די אנדערע. קריסטאָף האָט זיך אַנגעטאָן א כת, ניט ארויסצופֿלאצען. אבער וועז ער האָט ענדליך פֿארשטאַנען, איז ער רויט געוואָרען, און איז אויפגעשפרונגען פון שטוהל. ערנסט האָט מעהר קיין צייט ניט געהאט צו שרייען, וואָרום קריסטאָף האָט זיך אויף איהם ארויפגעוואָרפען, איהם אנידערגעוואָרפען אין מיטען צימער, צוהריקענדיג דעם קאָפּ צו דער ערד.

אויף דעם שרעקליכען געשריי פון קרבן, זיינען צוזאַמענגעלאָפען לואיזע, מעלכיאר און די גאנצע הויז. מען האָט ערנסטן ארויסגעריסען אין זעהר א קלאָגעדיגען צושטאַנד. קריסטאָף האָט איהם ניט געוואָלט ארויסלאָזען פון האנט: מען האָט געמוזט אויף איהם אליין זיך ארויפוואָרפען מיט קלעפּ. מען האָט איהם געדרופען „ווילדע חיה": און ער האָט טאקי אזוי אויסגעזעהן. די אויגען זיינען ביי איהם געוועז אויסגעסטאַרטשעט פון קאָפּ; ער האָט געקריצט מיט די ציין, און זיין אייגציגער גראָנק איז געווען: וויעדער זיך ארויף צואוואָרפען אויף ערנסטן; וועז מען האָט איהם געפרעגט: וואס אזוינס איז געשעהן? האָט זיין צארן זיך נאָך פארדאָפּעלט, און ער האָט געשריען, אז ער וועט איהם דערהרג'ענען. ערנסט האָט זיך אויף ענטואנט צו רייזען.

קריסטאָף האָט ניט געקאָנט ניט עסען און ניט שלאָפען. עם האָט איהם געוואָרפען אין היץ, און ער האָט געווייגט ביי זיך אין בעט. ער האָט געליטען ניט נאָר צוליעב אטאָ'ן. אן איבערקעהרעניש איז פאָרגעקומען אין איהם. ערנסט האָט קוים פארשטאַנען, וואס פאר א וואונד ער האָט

פארשאפט זיין ברודער. קריסטאף האט געהאט א הארץ פון פוריטאנישׂ־שטרענגער רייניקייט, וואס האט ניט געקאנט מוחל זיין די שמוץ פון לעבען; און נאר ביסלאכווייז האט ער די שמוץ מיט שרעק ענטדעקט. צו פופצעהן יאהר, ביי א גאנץ פרייען לעבען, און מיט שטארקע אינסטינקטען, איז ער דאך נאך אלץ פארבליבען זעלטען־רייז. זיין נאטירליכע רייניקייט און שטענדיגע ארבייט האבען איהם באשיצט. זיין ברודער'ס ווערטער האבען געעפענט פאר איהם א תהום. אליין וואלט ער קיין מאל ניט געקומען אויף דעם געדאנק וועגען אזוינע געמיינהייטען. איצט אבער, אזוי ווי דער גע־דאנק איז אין איהם שוין ערוועקט געווען, איז די גאנצע פרייד פון לעבען און ווערען געלעבט פארדארבען געווארען. ניט נאר זיין פריינדשאפט צו אטא'ן, יעדע פריינדשאפט איז געווארען פארגיפטעט.

נאך פיעל ערגער איז עס געווארען, וועז עטליכע סאר־קאסטישע אנצוהערענישען האבען איהם געמאכט צו דענ־קען, עס קען זיין מיט אונרעכט, אז זיי זיינען דער ציעל פון ניט קיין שעהנער נייגעריגקייט מצד פון דער קליינער שטאדט; באזונדערס נאכדעם, ווי מעלכיאר האט אין א קורצע צייט ארום איהם אויסגערעדט פאר זיינע שפאציירונגען מיט אטא'ן. ווארשיינליך האט מעלכיאר קיין שלעכטס אין דעם ניט געזעהן. אבער, באקומענדיג איין מאל א התראה, האט קריסטאף איצט אין יעדער ווארט געזעהן א פארדאכט; ער האט כמעט זיך גענומען פיהלען שולדיג. אטא האט אויך דורכגעמאכט דעמזעלבען קריזיס אין דער זעלבער צייט.

זיי האבען נאך גאנץ געפרובירט זיך זעהן געהיים. אבער עס איז פאר זיי געווארען אונמעגליך צו געפינען פון דאס ניי די נאטירליכקייט פון זייערע אלטע באציהונגען. די פרייהייט

פון זייערע באציהונגען איז נעווען צושטערט. אָט די ביידע קינדער, וואָס האָבען זיך אזוי צערטליך געליעבט; וואס האָבען איינער דעם אנדערן קיינמאָל זיך ניט ערלויבט אפילו א ברודערליכען קוש צו געבען; און וואָס האָבען זיך ניט פאָרגעשטעלט קיין גרעסערן גליק ווי נאָר זיך צו זעהן, צו פארשטעהן, און זיך צו טיילען מיט זייערע חלומות, זיי האָבען זיך איצט געפיהלט באשמוצט דורך דעם פארדאכט פון ניעדעריגע הערצער. סוף כל סוף האָבען זיי אָנגעהויבען זעהן שלעכטס אין די אונשולדיגסטע האנדלונגען. אין א בליק, אָדער האנט־דרוק; זיי פלעגען רויט ווערען און באקומען שלעכטע גראנקען. זייערע באציהונגען זיינען געווארטען אונערטרעגליך.

נאָר אָהן רייד האָבען זיי אָנגעהויבען זעלטענער זיך צו זעהן; זיי האָבען געפרובירט אויסקומען מיט'ן שרייבען. אבער זיי האָבען אָנגעהויבען אכטונג צו געבען אויף יעדער אויסדרוק. זייערע בריעף זיינען געוואָרען קאלט און אָהן טעם. אָט אזוי האָבען זיי דעם מוט פארלאָרען. קריסטאָף האָט ארויסגעשטעלט פאר א תירוץ די ארבייט, אָטאָ זיינע באשעפטיגונגען אום איבערצורייסען די קארעספאָנדענץ. אין א קורצע צייט ארום איז אָטאָ אָפגעפאָהרען אין אונייווערזיטעט; און די פרוינדשאפט, וואָס האָט באלויבטען עטליכע חדשים פון זייער לעבען, איז אין גאנצען פארלאָשען געוואָרען.

דערצו נאָך האָט א נייע ליעבע, פון וועלכע די איז נאָר נעווען א שליח, זיך פארקליבען אין קריסטאָף'ס הארצען, און האָט פארטונקעלט יעדער אנדער ליכט.

III.

מינא.

פיער־פינף חדשים פאר די דערמאנטע פאסירונגען, האט פרוי יאזעפע פאן קעריף, זינט א קורצע צייט די אלמנה פון מלוכה־ראט סטעפאן פאן קעריף, פארלאזען בערלין, וואו דעם מאנ׳ס שטעל האט איהר ביז דאמאלט פארהאלטען, כדי זיך צו באזעצען מיט איהר טאכטער אין דער קלייניער שטאדט ביים רהיין, איהר געבורטסאדט. דאדט האט זי נע־האט אן אלטע פאמיליען־הויז, מיט א גרויסען גארטען, כמעט א פארק, וואס האט זיך געצויגען אראפ בארג ביז צום טייך. אין דער שכנות פון קריסטאף׳ס הויז. פון זיין בוידים האט קריסטאף געזעהן די שווערע צווייגען פון די בוימער, וואס זיינען געהאנגען איבער די וועגט און דעם הויכען שפיץ פון רויטען דאך מיט זיינע, פון מאך באדעקטע, ציגעל. א שמא־לע געסעל, דורך וועלכע מען האט זיך קוים געקאנט דורכקווע־טשען, האט זיך געצויגען צו דער רעכטער זייט פון גאר־טען; פון דאדט האט מען געקאנט, ארויפקלעטערנדיג אויף א שטיין, אריבערקוקען איבער׳ן וואנט. קריסטאף האט עס ניט פארבייגעלאזען. ער האט געקאנט דאמאלט זעהן די, מיט גראז־באוואקסענע, אלייען, די גראזפעלדער, וואס האבען אויסגעוויזען ווי פרירים; די בוימער, וואס זיינען אויי־נגעוואקסען אייגער אין אנדערן אהן א סדר; און דעם ווי־סען פראנט פון הויז מיט די, עקשנות׳דיג צוגעמאכטע, לאי־דענס. צווישן מאל א יאהר פלעגט א נערטנער דורכגעהן ארום און ארום און דורכלופטערן די הויז. אבער באלד נאכדעם פלעגט די נאטור וויעדער ווערן די בעל־הבית׳טע איבער׳ן

גארטען. און אלץ פלעגט וויעדער אריינפאלען אין א שטיל־קייט.

אט די שטילקייט האט געמאכט אויף קריסטאף'ן א שטארקען אינדרוק. גאנץ אפט פלעגט ער ארויפקלעטערן אויף זיין אבסערוואטאריע. אויף ווי וויט ער איז געוואקסען, האבען צוערשט זיינע אויגען, נאכהער זיין נאז און דאן זיין מאדע דערגרייכט ביז צום שפיץ פון וואנט; איצט האט ער שוין זאגאר געקאנט אריבערלייגען זיינע הענט, זיך שטע־לענדיג אויף די שפיץ־פינגער. און ניט קוקענדיג אויף די ניט באקוועמע לאגע, פלעגט אזוי שטעהן מיט'ן מאדע אנגעשפאנט אן וואנט, זיך צוקוקענדיג און זיך צוהערענדיג ווי דער אוועגט האט פארנאנדערגעגאסען איבער די לאנ־קעם זיינע זאנפטע, גאלדענע כוואליעם, וועלכע האבען אנגע־צונדען אין שאטען פון די סאסנעם בלויליכע שטראהלען. ער פלעגט זיך פארטראכטען, ביז ער פלעגט דערהערען פון גאס טריט, וואס האבען זיך דערנעהענטערט. די נאכט פלעגט צוגי סען איהרע פארפיומען ארום גארטען: לילאק אין פריהלינג, אקאציען — אין זומער און טוידטע בלעטער — אין הערבסט. וען קריסטאף פלעגט ביינאכט קומען צוריק פון שלאס, ווי פארמאטערט ער זאל ניט זיין, פלעגט ער נאך בלייבען שטעהן ביים טיר, כדי צו טרינקען דעם זיסען ריח; און עס פלעגט איהם זיין שווער אריינצוגעהן אין שטיקיגען צימער. ער האט זיך אויף אפט געשפיעלט — אין דער צייט, וועז ער פלעגט זיך נאך שפיעלען — אויף דעם, מיט גראז באוואקסענעם, פלאץ, ביים אריינפאהר צו קעריק'ס הויז. פון ביידע זייטען טיר זיינען הויך געשטאנען צוויי הונדערטיעה־ריגע קאשטאנען־בוימער; דער זיידע פלעגט אפט זיך אוועק־זעצען אונטער זייער שאטען רויבערנדיג זיין לולקע, און די

פֿרוכט פון יענע בוימער פֿלעגט דיענען די קינדער פֿאר פּיי־
לעז און שפּיעלציג.

איין פֿריהמאַרגען, דורכגעהענדיג די גאַסע, איז ער
אַרויפֿגעקראכען אויפֿן שטיין, ווי געוועהנלעך. ער האָט גע־
טראכט וועגען אַנדערע זאכען, און האָט זיך אַרומגעקוקט
צערשטרייט. ער האָט שוין געוואָלט אַרונטער, ווען ער האָט
באַקומען דעם געפּיהל פון עפּעס ניט געוועהנלעכעס. ער האָט
א קאָהר געטאָן די אויגען צום הויז: די פֿענסטער זיינען גע־
וועז ווייט אָפּען; די זון האָט געשטראַהלט אינעווייניג, און
כאָטש מען האָט קיינעם ניט געזעהן, האָט דאָך אויסגעוויזען
ווי די אַלטע הויז וואָלט אויפֿגעשטאַנען פון א פּופּצעהן־יעה־
ריגען שלאָף, און איז מלא־שמחה מיט איהר ערוואַכונג.
קריסטאַף האָט זיך אומגעקאָהרט אַהיים א צומישטער.

ביים טיש האָט דער פֿאטער גערעדט וועגען דעם, פון
וואָס אַלץ שכנים האָבען איצט גערעדט: וועגען דעם, אז פֿאָן
קעריך איז געקומען מיט איהר טאָכטער און מיט אונגלויב־
ליך פּיעל זאכען. דער פֿלאָץ ארום די קאשטאַנען איז געווען
פול מיט ווייסע חברה'ניקעס, וואָס זיינען געקומען העלפֿען
אויספֿאקען די באַגאזש. קריסטאַף איז געוואָרען זעהר פֿאר־
אינטערעסירט מיט דער נייעס, וואָס איז געווען א וויכטיגע
פֿאַסירונג פֿאר דעם ענגען האָריזאָנט פון זיין לעבען, און האָט
זיך אומגעקאָהרט צו זיין ארבייט, זוכענדיג זיך אויסצומא־
לען די איינוואָהנער פון דער פֿאר'כשופ'טער הויז, לויט די בא־
ריכטען, ווי געוועהנלעך מגוזם'דיגע, פון זיין פֿאטער. נאָכהער
האָט ער זיך אזוי אריינגעטאָן אין זיין ארבייט, אז ער האָט
אַן אלץ פֿארגעסען ביז אין אוועגט. זיך אומקאָהרענדיג אַהיים,
האָט ער זיך וויעדער מיט אמאל אַן אלץ דערמאָנט; און א
נייגעריגקייט האָט איהם געטריבען זיך צו שטעלען אויף זיין

פאסט, כדי נאכצוקוקען וואס עס געהט פאר אין הויז. ער האט אבער קיין זאך מעהר ניט געזהען, ווי די פריעדליכע אלייען, די אהן א סדר צוואוארפענע בוימער, וואס האבען אויסגעוויזען ווי זיי וואלטען דרעמלען אונטער די לעצטע זונענשטראהלען. אין עטליכע מינוט ארום האט ער פארלאזרען די ערינערונג אן דעם גענענשטאנד פון זיין נייגעריגקייט. און ער איז פארכאפט געווארען פון דער זעסער שטילקייט. אט דער זאנדערבארער פלאץ — וואו ער פלעגט שטעהן אויסגעצויגען אויפ'ן שפיץ פון שטיין, אנהאלטענדיג דעם גלייכגעוויכט — איז געווען דער אויסערוועהלטער פלאץ פאר זיינע טרוימען. נאך דעם העסליכען, פינסטערען, שטיקיגען גאסל, האט דער, פון זון־באגאסענער, נארטען, געהאט פאר איהם א כשוף־גלאנץ. זיין גייסט האט פריי געוואנדערט אין די הארמאנישע וווייטקייט און מעלאדישע מוזיק; ער איז פארשלעפערט געווארען פון זיי, האט פארגעסען די צייט, די זאכען און האט נאר געטראכט וועגען דעם: ניט צו פארלירען קיין אייניגען פון די סודות פון זיין הארצען.

אט אזוי האט ער געטרוימט מיט אפענע אויגען און אן אפענעם מויל, און וואלט ניט געקאנט זאגען, ווי לאנג ער האט געטרוימט, וואהרום ער האט קיין זאך ניט געזהען. פלוצלונג איז ער א פארציטערטער געווארען. פאר איהם, וואו די אלייע האט זיך פארבוויגען אן א זייט, זיינען געשטאנען צוויי פרויען און איהם אנגעקוקט. איינע א יונגע דאמע, אין שווארצען, מיט פייגע, אונרעגלמעסיגע געזיכטספציגען, מיט אש־בלאנדע האר, גרויס, עלענאנט, מיט א גלייכגילטיגע אפגעלאזענקייט אין דער האלטונג פון קאפ — האט איהם באטראכט מיט פריינדליכע און לוסטיגע אויגען. די אנדערע— א מיידל פון א יאהר פופצעהן, אויך אין טיעפען טרויער,

האט געמאכט א מינע פון א קינד, וואס וויל אויספלאצען מיט א געלעכטער: אביסעל הינטער דער מוטער, וועלכע האט איהר געמאכט א צייכען צו בלייבען שטיל, האט זי באהאלטען די מויל אין איהרע הענט, אזוי וויי איהר וואלט ווער וויים וויי שווער געווען צו דערשטיקען אין זיך דעם געלעכטער. דאס איז געווען א קליין נפש'ל מיט א פרישען פנים, וויים, ראזיג און קיילאכדיג: זי האט געהאט א קליינע, אביסעל גראבליכע נאז, א קליינע מויל, א קליינע, קיילאכדיגע מארדע, פיינע ברעמען, קלארע אויגען און א סך, א סך בלאנדע האר, וואס זיינען געווען פארפלאכטען אין צעפ און אויסגעלייגט אויף איהר קאפ ווי א קראנץ, לאזענדיג אפען א קיילעכדיגען האלז און א גלאטען, וויסען שטערן— א קראנאך פנים.

קריסטאף איז פארשטיינערט געווארען פון דער ערשיינונג. אנשטאט צו מאכען א ויברח, איז ער געבליבען שטעהן מיט א בריט־נעעפענטען מויל, ווי צוגעשמידט צו זיין פלאץ. ערשט ווען ער האט דערזעהן ווי די יונגע דאמע מיט'ן שפאטישען שמייכעל מאכט עטליכע טריט צו איהם, האט ער זיך א רים געטאן, א שפרונג געטאן, זיך איבערדרייענדיג און זיך אריינגעכאפט אין געסעל, מיטשלעפענדיג מיט זיך די פלאסטער פון וואנט. ער האט געהערט הינטער זיך א פריינדליכע שטים, וואס האט איהם נערופען: „קליינער!" און א קינדערשען געלעכטער, קלאהר, פליסענדיג, ווי דער קול פון א פויגעל. ער איז געקומען צו זיך איז געסיל, אויף די הענט און אויף די קניע; און נאך איין רגע פון צומישונג, האט ער געמאכט לאנגע פיס, אזוי ווי ער וואלט מורא געהאט, מען זאל איהם ניט נאכיאגען. ער האט זיך געשמט; און די שאנד איז איהם ווידער באפאלען, וועו ער

האט זיך געפונען אליין, ביי זיך אין צימער. זינט דאמאלט האט ער ניט געהאט דעם מוט דורכצוגעהן דאס גאסל, מורא האבענדיג, אז מען קען איהם נאכשפירען, כדי איהם אנצוקוקען. וועז ער פלעגט זיין געצוואונגען פארביצוגעהן די הויז, פלעגט ער זיך דורככאפען הארט ביים וואנט, מיט אן ארמגלאזענעם קאפ, און פלעגט כמעט לויפען, זיך ניט אומקעהרענדיג. אין דערזעלבער צייט האט ער ניט אויפגעהערט צו טראכטען וועגען די צוויי פארשוינען, וואס ער האט געזעהן; ער פלעגט ארויפקריכען אויפ'ן בוידעם, אויסטוענדיג די שיך, כדי מען זאל איהם ניט הערען, און פלעגט דורך די דאך־שוויבען קוקען אויף דער זייט פון קעריך'ס הויז אין גארטען, כאטש ער האט גאנץ גוט געוואוסט, אז מעהר ווי די שפיצען פון די בוימער און די קוימענס האט מען ניט געקאנט זעהן.

אין א חודש ארום האט ער אויף איינעם פון די וועכענטליכע קאנצערטען פון הויפמוזיק־פעראיין געשפיעלט זיינע א שטיק פאר פיאנא און ארקעסטער. ער איז שוין געווען דערגאנגען ביז אין מיטען פון לעצטען טייל, וועז ער האט צופעליג דערזעהן אין דער לאושע, פונקט אנטקעגען איהם, פרוי פאז קעריך און איהר טאכטער, וואס האבען אויף איהם נעקוקט. ער האט עס אזוי ווייניג ערוואַרט, אז ער איז געווען שטארק איבערראשט, און כמעט דורכגעלאזען צו עגט־פערן דעם ארקעסטער. ער האט געשפיעלט ווייטער אהן קאפ ביז צו ענד. וועז ער האט געענדיגט, האט ער געזעהן, כאטש ער האט זיך געהיט צו קוקען אין זייער זייט, ווי פרוי און פרייליז פאז קעריך האבען אפלאדירט, אביסעל איבער־טריבעז, אזוי ווי זיי וואלטען געוואלט, ער זאל זעהן ווי זיי אפלאדירען. ער האט זיך געאיילט צו פארלאזען די ביהנע.

אין דעם מאָמענט, וועז ער האָט געהאלטען ביים פארלאָזען דאָס טעאטער, האָט ער באמערקט אין פאַרצימער, אַפּגע־זונדערט פון איהם דורך עטליכע רייהען מענשען, פרוי און פריילין קעריך, וועלכע האָבען, ווי עס ווייזט אויס, געווארט אויף איהם. עס איז געווען אונמעגליך זיי ניט צו זעהן: ער האָט פון דעסטוועגען זיך געמאכט, ווי ער וואלט זיי ניט געזעהן; און זיך א קעהר טוענדיג פלוצלונג, איז ער שנעל ארויס דורך דער הינטער־טיר פון טעאטער. גלייך נאָכדעם האָט ער חרטה געקראָגען, וואַרום ער האָט גאנץ גוט געזעהן, אז פרוי פאָן קעריך איז בשום אופן ניט אונפריינדליך צו איהם... פונדעסטוועגען האָט ער געוואוסט, אז ער וועט טאָן פונקט דאָסזעלבע, אויב דאָס וועט איהם וויעדער אויסקומען. ער האָט באמת מורא געהאט איהר אין נאָס צו טרעפען, וועז ער פלעגט פון וויייטען דערזעהן א פיגור, וואָס איז עהנליך צו איהר, פלעגט ער זיך פארקירעווען אין אן אנדער וועג.

זי איז עם נעווען, וואָס איז צו איהם געקומען. זי האָט איהם אויסגעזוכט אין זיין אייגענער היים.

איין מאָל בייטאָג, וועז ער איז געקומען עסען מיטאָג, האָט לואיזע מיט שטאָלץ איהם דערצעהלט, אז א לאקיי אין קורצע הויזען אוז אין א ליוורייע האָט געבראכט א בריעף אויף זיין אדרעס; אוז זי האָט איהם דערלאנגט א גרויסען קאָנווערט, ארומגערינגעלט מיט שווארץ, אויף וועלכען עס איז פון הינטען געווען אויסגעקריצט קעריף'ס וואפען־הערב. קריסטאָף האָט עס געעפענט, ציטערנדיג ביים לייענען פאָל־גענדעם:

„פרוי יאָזעפא פאָן קעריף בעט דעם הער הויף־מוזיקער, קריסטאָף קראפט, צו קומען צו איהר אויף טיי, היינט האָלב נאָך פינף אזייגער".

— „איך וועל אהין ניט גיהן" — האָט קריסטאָף ער־קלעהרט.

„וואָס הייסט!" — האָט לואיזע געשריען — „איך האָב געזאָגט, אז דו וועסט קומען!"

קריסטאָף האָט געמאכט דער מוטער א סצענע, אוז איהר פארגעווארפען, אז זי מישט זיך אין אלץ, וואָס האָט גאָר קיין שייכות ניט צו איהר.

„דער דיענער האָט געווארט אויף אן ענטפער. איך האָב געזאָגט, אז דו ביזט דוקא היינט פריי. דו האָסט דאָך יענע שעה גאָר ניט וואָס צו טאָן."

כאָטש קריסטאָף האָט זיך שטארק געערגערט, אוז גע־

שוואַרצן, אז ער קען ניט אוּן וועט ניט געהן, דאָך האָט ער זיך איצט ניט געקאָנט אפּזאָגען. וועז עס איז געקומען די שעה פון דער איינלאדונג, האָט ער געמאכט זיינע הכנות א ברוגז'דיגער; אין תוך געגומען, איז ער אבער גאָר ניט געווען בייז, וואָס דער צופאל האָט גובר געווען זיין שלעכטען וויּלעז.

פרוי פאָן קעריך האָט ניט געראַרפט זיך אַנשטרענגען צו דערקענען אין דעם פּיאניסט פון קאָנצערט יענעם קלייגעם וויּלדעז, וועמעם קאלטענעוואטער קאָפּ עם האָט זיך באוויזען איבער דער וואנט פון איהר גאַרטען אין דעם טאָג, וועז זי איז אַנגענקומען. זי האָט ביי די שכנים געגומען ידיעות וועגען איהם; אוּן דאָס, וואָס זי האָט זיך דערוואוסט וועגען קריסטאָפ'ס פאמיליע אוּן דעם שווערן, בראוען לעבען פון קינד, האָט אין איהר ערוועקט אן אינטערעס צו איהם אוּן א נייגערינקייט מיט איהם צו רעידען.

קריסטאָפ, אַנגעטאָן אין א משונה'דיגען, לאַנגען ראָק, אין וועלכען ער האָט אויסגעזעהן ווי א דאַרפישער פאסטאַר, איז אריין אין הויז, א קראַנקער פון שעמעדיגקייט. ער האָט געפּרובירט זיך איינרעדען, אז די דאָמען פאָן קעריך האָבען ניט געהאט קיין צייט צו באמערקען זיינע געזיכטסציגע אין דעם ערשטען טאָג פון זייער אַנקונפט. א דינער האָט איהם דורך א לאַנגען קארידאָר, וועמעם קאוויאַרען עם האָבען הערשטיקט דעם גערוש פון טריט, אריינגעפיהרט אין א צימער, פון וועלכען א גלעזערנע טיר האָט געפיהרט צום גאַרטען; עם איז געווען א קאלטער טאָג; א קלייגער רעגען איז געפאלען; אין קאמין האָט געברענט א קרעפטיגער פייער. בייַם פענסטער, דורך וועלכען עם האָבען אין נעבעל אַרויסגעקוקט די סילועטען פון די נאַסע בוימער, זיינען געזעסען בייַדע

דאמען. וועז קריסטאָף איז אריין, האָט פרוי פאַן קעריף גע־האלטען אויפ'ן שוים א האנט־ארבייט, אוז די טאַכטער — א בוך, פון וועלכען זי האָט פאַרגעלייענט. וועז זיי האָבען איהם דערזעהן, האָבען זיי זיך איבערגעווארפען מיט א כיט־רעז בליק.

— „זיי דערקענען מיך" — האָט קריסטאָף א טראכט געטאָן א פארציטערטער.

ער האָט אומגעשיקט זיך פארנייגט איינמאל אוז א צוויי־טעז.

פרוי פאַן קעריף האָט פרעהליך געשמייבעלט, אוז איהם אנטקעגען אויסגעשטרעקט די האנט:

„גוטען טאג, מיין טייערער שכן" — האָט זי א זאג גע־טאָן — „איך בין זעהר צופריעדען אייך ביי מיר צו זעהן. זינט איך האָב אייך געהערט אין קאַנצערט, האָב איך נאָר איין פאַרלאַנג געהאט, אייך אריינצוזאַגען, וואָס פאר א גרויס פארגניגען איהר האָט מיר פארשאפט. אוז אזוי ווי דער אייניציגער מיטגליד דאָס אייך אריינצוזאַגען, איז געווען אייך צו פארבעטען אהער, האָף איך, אז איהר וועט ניט נעהמען פאר אומגוט, וואָס איך האָב זיך דערמיט באנוצט."

אין די לייבענסווירדיגע אוז באנאלע ווערטער איז גע־ווען אזוי פיעל הארציקייט, ניט קוקענדיג אויף די באהאל־טענע אירָאניע, דאָס קריסטאָף האָט זיך וויעדער געפיהלט ערמוטיגט.

— „זיי דערקענען מיך ניט" — האָט ער געטראכט מיט דערלייכטערונג.

פרוי פאַן קעריף האָט פארגעשטעלט איהר טאַכטער, וועלכע האָט דערוויילן פארמאכט דאָס בוך אוז נייגעריג באַ־טראכט קריסטאָף'ן.

„מיין טאַכטער מינא — האָט זי געזאָגט — וואָס ווילּ אייך זעהר זעהן."

„אָבער מאמא — האָט מינא געזאָגט — מיר זעהן זיך דאָך הייַנט ניט צום ערשטען מאָלּ."

און זי האָט אויסגעפלאַצט מיט א געלעכטער.

— „זיי האָבען מיך דערקענט" — האָט קריסטאַפ גע־טראכט, א דערשלאָגענער.

„טאַקי אמת" — האָט פרוי פאָן קעריך געזאָגט אויך לאכענדיג, — „איהר האָט אונז שוין איין מאָל באעהרט מיט א באזוך אין דעם טאָג, וועז מיר זיינען אנגעקומען."

ביי די ווערטער האָט די מיידעל זיך פון דאָם ניי צו־לאכט, און קריסטאַפ האָט געמאכט אזא רחמנות'דיגען פנים, אז, קוקענדיג אויף איהם, האָט מינא זיך נאָך מעהר צולאכט. עם איז געווען א ווילּדער געלעכטער: זי האָט זיך כמעט צו־ווייַנט פון לאכען. פרוי פאָן קעריך, וועלכע האָט איהר גע־וואָלט אפשטעלען, האָט זיך ניט געקאָנט איינהאלטען אליין ניט מיטצולאכען; און קריסטאַפ, ניט קוקענדיג אוף זיין פאר־לעגענהייט, איז אויך אנגעשטעקט געוואָרען. זייער גוטע שטימונג האָט גובר געווען: מען האָט ניט געקאָנט פאריבעל האָבען אויף זיי. ער האָט אבער אינגאנצען פארלאָרען די האלטונג, וועז מינא האָט איהם א פרעג געטאָן: וואָס, אויי־גענטליך, האָט ער געקאָנט טאָן ביי זיי אויפ'ן מויער? זי האָט זיך אמוזירט מיט זיין פארלעגענהייט. ער האָט עפעם גע־שטאָמעלט אין פארצווייפלונג. פרוי פאָן קעריך איז איהם אבער געקומען צו הילף, אראָפפיהרענדיג דעם געשפרעך אָן א זייט און אנגיסענדיג טיי.

זי האָט פריינדליך איהם געזומען אויספרעגען וועגען זיין לעבען. ער אבער האָט זיך נאָך אלץ ניט געפיהלט באַ־

קוועם. ער האָט ניט געוואוסט, ווי צו האלטען זיין טאם, וועל־כע האָט געהאלטען ביים איבערקעהרען זיך: ער האָט גע־פונען פאר זיין חוב יערעם מאל, וועז מען האָט איהם פאר־געלייגט וואסער, מילך, צוקער אדער געבעקס, זיך אויפצו־הויבען אוז צו דאנקען, זיך טיף פארנייגעניג, כאטש ער האָט זיך געפיהלט אזוי ווי איינגעפאנצערט אין זיין קאלנער אוז האלזטוך, אוז איינגעפענטעט אין לאנגען רעק, אוז האָט קוים געוואגט אוז קוים געקאנט דרעהען דעם קאפ אויף רעבטס אדער לינקס. די טויזענט פראגען, וואס פרוי פאן קעריך האָט איהם געשטעלט, אוז די וואריאטייט פוז איהרע מאניערען האבען איהם באטויבט, אוז מנא'ס בליקען, וועל־כע ער האָט געפיהלט איינגעזויגען אין זיין פנים, אין זיינע הענט, קלייד־ער אוז באוועגונגען, האבען איהם גאר צוטו־מעלט. זיי ביידע האבען איהם נאך מעהר צורודערט, וועלענ־דיג מאכען, אז ער זאל זיך פיהלען בעסער: פרוי פאן קעריך, דורך דעם שטראם פוז איהרע ווערטער, אוז מינא, דורך די קאקעטישע אויגלאך, וואס זי האָט געמאכט צו איהם אינס־טינקטיוו, זיך צו אמוזירען.

ענדליך האבען זיי אויפגענעבען דעם פארלאנג צו וועל־כען ארויסציהען פוז איהם מעהר ווי פארנייגונגען אוז איינ־צעלנע ווערטער; אוז פרוי פאן קעריך, ווערענדיג פארמא־טערט צו טראגען אויף זיך אליין די גאנצע לאסט פוז אונ־טערהאלטונג, האָט איהם געבעטען זיך צו זעצען ביים קלא־ווייר. פיעל מעהר אייגעשראקען ווי פאר א גרויסען עולם האָט ער אויסגעשפיעלט מאצארט'ס א שטילע שטיק. אבער דוקא אָט די שעמעדיגקייט, די לייכטע אונבאקוועמליכקייט, וואס זיין הארץ האָט אנגעהויבען צו פיהלען אין דער נא־העגטקייט פוז די ביידע פרויען, דאס אמת הארציגע געפיהל,

וואָס האָט געמאכט ציטערן זייז ברוסט גליקליך און אונ־ גליקליך צו דער זעלבער צייט, האָבען אויסגעצייכענט זיך צוגעפאסט צו דער צארטקייט און יוגענדליכער ריינקייט פון דער מוזיק, און האָבען איהר צוגענעבען דעם חן פון פריה־ לינג. פרוי פאָן קעריך איז געווען אינגאנצען געריהרט; זי האָט זיך צוגאסען לויבענדיג איהם אין הויכע פראָזען, צו וועל־ כע די דאמען פון דער גענזעלשאפט זיינען געוואָהנט; עס איז פון דעסטוועגען געווען גאנץ עהרליך געמיינט, און זאָגאר די גוזמאות זיינען געווען אנגענעהם, קומענדיג פון א ליעבענס־ ווירדיגען מויל. מינא האָט געשוויגען, און האָט מיט פאר־ וואונדערונג געקוקט אויף דעם אינגעל, וואָס איז אזוי נאריש אין רייִדען, וועמעס פינגער אבער זיינען אזוי בארעדט. קריסטאָף האָט געפיהלט זייער סימפאָטיע און דאָס האָט איהם צוגענעבען הארץ. ער האָט וויטער געשפּיעלט, און האָלב זיך אומקעהרענדיג צו מינא'ן, האָט ער געזאָגט מיט א פארשעמ־ טען שמייכעל, ניט אויפהויבענדיג די אויגען:

— „אָט דאָס איז, וואָס איך האָב געטאָן אויפ'ן וואנט."

ער האָט געשפּיעלט א קלייַנע שטיק, פון איהם אליין פארפאסט, איז וועלכען ער האָט ענטוויקעלט די מוזיקאלישע גערַאנקען, וואָס זיינען איהם געקומען אויף זיין געליעבטען פלאץ, קוקענדיג אויפ'ן גארטען; כאָטש ניט דוקא יענעם אוועגט, וועו מינא און פרוי פאָן קיריך זיינען אָנגעקומען, (ער האָט געזוכט זיך אייַנצורייַדען צוליעב געהיימע אורזא־ כען, וועלכע זיין הארץ האָט נאָר געוואוסט, אז עס איז ג־ וועו אזוי—) נאָר אין פריהערדינג אוועגטען; און מען האָט געקאָגט געפינען אין דעם שטילען באלאנסירען פון Adonto con moto די אנגענעהמע ערינערונגען אָן פוי־ געל־געזאנג, אָן זשומען פון די פליגעלאָר, אָן דאָס ערהאבע־

נע שוויינען פון די גרויסע בוימער, און דעם פריעדען פון דער אונטערגעהענדער זון.

זיינע ביידע צוהערערינס האָבען זיך איינגעהערט מיט גרויס התפעלות. וועז ער האָט געענדיגט, איז פרוי פאָן קעריך אויפגעשטאַנען, האָט מיט איהר געוועהנליכער ווארימקייט איהם געכאפט פאר די הענט, און האָט איהם ווארים געדאנקט. מינא האָט געפאטשט מיט די הענט און געשריען, אז עס איז געווען וואונדערבאר; און אום ער זאָל שאפען נאָך אנדערע, פונקט אזוינע פרעכטיגע, ווערק, וועט זי אוועקשטעלען א לייטער ביים וואנט, כדי ער זאָל קענען האָרט ארבייטען, וויפיעל איהם וועט געפעלען. פרוי פאָן קעריך האָט געבעטען קריסטאָף'ן זיך ניט צוצוהערען, וואָס די נאָריש מינא רעדט; היות ווי ער ליעבט זעהר איהר גאָרטען. מעג ער איהם באנוצען אזוי אפט, ווי ער ווילל נאָר; און זי האָט נאָך צוגעגעבען, אז ער דארף זאָגאָר ניט קומען זיי באָגריסען, אויב דאָס איז איהם ניט באקוועם.

— „איהר דארפט ניט קומען אונז באגריסען" — האָט מינא געפונען פאר נויטיג איבערצו'חזר'ן — „אבער אויב איהר ווענט ניט קומען, היט זיך!".

און זי האָט איהם א סטראשע געטאָן מיט'ן פינגער.

מינא האָט ניט געהאט קיין שטארקען פארלאנג, אז קריסטאָף זאָל זיי באזוכען; זאָגאָר ניט, אז ער זאָל זיך פארהאלטען געגען איהר נאָך די כללים פון העפליכקייט; עס איז איהר אבער אנגענעהם געווען ארויסצורופען א קליינעם עפעקט, וואָס איז, ווי זי האָט עס געפיהלט אינסטינקטיוו, זעהר רייצענד.

קריסטאָף איז רויט געוואָרען פון פרייד. פרוי פאָן קעריך האָט איהם אין גאנצען באזיעגט דורך דעם טאקט, מיט

וועלכען זי האָט געהערט וועגען זיין מוטער און זיין זיידען. וועמען זי האָט אמאל געקענט. די וואַרימקייט און האַרציגקייט פון די ביידע פרויען האָבען איהם דורכגענומען; ער האָט מגזם געווען אָט די לייכטע גוטסקייט, אָט די וועלטליכע פרייגדליכקייט, וויל איהם האָט זיך געוואָלט גלויבען, אז זיי זיינען האַרציג און טיף. ער האָט זיך אוועקגעלאָזען דערצעהלען וועגען זייגע פלענער און צרות מיט א נשיוועו צוטרויען. ער האָט מעהר ניט באמערקט ווי א שעה איז פאַראיבער, און איז אויפגעשפרונגען פון פארוואונדערונג, וועו דער דיענער איז געקומען און אנגעזאגט, אז דער מאלציייט איז נעריייט. זיין צומישונג האָט זיך אבער פארוואנדעלט אין גליק, וועו פרוי פאָן קעריך האָט איהם געצוואונגען צו פאַרבליבען צום עסען ביי זיי, ווי ביי גוטע פרייגד. מען האָט איהם געגעבען א פלאץ צווישען דער מוטער און דער טאָכטער; אבער ער האָט ביים טיש ארויסגעוויזען וויניגער טאלאנט, ווי ביים קלאוויר.

די זייט פון זיין ערציהונג איז געווען שטארק פארלאָזען; ער איז געווען געניגט צו גלויבען, אז ביים טיש איז עסען און טרינקען די הויפט זאך; און אז די מאניערען דערבייי זיינען גאר ניט וויכטיג. און די גוטערצויגענע מינא האָט געקוקט אויף איהם אביסעל אנגעבלאזען און סקאנדאליזירט.

מען האָט גערעבענט, אז גלייך נאכ'ן עסען וועט ער זיך געזעגענען. אנשטאָט דעם איז ער זיי נאכגענאנגען אין קלייגעם זאל, האָט זיך אוועקגעזעצט לעבען זיי, און האָט גאר ניט געטראכט וועגען אוועקגעהן. מינא האָט איינגעהאלטען איהר ענייצען, און האָט געמאכט דער מוטער אלערליי ציבענס. ער אבער האָט עם ניט געמערקט, וואַרום ער איז בע-

וועז פאר'שכור'ט פון זיין גליק; און האט געמיינט, אז אויף זיי מוזען פיהלען ווי ער. באזונדערס אט די מינא, וועלכע האט פארטגעזעצט איהם צו מאכען אויגאלאך אוים פשוט'ער געוואהנהייט; דערצו האט ער ניט געוואוסט, ווי זיך אויפצוהויבען און זיך צו געזעגענען; ער וואלט אזוי פארבליבען זיצען די נאנצע נאכט, וועז פרוי פאן קעריך וואלט איהם ניט משלח געווען, גאנץ פשוט, כאטש זעהר ליעבענסווירדיג.

ער איז אווענק, טראגענדיג אין זיך דאס ליעבליכע ליכט פון פרוי פאן קעריך'ס ברוינע און מינא'ס בלויע אויגען; ער האט געפיהלט אויף זיין האנט די פיינע באריהרונג פון די צארטע און, ווי בלומען זיסע, פינגער; און א שארפער ריח פון פארפיומען, וואס ער האט קיין מאל ניט געשמעקט, האט איהם איינגעוויקעלט באטויבט, און כמעט איהם געמאכט צום חלש'ן.

אין צוויי טעג ארום איז ער וויעדער נעקומען, ווי עס איז געווען אָפּגעמאכט, אום צו געבען מינא'ן א קלאוויר־שטונדע. פון דאמאָלט אָן פלעגט ער, אונטער דעם אויסרייד, קומען רעגעלמעסיג צוויי מאָל א וואָך אין פריהמאָרגען, אוּן גאנץ אָפט פלעגט ער וויעדער קומען אויך אין אָוונט צו שפּיעלען מוזיק אוּן צו פלוידערן.

פרוי פאָן קעריך האָט נערן איהם געזעהן; זי איז נעווען א קלוגע, גוט הארציגע פרוי. צו פינף אוּן דרייסיג יאָהר האָט זי איהר מאן פארלאָרען; אוּן כאָטש זי איז נאָך געווען יונג אין גוף אוּן נשמה, דאָך האָט זי זיך צוריקגעצויגען אָהן באדויערן פון דער גרויסער וועלט, אין וועלכער זי האָט גע־שפּיעלט א גרויסע ראָלע פון איהר חתונה אָן. פילייכט האָט זי זיך אזוי לייכט אָפּגעריסען פון דאָרט, ווייל זי האָט שוין פיעל זיך אמוזירט דאָרט; אוּן האָט נאנץ שכל'דיג אויסגע־רעכענט, אז מען קען מעהר ניט האָבען, וואָס מען האָט שוין געהאט. זי איז געווען צופּעבונדען צו קעריך'ס אנדענקען, כאָטש זי האָט אין קיין צייט פון איהר בונד מיט איהם ניט געפיהלט קיין זאָך, וואָס זאָל זיין עהנליך אויף ליעבע; גוט פרייגדשאפט איז געווען ענוג פאר איהר: זי האָט געהאט א רוהיגען טעמפּעראמענט אוּן א צערטליכע נאטור.

זי האָט אין נאנצען זיך איבערגעגעבען צו דער ערצי־הונג פון דער טאָכטער; אבער די מעסיגונג, וואָס זי האָט ארויסגעווויזען, האָט אָפּגעשוואכט אויך דאָס, וואָס איז פאָ־

ראן קראנקהאפטעם און גוזמא׳דיגעם אין דער מוטערשאפֿט, באזונדערס, ווען דאָס קינד איז דאָס אייניציגע באשעפענעניש. אויף וועלכע די פרוי טראָגט אריבער איהר אייפערזיכטיגען בעראַרף צו ליעבען און צו ווערען געליעבט. זי האָט מינא׳ן היים געליעבט, אבער זי האָט געקוקט אויף איהר מיט א קלאָהרען קאָפּ; און זי האָט ניט פארפעהלט צו באמערקען קיינע פון איהרע חסרונות, פונקט ווי זי האָט זיך ניט געניגנארט וועגען זיך אליין. וויציג און קלוג, האָט זי געהאט א שארפען אויג צו ענטדעקען גלייך פון ערשטען בליק די שוואכקייטען און לעכערליכקייטען פון יעדען אייגענעם; זי האָט אין דעם געפונען גרויס פארגניגען אָהן דעם שאטען פון בייזקייט; ווארום זי איז געווען פונקט אזוי מילד ווי שפּאָטיש, און מאכענדיג חוזק פון מענשען, פלעגט זי דאָך האלט האָבען זיי צו טאָן טובות.

דער קליינער קריסטאָף האָט געגעבען א גוטע געלעגענהייט פאר איהר גוטסקייט און פאר איהר קריטישען גייסט: אין דער ערשטער צייט פון איהר פארבליבען אין דער קליינער שטאָדט, ווו איהר גרויס טרויער האָט איהר געהאלטען אָפּגעשלאָסען פון דער געזעלשאפֿט, איז קריסטאָף פאר איהר געווען א צערשטרייאונג. קודם כל דורך זיין טאלאנט. זי האָט האלט געהאט מוזיק, כאטש זי איז ניט געווען מיזיקאליש; זי האָט אין דעם געפונען א קערפערליכען און גייסטיגען פארגניגען; און איהרע געדאנקען פלעגען דערבי צושוואומען ווערן אין א זיסער מעלאנכאליע. זיצענדיג בייַם פּייער — בעת קריסטאָף האָט געשפּיעלט — מיט אן ארבייט אין האנט, און מיט אן אונבאשטימטען שמייכעל, האָט זי געפּילט א שטילען נענום אין די מעכאניש באוועגונגען פון זיינע פינגער און אין די אונבאשטימטע באוועגונגען פון איהר

רע חלומות, וואָס פלעגען ארומוואנדערן צווישען די זיסע אוון טרויעריגע ערינערונגען פון דער פארגאנגענהייט.

אָבער נאָך מעהר ווי מיט דער מוזיק, האָט זי זיך אינטערעסירט מיט דעם מוזיקאנט. זי איז געווען אינטעליגענט גענוג צו קענען פיהלען קריסטאָפ'ס זעלטענעם טאלאנט, כאָטש זי איז ניט געווען פעהיג גענוג צו קענען אפשאצען זיין אמת'ע אריגינאליטעט. זי האָט געהאט א זאָנדערבארען פארגיגען נאָכצוקוקען, ווי עם ערוואכט אין איהם יענער גענייספולער פייער, וואָס האָט אין איהם געברענט. זי האָט זיך דערקענט זיינע גוטע מעלות, זיין עהרליכקייט, זיין מוט, אוון יענעם זאָרט מאָראלישע פעסטקייט, וואָס איז אזוי ריהרענד ביי קינדער. אבער ניט קוקענדיג אויף דעם, האָט זי איהם דאָך באטראכט מיט דעם געווויינליכען, שארפען בליק פון איהרע שפּאָטישע אויגען. זי האָט זיך אמוזירט איבער זיין ניט געשיקטקייט, העסליכקייט אוון זיינע קלייניע לעכערליכקייטען; זי האָט איהם ניט גענומען צו ערנסט; זי האָט בכלל ניט פיעל זאכען גענומען ערנסט. זיינע נארישע אייגענאלעגן, זיינע פאנטאסטישע שטימונגען האָבען תחלת גענאכט אויף איהר דעם אייגדרוק, אז ער איז ניט אינגאנצען בייס זינען, זי האָט אין איהם געזעהן אייניעם פון יענע קראפט'ס, וואָס זיינען גוטע מוזיקאנטען, אבער אלע אביסעל משוגע.

אָט די לייכטע אירָאניע איז פון קריסטאָפ'ן ניט באמערקט געוואָרען. ער האָט נאָר געפיהלט פרוי פאָן קעריך'ס גוטסקייט. ער איז אזוי ווייניג געווען געוואָהנט, אז מען זאָל צו איהם גוט זיין! כאָטש זיינע פליכטען אין שלאָם האָבען איהם געבראכט אין טאָג־טעגליכע באריהרונג מיט דער גרויסער וועלט, איז דער אָרימער קריסטאָף דאָך אלץ פארבליבען

א קליינער דזשישקאן אהן בילדונג, און אהן ערציהונג. דער עגאיזם פון הויף האט מיט איהם זיך נאר אזוי ווייט אינטעלעקטועל אום ארויסצוציהען נוצען פון זיין טאלאנט, אבער קיין מאל ניט געזוכט איהם מיט וואס צו דיענען. ער פלעגט קומען אין שלאם, זיך זעצען ביים קלאוויר, אפשפילען און אוועקגעהן; און קיינער האט קיינמאל זיך ניט געגעבען די טרחה מיט איהם זיך צו אונטערהאלטען, סיידען איהם צו זאגען עפעס א וואולגארן און צושטרייטען קאמפליימענט. זינט דעם זיידענס טוידט איז קיינעם ניט איינגעפאלען, ניט אין דער היים, און ניט אנדערשוואו, איהם צו העלפען זיך בילדען, ארויסצופיהרען אין לעבען, איהם צו מאכען פאר א מענשען. ער האט שרעקליך גלייטען פון זיין אונווייסענהייט און פון זיינע שלעכטע מאניערען. ער האט מיט בלוט און שוויים זיך נעמאטערט אליין זיך אויסצופיינעלען, אבער דאס האט איהם זיך ניט איינגעגעבען. ביכער, אונטערהאלטונגען, ביישפיעלען, אלץ האט איהם געפעהלט. ער וואלט געדארפט אויסרייזען זיין הארץ פאר א פרוינד; אבער ער האט ניט געקאנט זיך באשליסען אויף דעם. אפילו פאר אטאן האט ער עם ניט געוואגט, ווארום גלייך ביי די ערשטע ווערטער, האט יענער אנגענומען אזא טאן פון באליידיגענדער גאוה, אז עס האט איהם א ברען געטאן וויי מיט א ברענענדיגען אייזען.

און איצט, ביי פרוי פאן קעריך, איז אלץ צוגענאנגען אזוי לייכט. פון זיך אליין, נאר ניט דארפענדיג איהר פרעגען, (דאס וואלט אזוי פיעל קאסטען קריסטאף'ס שטאלץ!) האט זי איהם פרוינדליך אנגעוויזען, וואס ער דארף ניט טאן, אוז איהם אויפמערקזאם געמאכט, וואס ער דארף יא טאן; איהם נעגעבען עצות, ווי אזוי ער דארף זיך אנטאן, עסען, גהן, רייזען; האט ניט דורכגעלאזען קיין פעהלער אין זיין

האַלטונג, געשמאַק און אויסדרוקע; און דערבײ איז איהר האַנט געווען אזוי לײכט און אזוי פארזיכטיג צו שאַנעווען דעם קריינקליכען שטאַלץ פון קינד, דאַס עס איז ניט געווען מעגליך זיך צו פיהלען באַלײדיגט. אַט אזוי האַט זי איהם געגעבען אויך א ליטעראַרישע ערציהונג, ניט אַריסטוויזענדיג אפילו, אז זי קימערט זיך וועגען דעם; זי האַט זיך געמאַכט אזוי, ווי זי וואַלט זיך גאָר ניט וואונדערן וועגען זיין משונה־דיגע אונווויסענהייט; אבער זי פלעגט ניט דורכלאָזען קיין געלעגענהייט; פֿשוט און רוהיג, צו פאריכטען זיינע טעות'ן: אזוי ווי עס וואַלט געווען גאַנץ נאַטירליך, אז קריסטאַף זאַל אַט די טעות'ן מאכען. און אנשטאַט איהם אינצושרעקען דורך פּעדאַנטישען אונטעריכט, איז זי געפאלען אויפ'ן גע־דאנק אויסצופילען די אַוועגטען, וואַס זיי פארבריינגען צו־זאמען, דערמיט, וואַס זי האַט געמאכט מינא'ן, אַדער איהם אליין, פארלייענען שהנע שטעלען פון היסטאַריע, אַדער פון רייטשע און פרעמדע דיכטער. זי האַט איהם באהאנדעלט ווי א קינד אין הויז, נאָר א קליין ביסעל פון אויבען אראָפּ, וואַס ער האַט ניט באמערקט; זי האַט זיך זאַגאר געקימערט וועגען זיינע קלײדער, זיי באַנייענדיג, וועז נויטיג; האַט איהם אויסגעשטריקט א האַלז־טוך, און האַט איהם געשאַנ־קען פארשידענע טואַלעט־זאכען; און דאַס אלץ אויף אזא איידעלן אופן, אז ער האַט זיך ניט געפיהלט ווי זיך צו שע־מען מיט די מתנות. קורץ, זי האַט איהם ארומגערינגעלט מיט אלע יענע קליינע אויפמערקזאמקייטען און כלומרש־מוטערליכע זאַרג, וואַס יעדע גוטע פרוי האַט אינסטינקטיוו פאר יעדעם קינד, וואַס מען טרויט איהר אָן. אפילו וועז זי האַט ניט פאר איהם קיין טיעפען געפיהל. קריסטאַף אבער האַט געגלויבט, אז אַט די גאנצע צערטליכקייט געהערט איהם

אליין, און איז געווען פול פון דאנקבארקייט: ער פלעגט פלוצלונג און לייד־ענשאפטליך זיך צוגיסען זיין געפיהלען: דאס פלעגט אפילו ביי פרוי פאן קעריך אויסקומען אביסעל לעכערליך. פון דעסטוועגען האט עס איהר פארשאפט פאר־גניגען.

צו מינא'ן זיינען די באציהונגען געווען פון א גאנץ אנדער זארט. וועו קריסטאף האט איהר דערזעהן ביי דער ערשטער שטונדע, נאך אין גאנצען פאר'שכור'ט פון די זכרונות פון לעצטען אוועגט, און פון דיי צערטליכע בליקען פון די מיידעל, איז ער געווען שטארק איבערראשט צו טרעפען א גאנץ אנדער פארשוין, ווי די, וואס ער האט געזעהן מיט עטליכע שעה פריהער. זי האט קוים זיך ארום־געקוקט אויף איהם, האט ניט געהערט, וואס ער זאגט; און האט זי אויפגעהויבען די אויגען צו איהם, האט ער אין זיי גע־לייענט אזא איזיגע קעלט, אז ער איז געוואָרען שטארק דער־שראקען. ער האט זיך לאנג געמאטערט ארויסצוקריגען מיט וואס ער האט איהר געקאנט באליידיגען. אבער באליידיגט האט ער איהר ניט; און מינא'ס געפיהלען זיינען געווען הייגט ניט מעהר און ניט וויניגער פרייגדליך ווי נעכטען: הייגט ווי נעכטען איז מינא געווען אין גאנצען גלייכגילטיג צו איהם. אויב דעם ערשטען מאל האט זי איהם באנגעגנט מיט א שמייכעל, איז עס געווען ניט מעהר ווי די אינסטינק־טיווע קאקעטטווא פון א יונגע מיידעל, וועלכע אמוזירט זיך דערמיט, וואס זי פרוביירט אוים די מאכט פון איהרע אויגען אויף דעם ערשטען, וואס טרעפט זיך איהר אנטקעגען אין איהר לאנגווויליגקייט, און מעג עס זיין א פודעל הונט. אבער אויף מארגען האט די צו לייכטע עראבעריונג מעהר ניט געהאט פאר איהר קיין שום אינטערעס: זי האט קריס־

טאָף'ן שארף געאורטייל׳ט; און ארויסגעטראָגען דעם פסק, אז ער איז ניט מעהר ווי א מאוסער, שלעכט־ערצויגענער בחור׳ל, וואָס שפיעל׳ט גוט קלאָווייר, אבער וואָס וואָס האל׳ט ביים טיש דעם גאָפע׳ל עקעלהאפט, און וואָס עסט פיש מיט א מעסער. ער האָט איהר דערפאר אויסגעווייזען גאנץ ווייניג אינטערעסאנט. זי האָט, אמת, געוואל׳ט נעהמען ביי איהם קלאָווייר־שטונדען; זי האָט זאָגאר מסכים געווען מיט איהם זיך צו אמוזירען, ווייל זי האָט אין יענער מינוט ניט געהאט קיין אנדער חבר; און ווייל, ניט קוקענדיג אויף איהר אָנ־שטעל, אז זי איז ניט מעהר קיין קינד, פל׳עגט פון צייט צו צייט איהר באפאל׳ען א ווי׳לדער פארל׳אנג זיך צו שפיעל׳ען, א בעראַרף צו פארברויכען איהר איבערפל׳ום פון פרעהל׳יכ־קייט, וואָס איז נאָך פארשטארקט געוואָרען, ווי ביי איהר מוטער, דורך דעם צוואנג, וואָס דער פרישער טרויער האָט אויף זיי ארויפגעל׳יגט. אבער זי האָט זיך ניט געקימערט וועגען קריסטאָף'ן מעהר ווי וועגען די שטוביגע בהמה; און אויב עס פל׳עגט נאָך אמאל׳ פאסירען אין די טעג פון איהר שטארקער קאלטקייט, אז זי פל׳עגט איהם צואווארפען זיסע בל׳יקען, איז עס געווען נאר פון שכחה, און ווייל זי האָט געטראכט וועגען אנדערע זאכען; אדער פשוט, כדי ניט אָפּצוגעווואהנען זיך. קריסטאָף׳ס הארץ פל׳עגט ציטערן, ווען זי פל׳עגט אויף איהם אזוי א קוק טאָן; זי אבער פל׳עגט איהם נאָר קוים זעהן; דאָס האָט זי נאָר זיך אל׳יין מעשות דערצעהל׳ט. אָט די יונגע פארשוין איז געווען אין אן אל־טער, ווען מען צערטעל׳ט די געפיהל׳ען מיט אנגענעהמע און שמייכעל׳האפטע חל׳ומות. זי האָט אהן אן אויפהער געטראכט וועגען ל׳יעבע מיט אזא אינטערעס און אזא נייגעריגקייט; וואָס זיינען געווען אונשול׳דיג נאָר דורך איהר אונווייסענ־

הייט. איבעריגענס, אלס א גוטערצויגענע פרייליז, האָט זי געטראכט וועגען ליעבע נאָר אויף ווי ווייט עס האָט א שיכות מיט חתונה האָבען. ווי איהר אידעאל וועט אויסזעהן, איז ביי איהר נאָך ניט געווען פעסט אָפגעמאכט. באלד פלענט זי חלום'ען חתונה צו האָבען מיט אן אָפיציר, און באלד — מיט א דיכטער פון העכערן און בעסערן זאָרט, א מין שילער. איין פראָיעקט פלענט צערשטערן א צווייטען; און יעדער נייער פראָיעקט פלענט אָנגענומען ווערען מיט דער זעלבער ערנסטקייט און טיעפער איבערצייגונג. אבער סוף כל סוף פלענט איינער ווי דער אנדערער מוזען אָפטרעטען דעם וועג פאר די ווירקליכקייט; ווארום עס איז צו באוואונדערן מיט וואָס פאר א לייכטקייט ראָמאנטישע יונגע מיידלאָך פארגעסען, געווענליך, זייערע חלומות, ווען עס ווייזט זיך זיי אָ וויניגער אידעאלע, אָבער זיכערערע אויסזיכט.

איבריגענס, איז די סענטימענטאלע מינא דאָך געווען א רוהיגע און קאלטע: ניט קוקענדיג אויף איהר אריסטאָקראָטישען נאָמען און דעם שטאָלץ, וואָס האָט איהר פארשאפען דער „פאָן" ביי איהר נאָמען, האָט זי געהאט די נשמה פון א קלייניע דייטשע הויזפרוי אין דעם דעליקאטען יוגענדעלטער.

קריסטאף האט, זעלבסטפארשטענדליך, ווייניג וואס פארשטאנען פון קאמפליצירטען מעכאניזם — קאמפליציר־טער לפנים, אירדער בעצם — פון א ווייבערשער הארץ. אפט פלעגט ער ווערן מטושטש פון דער האלטונג פון זיינע שעהנע פרויינדינען; אבער ער איז געווען אזוי גליקליך מיט זיין ליעבע צו זיי, אז ער פלעגט ניט געהמען פאר אומגוט קיין זאך, וואס פלעגט איהם אביסעל בעאונרוהיגען און אומעטיג מאכען, כדי זיך איינצוריידען, אז ער ווערט פון זיי געליעבט אזוי ווי ער ליעבט זיי. א פרוינדליך וואָרט, אדער בליק פלע־גען איהם אריינברויינגען אין התפעלות. אפטמאל פלעגט ער דורך דעם אזוי ארויסגעבראכט ווערן פון די כלים, אז ער פלעגט אויספלאצען מיט א געוויין.

זיצענדיג ביים טיש, אין קלייניעם שטילען זאל, עטלי־כע טריט פון פרוי פאָן קעריך, וועלכע האט אויסגענעהט ביים ליכט פון לאמפ, (מינא האט געלייענט ביים צווייטען עק טיש; קיינער האט א וואָרט ניט געריעדט; דורך די אפע־נע גאָרטען־טיר האט מען געזעהן די זאמד פון דער אָלייע גלאנצענדיג אין לבנה'שיין; א לייכטער מורמלען איז געקו־מען פון די בוימער...) האט ער געפיהלט ווי זיין הארץ צו־פלאצט פון גליק. פלוצלונג, גאר אהן א פאר וואס, איז ער אויפגעשפרונגען פון שטול, האט זיך א וואָרף געטאָן פרוי פאָן קעריך צו די פים, האט געכאפט איהר האנט — צי זי האט נעהאלטען א נאדעל, צי ניט, — און זי באדעקט מיט קושען, צודריקענדיג מיט טרעהרען די האנט צו זיין מויל,

זיינע באקאנ, זיינע אויגען. מינא הויבט אויף די אויגען פון בוה, טוט לייכט א קוועטש מיט'ן פלייצע, און פאר־קרימט זיך. פרוי פאן קעריף קוקט מיט א שמייכעל אויפ'ן גרויסען בחור, וואס וואלגערט זיך ביי איהרע פים, טוט מיט'ן האנט איהם א גלעט איבער'ן קאפ, און זאגט מיט איהר שהנער, האר־ציגער און אירא־נישער שטים:

„נו וואס, מיין גרויסער נארעלע, נו וואס? וואס איז אזוינס?"

א, די זיסקייט פון דער שטים, פון דעם פריעדען, פון דער שטילקייט, פון דער איידעלער סביבה, אהן קולות, אהן גראבקייט, אהן געוואלט — אן אזוים אין מיטען פון רויהען לעבען. דאס הערא־ישע לייכט, וואס באגילט מיט זיין אפשיין די זאכען און די מענשען פון דער פאר'כשופ'טער וועלט, וואס ווערט ארויסגערופען דורך דאס לייענען פון די הייליגע דיכ־טער: געטהע, שילער, שעקספיר — שטראמען פון קראפט, פון ליידען און פון ליעבע...

מינא, דער קאפ איינגעבויגען, דער פנים רויטלאך פון פארליענען, לייענט מיט איהר פרישער, אביסעל שטשיפעל־יאוער, שטים זוכענדיג צו שטעלען דעם טראפ העכער, וועז זי רעדט ארויס די ווערטער פון קריעגס־פיהרער און קעניג; אמאל נעהמט אויף פרוי פאן קעריף אליין איבער דאס בוה: זי גיט דאמאלסט צו צו די טראגישע פאסירונגען די גייסטיגקייט און צערטליכקייט פון איהר איי־גענעם הן: אבער דאס רוב הערט זי זיך צו, זיצענדיג טיף אנגעשפארט אין איהר פיטעל מיט איהר אייביגער האנט־ארבייט אויף די קניע: זי שמייכעלט אונטער צו איהרע אייגענע גדאנקען: וואהרום נאך אלעמען איז עס געווען זי

אליין, וועמען זי פלעגט סוף כל סוף וויעדער אויסגעפֿינען אין אלע ווערק.

קריסטאָף האָט אויך געפֿרובירט פֿאַרלייענען; אבער ער האָט עס געמוזט אויפגעבען: ער האָט געשטאָמלט, האָט זיך פארפלאָנטערט אין די ווערטער, איז אריבערגעשפרונגען די פונקטואציאָן, האָט אויסגעוויזען גאָר ניט צו פאַרשטעהן, און איז אזוי געריהרט געווען, אז ער האָט זיך גע־מוזט אפשטעלען ביי ריהרענדע סצענעס, ווייל ער האָט גע־פיהלט, אז טרעהרען קומען, האָט דאָן א ווארף געטאָן, א בייזער, דאָס בוך אויפ'ן טיש; און זיינע ביידע פריינדינען האָבען אויסגעשאָסען מיט א געלעכטער... ווי שטארק ער האָט זיי געליעבט! ער האָט איבעראל מיטגענומען זייער בילד מיט זיך; און דאָס בילד פלעגט זיך צוזאמענגיסען מיט דער געשטאלט פון שעקספיר, אדער געטהע. ער האָט קוים געקאָנט אונטערשיידען איינע פון די אנדערע. א גוט ווארט פון וועלכען עס איז א דיכטער, וואָס האָט פון דער טיעפע־ניש פון זיין נשמה ארויסגערופען א לייד־נשאפטליכען צי־טער, האָט ער ניט געקאָנט אפֿזונדערן פון דעם ליעבען מויל. פון וועלכען ער האָט דאָס ווארט צום ערשטען מאָל געהערט. מיט צוואנציג יאָהר שפעטער, האָט ער ניט געקאָנט הערען ווי מען לייענט, אדער זעהן ווי מען שפיעלט ענמאנט אדער ראָמעא, אז ביי געווייסע פערזען זאָל וויעדער זיך ניט ער־וועקען ביי איהם די ערינערונג אָן יענע שטילע אוועגטען, מיט זייערע חלומות וועגען גליק, און מיט די געליעבטע פנימ'ער פון פרוי פאָן קעריך און מינא.

ער האָט פארבראכט שעה'ן לאנג צו קוקען אויף זיי; אין אוועגט, וועו זיי פלעגען לייענען, — ביינאכט, וועו ער פלעגט טרוימען אדער וועו ער פלעגט זיך אויפבאפֿען אין

בעט, לייגענדיג מיט אָפענע אויגען, — ביי טאָג, ווען ער פלעגט טרוימען ביי זיין אַרקעסטער־שטענדער, שפּיעלענדיג מעכאניש, די אויגען האלב פארמאכט. ער האָט צו ביידען געפיהלט אן אונשולדיגע צערטליכקייט, און ניט ווייסענדיג נאָך בכלל פון לייבע, האָט ער נעמיינט, אז ער איז פאר־לייבט. ער האָט אבער ניט געוואוסט נעמוי: צי דאָס איז די מוטער, אדער די טאָכטער? ער האָט זיך שטארק געבראכען דעם קאָפּ, אבער ער האָט ניט געוואוסט, וועמען אויסצו־קלייבען. אבער אזוי ווי ער האָט נעמיינט, אז ער מוז אונטער אלע אומשטענדען זיך באשליסען, איז ער נעווען מעהר גע־נייגט צו פרוי פאָן קעריך. און ער האָט טאקי באלד ענט־דעקט, נאָך דעם ווי ער האָט זיך באשלאָסען, אז ער לייבט איהר. ער האָט נעלייבט איהרע קלוגע אויגען, דעם צער־שטרייטען שמייכעל פון איהר האלב־אָפענעם מויל, איהר שהנעם שטערן, וואָס האָט אויסגעזוהן אזוי יונג, מיט די, אויף א זייט פארקאמטע, שהנע ווייבע האָר, איהר הייזע־ריקלייבע שטים מיט דעם קלייניעם הוסט, די מוטערלייבע הענט, די עלענאנץ פון איהרע באוועגונגען און איהר פאר־בארגענע נשמה. ער פלעגט ציטערן פון גליק, ווען ער פלעגט זיצען לעבען איהר און זי פלעגט גוטמוטיג ערקלעה־רען א נעוויסע שטעל אין א בוך, וואָס ער האָט ניט פאר־שטאנען; זי פלעגט אוועקלייגען די האנט אויף זיין פלייי־צע; ער פלעגט פיהלען די ווארימקייט פון איהרע פינגער, איהר אָטעם אויף זייער באקען, און דעם זיסען ריח פון איהר קערפּער; ער פלעגט זיך צוהערען אין התלהבות, ניט טראכ־טענדיג מעהר ווענען דעם בוך, און קיין זאך ניט פארשטע־הענדיג. זי פלעגט עס באמערקען, און איהם בעטען איבער־צוזאָגען, וואָס זי האָט אקארשט נעזאָגט; ער אבער פלעגט

בלייבען שטום; דאן פלעגט זי איהם מיט א געלעכטער אויס־זידלען, און צודריקען די נאָז צום בוך, זאָגענדיג, אז ער וועט קיין מאָל ניט זיין מעהר ווי א קלוינער אייזעל. אויף דעם פלעגט ער ענטפערן, אז דאָס איז איהם גאנץ גליך, אבי נאָר ער זאָל זיין א י ה ר קלוינער אייזעל, און זי זאָל איהם ניט פארטרייבען פון זיך. זי פלעגט בלומרשט פראָ־טעסטירען געגען דעם; צו ענד אבער פלעגט זי ערקלעהרען, אז ער איז אפילו א מיאוסער און נאָרישער קלוינער אייזעל, זי וועט איהם פון דעסטוועגען אָנהאלטען — און אפשר אבי־סעל ליעבען אויך — כאָטש ער טויג פאר קיין זאך אין דער וועלט ניט, — אויב ער וועט נאָר זיין א גוטער אינגעל. דאן פלעגען זיי ביידע זיך צולאכען, און ער פלעגט שווימען אין גליק.

זינט ער האט ענטדעקט, אז ער ליעבט פרוי פאן קעריף, האט קריסטאף זיך דערווייטערט פון מינא'ן. ער האט אנגע־הויבען צו ווערען אין כעם פאר איהר קאלטקייט און גאוה; און אזוי ווי איהם איז אויסגעקומען עפטער איהר צו זעהן, האט ער זיך אנגעקליבען מיט מוט און געוומען זיך האלטען פרייער געגען איהר, און ניט פארבארגען פון איהר זיין שלעכ־טע לוינע. זי האט האלט געהאט מיט איהם זיך צו פיקירען, און ער פלעגט איהר גראב ענטפערן: זיי פלעגען איינע די אנדערע שטענדיג ארויינזאגען אונאנגענעהמע זאכען, פון וואס פרוי פאן קעריף פלעגט נאר לאכען. קריסטאף, וואס איז ניט געווען דער זיעגער אין דעם ווארט־קאמף, פלעגט אפטמאל ווערן אזוי בייז, אז ער האט געמיינט, דאס ער קאן מינא'ן ניט פארטראגען; ער האט זיך איינגערעדט, אז ער קומט נאר צוליעב פרוי פאן קעריף.

פון דעסטוועגען איז ער ווייטער אנגענאנגען מיט זיין קלאווירשטונדע. צווישן מאל א וואל, פון נייז ביז צעהן אזוי־גער אין דער פריה, פלעגט ער אכטונג געבען, ווי די יונגע מיידעל שפיעלט איהרע גאמעס. דאס צימער, אין וועלכען זיי פלעגען פארברייגען, איז געווען מינא'ס שטודיר־צימער, — א זאנדערבארער ארבייטס־צימער, וואס האט מיט א מערקווירדיגער טרייקייט אפגעשפיגעלט דעם זאנדערבארען מיש־מאש, וואס האט געהערשט אין אט דעם קלייגעס וויי־בערשען מוח.

אויפ'ן טיש — קליינע סטאטועטקעס פון מוזיקאלישע

קעז — א גאנצער ארקעסטער — איינע שפיעלענדיג פידעל, די אנדערע — וויאלינטשעל, א קליינער האנט־שפיענגעל, שרייבגעצייג און טואלעט־זאכען אין פולער אהדנונג. אויף דער טאזשערקע קליניטשקע ביוסטען פון מוזיקאנטען: בעטהאווען מיט א צירונצעלטען שטערן, וואגנער און זיין סאמעטענער שטרימעל — און אפאלא פון בעלוועדער. אויפ'ן קאמין, לעבען א זשאבע, וואס רויכערט א ראהרענע לולקע, א פאפירענער פעכער, אויף וועלבען עס איז געווען אויסגעמאלען דאס טעאטער פון באירוט. אין דער ביבליאטעק, אויף צוויי פאליצעס, עטליכע ביכער: ליבקע, מאמסען, שי־לער, עפעס אן אומבאקאנטער, זשול וועדן, מאנטיין. אויף די וועגט — גרויסע פאטאגראפיעס פון דער סיקסטינישער הייליגער יונגפרוי און פון הערקאמערס א בילד, ארום געהאנ־גען מיט בלויע און גרינע באנד. דאדט איז אויך געווען די אנזיכט פון א שווייצערישען האטעל, איינגעפאסט אין א ראם פון זילבער דיסטעל; און איבער אלץ, און איבעראל, איז יעדען ווינקעל פון צימער — א גרויסע מאסע פון פא־טאגראפיעס פון אפיצירען, טענארען, קאפעלמיסטערס, און פון פרייגדינגען — אלע פארשריבען מיט ווידמונגען, כמעט אלע מיט פערזען, אדער, וויניגסטענס, מיט עטוואס אזוינס. וואס איז אין דיסטשלאנד אנגענומען צו רעכענען פאר פער־זען. אין מיטען פון צימער, אויף א מארמארענעם זייל, — בראהמס'עס ביוסט מיט א באדד; און איבער דעם קלאוויר האבען אויף שנירלאך זיך געשאקעלט קליינע פליושענע אבעזיאנקעס און מתנות פון קאטיליאן.

מינא קומט אריין א פארשפעטיגטע, מיט אויגען נאך פארשוואלען פון שלאף און מיט אן אונצופריידענעם אויס־זעהן: זי דערלאנגט קויים קריסטאף'ן די האנט, זאגט איהם

א קאלטען גוט־מארגען, און שטום, ערנסט, פול פון גאוה, זעצט זי זיך ביים קלאוויר. איז זי אליין, אזוי האט זי גרויס נחת־רוח צו שפיעלען גאמעס אהן א סוף, ווייל דאס גיט איהר א מעגליכקייט אויף אן אנגענעהמען אופן ווייטער פארט־צוזעצען דעם אלבשלעפערינגען צושטאנד, און ווייטער צו שפינען די חלומות, וואס זי האט געהאט. אבער קריסטאף צווינגט איהר אויפמערקזאמקייט אויף די שווערע איבונגען: אום זיך נוקם צו זיין אן איהם, באמיהט זי זיך אפטמאל זיי צו שפיעלען ערנער ווי זי וואלט געקאנט. זי איז געווען גאנץ מוזיקאליש, האט אבער ניט האלט געהאט קיין מוזיק, ווי א סך דייטשקעס. דאך, ווי זיי, האט זי זיך אויך איינגע־רעדט, אז זי דארף עס ליעבען; און זי האט געגומען איהרע שטונדען גאנץ געווויסענהאפט, מיט אויסנאהם פון מינוטען פון טיפעלשער בייזקייט, כדי ארויסצובריינגען אין צארן איהר לעהרער. נאך מעהר ביזן פלעגט זי איהם מאכען דורך די אייזיגע גלייכגילטיגקייט מיט וועלכער זי פלעגט לערנען. דאס ערנסטע איז אבער געווען, וועז זי פלעגט זיך איינרי־דען, אז זי דארף ארויסלייגען די נשמה אין אויסדרוקס־פולען ארט: זי פלעגט דאמאלט ווערן סענטימענטאל, קיין זאך ניט פיהלענדיג באמת.

דער קלוינער קריסטאף איז געווען ניט זעהר העפליך, זיצענדיג לעבען איהר. ער פלעגט איהר קיינמאל ניט מאכען קיין קאמפלימענטען: גאנץ ווייט דערפון. זי האט געטראגען א כעם פאר דעם, און האט ניט דורכגעלאזען קיינע פון זיי־נע באמערקונגען אהן א תשובה. זי פלעגט זיך ארויסלאזען אין וכוחים וועגען אלץ, וואס ער האט געזאגט. וועז זי פלעגט מאכען א טעות, פלעגט זי זיך איינשפארען, אז זי האט געשפיעלט אזוי, ווי עס איז פארגעשריבען. ער פלעגט ווערן

בייז, און זיי פלעגען איינע די אנדערע אריינזאָגען באלויי־
דיגונגען און גראָבהייטען. מיט די אויגען אראָפגעלאָזען אויף
די קלאָווישען, פלעגט זי דאָך ניט פארפעהלען נאכצוקוקען
קריסטאָף'ן, און פלעגט אָנקוועלען, וואָס ער קאָכט זיך אזוי.
כדי זיך אביסעל ווייניגער צו נודען, פלעגט זי אויסטראכטען
אלערליי נארישע שמד'שטיק, וואָס האָבען געהאט נאָר איין
צוועק: מפסיק צו זיין אין מיטען און צו דערנעהמען קריס־
טאָף'ן די יאָהרען. זי פלעגט זיך מאכען, אז עס שטיקט איהר,
כדי זיך צו מאכען אינטערעסאנטער; זי פלעגט מיט אמאל
זיך שטארק צוהוסטען, אדער זי האָט עפעס זעהר וויכטיגעס
צו זאָגען דער שטוב־מיידעל. קריסטאָף האָט געוואוסט, אז
דאָס שפיעלט זי קאָמעדיע, און מינא האָט געוואוסט, אז
קריסטאָף וויים, אז דאָס איז נאָר א קאָמעדיע, און זי האָט
דערפון געקליבען נחת; וואָרום קריסטאָף האָט ניט געקאָנט
ארויסזאָגען, וואָס ער טראכט וועגען דעם.

איין מאל, וועז זי האָט אויף אזא אופן זיך אונטער־
האלטען, צוהוסטענדיג זיך אזוי שטארק, און האלטענדיג
דאָס טיכעל ביים מויל, אזוי וויי איהר וואלט געשטיקט, נאָר
אין אמת'ן, נאכקוקענדיג מיט א ווינקעל פון אויג קריס־
טאָף'ן, איז איהר איינגעפאלען צו לאָזען אראָפפאלען איהר
טיכעל, כדי צו צווינגען קריסטאָף'ן עס אויפצוהויבען; ער
האָט עס געטאָן אויף'ן אונהעפליכסטען אופן אין דער וועלט.
זי האָט איהם באלויגט מיט „א דאנק" פון א וואזשנער מא־
דאם, וואָס האָט איהם כמעט געמאכט צו פלאצען פון כעס.

זי האָט אויסגערעכענט, אז דער שפיעל איז א צו גו־
טער אום עס ניט איבערצו'חזר'ן. אויף מארגען האָט זי אנ־
געהויבען פון דאָס נייי. אבער קריסטאָף האָט ניט געלאָזען
זיך אריינציהען; ער האָט געברענט פון צארן. זי האָט גע־

וואַרט א מינוט, און דאַן א זאַג געטאָן אין א בייזען טאָן: — „וועט איהר ניט זיין אזוי גוט אוּן אויפהויבען מיין טיכעל?"

„איך בין ניט אייער דיענער!" — האָט ער א געשריי געטאָן — „הייבט אליין אויף!"

מינא איז אן אָנגעצונדענע געווארען. זי האָט אזוי האָסטיג זיך אויפגעהויבען פון ביינקעל, אז דער ביינקעל איז אומגעפאַלען.

„א, דאָס איז שוין צופיעל!" — האָט זי געזאָגט, א זעץ טוענדיג מיט כעס אין קלאַווייר; אוּן איז א צוקאָכטע ארוים.

קריסטאָף האָט געווארט. זי איז צוריק ניט געקומען. ער האָט זיך געשעמט מיט זיין האנדלונג. ער האָט געפיהלט, אז ער האָט געהאנדעלט, ווי א גראבער יונג. אבער סוף כל סוף האָט ער שוין ניט געקאָנט מעהר עס אריבערטראָגען! זי האָט חוזק געמאכט פון איהם, נאָר אָהן שום חרפה! ער האָט מורא געהאט, אז מינא זאָל ניט פאר'מסר'ן איהר מוטער, אוּן דאָס וועט אויף אייביג איהם דערווייטערן פון פרוי פאָן קעריף. ער האָט ניט געווואוסט וואָס צו טאָן; וואַרום, כאָטש איהם האָט באנג געטאָן זיין גראבקייט, וואָלט ער פאר קיין זאך אין דער וועלט ניט געבעטען קיין מחילה.

אויף מאָרגען האָט ער געפרובירט גליק וויעדער צו קומען; כאָטש ער האָט געמיינט, אז מינא וועט זיך ענטזאגען צו נעהמען די שטונדע. אבער מינא, וואָס איז געווען שטאָלץ פאר וועמען עס איז זיך צו באקלאָגען; מינא, וועמעס געוויסען האָט זיך ניט געפיהלט נאנץ ריין, האָט זיך באוויזען, נאָך דעם ווי זי האָט איהם געלאָזען וואַרטען פינף מינוט מעהר ווי געווענליך; אוּן זי איז צוגענאנגען גלייך צום קלאַווייר שטאָלץ אוּן שטייף, ניט א דרעה טאָענרינ

מיט'ן קאָפּ, ניט ארויסרייד־ענדיג א וואָרט, ווי קריסטאָף וואָלט גאָר ניט עקסיסטירט פּאר איהר. זי האָט פון דעסט־וועגען געמומען די שטונדע און די וויטערדיגע שטונדען, ווייל זי האָט געוואוסט, אז קריסטאָף איז א גרויסער קענער אין מוזיק, און אז זי מוז זיך לערנען קלאַווייר שפּיעלען, אויב זי וויל זיין — דאָס וואָס איהר וויל זיך זיין: א גוטערצויגענע יונגע פרייליז פון א שהנער משפּחה. אבער ווי לאנגווייליג דאָס איז איהר געווען! ווי לאנגווייליג עס איז זיי בייד־ען געווען!

אין איין נעבעלדיגען מערץ פריהמארגען, וועו א פּוי־כיגער שניי האט זיך געטראגען דורך דער גרויער לופט, האבען זיי וויעדער זיך געפונען אין שטודיר־צימער. עס איז געווען נאך קוים טאג. מינא האט, ווי געווענליך, גע׳מענה׳ט וועגען א פאלשען טאן, וואס זי האט געטומען, אז „אזוי שטעהט געשריבען". כאטש קריסטאף האט גאנץ גוט געוואוסט, אז זי זאגט א ליגען, דאך האט ער זיך אריבערגעבויגען איבער׳ן העפט, כדי זיך איינצוקוקען, וואס דארט שטעהט. זי האט געהאלטען די האנט אויפ׳ן שמאנדער, און עס ניט צוגענומען. זיין מויל איז געווען גאנץ נאהענט צו דער האנט. ער האט געפרובירט לייענען די נאטען, אבער ער האט ניט געקאנט: ער האט געקוקט אויף עפעס וואס אנדערש — אט די צארטע, דורכזיכטיגע זאך, וואס איז געווען עהנליך צו די בליהונגען פון בלומען. פלוצלונג (ער האט אליין ניט געוואוסט, וואס איז איהם דורכגעפלויגען דורכ׳ן קאפ) האט ער מיט זיין גאנצען כח ארויפגעדריקט זיינע ליפען אויף די הענטל.

זיי זיינען ביידע געווארען גלייך איבעראשט דערפון. ער האט זיך א ווארף געטאן צוריק, זי האט א ציה געטאן די האנט; און ביידע זיינען רויט געווארען. זיי האבען א ווארט ניט אויסגערעדט. האבען ניט געקוקט אייגער אויפ׳ן אנדערן. נאך א מינוט פון צומישונג און פון שוויגען האט זי וויעדער זיך גענומען פאר׳ן שפילען; איהר בריוסט האט זיך עהווי־בען, ווי עפעס וואלט איהר געדריקט; זי האט געמאכט איין

פאלשען טאָן נאָכ'ן אנדערן. ער האָט עס ניט געמערקט; ער איז געווען מעהר צוטראָגען ווי זי; עס האָט אים געהאמערט אין די שלייפען; ער האָט גאָר ניט געהערט, ניט געוואוסט וואָס זי האָט געשפילט; און נאָר כדי צו בריינגען דאָס שווייגען, האָט ער געמאכט באמערקונגען סתם אין דער וועלט אריין אין א פארשטיקטען טאָן. ער האָט זיך פאמיינט, אז אין מינא'ס אויגען איז ער שוין אין גאנצען א פארלאָרענער. ער האָט זיך געשעמט מיט דאָס, וואָס ער האָט געטאָן, און האָט עס געהאלטען פאר נאָריש און גראב. ווען די שטונדע איז פאריבער, איז ער אוועק, ניט געבענדיג א קוק אויף מינא'ן; ער האָט זאָגאר פארגעסען מיט איהר זיך צו געזעגענען. זי אָבער האָט קיין כעס ניט געטראָגען פאר דעם. זי האָט אפילו מעהר ניט געטראכט דערפון, אז קריסיאָף איז שלעכט-ערצויגען; און אויב זי האָט גענומען אזוי פיעל פאלשע טענער, איז עס געווען דערפאר, ווייל זי האָט ניט אויפגעהערט איהם פון דער זייט צו באטראכטען מיט א פארוואונדערטער נייגעריגקייט. און — צום ערשטען מאל — מיט סימפאטיע.

ווען זי איז געבליבען אליין, האָט זי, אנשטאָט צו געהן צו דער מוטער, ווי געוועהנליך, זיך צוגעשלאָסען ביי זיך אין צימער, כדי זיך אפצוגעבען דין וחשבון איבער די דאָזיגע אויסערגעווענליכע פאסירונג. זי האָט זיך אוועקגעזעצט גענגען שפיגעל, דעם פנים אונטערגעשפארט פון די הענט. איהרע אויגען האָבען איהר אויסגעווייזען צארט און גלאנצענדיג. זי האָט זיך לייכט געטיסען די ליפען, אנשטרענגענדיג איהרע נערוון; און דאָס האָט זי לאכענדיג מיט פארניגען איהר שהנעם פנים, דאָס זי לאכענדיג און רויט ווערענדיג וויעדער געזעהן האָט די נאנצע סצענע. ביים

טיש און איז זי געווען היימלאך און לעבעדיג. זי האט זיך ענט־ זאגט צו געהן שפאצירען, און איז פארבליבען אין זאל א גרוי־ סען טייל פון נאכמיטאג; זי האט געהאלטען א האנט־אר־ בייט, אין וועלכע זי האט קוים געמאכט צעהן שטעך און די אויך פאלשע. אבער, וואס פאר א ווערדע האט עס! אין א ווינקעל פון צימער, מיט'ן רוקען צו דער מוטער, איז זי געזעסען, און געשמייכעלט צו זיך; מיט אמאל איז אויף איהר ארויפגעפאלען א פלוצלונגער פרייאנג זיך צו באווע־ גען; און זי האט נענומען ארומשפרינגען איבער'ן צימער, זינגענדיג הויך אויפ'ן קול. פרוי פאן קעריך האט נעניטען ציטערן און זיך צושריען, אז זי איז פון זינען אראפ. מינא האט זיך א וואנרף געטאן איהר אויפ'ן האלז, זיך קייקלענדיג פאר גלעכטער, און איהר געקושט, ווי זי וואלט איהר וועלען דערשטיקען.

אין אווענט, קומענדיג צו זיך אין צימער, האט זי נאך לאנג זיך ניט גלענט שלאפען... זי האט אלץ געקוקט אויף זיך אין שפיגל, האט וויידער געזוכט זיך צו דערמאנען און ניט געקאנט, ווייל זי האט דעם נאנצען טאג נאר וועגען דער איין זאך געטראכט. זי האט לאנגזאם זיך אויסגעטאן; זי האט זיך אפגעשטעלט יעדען אויגענבליק, זיך אוועקגעזעצט אויפ'ן בעט, זוכענדיג וויידער זיך פארצושטעלען קריס־ טאף'ס בילד: עס איז געווען א פאנטאסטישער קריסטאף, דער וואס האט זיך באוויזען; איצט האט ער איהר אויסגע־ וויזען נאר ניט אזוי מיאוס. זי האט זיך אוועקגעלייגט, אוים־ לעשענדיג דאס ליכט. אין צעהן מינוט ארום איז די פריה־ מארגענדיגע סצענע פלוצלונג איהר ארויף אויפ'ן זינען; און זי האט זיך צולאכט אויפ'ן קול. איהר מוטער האט זיך שטיל אויפגעהויבען, געעפענט די טיר, מיינענדיג, אז ניט

קוקענדיג אויפ'ן פארבאָט, לייענט זי אין בעט. זי האָט געפונען מינא'ן ליגענדיג שטיל, די אויגען וויט אָפען אין דער האלב־פינסטערקייט פון נאכטליכט.

— „וואָס איז אזוינס געשען?" — האָט זי געפרעגט — „וואָס מאכט דיך אזוי פרעהליך?"

„גאָר ניט" — האָט מינא ערנסט געענטפערט — „איך טראכט!"

— „דו ביזט זעהר גליקליך זיך אזוי צו אמוזירען אין דיין אייגענער געזעלשאפט. אבער איצט דארף מען שלאָפען."

„יא, מוטער" — האָט מינא געהאָרכזאם געענטפערט. אין זיך האָט זי געבורטשעט:

„געה דאָך שוין! געה דאָך שוין!"

ביז די טיר האָט זיך וויעדער פארמאכט, און זי האָט געקאָנט הנאה האָבען פון איהרע טרוימען. זי איז אריינגעפאלען אין א טעמפער שלעפעריגקייט. שוין האלטענדיג ביים איינשלאָפען, איז זי וויעדער אויפגעשפרונגען פאר פרייד:

„ער ליעבט... וואָס פאר א גליק! ווי שעהן איז עס פון איהם, וואָס ער ליעבט מיך!... ווי ליעב איך האָב איהם!"

זי האָט ארומגענומען איהר קישען, און איז באלד אייגעשלאָפען.

ווען די ביידע קינדער זיינען צום ערשטען מאל ווידער גע־ווען צוזאמען, איז קריסטאף געוואָרען איבעראשט פון מינא׳ם ליעבענסווירדינקייט. זי האט איהם געזאגט גוט מארגען, און איהם געפרעגט אין זעהר א זיסער שטים, ווי איהם געהט: זי האט זיך אוועקגעזעצט ביים קלאוויר מיט זעהר א קלוגער און באשיידענער מינע; זי איז געווען א מלאך פון געהארך־זאמקייט. זי האט מעהר ניט געהאט קיינע פון די בייזע קאפ־ריזען פון א שלעכטער שילערין; נאר זי האט מיט גרויס אכטונג זיך צוגעהערט צו קריסטאף׳ס באמערקונגען; האט אנערקענט זייער ריכטיגקייט; האט אליין ארויסגעלאזען א דערשראקענעם געשריי, ווען זי האט געמאכט עפעם א פעה־לער, און געזוכט זיך צו פאריכטען. קריסטאף האט גאר ניט פארשטאנען, וואס דאס טוט זיך. אין א גאנץ קורצער צייט האט זי געמאכט א וואונדערבארען פארשריט. ניט נאר האט זי געשפיעלט בעסער, נאר זי האט זאגאר האלט געקראנגען די מוזיק. ווי ווייניג חונף ער איז געווען, דאך האט ער איהר געמאכט א קאמפלימענט. זי איז רויט געוואָרען פאר פרייד, און איהם אפנעראנקט מיט א בליק, וואס איז געווען פול מיט טרעהרען פון ראנקבארקייט. זי האט זיך אויסגעפוצט פאר איהם מיט גרויס זארג; האט געטראגען לענטעם פון פיקאנטע פארבען; האט געשמייכעלט צו קריסטאף׳ן מיט ביינקענדע אויגען, וואס איז איהם ניט געפעלען געווען, אבער פון דעסטוועגען אויפגערעגט ביז אין דער טיע־פעניש פון זיין נשמה. איצט איז זי עס געווען, וואס האט

געווכט צו פּלוידערן; אבער איהרע געשפּרעכען זיינען נאָר ניט געווען קיין קינדערשע: זי האָט גערעדט ערנסט, און האָט געבראכט ציטאַטען פון דיכטער פּעדאַנטיש און מיט פּרעטענזיעס. ער האָט קוים געענטפערט; ער האָט זיך געפּילט זעהר ניט באקוועם; אָט די נייע מינא, וועלכע ער האָט ניט געקענט, האָט איהם פּארוואונדערט און בעאונרוהיגט.

זי האָט איהם נאָכאַנאַנד נאָכגעקוקט. זי האָט געווארט... אויף וואָס? צי האָט זי אליין עס געוואוסט געניו?... זי האָט געווארט, אז ער זאָל וויעדער אָנהויבען. — ער אבער האָט זיך געהיט, זייענדיג איבערצייגט, אז ער האָט געהאנדעלט ווי א גראבער יונג; עס האָט זאָנאר אויסגעווייזען, אז ער טראכט בכלל מעהר ניט דערפון. דאָס האָט איהר נאָר אָפּהענטיג געמאכט; און איין מאָל, וועו ער איז געזעסען נאָנץ רוהיג אויף א געהעריגען מהלך פון די געפּעהרליכע קלייניע לאפּקעס, איז איהר באפאלען אן אונגעדולד: מיט אזא פּלוצלונגער באווענונג, אז זי האָט אליין קיין צייט ניט געהאָט נאָכצוטראכטען, האָט זי ארויפּגעדריקט איהר האנט אויף זיינע ליפּען. ער איז געוואָרען גאנץ איבעראשט, נאָכהער — בייז און פּארשעמט. — ער האָט איהר אפילו ניט ווייניגער לייד ענשאפּטליך געקושט, דאָך האָט די דאָזיגע נאיווע חוצפּה איהם אין גרויס צאָרן אריינגעבראכט; און עס האָט געהאלטען דערביי, אז ער זאָל איהר לאָזען זיצען.

ער האָט אבער שוין מעהר ניט געקאָנט. ער איז געווען געפאנגען. א מיש־מאש פון געדאנקען האָט געקאָכט אין איהם. ער האָט זיך ניט געקאָנט ארויסגעפינען. ווי א פּאָרע, וואָס הויבט זיך אויף פון א טאָל, אזוי האָבען זיי זיך אויפּגעהויבען פון דער טיפעניש פון זיין הארצען. ער האָט זיך

אוועקגעלאזען בלינד, אהן א וועג פאר זיך אין אט דעם טומאן פון ליבע; און וואס ער האט ניט געטאן, אלץ האט ער זיך געדרעהט ארום דער אין פיקסער אידעע, ארום דעם אייז אונבאקאנטען פארלאנג, געפעהרליך און פארפיהרעריש, ווי א פלאם פאר א פלינעלע. עס איז געווען דאס פלוצלינגע אויפקאכען פון די בלינדע נאטור־כחות.

זיי זיינען דורכגענאנגען דורך א פּעריאד פון ווארטען. זיי האָבען איינע די אנדערע בעאַבאכטעט. געבענקט אוֹן מורא געהאט איינער פאר'ן אנדערן. זיי זיינען געווען אונרוהיג. זיי זיינען אפילו אַנגענאנגען וויטער מיט זייערע קליינע סכסוכים אוֹן ברוגז'ן; אבער די התקרבות צווישען זיי איז אראָפּ: זיי האָבען געשווייגען. ישׂראל פון זיי איז געווען פארנומען דערמיט, אויפצובויען זיין ליעבע שטילערהייט.

די ליעבע האָט משונה'דיגע צרויקווירקונגען: פון דעם אויגענבליק, וואָס קריסטאָף האָט באמערקט, אז ער ליעבט מינא'ן, האָט ער מיט אמאל אויך באמערקט, אז ער האָט איהר שטענדיג געליעבט. זינט דריי חדשים האָבען זיי זיך כמעט סאָג טעגליך געזעהן; אוֹן ער האָט אפילו קיין חשד ניט געהאט, אז ער ליעבט איהר. אבער פון דער מינוט אָן, וואָס ער האָט איהר געזומען ליעבען, איז ער געווען זיכער, אז ער ליעבט איהר פון אייביג אָן.

עס איז פאר איהם געווען א חיות ענדליך אויסצוגעפּינען וועמען ער ליעבט. עס איז שווין דאָך געווען אזוי לאנג, אז ער האָט געליעבט, ניט וויסענדיג וועמען! ער האָט זיך געפיהלט דערלייכטערט, א שטייגער ווי א קראנקער, וואָס ליידעט פון אן אלגעמיינער קרענקליכקייט, פון א ניט קלאָהרע אוֹן אויסמאטערנדע, בעת ער דערפיהלט מיט אמאל א שארפען וויטאג אויף א באשטימטען אָרט. קיין זאך מאטערט אזוי ניט אויס, ווי א ליעבע אָהן א באשטימטען ציעל: דאָס עסט אויף אוֹן זויגט אויס די כחות, ווי

פיבער. — א לייִדענשאפט, וואס מען קען, טרייבט דעם גייסט צו איבער אנשטרענגונג. דאס פארמאטערט, אבער מען ווייס כאטש פאר וואס.

כאטש מינא האט געגעבען קריסטאף'ן געגנג אורזאכען צו גלויבען, אז זי איז ניט גלייכגילטיג צו איהם, דאך האט ער ניט אויפגעהערט זיך צו מוטשען מיט דעם געדאנקען, אז זי פארכטעט איהם. זיי האבען קיינמאל ניט געהאט קיין גאנץ קלאהרע פארשטעלונג אויינער פון אנדערן; אבער קיין מאל איז די פארשטעלונג ניט געווען מעהר צופלאנטערט און פאלש ווי איצט: זי איז באשטאנען פון א רייהע פאנטאסטישע אויגבילדונגען, וואס מען האט בשום אופן ניט געקאנט צוזאמענבריינגען אין איין בילד; וואהרום זיי פלעגען זיך וואהרפען פון איין עקסטרעם צו א צווייטען. צושרייבענדיג אייגער דעם צווייטען מעלות און חסרונות, וואס זיי האבען גאר ניט געהאט: די מעלות, וועז זיי זיינען געווען וויטער אייגער פון אנדערן, און די חסרונות, וועז זיי זיינען געווען צוזאמען. ביידע מאל האבען זיי א טעות געמאכט.

זיי האבען אליין ניט געוואוסט, וואס זיי ווילען. פאר קריסטאף'ן האט די ליעבע אנגענומען די פארמע פון יענעם הערשענדען. אבסאלוטען דורשט נאך צערטליכקייט, וואס האט געבראכט אין איהם פון קינדווייז אן, וואס ער האט געפאדערט אויך פון אנדערע, און האט געוואלט ארויפצווינגען אויך אנדערע מיט'ן גוטען אדער מיט געוואלט. מינוטענווייז פלעגט צו דעם רעספאטישען פארלאנג זיך מקריב צו זיין אין גאנצען, זיך אליין און די אנדערע — די אנדערע פיר־ליבט מעהר נאך — וועהרן צוגעמישט אויך א שטורם פון אזא יט באקאנטען און ברוטאלען פארלאנג, וואס האט איהם געמאכט שווינדעלדיג, און וואס ער האט ניט פאר־

שטאנען. מינא, וואס איז נייגעריג געווען און ענטציקט צו האבען א ראמאן, האט געזוכט דערפון ארויסצוציהען אזוי פיעל פארגניגען ווי נאר מעגליך פאר איהר עגאיזם און טעמפעראמענט; זי האט פון גאנצען הארצען זיך גע־נארט מכח דעם, וואס זי פיהלט. א גרויסער חלק פון זייער ליעבע איז ארויסגעלייענט געווארען פון ביכער: זיי האבען נאך אמאל דורכגעלעבט די דורכגעלייענטע ראמאנען, און האב־בען צוגעטראכט עמפפינדונגען, וואס זיי האבען נאר ניט געהאט.

אבער עס איז געקומען דער אויגענבליק, וועו די אלע קליינע שקרים און דער קליינליכער עגאיזם זיינען פאר־שוואנדען פאר דעם הייליגען ליכט פון דער ליעבע. א טאג, א שעה, עטליכע אייביגע סעקונדען... און אלץ איז געקומען אזוי אונערווארט!

אין אוועט האבען זיי געפלוידערט אליין. אין צימער איז געווארען פינסטער. זייער אונטערהאלטונג האט אנגענומען אן ערנסטען כאראקטער. זיי האבען גערעדט פון דעם אונענדליכען, פון לעבען, פון טוידט. דאס האט געשאפען א בריטערע ראהם פאר זייערע קליינע געפיהלען. מינא האט זיך באקלאגט וועגען איהר איינזאמקייט: דאס האט, נאך נאטירליך, געפיהרט קריסטאף'ן צו ענטפערן, אז זי איז גאר ניט אזוי איינזאם, ווי זי מיינט.

— „ניין" — האט זי געזאגט, צושאקלענדיג מיט'ן קאפ — „דאס אלץ זיינען ווערטער. יעדערער לעבט פאר זיך, קיין מענש אינטערעסירט זיך ניט מיט דיר, קיינער ליעבט דיך ניט."

א הפסקה.

„און איך?" — האט קריסטאף פלוצלונג א פרעג געטאן, בלייך ווערענדיג פון אויפרעגונג.

דאס אימפולסיווע קליינע נפש'ל איז אויפגעשפרונגען, און איהם אנגעכאפט פאר די הענט.

די טיר האט זיך געעפענט. זיי האבען זיך א ווארף געטאן אין פארשידענע זייטען. פרוי פאן קעריך איז אריין. קריסטאף האט זיך איינגעראבען אין א בוך, וואס ער האט נעהאלטען פארקעהרט. מינא האט זיך אריבערגעבויגען איבער איהר ארבייט, און האט מיט דער נאדעל איינגעשטאכען אין פיננער.

דעם גאנצען אוועט האבען זיי זיך מעהר ניט געפוגען

צוזאמען, און האָבען אויך מורא געהאט פאר דעם. וועז פרוי פאָן קעריך האָט זיך איין מאָל אויפגעהויבען עפעס צו זוכען אין צווייטען צימער, האָט מינא, וואָס איז, געוועהנליך, געווען ניט זעהר געפעליג, זיך דעם מאָל אנגעבאטען עס צו ברייננען פון איהר; און קריסטאָף האָט באנוצט די געלעגענהייט אוועקצוגעהן, ניט זאגענירנ איהר קיין גוט נאכט.

אויף מאָרגען האָבען זיי זיך וויעדער געטראָפען מיט אונגעדולדיג וווייטער אנצופיהרען זייער איבערגעריסענעם גע־שפרעך. דאָס האָט זיך זיי בשום אופן ניט איינגענעבען, כאָטש די אומשטענדען זיינען געווען גינסטיג פאר זיי. זיי זיינען געאנגען שפאציירען מיט פרוי פאָן קעריך, און האָבען צוהן מאָל געהאט די געלעגענהייט זיך דורכצוריידען וויפיעל זיי האָט זיך געלוסט. אבער קריסטאָף האָט ניט געקאָנט רריידען: און ער האָט זיך געפיהלט דערפון אזוי אונגליקליך, דאָס ער האָט זיך געהאלטען אויף דעם מעגליכסט וווייטען מהלך פון מינא'ן. זי האָט זיך געמאכט, וווי זי וואָלט זיין אוך־העפליכקייט גאָר ניט באמערקט; אבער עס האָט איהר גע־קרייענקט, און זי האָט עס גאנץ קלאָהר ארויסגעווויזען. וועז קריסטאָף האָט ענדליך זיך אנגעטאָן א כת ארויסצורריידען א פאָר וועהרטער, האָט זי זיך צוגעהערט מיט אן אייזקאלטער מינע; ער האָט קוים געהאט דעם מוט צו ענדיגען די פאָר וועהרטער; דער שפאציר איז געווען געענדיגט און ער איז געווען פארצווויפעלט, פאר וואָס ער האָט עס ניט אויסגע־נוצט.

א וואָך איז אוועק. זיי האָבען שוין געגלויבט, אז זיי האָבען זיך געגארט איז זייערע געגענזייטיגע געפיהלען. זיי זיינען ניט געווען זיכער, צי האָט זיך זיי גאָר ניט ג'חלומ'ט די גאנצע סצענע פון יענעם אוועגט. מינא איז געווען ברוגז

אויף קריסטאפ'ן. קריסטאף האט מורא געהאט איהר אליין צו טרעפען. זיי זיינען געווארען אלץ קעלטער און קעלטער איינער צום אנדערן, ווי וועז עס איז פריהער.

דער טאג איז געקומען. — עס האט נערענעט דעם גאנצען פריהמארגען און א טייל פון נאך מיטאג. זיי זיינען פארבליבען איינגעשלאסען אין שטוב, ניט רעידענדיג, ניט לייענענדיג, נאר געענצענדיג און קוקענדיג דורכ'ן פענסטער; זיי האבען זיך געפיהלט לאנגווייליג און בייז. ארום פיער א זייגער האט דער הימעל זיך אויסגעלייטערט. זיי זיינען אוועק אין גארשען. זיי האבען זיך אנגעשפארט אן דער פארנצע פון דער טעראסע, באטראכטענדיג די קוסטעם, וואס האבען זיך געצויגען בארג אראפ צום טייך. די ערד האט ארויסגעלאזען א פארע; א ווארימער טומאן האט זיך אויפגעהויבען צו דער זון; טראפענס רעגען האבען גלאנצט אין גראז; דער נאסער ערד־גערוך האט זיך צונויפגעמישט מיט דעם ריח פון די בלומען; ארום זיי האט גזשומט א גאלדענע מחנה ביהנען. זיי זיינען געשטאנען הארט איינער לעבען צווייטען און זיך ניט אנגעקוקט; זיי האבען זיך ניט געקאנט באשליסען צו צוברעכען דאס שווייגען. א ביהן איז געקומען צו פליהען, און האט אומגעשיקט זיך גע־קלאמערט אן א בינטעל גליצינען, וואס איז פון רעגען שווער געווארען, און האט א גאס געטאן אויף זיך א גאנצען וואסער־פאל. זיי האבען צונגלייך זיך פארנאנדערגעלאכט, און אין זעלבען אויגענבליק האבען זיי דערפיהלט, אז זיי זיינען מעהר ניט בייז איינער אויפ'ן אנדערן, אז זיי זיינען גוטע פרייגד. פון דעסטוועגען האבען זיי אלץ אויסגעמיטען צו קוקען אייגער אויפ'ן צווייטען.

פלוצלונג האט זי, ניט אומדערהענדיג דעם קאם, איהם

געגומען פאר'ן האַנט און געזאָגט:

„קומט!"

זי האָט איהם גיך געפיהרט צום קליינעם לאבירינט, וואָס האָט זיך אויפגעהויבען אין מיטען פון וועלדעל, און צו וועלבען עם האָט געפיהרט א שטעג, באזעצט מיט בוקסבוי־מער. זיי זיינען ארויף געלאָפען דעם בערגעל איבער דער גלי־טשיגער, וויך געוואָרענער ערד, און די נאסע בוימער האָבען אָפּגעשאָקעלט זייערע צווייגען איבער זיי. וועז זיי זיינען שוין כמעט געווען אויבען, האָט מינא זיך אָפּגעשטעלט, כדי אָפּצו־כאפען דעם אָטעם.

„וואַרט א מינוט, וואַרט א מינוט" — האָט זי גאַנץ שטיל געזאָגט, זוכענדיג צו שעפען לופט.

ער האָט א קוק געטאָן אויף איהר. זי האָט געקוקט אָן א זייט; זי האָט געשמייבעלט, פערקייכענדיג זיך מיט א האלב אָפּענעם מויל; איהר האַנט איז געווען איינגע־שלאָסען אין קריסטאָף'ס האַנט. זיי האָבען געפיהלט, ווי דאָס בלוט האמערט אונטער דער הויט פון זייערע צוזאמענגע־פרעסטע הענט, און ווי זייערע פינגער האָבען געציטערט. ארום זיי האָט געהערשט א שטילקייט. די בלאסע אָפּצווייי־גונגען פון די בוימער האָבען געפלאָטערט אין זון. א קליי־נער רעגען האָט געטריפט פון די בלעטער מיט א זילבער־קלאנג; און דורכ'ן הימעל האָט זיך דורכגעריסען דער גריל־צענדער געשריי פון שוואלבען.

זי האָט אויסגעדרהעט דעם קאָפּ צו איהם: עס איז ג־ווען ווי א בליץ. זי האָט זיך א וואַרף געטאָן איהם אויפ'ן האלז; ער האָט זיך א וואַרף געטאָן אין איהרע ארימס.

— „מינא, מינא, מיין טייערע!"

„איך ליעב דיך, קריסטאָף! איך ליעב דיך!"

זיי האבען זיך אראפגעלאזען אויף א נאסער הילצערנער באנק. זיי זיינען נעווען פול פון לעבע, פון א זיסער, טיעפער, נארישער לעבע. אלעס איבעריגע איז פארשוואונדען. ניטא מעהר קיין ענגאיזם, קיין פוסטע גאוה, קיינע הינטערגעדאנקען. אלע שאטענזייטען פון דער נשמה זיינען אפגעווישט געוואָרען פון דעם לעבעסאטעם. לעבע, לעבע — האבען געדרעט איהרע לאכענדע, פון טרעהרען פייכטע, אויגען. אט די קאלטע, קאקעטישע קליינע מיידעל, אט דער שטאלצער אינגעל האבען געברענט מיט דעם פארלאנג זיך אפצוגעבען אין גאנצען, זיך מקריב צו זיין, צו ליידען, צו שטארבען אין־נער פאר'ן אנדערן. זיי האבען זיך אליין מעהר ניט דער־קענט, זיי זיינען מעהר ניט געווען דיזעלבע; אלץ האט זיך געביטען: זייער הארץ, זייערע געזיכטציגען, זייערע אויגען, וואס האבען געשטראהלט פון גוטסקייט און פון א ריינהערצער צערטליכקייט. מינוטען פון ריינקייט, פון ענטזאגונג, פון פאלשטענדיגער איבערגעבונג פון זיך אליין, וואס קומט נאך איין מאל ניט פאר אין לעבען!

נאך א פארליבטער שטאמלערי, נאך ליידענשאפטלי־כע שבועות אייביג צו געהערן איינער צום צווייטען, נאך קושען און וועהטער פון גליק אהן א סדר, האבען זיי באמערקט, אז עס איז שוין שפעט. זיי האבען געגומען לויפען צוריק, זיך האלטענדיג ביי די הענט, אין שטענדיגער גע־פאהר אומצופאלען אין דער שמאלער אלייע, אפילו זיך אפ־קלאפענדיג אן די בוימער, האבען זיי עס ניט געפיהלט, בלינ־דע און פאר'שכור'טע פון פרייד.

וועז זיי זיינען זיך פארנארעגענאגען, איז ער ניט אוועק אהיים: ער וואלט ניט געקאנט איינשלאפען. ער איז ארוים פון שטאדט, און האט שפאציירט איבער די פעלדער;

ער איז אוועק אין דער נאכט אויף גאָטס באַפֿעל. די לופט איז געווען פֿרישׁ, דאָס לאַנד איז געווען פֿינסטער און פֿאַרלאָזען. א סאַוועטישע זיך צוקוויטשענדיג. ער איז ארויף דעם בערגעל צווישען די ווייסע שטאָבן. די קליינע ליכט פון שטאָדט האָבען געציטערט אונטען אין טאָל; און אין טונקעלן הימעל — די שטערן. ער האָט זיך אוועקגעזעצט אויף א פֿאַרקאַן ביים וועג, און האָט פֿלוצלונג אויסגעבראכען אין טרערן. ער האָט אליין ניט געוואוסט פֿאר וואָס. ער איז געווען צו גליקליך; און די איבערמאָס פון זיין פֿרייד איז באשטאָנען פון טרויער און פֿרייד; עס האָט זיך אויף דורכגעמישט א דאנקבארקייט פֿאר זיין גליק און א רחמנות מיט די, וואָס זיינען ניט גליקליך; א מעלאנכאָלישער, אבער זיסער, געפיהל פון דעם, אז קיין זאך האָט קיין קיום ניט, א פֿאַרשכור'ונג מיט'ן לעבען. ער האָט געווויינט מיט פֿארגניגען, און ווייענדיג איז ער איינגעשלאָפען. וועז ער האָט זיך אויפגעבאפט, האָט שוין געטאָגט. ווייסע טומאנען האָבען זיך געצויגען איבער דעם טייך, און האָבען איינגעוויקעלט די שטאָדט, וואו מינא האָט געשלאָפען, צובראכען פון פֿארמאָטערטקייט, אבער דאָס הארץ באלויכטען פון א גליק־געלעכטער.

גלייך אויף מארגען האט זיי אפגענגליקט זיך וויעדער צו טרעפען אין גארטען. און פון דאם ניי צו זאגען, אז זיי לייבען זיך: אבער עס איז שוין מעהר ניט געווען די הייליגע אונשולד פון נעכטען ביינאכט. מינא האט אביסעל געשפיעלט די פארליעבטע; און אויך ער, כאטש פיעל אויפריכטיגער, האט אויך געשפיעלט א ראלע: זיי האבען גערערט וועגען דעם, וואס פאר א לעבען זיי וועלען פיהרען. ער האט זיך באקלאגט אויף זיין ארימקייט און זיין נידעריגען מצב. זי האט געשפיעלט די גרויסמוטיגע, און זיך געקוויקט מיט איהר גרויסמוט. זי האט געטאנה'ט, אז זי איז גלייכגילטיג צו געלט. דאם איז געווען אמת, וואהרום זי האט ניט געוואוסט, וואס געלט איז, ניט וויסענדיג, וואס עס הייסט פעהלען געלט. ער האט איהר פארשפראכען צו ווערען א גרויסער קינסטלער; דאס האט זי געפונען פאר אינטערעסאנט און שעהן ווי אין א ראמאן. זי האט געהאלטען פאר איהר פליכט זיך אויפצופיהרען ווי אן אמת'ע פארליעבטע. זי האט דערפאר געליעבט פאעזיע, און איז געווארען סענטימענטאל. ער איז געווארען דערפון אנגעשטעקט. ער האט אנגעהויבען זיך צו פוצען אין אנטאן זיך, און איז געווארען דערפון לעכערליך; ער האט געגומען זיך היטען ווי זיך אויסצודריקען און איז געווארען פרעטענציעז. פרוי פאן קעריך האט געקוקט אויף איהם לאכענדיג און זיך געפרעגט: וואס האט איהם געמאכט אזוי נאריש?

זיי האבען פון דעסטוועגען געהאט אויך מינוטען פון

העכסטער פֿאַוויוע, וואָס פלעגען פלוצלונג אויפלייכטען אין מיטען פון בלאסען טאָג, ווי א זון־שטראהל אין מיטען פון נעבעל. אפט איז עס געווען נאָר א בליק, א באַווגונג, א וואָרט וואָס האָט נאָר ניט באדייט און דאָך זיי געמאכט זיך צו באַדען אין גליק; דאָס זיינען געווען די „צום ווידערזעהן׳ס" ביינאכט, אויף די שלעכט־באלויכטענע טרעפ; די אויגען, וואָס האָבען אייגע די אנדערע גענאכט און זיך געפונען אין דער האלב־פינסטערניש; דאָס אויפטרייסלען פון די הענט, וואָס האָבען זיך אַנגעריהרט איינע אַן די אנדערע; דאָס ציטערן פון דער שטים; די אלע קליינע גאַרנישט׳ן. די ערינע־רונג אַן דאָס אלץ פלעגט ווערען געדיכטער ביינאכט. ווען זיי האָבען געשלאָפען זייער לייכטען שלאָף, פון וועלכען זיי פלעגען זיך אויפכאפען יערע שעה, ווען דער זייגער פלענט שלאָגען און ווען זייער הארץ פלעגט זינגען, ווי דאָס מורמלען פון א קוואל: „איך בין געליעבט".

זיי האָבען ענטדעקט די שהנקייט פון אלץ אין דער וועלט. דער פריהלינג האָט געשמייכעלט מיט א וואונדערבא־דער זיסקייט. דער הימל האָט געהאט א גלאנץ; די לופט — א ווייכקייט, וואָס זיי האָבען פריהער נאָר ניט געוואוסט. די גאנצע שטאָדט, די רויטע דעכער, די אלטע מויערן, די שלעכט־ברוקירטע גאסען זיינען געווארען באצויגען מיט א חן, וואָס האָט קריסטאָף׳ן נעריהרט. ביי נאכט, ווען אלץ ארום האָט געשלאָפען, פלעגט מיגאָ אויפשטעהן פון בעט און זיך אוועקשטעלען בייס פענסטער א שלעפעריגע און פיבערישע. און אין די נאכמיטאגען, ווען ער פלעגט ניט קומען, פלעגט זי זיצען אין וויעגשטול א פאר׳חלומ׳טע, מיט א בוך אויף די קניע און די אויגען האלב פערמאכט, אין א שלעפעריגע און גליקליכע פארמאטערטקייט, דער גוף און די נשמה שווע־

בענדיג אין דער פריהלינג־לופט. זי האט איצט פארבראכט שטונדענלאנג ביים קלאוויר, איבער'חזר'נדיג מיט א געדולד, וואס האט די אנדערע שטארק דערעסען, די אקארדען און גאמעס. ביז זי פלעגט ווערן פון אויפרעגונג קאלט און בלייך. זי פלעגט וויינען הערענדיג שומאנס מוזיק. זי האט זיך גע־פיהלט פול מיט רחמנות און גוטסקייט פאר אלעמען; און מיט איהם איז געווען ווי מיט איהר. זיי פלעגען געבען באַ־האלטענע נדבות צו די ארימע לייט, וואס זיי פלעגען טרעפען. און פלעגען דערביי זיך איבערוואַרפען מיט צושטימענדע בליקען: זיי זיינען געווען גליקליך צו זיין אזוי גוט.

באמת גערעדט, זיינען זיי עס געווען נאר ביי געלעגנ־הייטען. מינא האט פלוצלונג ענטדעקט, ווי טרויעריג עס איז דאס באשיידענע און איבערגעבענע לעבען פון דער אלטער פרוי, וועלכע דיענט שוין אין הויז זינט דער קינדהייט פון איהר מוטער; און זי איז גיך אוועקגעלאפען צו איהר און זיך איהר געווארפען אויפ'ן האלז, צו דער גרויסער פאר־וואונדערונג פון דער גוטער אלטיטשקער, וואס האט נעראדע בשעת מעשה געהאלטען אין פאריכטען וועש אין קיך. דאך דאס האט איהר ניט געשטערט אין צווי שעה ארום שטרענג איהר אויסצורייד־ען, פאר וואס זי איז ניט געקומען ביים ערשטען קלונג פון גלעקעל. און קריסטאף, וואס האט גע־ברענט מיט ליעבע צו אלע מענשען, און איז נענאנגען א שטיק ארום, אבי נאר ניט צו צערטרעטען א חיה'לע, איז גע־ווען פול מיט גלייכגילטיגקייט צו זיין אייגענער פאמיליע. דורך א זאנדערבארע רעאקציע, איז ער געווען אלץ קעלטער און טרוקענער צו זיינע אייגענע, וואס מעהר הארציגקייט ער האט ארויסגערופען צו פרעמדע: ער האט קוים געטראכט וועגען זיי: ער האט געדרעט מיט זיי בייז, און האט זיי גע־

זעהן מיט גאנץ ווייניג חשק. זייער ביידענם גוטסקייט איז געווען נאר פון צופיעל צערטליכקייט, וואם האט פון צייט צו צייט זיך אריבערגעגאסען איבער די כלים, און פון וועלכער דער ערשטער, צופעליגער פארבייגעהער האט געגאסען. מיט אויסנאהם פון אזוינע קריזיסען זייגען זיי געווען נאך מעהר ענגאיסטיש ווי געווענליך; וואהרום זייער גייסט איז געווען פול נאר מיט איין אייגציגען גערענק, און אלץ האט זיך נעדרעהט ארום איהם.

וואם פאר א פלאץ האט אין קריסטאף'ס לעבען פארנומען די געשטאלט פון אט דער יונגער מיידעל! וואם פאר אן אויפרעגונג, וועז זוכענדיג איהר אין גארטען, פלעגט ער באמערקען פון ווייטענם די ווייסע קליידעל; — וועז אין טעאטער, זיצענדיג עטליכע טריט ווייט פון זייערע נאך פוסטע, פלעצער, פלעגט ער דערהערן דעם סקריפ פון די טיר פון זייער לאזשע און די לאכענדיגע שטים, וואם ער האט אזוי גוט געקענט; — וועז ער פלעגט אין א פרעמדען גענשפרעך צופעליג דערהערן ווי מען דערמאנט דעם טייערן נאמען קעריך! ער פלעגט בלאס און רויט ווערן; אין פארלויף פון אייניגע מינוטען פלעגט ער מעהר קיין זאך ניט הערען און ניט זעהן. און באלד נאכדעם פלעגט א שטראם פון בלוט זיך צוגיסען איבער זיין גאנצען קערפער, א בעפאל פון אומבאקאנטע כחות.

אט די קלייניע, נאיווע און תאוה'דיגע דייטשקע האט נעווואוסט פון זונדערבארע קונץ־שטיק. זי האט אוועקגעלייגט איהר רינג אויף א קופקע מעהל און זיי האבען געמוזט מיט די ציינער עם ארויפנעהמען פון דארט אייגער נאך'ן אנדערן און ניט ווייס מאכען די נאז. אדער זי האט דורכגעצויגען א פאדים דורך א סוכארקע, און יעדער פון זיי האט געגומען א

ברעג פון פאַדים אין מויל; און עס האָט זיך געהאנדעלט וועגען דעם, קייענדיג דעם פאַדים, וואס שנעלער צו צוקומען צו דער סוכארקע און עס אָפּצובייסען. זייערע פּינמ׳ער פלעגען זיך דערביי אלץ מעהר דערנעהענטערן; זייער אָטעם פלעגט זיך דורכמישען; זייערע ליפּען — זיך אַנריהרען; זיי פלעגען לאכען מיט א געמאכטען געלעכטער, און זייערע הענט פלעגען וועלן אייזקאלט. קריסטאף׳ן פלעגט באפאלען א פארלאנג צו בייסען, און וועה צו טאָן; ער פלעגט זיך א כאפּ טאָן צוריק, און זי פלעגט לאכען וויטער מיט א געמאכטען געלעכטער. זיי פלעגען זיך דאָך אָפּקעהרען איינער פון אנדערן, זיך מאכען כלומרשט גלייכגילטיג און שטילער־הייט כאפּען א בליק איינער אויפ׳ן אנדערן.

אָט די אונרוהיגע שפּיעלען האָבען געהאט פאר זיי אן אויפרעגענדע צוציהונגס־קראפט: זיי פלעגען עס זוכען און וועכען דערפון. קריסטאף האָט מורא געהאט פאר דעם, און האָט שוין בעסער פאַרגעצויגען אזוינע אָנגעצויגענע באגעגענישען, ביי וועלכע פרוי פאָן קעריך אדער וועג אנדערש איז געווען אנווועזנד. קיינעמ׳ס אונפאסיגע אנווועזנהייט האָט ניט געקאָנט שטערן די אונטערהאלטונג פון זייערע פארליעבטע הערצער; שטערונגען האָבען עס געמאכט נאָך שטארקער און זיסער. אלץ האָט דאמאלט ביי זיי באקומען א גרויסען וועדט: א וואַרט, א דרעה מיט די ליפּען, א בליק זיינען געווען נענוג צו מאכען דורך־שיינען דורך דעם באנאלען שלייער פון זייער וואכערדיגער עקסיסטענץ דעם רייכען, נאָך ניט אָנגערירטען אוצר פון זייער אינעוויניגסטען לעבען. נאר זיי אליין האָבען עס געקאָנט זעהן: אווי, וועניגסטענס, האָבען זיי געמיינט, און געלאכט גליקליכע מיט זייער קליינעם סוד. צוהערענדיג זיך צו זייערע וועדטער, האָט מען ניט

געקאָנט באמערקען מעהר ווי א געוויינליכען סאלאן־נעשפּרעך וועגען גלייכגילטיגע זאכען; פּאר זיי אבער איז עס נעווען דאָס אייביגע ליעד פון ליעבע. זיי האָבען געליעבט די אם שנעלסטען פּארבייגעהענדע ענדערונגען אין זייער נעזיכטס־שטריכען אוּן שטים, ווי פון אן אָפענעם בוך; זיי וואָלטען נע־קענט אזוי ליענען, אויך מיט פּארמאָכטע אויגען; וואָרים זיי האָבען נאָר נעדארפט זיך צוהערען צו דעם אייגענעם הארצען, כדי דאָרט צו הערען דעם אָפּקלאנג פון הארצען פון זייער נעליעבטען. זיי זיינען נעווען פול אריבער מיט פערטרויען אין ליעבען, אין גליק, אין זיך. זיי האָבען נע־ליעבט, נעווען נעליעבט, נעווען גליקליך אָהן א שאטען, אָהן צווייפעל, אָהן זארג וועגען דער צוקונפט. אָ, די וואונדערבארע לויטערקייט פון אט די פריהלינגס טעג! קיין איין וואלקען אין הימעל, א גלויבען, וואָס איז אזוי פעסט! עס האָט אויס־נעווויזען, דאָס קיין זאך וועט איהם קיינמאָל ניט באפלעקען. א פרייד, וואָס איז פול, דאָס קיין זאך האָט איהר ניט נע־קאָנט אויסשעפען. צי האָבען זיי נעליעבט? צי האָבען זיי נעטרויעט? נעווים, זיי האָבען נעטרויעט. קיין זאך איז ניט נעווען נעמיינזאם צווישען דעם לעבען און זייערע טרוי־מען. קיין זאך ניט, נאָר אין אט דער שעה פון כשוף זיינען זיי אליין נעווען ניט מעהר ווי א טרוים: זייער לעבען איז נעווען צושמאָלצען אין דעם הויך פון ליעבע.

עס האט ניט געטומען לאנג פאר פרוי פאן קעריף צו באמערקען זייערע קליינע פארשטעלענישען, וועלכע זיי האבען געהאלטען פאר זעהר קונציג, אבער וועלכע זיינען געווען באמת ניט געראטען. מינא האט באקומען א שטיקעל פארדאכט, זינט איהר מוטער איז איינמאל ארײן אונערווארטעט. ווען זי האט גערעדט מיט קריסטאף'ן אביסעל נאהענטער ווי עס פאסט זיך, און ווען ביים קלאפ פון טיר זיינען זיי זיך צולאפען אײנער פון אנדערן שטארק צומישטע. פרוי פאן קעריף האט זיך געמאכט ווי זי וואלט קיין זאך ניט באמערקט. מינא'ן האט עס כמעט פארדראסען. איהר האט זיך געוואלט האבען א קאמפף מיט דער מוטער: דאס וואלט דאך נעווען דאמאנטישער.

איהר מוטער האט זיך אבער גוט געהיט ניט צו געבען איהר פאר דעם קיין געלעגענהייט; זי איז געווען צו קלוג זיך צו בעאונרוהיגען אדער איהר צו מאכען א באמערקונג ווענען דעם. זי האט אבער פאר מינא'ן גערעדט וועגען קריסטאף'ן מיט אראגניע, מאכענדיג חוזק אהן רחמנות פון זייער לעכערליכע זייטען: זי האט איהם פארניכטעט אין עטליכע ווערטער. זי האט דערביי קיין חשבונות ניט געמאכט: זי האט עס געטאן אינסטינקטיוו, מיט דער נאטירליכער פאלשקייט פון א גוטער פרוי, וואס פארטיידיגט איהר אייגענם: מינא האט געמעגט זיך שטעלען אנטקעגען, זיך בלאזען, זיין גראב און אפליקענען די ריכטיגקייט פון איהרע באמערקונגען: זיי זיינען פארט געווען ריכטיג; און פרוי פאן קעריף

האָט פארמאָגט א גרויזאמע קונסט צו טרעפען אין שוואכסטען פונקט. קריסטאָף'ס גרויסע, גראָבע שטיוועל, זיינע מיאוסע קלײדער, זיין שלעכט אויסגעפוצטער הוט, זיין קלײנשטעטלדיגע שפראך, זיין לעכערליכער זאָרט באנרי־סען זיך, זיין הויכער, וואולגארער לאכען, קיין זאך איז ניט פארגעסען געוואָרען. וואָס עס האָט געקאָסט אָנריהרען מי־נאָ'ס זעלבסטליבע; עס זיינען שטענדיג נעווען נאָר אויפאכע באמערקונגען, ארויסגעזאָגט לאחר יד; קיין מאָל האָט עס ניט אָנגענומען די פארמע פון אן אנקלאגע; און וועז מינא פלעגט זיך פיהלען געקרייַנקט און זיך שטעלען דיבאָם צו ענטפערן, פלעגט פרוי פאָן קעריך נאָר אין אן אונשולדיגען טאָן רײדען וועגען גאנץ אנדערע זאכען. אבער דער פײַל פלעגט בלייבען שטעקען און מינא פלעגט זיין געטראָפען.

זי האָט אָנגעהויבען צו קוקען אויף קריסטאָף'ן מיט א ווייניגער צערטליכען בליק. ער האָט עס אונקלאָהר געמומען פיהלען און איהר געפרעגט, אן אונרוהיגער:

— „פארוואָס קוקסטו אויף מיר אזוי?"

זי האָט געענטפערט:

„אזוי זיך"!

אבער אין א מינוט ארום, וועז ער איז שוין געווען היימליך, האָט זי איהם בייז אויסגערעדט, פאר וואָס ער לאכט אזוי הויך. ער איז געוואָרען א צומישטער, וואָרום קיין מאָל איז איהם נאָר ניט איינגעפאלען, אז ער זאָל זיך דארפען קאָנטראָלירען פאר איהר, וועז ער לאכט: די נאנצע פרייד

איז געווען צושטערט. אדער, ווען ער האט געפלויגערט, זיך פארגעסענדיג אן אלץ, האט זי א פארטראכטע איהם פלוצלינג איבערגעריסען צו מאכען א ניט־פרייגדליכע באמערקונג וועגען זיין טואלעט: אדער זי האט פארריכט זיינע פראסטע אויסדרוקע מיט א פעדאנטישער בייזקייט. ער האט פארלאַרען דעם חשק בכלל עפעס צו רעדען, און איז צייטענווייז געווען גאנץ גראב. נאכהער האט ער זיך געזומען אויסריידען, אז דאס וואס זיינע מאניערען מאכען איהר בייז, איז א באווייז, וואס פאר א גרויסען אינטערעס מינא נעהמט אין איהם; און זי האט זיך אויך איינגערעדט אזוי. ער האט אונטערטעניג געפרובירט זיך צו באנוצען דערמיט. זי אבער האט איהם דאפיר ניט געדאנקט, ווארום דאס האט איהם זעלטען ווען זיך איינגעגעבען.

אבער ער האט ניט געהאט קיין צייט — און אויך מינא ניט — צו באמערקען די ענדערונג, וואס איז פארגעקומען אין איהר: פסח איז געקומען, און מינא האט געזאלט מאכען מיט דער מוטער א קלייניע רייזע צו קרובים ניט ווייט פון ווייסאר.

אין דער לעצטער וואך פאר דער צושיידונג, האבען זיי וויעדער געפונען די שטימונג פון דער ערשטער וואך. מיט אויסנאהם פון עטליכע קלייניע באמערקונגען, איז מינא געווען הארציגער ווי ווען עס איז: דעם אוועגט פאר'ן אפפאהרען האבען זיי געמאכט א לאנגען שפאציר אין גארטען; זי האט געהייסען פול קריסטאף'ן אוועקגעשלעפט טיף צווישען די געדיכטע בוימער, און איהם אויפגעהאנגען אויפ'ן האלז א פארפומירטע זיידענע בייטעל, אין וועלכע זי האט אריינגעלייגט א לאקען פון איהרע האר. זיי האבען פון דאם נייע זיך געשווארען אייביגע טרייהייט, און פארשפראכען יעדען

טאָג צו שרייבען אייַנער צום צווייטען; אין הימעל האָבען זיי אויסגעקליבען א שטערן, וואָס זאָל קוקען אויף זיי בייַ־דען יעדען אָוונט צו דער זעלבער צייט.

דער אונגליקליכער טאָג איז געקומען. צעהנמאָל האָט ער זיך געפרעגט אין פארלויף פון דער נאכט: „וואו וועט זי מאָרגען זיין?" און איצט האָט ער געטראכט: „היינט איז עס; היינט אין דער פריה איז זי נאָך דאָ; היינט אין אָוונט וועט זי שוין מעהר ניט זיין." נאָך פאר אכט אזייגער איז ער אַוועק צו איהר. זי איז נאָך ניט געווען אויפגעשטאַנען. ער האָט געפרובירט זיך ארום דרעהען אין גאַרטען; ער האָט ניט געקאָנט, און איז געקומען צוריק. די קאַרידאַרען זיינען געווען פול מיט קאסטענס און טשעמאדאנעס. ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אין א ווינקעל פון ציימער, זיך צוהערענדיג צו דעם קלאפען פון די טירען און צום גערויש פון די פאַרלאָגע. דערקענענדיג די טריט, וואָס זיינען ארומגענאנגען הין און צוריק אויפ'ן אויבערשטען עטאַזש. פרוי פאָן קעריך איז פאר־בייגענאנגען; איהם דערזעהענדיג, האָט זי א לייכטען שמייכעל געטאָן און, זיך ניט אָפשטעלענדיג, איהם צוגעווארפען א שפאָטישען גוט מאָרגען. ענדליך האָט זיך מינא באוויזען. זי איז געווען בלייך, און איהרע אויגען זיינען געווען פאר־שוואלען: זי האָט די נאכט געשלאָפען אזוי ווייניג ווי ער: מיט א וויכטיגער מינע האָט זי געגעבען באפעהלען צו די דיענסטען: זי האָט קריסטאָף'ן דערלאנגט די האנט, ריי־דענדיג וויטער מיט דער אלטער פרידא. זי איז שוין געווען

פארטיג צו דער רייזע. פרוי פאן קעריף איז געקומען צוריק. זיי האבען ביידע זיך דורכגערעדט וועגען א שאכטעל פון א הוט. מינא האט אויסגעוויזען גאר ניט צו באמערקען קרים־טאף'ן, וועלכער איז געשטאנען ביים קלאוויר פארגעסען אוז אונגליקליך. זי איז ארויס מיט דער מוטער, און איז באלד צוריקגעקומען; פון שוועל האט זי נאך עפעס צוגעשריען צו פרוי פאן קעריף. זי האט פארמאכט די טיר. זיי זיינען געווען אליין. זי איז צוגעלאפען צו איהם, אנגעכאפט איהם פאר'ן האנט און אריינגעשלעפט אין צווייטען קליינעם צימער, וואו די פארהאנגען זיינען געווען אראפגעלאזען. דארט האט זי פלוצלונג צוגעדריקט איהר געזיכט צו קריסטאף'ס און קרעפ־טיג, מיט אלע כחות, איהם אנגעהויבען קושען. זי האט גע־פרעגט וווינענדיג:

„פארשפרעכסטו מיר, פארשפרעכסטו מיר, אז דו וועסט מיך אייביג ליעבען?"

זי האט געכליפעט גאנץ שטיל, מאכענדיג קאנוואלסי־וע אנשטרענגונגען, אז מען זאל עס ניט הערען. ביי דעם גערוויש פון טריט, זיינען זיי זיך פארנאנדערגענאנגען. מינא האט אויסגעטריקענט די אויגען, און האט וויעדער ארויפ־געצויגען אויף זיך די וואשנע האלטונג געגען די דיענס־טען; איהר שטים האט אבער געציטערט.

עס האט זיך איהם איינגעגעבען צוצונעהמען איהר טי־כל, וואס זי האט אראפגעווארפען: דאס קליינע, בלאטינע, פון טרעהרען נאסע טיכל.

ער האט באנליט זיינע פרייגדינען אין זייער קארעטע ביז צום וואקזאל. זיצענדיג אייגער אנטקעגען דעם אנדערן, האבען די ביידע קינדער קוים געוואגט צו קוקען אייגער אויפ'ן צווייטען. מורא האבענדיג, אז זיי זאלען ניט אויספלאצען מיט

א געוויין. זייערע העכט האבען זיך געטראָפען א ווייל, אוז זיך געדריקט ביז שמערצען. פרוי פאָן קעריך האָט גוטמוטיג זיך צוגעקוקט צו זיי, אוז זיך געמאכט, ווי זי מערקט גאָר ניט.

ענדליך האָט די שטונדע געשלאָגען: קריסטאָף איז געשטאנען ביים טיר פון וואגאָן, אוז ווען דער צוג האָט זיך געגומען ריהרען, איז ער נאָכגעלאָפען ביים זייט פון וואגאָן, זיך ניט ארום קוקענדיג, זיך אָנשטויסענדיג אויף די באהנאָנגעשטעלטע, די אויגען אויסגעשטעלט אויף מינא'ס וואגאָן, ביז דער צוג איז פארביי. ער איז נאָך אלץ געלאָפען ווייטער, ביז עס איז שוין קיין זאך מעהר ניט געווען צו זעהן. דאמאָלט איז ער געבליבען שטעהן אָהן אָטעם: אוז האָט זיך ווידער געפונען אויפ'ן וואקזאל אין מיטען פון גלייכגילטיגע מענשען. ער איז אוועק צוריק אהיים, וואו קיינער איז צום גליק ניט געווען; אוז א גאנצען פריהמאָרגען האָט ער געווויינט.

צום ערשטען מאל האט ער זיך דערוואוסט, וואס עס הייסט דער שוידערליכער שמערץ פון צושיידונג: אן אונער־טרעגליכע מאטערניש פאר אלע ליעבענדע הערצער. די וועלט איז פוסט, דאס לעבען איז פוסט, אלץ איז פוסט. עס דריקט דאס הארץ; מען קען מעהר ניט אטעמען: עס איז א מין נסיסה־נעפיהל; עס ווערט כמעט אונמעגליך צו לעבען. בא־זונדערס, ווען ארום און ארום בלייבען די מאטעריעלע שפור־רען פון דער פארשוואונדענער געליעבטער; ווען די אלע זאכען ארום דערמאנען שטענדיג אן איהר; ווען מען פאר־בלייבט אין דערזעלבער סביבה, וואו מען האט צוזאמען פארבראכט; ווען מען שטרענגט זיך אליין אן ליידענשאפט־ליך אפצופרישען וויעדער אויפ'ן זעלבען ארט דאס פאר־שוואונדענע גליק. דאמאלט איז עס, ווי א תהום וואלט זיך עפענען אונטער יעדען טריט: מען בויגט זיך אריבער, עס הויבט אן צו שווינדלען, עס דאכט זיך, אז מען פאלט; און מען פאלט. מען מיינט, אז מען זעהט דעם טוידט אין פנים; און מען זעהט איהם טאקי באמת: די צושיידונג איז נאר איינע פון זיינע מאסקען. מען זעהט לעבעדיגערהייט, ווי דאס טייערסטע, וואס דאס הארץ פארמאגט, פארשווינדעט: דאס לעבען ווערט פארלאשען; עס בלייבט נאר א שווארצע לאך, גארנישט.

קריסטאף פלענט באזוכען אלע טייערע ערטער, און האט נאך מעהר גלייטען. פרוי פאן קעריך האט איהם אי־בענרעלאזען דעם שליסעל פון גארטען, כדי ער זאל קענען

דאָרט שפּאַציערען, בעת זיי וועלען ניט זיין. נאָך אין זעלבען מאָג האָט ער זיך אומגעקערט אין גארטען, און געמיינט, אז ער וועט דערשטיקט פון הארץ־וויי־טאָג. געהענדיג אהין, האָט ער געמיינט צו געפינען עפּעס וואָס פון דער, וואָס איז אָפּגעפאָהרען; און ער האָט געפונען נאָך צופיעל; איהר בילד האָט דאָרט ארומגעשוועבט איבער אלע גראז־פּלעצער; ביי יערען עק פון אן אלייע האָט ער ערוואַרט, אז זי וועט זיך באַווייזען; ער האָט געוואוסט, אז זי קען זיך ניט באַ־וויזען; אבער ער האָט זיך אליין געמאטערט זיך צו אי־בערצייגען פּארקעהרט, אויפצוזוכען די שפּורען פון זיינע ליעבע־זכרונות: דער וועג צום לאבירינט, די טעראַסע, וואָס איז פון גליציגען ארומגעהאנגען, די באנק אין דער בעסער־קע; און ער האָט זיך אליין ניט אויפגעהערט צו פיניגען, איבער'חזר'נדיג: „עס איז געווען פאר אכטאָגען... עס איז געווען מיט דריי טעג צוריק. אָט דאָ איז עס געווען, נעכטען איז זי דאָ געווען... זאָגאר היינט אין דער פריה...“ ער האָט זיין הארץ געמאטערט מיט די געדאנקען, ביז ער האָט נעמוזט אויפהערן, פיהלענדיג, אז ער גיהט אויס מיט די כחות, אז ער האלט ביים שטאַרבען. צו זיין טרויער האָט זיך צוגעמישט אויך א כעס אויף זיך אליין, פאר די נאנצע, אומזיסט פאר־לאָרענע, צייט, וועלכע ער האָט ניט אויסגענוצט. אזוי פיעל מינוטען, אזוי פיעל שטונדען, זוען ער האָט געקאָסטען דאָס אונענדליכע גליק איהר צו זעהן, איהר אין זיך איינצואָטע־מען, זיך צו דערקווייקען מיט איהר! און ער האָט עס ניט אָפּגעשאצט! ער האָט געלאָזען די צייט פארבייגעהן, זיך ניט דערקווייקענדיג מיט יערער סעקונדע! און איצט!... איצט איז שוין צו שפּעט... מען קען שוין ניט גוט מאכען!... מען קען שוין ניט גוט מאכען!...

ער איז ווידער אוועק אהיים. זיין פאמיליע איז איצט געווען פאר איהם שרעקליך. ער האט ניט געקאנט אריבער־טראגען זייערע פנים'ער, זייערע העויות, זייערע נארישע געשפרעכען, שטענדיג די זעלבע ווי נעכטען, די זעלבע ווי אין די פריהערדיגע טעג, ווען זי איז נאך געווען דא. זיי האבען זיך געפיהרט ווי געווהנליך, אזוי ווי אזא נרויסער אומגליק וואלט נאר ניט פארנעקומען הארט לעבען זיי. אויך די שטאדט האט נאר ניט נעפיהלט. די מענשען זיינען געוואנגען צו זייערע באשעפטיגונגען לאכענדיג, טומעלדיג, פארטאנצט. די גרילען האבען געפישצעט; דער הימעל האט געשטראהלט. ער האט זיי אלעמען געהאסט; און זיך געפיהלט פון אלע־מענס עגאזים צומאלען. אבער ער אליין איז געווען עגאיס־טישער, ווי די גאנצע וועלט. קיין זאך האט פאר איהם קיין ווערדע ניט געהאט. ער האט קיין שום גוטסקייט מעהר ניט געהאט, האט קיינעם ניט האלט געהאט.

ער האט פערבראכט קלאנעדיגע טעג. זיינע באשעפ־טיגונגען האבען איהם אוטאמאטיש ווידער אריינגעצויגען; אבער ער האט מעהר ניט געהאט דעם מוט צו לעבען.

איין מאל אין אוועגט, ווען ער איז מיט זיין פאמיליע געוועסען ביים טיש א שטומער און נידערשלאנענער, האט דער בריף־טרעגער אנגעקלאפט אין טיר, און איהם דער־לאנגט א בריף. זיין הארץ האט דעם בריף דערקענט, נאך איידער ער האט דערזעהן די האנטשריפט. פיער פאר אויגען זיינען נעווען אויסגעשטעלט אויף איהם מיט א ניט פאר־דעקטער נייגעריגקייט, ווארטענדיג, אז ער זאל דעם בריף דורכלייענען, און זיך אנכאפענדיג פאר די האפנונג צו נעפינען א צערשטרייאונג פון זייער געווהנליכער לאנגווייר־ליגקייט. ער האט אוועקגעלייגט דעם בריף לעבען זיין טע־

לער א ניט געפֿענטען, זיך מאכענדיג נאָר גלייכגילטיג דער־
צו, אזוי ווי ער וואָלט געוואוסט וועגן וואָס עס האָנדעלט
זיך. דאָך זייגע ברידער, זייענדיג פֿאראינטערעסירט, האָבען
איהם ניט גענוי־ביבט, און וויטער איהם נאָכגעקוקט מיט
פֿאַרשענדע בליקען; און אזוי האָט ער זיך געפֿייניגט ביז
צו ענד פון עסען. ערשט דאמאָלט איז ער געווען פֿרוי זיך
צו פֿארמאכען ביי זיך אין צימער. זיין הארץ האָט געקלאפט
אזוי שטארק, אז ער האָט דעם בריף כמעט צעריסען עפֿע־
נענדיג; אבער ווי נאָר ער איז דורכגעלאָפען די ערשטע ווער־
טער, האָט א פֿרייד איהם באהערשט.

דאָס זיינען געווען עטליכע, זעהר ליידענשאפֿטליכע
שורות, וועלכע מינא האָט געשריבען באהאלטענערהייט. זי
האָט איהם אָנגערופען: „טייערער קריסטל"; האָט איהם
דערצעהלט, אז זי האָט זעהר פיעל געווויינט; אז זי האָט
יעדען אָוונט, וואָס זי האָט פֿארבראכט אין פֿראנקפֿורט,
געקוקט אויף די שטערען; אז פֿראנקפֿורט איז א גרויסאַרטי־
גע שטאָדט, וואו עס געפֿינען זיך וואונדערבארע קראמען;
אבער אז זי קוקט אויף קיין זאך ניט, ווייל זי טראכט נאָר
וועגען איהם. זי האָט איהם דערמאָנט, אז ער האָט געשווא־
רען צו בלייבען טרוי צו איהר און קיינעם ניט צו זעהן, כל
זמן זי איז ניטא, כדי ער זאל קענען טראכטען נאָר פון איהר
אליין. זי האָט געוואָלט, אז ער זאל ארבייטען די גאנצע צייט,
וואָס זי איז ניטא, כדי ער זאל וועלען באריהמט, און זי —
צוזאמען מיט איהם. זי האָט געענדיגט מיט דער פראגע:
צי טראכט ער נאָך וועגען דעם קליינעם זאל, איז וועלכען זי
האָט זיך מיט איהם געזעגענט אין דעם פריהמאָרגען פאר
איהר אָפֿרייזען? און זי האָט איהם געבעטען נאָך אמאל
אריבער צו גיהן אהין; זי האָט איהם פֿארשפֿראכען אין איה־

רע געראנקען דאָרט נאָך אמאָל צו זיין, און איהם נאָך אמאָל צו זאָגען אזא „זיי געזונט". זי האָט זיך אונטערגעשריבען: „אייביג דיינע! אייביג!"... זי האָט נאָך צוגעשריבען א הוספה, געבענדיג איהם אן עצה זיך צו קויפען א שטרויענע הוט, אנשטאָט זיין העלליכע פילצענע — „אלע עלענאנטע מענשען טראָגען עם דאָ." א גראב געפלאָכטענע שטרוי־הוט מיט א ברייטען, בלויען באנד."

קריסטאף האָט דורכגעליענט דעם בריף פיער מאָל, איידער ער האָט איהם אין גאנצען פארשטאנען. ער איז געווען ווי באטויבט, און מעהר ניט געפונען קיין כח צו זיין גליקליך; פלוצלונג האָט ער זיך דערפיהלט אזוי פארמאטערט, אז ער האָט זיך געמוזט אוועקלייגען. לייענען־ציג און קושענדיג דעם בריף פון דאָס ניי. ער האָט איהם אוועקגעלייגט אונטער'ן קאָפ־קישען, טאָפענדיג שטענדיג מיט דער האנט, צו ער איז דאָרט דאָ. אן אונאויסשפרעכליכער גליק האָט איהם באהערשט. ער איז אפגעשלאָפען אין איין אטעם ביז אויף מארגען.

זיין לעבען איז געווארען ערטערגליכער: מינא'ס טרייע געדאנקען האָבען געשוועבט ארום איהם: ער האָט זיך אוועקגעזעצט איהר ענטפערן, אבער ער האָט ניט געהאט קיין רעכט איהר צו שרייבען פריי; ער האָט געמוזט באהאלטען, וואס ער פיהלט; דאָס איז געווען שמערצליך און שווער. ער האָט זיך געפלייסט שלעכט צו פארדעקען זיין ליעבע אונטער די פארמען פון צערעמאָניעלע העפליכקייטען, וועלכע ער האָט אזוי ניט געשיקט און אויפ'ן קאמישסטען אופן געברויכט.

אפשיקעדיג דעם בריף, האָט ער גענומען וואָרטען אויף מינא'ס ענטפער. און נאָר גלעבט מיט דער ערוואָרטונג. כדי זיך אנצוקלייבען מיט גדולה, האָט ער געפרובירט נעהן שפא־

צירעז אוז לעזען: אבער ער האָט נאָר געטראכט וועגען מי־נא'ן, אוז ער פלעגט האלטען אין איין איבער'חזר'ן איהר נאָמען מיט דער עקשנות פון א מאניאק: ער האָט פאר דעם נאָמען באקומען אזא געצענדיגערישע לייבע, אז ער האָט אנגעהויבען שטענדיג ארומצוטראגען ביי זיך אין קעשענע א באנד פון לעסינגס ווערק, זוייל דאָרט געפינט זיך דער נא־מען מינא: אוז יעדען טאָג, געהענדיג פון טעאטער, פלעגט ער אויפלייגען א שטיק ווענ, כדי פארבייצוגעהן פאר א גאלאנט־רייגעשעפט, אויף וועמעס שילד עס זיינען געווען אויפגע־שריבען די פיער געליעבטע אותיות.

ער האָט זיך געמאכט פארוואורפען, פאר וואָס ער צוגיישעט די צייט, בעת זי האָט איהם אזוי שטרענג באפוי־לען צו ארבייטען, כדי איהר באריהמט צו מאכען. דער נאי־ווער ענאיזם פון דער בקשה האָט איהם געריהרט ווי א ציי־כען פון איהר צוטרוי. כדי איהר וואונש צו ערפילען, האָט ער באשלאָסען צו שרייבען א ווערק, וואָס זאָל ניט נאָר זיין נעווידמעט צו איהר, נאָר טאקי זיין געהיילינט פאר איהר. גאנץ נאָטירליך האָט ער איצט קיין אנדער זאך ניט געקאָנט טאָן. קוים האָט ער אויפגעשטעלט א פלאָן פאר דעם, ווי עס האָבען געוומען שטראמען ביי איהם מוזיקאלישע געדאנ־קען. עס איז נעווען ווי א וואסער־קוואל, וואָס האָט חדשים־לאנג זיך צוזאמענעקליבען אין איין רעזערוואואר, און וואָס רייסט פלוצלינג זיך דורך, פארניכטענדיג אלע דאמבעס. אכט טעג נאכאנאנד האָט ער ניט פארלאָזען זיין צימער. לואיזע פלענט אוועקשטעלען דאָס עסען ביי דער טיר; וואָ־רום ער האָט אפילו איהר ניט אריינגעלאָזען.

ער האָט געשריבען א קווינטעט פאר קלארנעט און סטרו־

נע־אינסטרומענטען. דער ערשטער טייל איז געווען א געריכט, פול פון האפענונג און יוגענד־פארלאנגען; דער צווייטער טייל א ליעבע־שפאם, פון וועלכען עס האט ערטעהוויייז זיך ארויס־געווייזען קריסטאף'ס וויללדער הומאר. אבער דאס נאנצע ווערק איז געשריבען גענוארען צוליעב דאס צווייטע שטיק, דאס לעגרעטא. אין וועלכען קריסטאף האט נעמאלען א קלייניע, פייעריגע און קינדישע נשמה, וואס עס איז געווען— אדער וואס האט געזאלט זיין — מינא'ס פארטרעט. קיינער וואלט איהר ניט דערקענט אין דעם; זי אליין — וויניגער ווי ווער עס איז; דער עיקר איז אבער געווען, וואס קריס־טאף האט איהר אין דעם פאלשטענדיג דערקענט; און א צי־טער פון גליק האט איהם ארומגעכאפט ביי דעם נעדאנקען, אז ער האט אזוי באהערשט די פערזאן פון זיין געליעבטער. קיין ארבייט האט איהם זיך ניט איינגענעבען אזוי לייכט, און איהם ניט געמאכט פיהלען אזוי גליקליך: דאס האט זיך פארנאנדערגענאסען די ציפיעל ליעבע, וואס האט זיך אנ־געקליבען אין איהם דורך דאס שיידען זיך מיט איהר; אין דערזעלבער צייט האט די זארג פאר דאס קונסטווערק איהם צוגענעבען די נויטיגע אנשטרענגונג, כדי צוזאמענצובריינגען די ליידענשאפט אין א שהנער און קלאהרער פארמע; און איהם נענעבען די גיסטיגע געזונטקייט, דאס גליכגעווויכט פון אלע זיינע כחות, וואס האט איהם פארשאפען אויך א פיזישען פארגניגען. עס איז דער העכסטער נענוס, וועלכען יעדער שאפענדער קינסטלער קען; בעת ער שאפט, איז ער פריי פון דער שקלאפעריי פון באנהאר און פון שמערץ; ער ווערט זייער הערשער. אלץ וואס מאכט איהם, נעווהנליך, צו נענייסען, אלץ וואס מאכט איהם צו ליידען, וויזיט איהם אוים ווי דער פרייער שפיעל פון זיין וויללען. קורצע מאמענ־

טען! וואהרום ער פיהלט נאכהער נאך דריקענדער די קייטען פון דער ווירקליכקייט.

אזוי לאנג ווי קריסטאף איז געווען פארנומען מיט דער ארבייט, האט ער קוים געהאט צייט צו טראכטען וועגען דעם. וואס מינא איז ניטא: ער האט מיט איהר געלעבט. מינא איז מעהר ניט געווען אין מינא'ן; זי איז אין גאנצען געווען אין איהם. אבער וועז ער האט געענדיגט, האט ער וויעדער אויסגעפונגען, אז ער איז אליין, נאך אזוי אינזאמער ווי פריהער, מעהר פארמאטערט ווי פריהער, אויסגעשעפט פון דער אנשטרענגונג; ער האט זיך דערמאנט, אז עס איז שוין אוועק צוויי וואכען, זינט ער האט מינא'ן געשריבען. און זי האט איהם ניט געענטפערט.

ער האט איהר געשריבען פון דאם ניי; דעם מאל האט ער ניט געקאנט אין גאנצען זיך באהערשען, אפ־צוהיטען אין גאנצען דעם צוואנג, וואס ער האט אזוי שטארק גע־לייגט אויף זיך אין ערשטען בריעף. ער האט אין א שפאם פארגעווארפען מינא'ן — ערנסט האט ער אליין ניט גענומען אין דעם — אז זי האט איהם פארגעסען. ער האט זיך אויסגעבייזערט פאר איהר פויליקייט, און האט צערטליך זיך גערייצט מיט איהר. ער האט גערעדט וועגען זיין ארבייט זעהר גענויפנומען, כדי צו ער־וועקען איהר נייגעריגקייט, און כדי איהר צו מאכען אן אי־בעראשונג, וועז זי וועט קומען צוריק. ער האט מיט אלע פרטים באשריבען די הוט, וואס ער האט זיך געקויפט; און ער האט דערצעהלט, אז כדי צו ערפילען די באפעהלען פון זיין קליינער דעספאטין — וואהרום ער האט אין בריעף אויס־געמיטען אלע פרעטענזיעס — זיצט ער די גאנצע צייט אין דער היים און האט זיך ערקלערט פאר קראנק, אויסצומיידען

אלע איינלאדונגען. ער האָט אבער פארשוויגען, אז ער איז אין קאלטע באציהונגען צום גרויספירשט אלייז, ווייל פון גרויס התמדה האָט ער זיך ענטוואנט צו קומען צו אן אונטערהאלטונג אין שלאָס, זואוהין ער איז געווען אייניגעלאדען. דער גאנצער בריף איז געווען געשריבען אין א גאנץ פרעהליכען טאָן און פול פון יענע קליינע סודות, וואָס זייגען אזוי טייער פאר פארליעבטע: ער האָט זיך אייניגערעדט, אז מינא אליין האָט דעם שליסל דערצו, און ער האָט זיך געהאלטען פאר א גאנצען חכם, ווייל ער האָט מיט גרויס זארג איבערגעלאָזט באָגוצט אנשטאָט דאָס וואָרט ליעבע — פרייַנדשאפט.

נאָכדעם, ווי ער האָט אנגעשריבען דעם בריף, האָט ער א קורצע צייט געפיהלט א דערלייכטערונג; קודם כל דערפאר, ווייל דער בריף האָט איהם געגעבען די אילוזיע, ווי ער וואָלט זיך אונטערהאלטען מיט דער, וואָס איז געווען וויט פון איהם; און מעהר ווי אלץ, ווייל ער איז געווען זיכער. אז מינא וועט איהם באלד ענטפערן. ער איז דערפאר געווען זעהר געדולדיג אין פארליוף פון די ערשטע דריי טעג, וואָס ער האָט באוויליגט דער פאָסט צו ברייַנגען זיין בריף צו מינא'ן, און מינא'ס ענטפער צו איהם. אבער וועז דער פיער־טער טאָג איז פארביי, האָט ער וויעדער ניט געוואוסט, ווי אזוי וועט ער קענען לעבען. ער האָט נעהאָט ענערגיע און אינטערעס צו זאכען נאָר אין די שטונדען פאר יעדער פאסט. דאמאָלט פלעגט ער ציטערן פון אונגעדולד. ער איז געווארען אבערגלויביש, און האָט גענומען זוכען אין די קלענסטע סמנים — אין דאָס קנאקען פון פייער אין אויוועז, אין א צופעליג ארויסגעזאָגטען וואָרט — די פארזיכערונג, אז א בריף וועט קומען. פלעגט אבער די שעה פארביי, אזוי פלעגט ער וויעדער אריינפאלען אין זיין נידערשלאָגענקייט.

ניטאָ מעהר קיין ארבייט, ניטאָ קיין שפּאַצירען; דער אייג־ציגער צוועק פון לעבען איז נאָר געווען צו וואַרטען אויף די נאַהענטסטע פּאָסט; און די נאַנצע ענערגיע האָט ער פּאַר־וועגדעט נאָר אויף דעם, צו גיפינען די קראפט אזוי לאַנג צו וואַרטען. אבער וועז דער אַוועגט פּלעגט אָנקומען, און עס איז שוין מעהר קיין האָפענונג ניט געווען אויף דעם טאָג, דאָ־מאָלט פּלעגט ער זיך פיהלען אין נאַנצען צובראכען: עס פּלעגט איהם זיך דאכטען, אז עס וועט איהם מעהר זיך קיין מאָל ניט איינגעבען צו דערלעבען ביז אויף מאָרגען אין דער פריה. ער פּלעגט שעה'ן־לאַנג בלייבען זיצען ביים טיש, ניט רייד־ענדיג, ניט טראכטענדיג, ניט האָבענדיג אפילו קיין כח זיך אוועקצולייגען, ביז דער לעצטער טראפען ענערגיע פּלעגט איהם מאכען זיך אוועקלייגען אין בעט. ער פּלעגט אריינפא־לען אין א שווערען שלאָף פול פון נאַרישע חלומות, וואָס פּלעגען איהם מאכען גלויבען, אז צו דער נאכט וועט קיין מאָל קיין סוף ניט קומען.

אָט די שטענדיגע ערוואַרטונג איז מיט דער צייט גע־וואַרען א פיזישע פייניגונג, אן אמת'ע קראנקהייט. קרים־טאָף איז דערגאנגען דערצו, אז ער האָט אָנגעהויבען חושד זיין דעם פּאָטער, די ברידער, דעם בריעף־טרעגער אליין, אז זיי האָבען באקומען דעם בריעף און באהאלטען פון איהם. ער איז געוואַרען אויפגעגעסען פון אונרוה. אין מינא'ם טריי־קייט האָט ער א מינוט ניט געצווייפעלט. אויב זי שרייבט איהם ניט, איז עס, וויל זי איז קראנק, האלט ביים שטאַר־בען, פילייכט שוין געשטארבען. ער האָט פון דאָם ניי זיך גע־כאפט פאר'ן פעדער. און האָט אָנגעשריבען א קורצען בריעף, א פּאָר האַרץ־רייסענדע שורות, ניט טראכטענדיג דעם מאָל אָפּצוהיטען זיינע געפיהלען און די אויסלייגאכץ.

זיך אײַנדיג צו דער פאסט, האט ער אויסגעמעקט שטיקער. אפגעווישט דאס אנגעשריבענע ביים פארבייגען א זייט, האט אויך פארשמירט דעם קאנווערט ביים פארמאכען: עס איז ניט וויכטיג! ער האט ניט געקאנט מעהר ווארטען ביז דער צווייטער פאסט. ער איז געלאפען אריינווארפען דעם ברייף, און האט געווארט אין טויט־שרעק. אין דער צווייטער נאכט האט ער דייטליך געזעהן מינא'ן, א קראנקע, רופענדיג איהם; ער איז אויפגעשטאנען, און געהאלטען דערביי זיך אוועקצולאזען צו פום איהר אויסזוכען. אבער אוואו? וואו קען מען איהר געפינען?

אויפ'ן פיערטען פריהמארגען איז ענדליך געקומען א בריף פון מינא'ן — א האלבע זייט — קאלט און בייז. זי האט געשריבען, אז זי פארשטעהט ניט, וואס האט ביי איהם ארויסגערופען אזא נארישען שרעק; אז זי פיהלט זיך גוט; אז זי האט ניט קיין צייט צו שרייבען; און אז זי בעט איהם וווייטער זיך ניט אזוי אויפצורעגען און אויפצוהערען איהר שרייבען בריף.

קריסטאף איז געווען גאר ערשטוינט. ער האט דעם קלענסטען ספק ניט געהאט וועגען מינא'ס אויפריכטיגקייט. ער האט זיך אליין באשולדיגט, ער האט געטראכט, אז מינא איז אין כעס פאר די ניט־פארזיכטיגע און משוגע'נע ברייף, וואס ער האט געשריבען. ער האט זיך גערופען אידיאט, און זיך געקלאפט מיט'ן פויסט אין שטערן. אבער, וואס ער זאל ניט האבען געטאן, האט ער דאך געמוזט אנהויבען פיהלען, אז מינא לייבט איהם ניט אזוי, ווי ער לייבט איהר.

די טעג, וואס זיינען געקומען נאך דעם, זיינען געווען אזוי טרויעריג, אז עס לאזט זיך גאר ניט באשרייבען. גאר נישט'ן לאזען זיך ניט באשרייבען. זייענדיג כארויבט פון

דאָס אייגציגע גוטע, וואָס ער האָט געהאט אין לעבען: פון די בריעף צו מינא'ן, האָט קריסטאָף געלעבט נאָר ריין מעכאניש; און די אייגציגע ארבייט, וואָס האָט איהם נאָך אינטערעסירט, איז געווען, וועו ער פלעגט אין אוועגט, ביים גאהן שלאָפען, אויסמעקען ווי א חדר־איינגעל פון זיין לוח אייגעם פון יענע אונערטרעגליכע טעג, וואָס שיידען איהם אָפּ פון מינא'ס צוריקקומען.

די צייט, וועו זיי האבען געראַרפט צוריקקומען, איז שוין נעווען פארביי. שוין א וואַך ווי זיי האבען געראַרפט זיין דא. נאָך זיין נידערשלאַגענקייט איז אויף קריסטאפ'ן איצט געקומען א פיבערהאפטע אויפרעגונג. מינא האט איהם פארשפראכען ביים אפרייזען, אז זי וועט איהם לאזען וויסען דעם טאג און די שעה פון זייער צוריקקומען. ער האט געווארט פון מינוט צו מינוט זיי צו דארפען באגעגענען; אוו ער האט זיך אויסגעמאטערט, מאבענדיג השערות וועגען זייער פארשפעטיגונג.

איין אוועגט איז אייגער פון זייערע שכנים, דעם אלטע'ס א פריינד, דער טאפעצירער פישער, געקומען צו פארריכערן א לולקע אוו זיך דורכצושמועסען מיט מעלכיאר'ן, ווי ער פלעגט עס עפטער טאן נאכ'ן עסען. קריסטאף, וועלכער האט געהאלטען אין איין זיך גריזשענען, האט שוין געוואלט ארויף צו זיך אין צימער, אזוי ווי ער האט שוין אומזיסט אפגעווארט דעם בריף־טרעגער, וועו איין ווארט האט איהם גענאכט אויפציטערן. פישער האט געזאגט, אז ער מוז מארגען גאנץ פריה געהן צו די קעריק'ס אויפהיינגען פארהאנגען.

— „זיינען זיי שוין דען געקומען?"

„קאטאווסניק! דו ווייסט עס אזוי גוט ווי איך!" — האט דער אלטער פישער געזאגט מיט שפאט — „שוין לאנג! אייערנעכטען זיינען זיי אהיים געקומען."

קריסטאף האט שוין מעהר קיין זאך ניט געהערט. ער

האָט פּאַרלאָזען דעם צימער און זיך געקליבען אוועקצוגעהן. זיין מוטער, וואָס האָט איהם זייט איניגער צייט שטילער־הייט נאָכגעקוקט, איהם ניט געבענדיג עם צו מערקען, איז איהם נאָכגענאַנגען אין קאַרידאָר, און געפרעגט א דער־שראָקענע, וואוהין ער גיהט. ער האָט גאָר ניט געענטפערט, און איז אוועק. ער האָט שטאַרק געליטען.

ער איז אוועקגעלאָפען צו די דאמען פּאָן קעריך. עס איז געווען ניין אזיגער אין אוועק. זיי זיינען געווען אין זאל, אין האָבען אויסגעוויזען ניט צו זיין פּאַרוואונדערט, וואָס ער איז געקומען; נאָנץ רוהיג האָבען זיי איהם געזאָגט „גוט נ'אָוועק." מינא, וואָס האָט געהאלטען אין שרייבען. האָט איהם אויסגעצויגען די האנט איבער'ן טיש, און שרייבענדיג ווייטער, איהם א פּרעג געטאָן, א צערשטרייטע, וואָס הערט זיך עפּעם גוטס? זי האָט זיך אפילו ניט ענטשולדיגט פּאר איהר ניט העפליכקייט, און זיך געמאכט, ווי זי וואלט זיך אינהערען, וואָס ער רעדט; זי האָט איהם אבער באלד איבערגעריסען די רייד עפּעם צו פּרעגען ביי דער מוטער. ער האָט געהאט פּאַרבעריט א ריהרענדע רעדע וועגען דאָס אלץ, וואָס ער האָט דורכגעליטען אין דער צייט, וואָס זיי זיינען ניט געווען: ער האָט אבער קוים געקאָנט ארויסשטאָמ־לען עטליכע ווערטער; קיינער האָט זיך ניט אינטערעסירט דערמיט; און ער האָט ניט געהאט דעם מוט ווייטער אָנצו־נעהן מיט די רייד. — עס האָט געקלונגען אזוי פאלש.

וועז מינא האָט געענדיגט דעם בריף, האָט זי גענומען א האנטארבייט, זיך אוועקגעזעצט עטליכע טריט ווייטער פון איהם, און האָט אָנגעהויבען דערצעהלען וועגען איהר רייזע. זי האָט גערעדט וועגען די שעהנע וואבען, וואָס זי האָט פּאר־בראכט; וועגען איהרע רייט־שפּאציר־ען, וועגען דעם לעבען

אויפ'ן שלאס, וועגען דער אינטערעסאנטער געוועשאפט; זי איז כיסלאכווייז אריין אין התפעלות, אוז געמאכט באמער־קונגען וועגען פאסירונגען אוז מענשען, וועלכע קריסטאף האט ניט געקענט, אבער די ערינערונג אן וועלכע עם האט ארויסגערופען א שמייכעל ביי איהר אוז ביי דער מוטער. קריסטאף האט זיך אין דער גאנצער געשיכטע געפיהלט אלס פרעמדער; ער האט ניט געוואוסט, ווי זיך צו האלטען, אוז האט מיטגעלאכט אין פארלעגענהייט. ער האט ניט געקאנט אפריסען די אויגען פון מינא'ס פנים, בעטענדיג זיך, זי זאל איהם שענקען א קוק. אבער, וועז זי האט אויף איהם א קוק געטאן, — דאס האט זי ניט אפט געטאן, ווייל זי האט עפ־טער זיך געוואנדעט צו דער מוטער — זיינען איהרע אויגען, ווי איהר שטים, געווען אפילו פרייגדליך, אבער גלייכגילטיג. צי האט זי זיך קאנטראלירט צוליעב דער מוטער, אדער ער האט איהר ניט פארשטאנען? איהם וואלט זיך אזוי שטארק געוואלט דורכרייזען זיך מיט איהר אונטער פיער אויגען; אבער פרוי פאן קעריך האט אויף איין מינוט זיי ניט געלאז־זען אליין. ער האט געפרובירט ארויפפיהרען דעם געשפרעך אויף פערזענליכע אנגעלעגנהייטען; ער האט גערעדט וועגען זיינע ארבייטען, וועגען זיינע פלענער; ער האט געהאט א ניט־קלאהרען געפיהל, אז מינא גליטשט זיך לאנגזאם ארוים פון איהם; אוז ער האט געפרובירט אינסטינקטיוו איהר פאר־אינטערעסירען אין זיך. אוז באמת האט עם אויסגעוויזען, אז זי הערט זיך צו מיט גרויס אויפמערקזאמקייט; זי האט אפט איבערגעריסען זיין געשפרעך מיט פארשיעדענע באי־מערקונגען, וואס זיינען ניט שטענדיג געווען זעהר צום פונקט. אבער וועמעס טאן עם האט אויסגעוויזען צו זיין פול פון אינטערעס. אבער אין דעם מאמענט, וועז ער האט שוין

וויערער אָנגעהויבען צו שעפען האָפנונגען. איז נאָנצען פאר־
שבור׳ט פון איהר רייצענדען גע׳לעבטער, האָט ער באמערקט
אז זי ׳לעגט צו די האָנט צום מויל און גענעצט. ער איז באלד
אָנטשווינגען געוואָרען. זי האָט עס באמערקט, און האָט
פריינדלי׳ך זיך ענטשול׳דיגט מיט איהר פארמאטערטקייט. ער
האָט זיך אויפגעהויבען, רעבענענדיג, אז מען וועט איהם נאָך
פארהא׳לטען; זיי האָבען אבער נאָר ניט געזאָגט. ער האָט
פארצוינגען דאָס געזעגענען זיך; ער האָט געוואָרט אויף אן
איינ׳לאָדונג מאָרגען וויערער צו קומען; אבער אויך דאָס איז
ניט געטאָן געוואָרען. ער האָט געמוזט אוועקגעהן. מינא האָט
איהם אבער ניט באג׳לייט. זי האָט איהם אין מיטען פון זא׳ל
דער׳לאנגט די האָנט — א ג׳לייכגי׳לטיגע האָנט, וואָס איז ג־
׳לעגען קא׳לט אין זיין האָנט, — און אזוי האָט ער זיך געזע־
גענט אין מיטען פון זא׳ל...

ער איז געקומען אהיים מיט א שרעק אין הארצען.
פון יענער מינא, וואָס ער האָט געהאט מיט צוויי חדשים
צוריק, פון זיין טייערע מינא, איז גאר ניט געבליבען. וואָס
איז געשעהן? וואָס איז פון איהר געוואָרען? פאר אן אָרימען
אינגע׳ל, וואָס האָט נאָך קיין מא׳ל ניט דורכגעמאכט די שטענ־
דיגע ענדערונגען, דאָס פא׳לשטענדיגע פארשווינדען און אב־
סא׳לוטע באנייאונג פון ׳לעבעדיגע נשמות, פון וועל׳כע דער
גרעסטער טיי׳ל איז נאָר ניט קיין נשמה, נאָר נאנצע קא׳לק־
ציעס פון נשמות, וואָס קומען אויף איינע נאָך דער אנ־
דערער, ענדערן זיך און וועלען אויף שטענדיג אויסג׳לא־
שען; פאר אזא איינעם איז דער פשוט׳ער אמת געווען צו
גרויזאם, אז ער זא׳ל איהם קענען ג׳לויבען. מיט שרעק האָט
ער צוריק געשטויסען דעם געדאנק וועגען דעם; און האָט ע־
פרובירט זיך איינרעדען, אז ער האָט ניט ריכטיג געזעהן, און

אז מינא איז אלץ דיזעלבע. ער האט באשלאסען גלייך אויף מארגען אין דער פריה וויעדער אוועקצוגיהן צו איהר, און זיך דורכצוריידען: עס מעג קאסטען, וואס עס ווילּ.

ער האט ניט געשלאפען. ער האט געצעהלט אייניע נאך די אנדערע ווי דער זייגער האט געשלאגען א שעה נאך א שעה. שוין פון גאנץ פריה אן האט ער זיך ארומגעדרעהט ארום פאן קעריך'ס הויז, און איז דארט אריין, ווי נאר ער האט געקאנט. אבער געזעהן האט ער ניט מינא'ן, נאר פרוי פאן קעריך. א טעטיגע, און א פריהע אויפשטעהערין. האט זי געהאלטען אין באגיסען די בלומענטעפ אויף דער וועראנדא. באמערקענדיג קריסטאף'ן, האט זי שפאטיש אויסגערופען:

„יא! דאס זייט איהר!... איהר זייט געקומען אין רעכטער צייט; איך ווילּ טאקי מיט אייך זיך דורכרייד‌ען. ווארט אביסעלּ, ווארט"...

זי איז אויף א מינוט אריין אין הויז אועקצושטעלּען די קאן און אפצוטריקענען די הענט; זי איז באלד געקומען צוריק און מיט א שמייכעלּ :געקוקט אויף דעם גאנץ־צוטומעלטען פנים פון קריסטאף'ן, וועלכער האט געפיהלט, אז דאס אומגלויק קומט.

„לאמיר געהן אין גארטען" — האט זי ווייטער געזאגט — „דארט איז רוהיגער":

ער איז נאכגענאנגען נאך פרוי פאן קעריך אין גארטען, וואס איז געווען אין גאנצען פולּ מיט זיין לייבע. עס האט אויסגעוויזען, אז זי איילט זיך ניט צו רייד‌ען, זיך אמוזירענדיג מיט דעם אינגעלּם צומישטקייט.

„זאלּען מיר זיך דארט אוועקזעצען" — האט זי ענדליך געזאגט.

עס איז געווען יענער באנק, אויף וועלכען מינא האָט איהם איהרע ליפּען אויסגעשטרעקט אין דעם אָוועניו פּאר'ן אוועקפאָהרען.

„איך מיין, אז איהר וויסט וועגען וואָס עס האנדעלט זיך — האָט פרוי פּאָן קעריך געזאָגט, מאכענדיג א שטרייכגע מינע, כדי איהם אין נאנצען אראָפּצוזעצען פון טראָפּ — „איך וואָלט עס קיין מאָל ניט געגלויבט אויף אייך, קריסטאָף! איך האָב אייך געהאלטען פאר אן ערנסטען איינגעל. איך האָב געהאט דעם פולען צוטרוי צו אייך. איך האָב קיין מאָל ניט געטראכט, אז איהר זאָלט עס וועלען מיסברויכען, כדי צו פארדרעהן מיין טאכטער דעם קאָפּ. זי איז נעווען אונטער אייער שוץ. איהר האָט עס נעראַרפט רעספּעקטירען, מיך רעספּעקטירען, זיך אליין רעספּעקטירען."

עס איז געלעגען א לייכטע אירָאניע אין איהר טאָן: פרוי פּאָן קעריך האָט די קלענסטע וויכטיגקייט ניט צוגענעמען צו אט דער קינדערשער ליעבע. — קריסטאָף אבער האָט עס ניט געפּיהלט. די פארוואורפען, וועלכע ער האָט געטומעלט זעהר טראָגיש, ווי אלץ, זיינען איהם טיף אין הארצען אריין.

— „אבער, מאדאם... אבער, מאדאם..." — האָט ער געשטאַמעלט מיט די אויגען פול פון טרעהרען — איך האָב קיינמאָל ניט מיסברויכט אייער צוטרוי... איך בעט אייך, גלויבט עס ניט... איך בין ניט קיין פאלשער מענש, דאָס שווער איך אייך!... איך ליעב פרייליין מינא, איך ליעב זי פון גאנצען הארצען; איך וויל מיט איהר חתונה האָבען!"

פרוי פּאָן קעריך האָט געשמייכעלט.

„ניין, ניין, מיין אריימער יונג" — האָט זי געזאָגט פרייגדליך, אבער אזוי גאוה'דיג, אז ער האָט עס שוין אָנ-

געהויבען צו פארשטעהן — „ניין, דאס איז ניט מעגליך; דאס איז א קינדעריי".

— „פארוואס?" — האט ער געפרעגט.

ער האט איהר אנגעכאפט פאר די הענט, ניט גלויבענ־דיג, אז זי רעדט עס ערנסט, און זיך פיהלענדיג שוין כמעט בארוהיגט פון איהר זיסער שטים.

„דערפאר" — האט זי געענטפערט מיט'ן זעלבען שמייכעל.

ער אבער האט דורכאוים געפאדערט אז ערקלעהרונג. אירענוש־מיושב'דיג (זי האט איהם כשום אופן ניט געגומען ערנסט) האט זי איהם ערקלעהרט, אז ער האט קיין שום פארמעגען ניט, און אז מינא האט א גאנץ אנדער געשמאק. ער האט איהר געפרובירט אייגרייזען, אז דאס איז ניט וויכ־טיג, אז ער וועט זיין רייך, באריהמט, אז ער וועט האבען כבוד, געלט, אלץ וואס מינא וועט נאר וועלען. פרוי פאן קעריך האט זיך ארויסגעווויזען סקעפטיש דערצו; זיין שטאר־קער גלויבען אין זיך האט איהר פארשאפט שפאס, און זי האט זיך באגנוגט צו שאקלען מיט'ן קאפ אויף ניין... ער אבער האט ניט נאכגעלאזען.

„ניין, קריסטאף" — האט זי ענדליך ארויסגערעדט אין א פעסטערן טאן, — עס לויגט זיך ניט וועגען דעם צו רייזען. דאס איז ניט מעגליך. עס האנדעלט זיך ניט נאר וועגען געלט. אזוי פיעל זאכען!... דער מצב"...

זי האט מעהר ניט געדארפט פארענדיגען. עס איז גע־וועז א שטאך, וואס איז איהם דורך בין אין מארך פון די ביינער. זייגע אויגען האבען זיך געעפענט; ער האט גע־שפירט די אירענע הינטער דעם פרייהלייכען שמייכעל; ער האט דערזעהן די קאלטקייט הינטער דעם פרייהלייכען בליק;

ער האָט מיט אמאל פארשטאנען, וואס איהם האָט אפגעזונ־
דערט פון דער פרוי, וועלכע ער האָט געליעבט מיט דער ליע־
בע פון א זוהן, און וועלכע האָט איהם, דאכט זיך, באהאנ־
דעלט ווי א מוטער; ער האָט דערפיהלט, ווי פיעל אפוטרפסות
און גאוה עם זיינען געווען אין איהר פרייגרליכקייט. ער האָט
זיך אויפגעהויבען, א טוידט־בלאסער. פרוי פאן קעריך האָט
נאך אלץ געראדט צו איהם מיט איהר לאשטשענדע שטים;
אבער עם איז שוין געווען דער סוף; ער האָט מעהר ניט
געהערט די מוזיק פון די ווערטער; ער האָט הינטער יעדען
וואָרט געהערט די רויהקייט פון אָט דעו עלענאנטער נשמה.
ער האָט קיין איין וואָרט ניט געקאָנט ענטפערן. און ער איז
אוועק. אלץ איז געפאלען מיט די פוטער אראָפ.

קומענדיג צו זיך אין צימער, האָט ער זיך ארויינגע־
וואָרפען אין בעט, און אן אָנפאל פון צארן און פארוואונדע־
טען שטאלץ איז איהם באפאלען, ווי נאר אין די קינדערשע
יאהרען. ער האָט צוביסען זיין קישען, האָט זיך פארשטאָפט
די מויל מיט א טיכעל, כדי מען זאל איהם ניט הערען שרוי־
ענדיג. ער האָט געהאסט פרוי פאן קעריך. ער האָט געהאסט
מינא'ן. ער האָט זיי שרעקליך פאראכטעט. ער האָט געפיהלט,
ווי מען וואלט איהם אויסגעפאטשט, און ער האָט געציטערט
פון שאנד און צארן. ער האָט געמוזט זיי ענטפערן. האנדלען
גליך אויף אן ארט. ער וואלט געשטארבען, וועו ער וואלט
זיך ניט נוקם געווען.

ער האָט זיך אויפגעהויבען און אָנגעשריבען א ווילד־
שטרענגען בריעף:

„מאדאם,

„איך וויים ניט, צי איהר האָט, ווי איהר טענה'עט, זיך
גענארט אין מיר. וואס איך וויים אבער יא, איז, אז איך האב

זיך שרעקליך געארט אין אייך. איך האב געגלויבט, אז איהר זייט מיינע א פריינדין. איהר האט עס געזאגט, איהר האט זיך פארשטעלט, ווי איהר וואלט עס געווען. און איך האב אייך געליעבט מעהר ווי מיין לעבען. איצט זעה איך, אז דאס אלץ איז געווען נאר א ליגען, און אז אייער סימפאטיע צו מיר איז געווען ניט מעהר ווי א שווינדל: איהר האט מיך אויסגענוצט, איך האב אייך אמוזירט, איך האב אייך צוגשטרייט: איך האב מוזיק פאר אייך געמאכט — איך בין געווען אייער דיענער. אייער דיענער בין איך אבער ניט! איך בין ביי קיין מענשען קיין דיענער ניט!

„איהר האט נראב מיר געגעבען צו פארשטעהן, אז איך האב קיין רעכט ניט צו לעבען אייער טאכטער. קיין זאך אויף דער וועלט קאן ניט שטערן מיין הארץ צו לעבען דאס, וואס איך לעב: און כאטש איך בין ניט פון אייער ראנג, בין איך דאך אזוי אייגעל ווי איהר: נאר דאס הארץ מאכט דעם מענשען איידעל: און אויב איך בין ניט קיין גראף, האב איך דאך אין זיך מעהר עהרע ווי א סך גראפען. לאקיי אדער גראף — אין דעם אויגענבליק, וואס ער באליידיגט מיך, פאראכטע איך איהם. איך פאראכטע ווי בלאטע אלץ, וואס פרעטענדירט צו זיין אייגעל, און האט ניט די אייגעלקייט פון דער נשמה.

„זייט געזונט! איהר האט מיך שלעכט פארשטאנען. איהר האט מיך נענארט, איך האס אייך.

„דער, וואס ליעבט פרייליין מינא, צו להכעים אייך, און וואס וועט איהר ליעבען ביז אין טוידט אריין, ווייל ז י ג ע ה ע ר ט א י ה ם, און קיין זאך קען איהר ניט אפרייסען פון איהם."

קוים האט ער אריינגעווארפען דעם בריעף אין בריעף-

קאסטען, האט ער זיך אליין דערשראקען פאר דאס, וואס ער האט געטאן. ער האט געפרובירט וועגען דעם ניט טראכטען; אבער געוויסע אויסדריקע זיינען איהם געקומען אויפ'ן זכרון; און א קאלטער שוויים האט איהם ארויסגעשלאגען, וועז ער האט זיך געטראכט וויי פרוי פאן קעריך לייענט די שרעקליכקייטען. אין ערשטען מאמענט האט זיין פארצווייפלונג אליין איהם צוגעגעבען מוט; אבער שוין אויף מארגען האט ער פארשטאנען, אז זיין בריעף קען ניט האבען קיין אנדער ערפאלג, ווי נאר איהם אין גאנצען צו צושיידען פון מיגנא'ן; און דאס האט איהם אויסגעוויזען פאר דעם שרעקליכסטען אומגליק. ער האט נאך געהאפט, אז פרוי פאן קעריך, וואס האט געוואוסט, ווי לייכט ער וועלט צוקאכט, וועט ניט נעהמען די זאך אויף דעם מאל זעהר ערנסט; און אז זי וועט זיך באגנוגען מיט א שטרייגען אויסרייד; און — וועלויים? — אפשר וועט זי גאר וועלען געריהרט דורך די אויפריכטיגקייט פון זיין ליידענשאפט. ער האט נאר געווארט אויף אן ענטפער, כדי זיך איהר צו ווארפען צו די פיס. פינף טעג האט ער געווארט אויף דעם. נאכהער איז געקומען א בריעף. עס איז דארט געווען געשריבען:

„טייערער הערר!

„אזוי ווי לויט אייער מיינונג עקסיסטירט ביי אונז א מיספארשטענדניס פון ביידע זייטען, איז געווים די קלינגסטע זאך, עס ווייטער ניט צו פארציהען. איך וואלט זיך אליין ניט מוחל געווען, אויב איך וואלט אויף אייך ווייטער ארויפגעלייגט באציהונגען, וואס זיינען געווארען אונאנגענעהם פאר אייך. איהר וועט אלזא געפינען פאר גאנץ נאטירליך, דאס מיר זאלען עס איבערייסען. איך האף, אז עס וועט אייך שפעטער ניט פעהלען קיין אנדערע פרייגד, וואס

וועלען וויסען אייך אפצושאצען, אזוי ווי איהר פארלאנגט עס. איך צווייפעל ניט אין אייער צוקונפט; און וועל פון וויטען נאכפאלגען אייערע ערפאלגען אין דער מוזיקאלישער קאריערע. מיט גערוס, יאזעפא פאן קעריף."

די ביטערסטע פארוואורפען וואלטען געווען וויניגער גרויזאם. קריסטאף האט זיך געפיהלט פארלארען. מען האט נעקאנט ענטפערן איינעם, וואס באשולדיגט אייך אומגערעכט. אבער וואס האט מען געקאנט טאן געגען דאס גאר נישט פון אט דער העפליכער גלייכגילטיגקייט? ער איז געווען ווי משוגע. ער האט געטראכט, אז ער וועט שוין קיין מאל ניט זעהן מינא'ן, און דאס האט ער ניט געקאנט אריבערטראגען. ער האט געפיהלט ווי וויניג עס וועגט די גאנצע שטאלץ פון דער וועלט נעגען א קליין ביסעל ליעבע. ער האט פארגעסען זיין גאנצע ווירדע, איז געווארען א שווענליגנג, האט נעשריבען בריעף, אין וועלכע ער האט געבעטען, מען זאל איהם מוחל זיין. זיי זיינען געווען ניט וויניגער נאריש ווי דער, אין וועלכען ער האט אויסגענאסען זיין כעס. מען האט איהם גאר ניט געענטפערט — און אלץ איז געווען נעזאגט.

ער איז כמעט ניט געשטאָרבען דערפון. ער האָט גע־
טראכט וועגען זיך נעהמען דעם לעבען. וויניגסטענס האָט
ער זיך איינגערעדט, אז ער האָט עס געוואָלט. ער האָט גע־
האָט רויבערישע, מערדערישע פאַרלאַנגען. מען פארשטעהט
נאָר ניט די אַנפאַלען פון לעבע און האס, וואָס עסען אויף
אָפטמאָל געוויסע קינדערשע הערצער. עס איז געווען דער
שרעקליכסטער קריזים פון זיין קינדהייט. דאָס האָט געמאכט
א סוף צו זיין קינדהייט. ער האָט פארהארטעוועט זיין ווי־
לען. אבער עס האָט ניט געפעהלט פיעל איהם אויף אייביג
צו צערבריכען.

ער האָט מעהר ניט געקאָנט לעבען. אנגעשפאַרט אין
פענסטער, פלעגט ער שעה'ן־לאַנג אראָפקוקען אויף דעם
געפלאסטערטען הויף און טראכטען ווי דאמאָלס, בעת ער
איז נאָך א קינד געווען, אז עס איז דא איין מיטל פטור
צו ווערען פון די מאטערניש פון לעבען, וועז עס ווערט
שווער. דער מיטל איז פאראן דא, פאר זיינע אויגען, געריים
צו העלפען תיכף ומיד... תיכף ומדי? ווער וויים?... אפשר נאָך
שטונדען — נאָך יאהר־הונדערטע — פון גרויזאמער מא־
טערניש?... אבער אזוי טיעף איז געווען זיין קינדערשע פאר־
צווייפלונג, אז ער האָט זיך געלאָזט אריינציהען אין דעם
שווינדעלדיגען תהום פון אזוינע געדאנקען...

לואיזע האָט געזעהן, אז ער ליידעט. זי האָט ניט גע־
קאָנט קלאָהר פארשטעהן, וואָס אין איהם געהט פאר; אבער
איהר אינסטינקט האָט איהר אונקלאָהר פארגעזאָגט וועז־

גען דער געפאהר. זי האט געפרובירט זיך דערנעהענטערן צו איהר זוהן, צו דערגעהן זיין שמערץ, כדי איהם צו טרייסטען. אבער די ארימע פרוי האט פארלאָרען די געוואהנהייט צו רייד־דען אינטים צו קריסטאף'ן; זייט יאהרען האט ער פארשלאסען אין זיך זיינע געדאנקען; און זי איז געווען צופיעל פאר־טאן מיט מאטעריעלע זארגען צו האבען געניג צייט זיי אויס־צוגעפינען. איצט, וועו זי האט געוואלט איהם קומען צו הילף, האט זי ניט געוואוסט, ווי עס צו טאן. זי האט זיך ארומגע־דרעהט ארום איהם, ווי א בלאנדזשענדע נשמה; זי האט גע־זוכט וועו־טער, וואס זאלען איהם גוט טאן; זי האט אבער מורא געהאט זיי ארויסצוריידען, כדי איהם ניט אויפצורעגען. און ניט קוקענדיג אויף איהר גאנצע פאהזיכטיגקייט, פלעגט זי איהם ארויסבריינגען פון געדולד דורך איהרע באוועגונגען, דורך איהר אנווענדהייט אליין; וואהרום זאהר געשיקט איז זי ניט געווען; און ער איז ניט געווען זאהר געדולדיג. פון דעסטוועגען האט ער איהר גאליעבט, האבען זיי ביידע זיך גאליעבט. אבער עס איז אזוי ווייניג נויטיג אום צו דערווייי־טערן מענשען, וואס ליעבען און אכטען איינע די אנדערע פון גאנצען הארצען! א צו הויכער וואָרט, א ניט־פאסיגע באַ־וועגונג, אן אונשולדיגער צוק מיט'ן אויג, אדער מיט דער נאז, דאס האלטען זיך ביים עסען, ביים גאהן, ביים לאכען, א פיזיש שטערונג, וואס לאזט זיך ניט ערקלעהרען... מען רעדט זיך אליין איין, אז דאס איז גאר ניט; עס איז אבער א גאנצע וועלט. גאנץ אפט איז עס ענוג, אז א מוטער און א זון, א ברודער און א ברודער, א פרייַנד און א פרייַנד, וואס זיינען גאנץ נאהענט איינער צום אנדערן, זאלען אויף אייביג בליבען דערווייטערט איינער פון אנדערען.

קריסטאף האט דערפאר ניט געפונען אין דער צערט־

ליבקייט פון זיין מוטער קיין נענוג שטארקע שטיצע אין דעם קריזים ,וואס ער האט דורכגעמאכט. און אויסערדעם, וואס פאר א ווערט האט די צערטליבקייט פון אנדערע פאר דעם ענאיזם פון ליידענשאפט, וואס באשעפטיגט זיך נאר מיט זיך אליין?

איינמאל ביינאכט, ווען די פאמיליע האט געשלאפען, און ער איז געזעסען ביים טיש ניט ריהרענדיג זיך און ניט טראכטענדיג, נאר אריינגעטאן אין זיינע געפעהרליכע אידעען, האט דער גערוש פון טריט אפגעקלונגען אין דער קליינער, שטילער גאס; און דאס קלאפען אין טיר האט איהם ארויסגערופען פון זיין באטויבונג. מען האט געהערט דאס ניט דייטליכע מורמלען פון שטימען. ער האט זיך דער־מאנט, אז דער פאטער איז אין אוועגט נאך ניט געקומען אהיים; און ער האט מיט כעס געטראכט, אז מען האט איהם וויעדער געבראכט א שכור'ן, ווי פאראכטאגען, ווען מען האט איהם געפונען ליעגענדיג אויסגעצויגען אין מיטען גאס. וואס־רום מעלכיאר האט איננאנצען אויפגעהערט זיך איינצוהאל־טען; ער האט זיך אלץ מעהר און מעהר אפגענעבען צו זיין לאסטער; כאטש זיין געזונדהייט פון א גבר האט דאס קלענסטע ניט געליטען פון די אלע אויסגעלאסענקייטען און פאראיכטיגקייטען, וואס וואלטען אן אנדערען שוין לאנג גע־טוידט. ער האט געגעסען פאר פיערען; האט געטרונקען ביז טוידט שכרות, האט פארבראכט נעכט אויף דרויסען אונטער איין־קאלטע הענגענס, האט פיעל מאל געקראנען געבראכען רוק און לענד אין געשלעג; און דאך פלעגט ער אויף מארגען אין דער פריה וויעדער זיין אויף די פים מיט זיין געוועהנליכער פרעהליבקייט, וועלענדיג, אז די נאנצע וועלט ארום איהם זאל אויך זיין אזוי מלא שמחה ווי ער,

לואיזע איז ארויסגעשפרונגען פון בעט, און איז גיך געלאָפען עפענען די טיר. קריסטאָף האָט זיך צוגעמאכט די אויערן, כדי ניט צו דאַרפען הערען מעלכיאר'ס פאר'שכור'טע שטים, און די שפּאטישע באמערקונגען פון די שכנים...

פלוצלונג איז איהם באפאלען אן אונערקלעהרליכער שרעק: ער האָט געגומען ציטערן גאַר אָהן אן אורזאַך, באַהאלטענדיג דעם פּנים אין די הענט. און גלייך האָט א הערצרייסענדער געשריי איהם געמאכט אויפהויבען דעם קאָפּ. ער האָט א שפרונג געטאָן צום טיר...

אין מיטען פון א גרופּע מענשען, וועלכע האָבען געהערדט שטיל אין פינסטערן קארידאָר, וואָס איז געווען באלויכטען פון דעם ציטערנדען ליכט פון א לאמטערנע, איז געלעגען אויסגעצויגען אונבאוועגליך אויף א מיטה — ווי אמאל דער זיידע — א קערפער, פון וועלכען עס האָט גערונען וואסער. לואיזיא האָט געכליפעט אויף זיין האלז. מען האָט אקאַרשט געפונען מעלכיאר'ן א דערטרונקענעם אין מיה־נראָבען.

קריסטאָף האָט ארויסגעלאָזען א געשריי. די גאנצע אי־בעריגע וועלט איז פארשוואונדען, אלע זיינע אנדערע שמער־צען זיינען אפּגעווישט געוואָרען. ער האָט זיך א וואַרף נע־טאָן אויפ'ן פאטער'ס קערפער, לעבען לואיז'ען, און זיי האָ־בען בויידע געוויינט צוזאמען.

זיצענדיג לעבען דער בעט, און איבערוואכענדיג דעם לעצטען שלאָף פון מעלכיאר'ן, וועמעס געזיכט עס האָט איצט באקומען א שטרענגען און פייערלעכען אויסדרוק, האָט ער געפיהלט ווי די טרויעריגע רוהיגקייט פון טוידט נעהמט איהם דורך. זיין קינדערשע ליידענשאפט איז פארשוואונדען ווי אן אָנפאל פון פיבער. דער אייזיגער הויף פון קבר האָט אלץ מיט זיך אוועקגעטראָגען: מינא'ן, זיין שטאלץ, זיין ליעבע, איהם אליין... אך, צו הייסט דאָס אן אונגליק? ווי קליין איז די באדייטונג פון דאָס אלץ לעבען דער ווירקליכקייט, דער אייגענער ווירקליכקייט: דעם טויט! צי האָט זיך געלוינט אזוי פיעל צו ליידען, אזוי פיעל צו באגעהרען, אזוי פיעל זיך צו מאטערן, כדי דאָרט אנצוקומען!...

ער האָט געקוקט אויף זיין איינגעשלאָפענעם פאטער. און א רחמנות אָהן א סוף האָט איהם דורכגעדרונגען. ער האָט זיך געזומען דערמאָנען אן די קלענסטע אויסדריקע פון זיין גוטסקייט און צערטליכקייט; וואָרום ביי אלע זיינע חסרונות, איז מעלכיאר ניט געווען קיין גאָר שלעכטער מענש; ער האָט געהאט פיעל גוטעם אין זיך. ער האָט האלט געהאט זיין משפחה. ער איז געווען עהרליך. ער האָט געהאט אביסעל פון דער אונאפהענגיגער אויפריכטיגקייט פון די קראפטס, וועלכע האָט ניט פארטראָגען קיינע סכסוכים אין פראגען פון מאראל און עהרליכקייט; און וואָס האָט ניט דערלאָזען קיינע פון יענע פשרות מיט דער מאראל, וועלכע אזוי פיעל מענשען פון דער בעסערער געזעלשאפט האלטען

ניט פאר קיין גרויסען חטא. ער איז געווען מוטיג, און זיך איינגעשטעלט אין יעדער געפעהרליכער לאגע מיט פרייד. אויב ער איז געווען אן אויסברייננגער פאר זיך, איז ער עס געווען אויך פאר אנדערע; ער האט ניט געקאנט אריבער־טראגען, אויב מען איז געווען טרויעריג; און ער האט מיט פארגניגען אפגענעבען, אלץ וואס האט געהערט צו איהם — און וואס האט ניט געהערט צו איהם אויך — צו יענע ארימע לייט, וואס ער פלעגט טרעפען אויפ'ן וועג. אט אז די אלע מעלות האט זיך איצט קריסטאף דערמאנט: צום טייל האט ער זיי אויסגעטראכט, אדער מגזם געווען. איהם האט זיך געדאכט, אז ער האט זיין פאטער ניט געקענט: ער האט זיך פארגעווארפען, וואס ער האט איהם ניט גענוג גליעבט. ער האט געזעהן ווי ער איז באזיצט געווארען פון לעבען: ער האט געגלויבט, אז ער הערט ווי די אונגליקליכע נשמה וואנ־דערט ארום, זייענדיג צו שוואך צו קענען קעמפפען, אין זיפצט איבער איהר נוצלאז פארלארענעם לעבען. ער האט פון דאס ניי געהערט די קלאגענדיגע בקשה, וואס האט איהם שוין איינמאל צעריסען: דאס הארץ:

— „קריסטאף, פראכטע מיך ניט!"

און געוויסענביסס האבען איהם געפיניגט: ער האט זיך א וואהרף געטאן אויף'ן בעט, און האט ווייננדיג געקושט דעם פנים פון טוידטען. ער האט איבערגע'חזר'ט ווי דאמאלט:

„מיין טייערער פאטער, איך פראכטע דיך ניט, איך ליעב דיך! זיי מיר מוחל!"

אבער יענער קלאגערוף האט זיך ניט בארוהיגט, און האט זיך איבערגע'חזר'ט פול פון שרעק:

„פראכטע מיך ניט! פראכטע מיך ניט!"

און פּלוצלונג האָט קריסטאָף זיך אליין געזעהן אויסגע־ צויגען אויפֿ'ן פּלאַץ פון טוידטען: ער האָט געהערט די ווער־ טער קומענדיג פון זיין אייגענעם מויל: ער האָט דערפיהלט אין זיין הארצען די פארצווייפלונג פון א לעבעז, וואָס איז שוין אויף אייביג נוצלאָז. און ער האָט געטראכט מיט שרעק: „אך! אלע, אלע ליידען, דער גאנצער עלענד פון דער וועלט, אבי ניט דערגעהן דערצו!"... ווי נאָהענט איז ער געווען פון דעם? צי דען האָט ער כמעט ניט געפרובירט אליין צו צער־ ברעכען זיין לעבען, כדי ווי א טרוס זיך צו ראָטעווען פון זיין שמערץ? אזוי ווי אלע ליידען און די אלע פעראטען וואָלטען ניט געווען קינדערשע שמערצען לעבען דער מאטערניש פון דעם גרעסטען פארברעכען: זיך אליין צו פעראטען. דעם גלויבען אין זיך צו פארלירען, זיך צו פעראטען ביז צום טוידט!

ער האָט נעזעהן, אז דאָס לעבען איז א שלאכט אהן א שטילשטאנד, אהן גנאדע, וואו יעדער מענש, וואָס וויל ווערט זיין דעם נאָמען מענש, דארף קעמפֿען נעגען אן אדמיי פון שונאים, וועלכע מען קען נאר ניט זעהן: נעגען די מערד־ רישע כחות פון דער נאטור, נעגען די שלעכטע באנעהרען און פינסטערע גראנקען, וואָס טרייבען איהם פארעטעריש זיך אליין צו דערנידעריגען און צו פארניכטען. ער האָט נעזעהן, אז גליק און ליעבע זיינען נאר די נארריי פון אייז מינוט, כדי צו פיהרען דאָס הארץ אוועקצוליגען די וואפען און זיך אפּוצגען פון אלץ. און דער קליינער פופצעהניעהריגער מא־ ראָלישער גאון האָט געהערט די שטים פון זיין נאָט:

„נעה, נעה, און רוה קיין מאָל ניט!"

— „אבער וואוהין זאָל איך נעהן, נאָט מיינער! וואָס

איך זאל ניט טאן, וואוהין איך זאל ניט גיהן. צי דען וועט דער סוף ניט זיין שטענדיג דערזעלבער? צי ענדיגט זיך ניט אלץ דאדט?"

„גיהט און שטארבט, איהר וואס מוזט שטארבען! גיהט און ליידעט, איהר וואס מוזט ליידען! מען לעבט ניט, אום צו זיין גליקליך, מען לעבט אום מיין ג ע ז ע ץ צו ערפילען. לייר, שטארב, אבער זיי דאס, וואס דו דארפסט זיין — א מענש.